

כולו אורה

י"א ניסן במחיצת הרבי



דבר מלכות

השלימות שבלידת משה

בשמן קדשי משחתיו

למשמעותו של יום עשתי עשר

נתמלא הבית כולו אורה

י"א ניסן תרס"ב - תשי"א



מחיל אל חיל

חגיגות היוכל



יום טוב בחצריך

י"א ניסן מיט'ן רבי'ן



תפילה למשה

הביאורים והניגונים לקאפיטל החדש



תהילתו בקהל חסידים

הברכות, המתנות, והפעולות

שנעשו ברחבי תבל



אחינו תלמידי התמימים!

"וְהָיוּ יָמָיו מָאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה"

קרב ובא יום עשתי עשר יום לחודש ניסן - חודש הגאולה - נשיא לבני אשר, אשר יתן מעדני מלך', יום הוז והבהיר י"א ניסן - יום מלאות מאה ועשרים שנה להולדת נשיא דורנו הוד כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובהתאם לדברי הרבי (לקו"ש חידו ע' 178) בנוגע ליום הולדתם של הבעש"ט ואדמו"ר הזקן בחי"י אלול, ש"נתגלה ע"י נשיא דורנו . . שהוא יום שמחה, עד לאמירת 'גוט יום טוב'" - ראוי לפתוח ולהקדים בברכת **"גוט יום טוב"**!

על משה רבינו נאמר שבעת לידתו "נתמלא הבית כולו אורה". בהתוועדות ז' אדר תשמ"ה חידד זאת הרבי והפליא בגדול העילוי והחידוש שבדבר לאור ההבנה באיזה בית מדובר, המדובר הוא אודות ביתו של עמרם, שהי' גדול הדור, בדומה לאבות נצטווה אף הוא במצוות יתירות, ולא פעם מתייחס משה ומקבל משנה חשיבות בתואר 'בן עמרם'. נקל לשער אם כן, עד כמה הי' מואר ביתו של עמרם גם קודם לידת משה, אור המתאים לגדול הדור.

למרות כל זאת - האור שהביא משה בלידתו הי' נעלה כל כך, עד שאפילו האורה שהייתה קודם לכן בבית עמרם נחשבת ל'העדר האורה' לגמרי ביחס לאור מופלא זה.

באור נעלה כזה, מתמלא הבית כולו בלידת נשיא ישראל 'אתפשטותא דמשה' שבכל דור, ובכל שנה ושנה מתעוררת האורה והשמחה מחדש. כפי שהאריך הרבי להסביר בהתוועדות י"ב תמוז תשכ"ב ש"הימים האלו נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה", וזהו שמחה לכל יהודי ויהודי, היות ובלידת נשיא הדור החל אורו להאיר לעולם כולו.

ובלשון קודשו של הרבי, **"לפיכך יום הולדת של צדיק, וביחוד של נשמה כללית, הוא חג בכל העולמות ועת רצון. הקב"ה שמח בכיכול בשמחה גדולה, וכל המשתתפים בשמחה גדולה זו נהנים משולחן גבוה, מסעודת המצוה שלמעלה, בגן עדן העליון ובגן עדן התחתון"**.

כן הוא בכל שנה, אולם בשנה זו, עומדים אנו בזמן נשגב - יום הולדתו המאה ועשרים של הרבי! זמן שיא בו מגיעים לשלימות מיוחדת, והעלי' שנעשית ביום בהיר זה היא באין ערוך לגמרי.

על התגלותו של היום טוב ח"י אלול כתב הרבי בח"י אלול תש"י, שאף שלכאורה הדור אינו מוכשר לכך, הנה דווקא בדור זה התגלה חג זה של לידת נשיא ישראל. היות וההעלם והסתר הכבד בעקבתא דמשיחא, הוא הסיבה לכך ש"פותחים גם את האוצרות דהון יקר שהי' כמוס וחתום מעין כל רואה" ומבזוים אותם ללא כל חשבון.

משנים קדמוניות, הי' יום לידת נשיא ישראל ליום טוב, אולם חגיגתו הייתה עניין פרטי בחיק המשפחה המצומצמת. זכה דורנו, וטיפין טיפין הואיל הרבי לשתף את עדת החסידים וכלל ישראל ביום שמחה זה, ואפשר לאנשי הדור כולם לטעום מה'שמנה לחמו' של יום עשתי עשר.

ראשית כל, בשנת תש"ג, כשהציב הרבי בלוח היום יום בתאריך י"א ניסן - פתגם העוסק ביום הולדת. דבר זה, שבשעתו כמוכן לא התקשר בדעת החסידים ליום ההולדת של הרבי (שתאריכו נודע רק בשנים שלאחר מכן), מהווה במבט לאחור צעד ראשון בו חלק איתנו הרבי את שמחתו.

לאחר מכן, צעד אחר צעד הפכה שמחת היום לנחלת הכלל ובמשך השנים זכינו להתוועדויות רבות, חלוקות שונות ויחס מיוחד מהרבי לברכות ומתנות שהגיעו מכל קצווי תבל. את קאפיטל התהלים החדש הי' מבאר הרבי מדי שנה ומתייחס אליו כאל קאפיטל התהלים השייך בשנה זו לדור כולו, ואת הניגונים שחוברו לשם כך עודד הרבי וגילה כלפיהם קורת רוח מרובה, ועוד ריבוי גילויים שקטנה העט מלתמצת.

בקובץ זה, נעשה ניסיון ראשוני לכנס את כל אותם גילויים נפלאים בפונדק אחד, ולנסות להביא עלי כתב את שמחת היום במחיצת הרבי לאורך השנים. מובן, שכלל שרק יאפשרו המילים לבטא את האורה ושמחה וששון ויקר, 'תוונא דליבא - לא כתבי

אינשי', ואת התחושות המלאות לא ניתן להביע בדפוס.

פותחין **בדבר מלכות**, ובראש הקובץ באים חלקים קצרים מדברי הרבי אודות יום הולדתו של נשיא ישראל והשמחה המרובה בכך בכל העולמות. בהמשך לכך מופיעה יריעה מיוחדת **'בשמן קדשי משחתיו'**, הנוגעת בהתייחסויות העיקריות של הרבי במשך השנים לתאריך י"א ניסן ולמשמעותו העמוקה.

ראשית הולדת החג, השתלשלות התגלות יום י"א ניסן לחסידים כיום הולדתו של הרבי והיחס שגילה לכך הרבי מצידו אט אט, מתוארים בכתבה **'נתמלא הבית כולו אורה'**.

בחלקו השני של הקובץ **'מחיל אל חיל'** מתוארים חגיגות שנות ה'יובל' - תשי"ב, תשכ"ב, תשל"ב, תשמ"ב ותנש"א-ג"ב. כתבות אלו מקיפות את אירועי י"א ניסן במלאות מספר שנים עגול לפרטיהם, האווירה המיוחדת ששררה בין החסידים, ההכנות הרבות, שמחת החג במחיצת הרבי והיחס המיוחד שגילה הרבי להשלמת עשור.

החל מתשל"א, ובייחוד מתשל"ב, נכנס י"א ניסן ללוח השנה החסידי באופן מלא כיום חג של ממש. חלקו הבא של הקובץ, **'יום טוב בחצריך'**, מוקדש לתיאור חגיגת י"א ניסן עם הרבי במשך השנים. לכל לראש, הזכות להיות ביום זה במחיצת בעל השמחה, וכן ההתוועדויות (שהתקיימו מתשל"א עד תשמ"ה), החלוקות השונות שערך הרבי במשך היום (מתשמ"ו באופן קבוע) ומעמד ברכת החסידים שברכות השנים (מתשמ"ח) הפך לפומבי והי' האירוע המרכזי עם הרבי במשך היום.

אף שאירועים רבים נעשו חלק מחגיגות י"א ניסן במשך השנים, במידה מסוימת ניתן לומר, שהדבר ש'מקפל' בתוכו את כל שמחת היום, הכלי שדרכו מבטאים החסידים את אהבתם האין סופית לרבי, הוא הניגון החדש המחובר מידי שנה והדקות בהם עמדו בי"א ניסן ושרו אותו בהתרגשות, כשעיני כל הנוכחים במרחב העצום ממוקדות בפני הקודש. חלקו הבא של הקובץ, **'תפילה למשה'**, מתאר את הניגונים הרבים שחוברו לכבוד י"א ניסן במשך השנים והיחס המיוחד של הרבי לכך, כמו גם את ביאורי הרבי לקאפיטל החדש.

פעולות רבות ומגוונות נעשו ע"י החסידים במשך השנים לציון היום הגדול. החל מהבעת איחוליהם, נתינת מתנות, ועד ציון היום בפומבי בקנה מידה רחב באירועים ופעולות שונות, כשהדברים מתפשטים גם בקרב אומות העולם בהכרזות ראשי ממשל וקביעת ימי חינוך לרגל היום. כל אלו נסקרים בחלקו האחרון של הקובץ, **'תהילתו בקהל חסידים'**.

מובן שפעולות אלו - ככל ענייני י"א ניסן - נמשכו ונמשכים גם בתקופה בה איננו זוכים לראות את אבינו רוענו בעיני בשר, וביתר שאת וביתר עז כהכלל הידוע "מעלין בקודש", וודאי הדבר שבעל השמחה רווה מכך רוב נחת כיאה ליום גדול זה, וכפי שגילה ודרש זאת בעצמו בשנים קודמות. אך בקובץ זה לא באנו לסקר את כלל הפעולות שנעשו ע"י החסידים במשך השנים, אלא בעיקר את התייחסויות הרבי אליהם, ומשכך מתמקדת היריעה בשנות האור.

בליל כ' מרחשון תרפ"א, יום ההולדת הראשון של הרבי הרש"ב לאחר הסתלקותו, העלה בזכרונו הרבי הריי"צ את שמחת יום זה לה זכה בעשרים ושבע השנים שחלפו מאז נודע לו גודל שמחת היום. **"יום הבהיר והקדוש בעולמי, אשר בו ביום זרח שמשי . אזכרה ימים מקדם, במשך עשרים ושבע שנים, והוא משנת תרנ"ד עד שנת תר"פ ועד בכלל, הנה יום הזה הי' לי יום טוב מיוחד במינו"**.

בהמשך הרשימה (שנדפסה בגליון 'התמים' חוברת ג), כמונה מרגליות, מציין הרבי הריי"צ את הימים שבועו בהם יכול לחול כ' מרחשון וכיצד חל בכל אחת מהשנים בהם זכה לחוג אותו יחד עם הרבי הרש"ב בעלמא דין. במילים נרגשות, מפרט את סדר חגיגת היום, כמה מהשנים נחגג היום בלויבאוויטש ומתי הי' זה במקומות אחרים, באילו שנים אמר הרבי הרש"ב את המאמר בליל יום ההולדת, ובאילו שנים במוצאי היום. אין פרט, ולו הקטן ביותר, שאירע באותם עשרים ושבע ימי כ' מרחשון, שלא

מקבל חשיבות ומשמעות נצחית ברשימה מופלאה זו. את היוקר שמביע הרבי הריי"צ לכל פרט, לכל מנהג, לכל גילוי שהי' מהרבי הרש"ב ביום זה - אין לתאר.

אפס קצהו ושמץ מנהו, יכולים אנו להבין ולאמץ, ולייקר ולחקוק כל פרט משמחת י"א ניסן עם הרבי. לשפע כה רב זכינו בעשרות השנים בהם שמח איתנו יחד הרבי בי"א ניסן פנים בפנים. את כל אותם שעות ארוכות שהקדיש הרבי להיות איתנו יחד במעת לעת נשגב זה - עלינו למנות כמרגליות, ולהנציח כל פרט ופרט.

בהכנת קובץ זה הסתייענו רבות בגליונות התקשרות ויריעותיו העשירות של הרה"ת מרדכי מנשה שי' לאופר - 'ניצוצי רבי', שהיוו מקור שופע למידע רב בכמות ואיכות, כמו גם בגליונות כפר חב"ד רבים, ותודתנו נתונה על כך.

תודתנו נתונה לכל מי שהואיל לעזור ולסייע בזכרונותיו העשירים או במידע שתחת ידו: הרה"ת חיים שאול שי' ברוק, הרה"ת מנחם מענדל שי' גרונר, הרה"ת שלמה שי' הכהן זרחי, הרה"ת שלום דובער שי' לזין ועוד רבים שלא ניתן לפרטם.

תודה מיוחדת אנו חבים להרה"ת ר' שמואל שי' אבצן, משפיע בישיבת תו"ת המרכזית 770 ומנהל מערכת Sichos in English, על שהואיל לעבור על רוב הנכתב, להעיר ולהאיר על מנת שיצא שלם ומדויק ככל האפשר.

חלק חשוב בקובץ זה הוא התמונות הרבות, הלקוחות מהארכיון העשיר The Living Archive באדיבות חברת המד' החב"דיית Jewish Educational Media ותודתנו החמה נתונה להם על כך.

בכ' מרחשון תרס"ז הי' הרבי הרש"ב בווייצבורג ומשום כך לא זכה הרבי הריי"צ לחגוג איתו יחד את השמחה פנים בפנים, אלא שלח מברק ברכה. בהמשך אותו לילה, קיבל הרבי הריי"צ מברק חוזר ובו כתב הרבי הרש"ב **"מחשבה מאחדת, חזור הדברים ונהי' יחדיו"**.

מילים אלו מקבלות משמעות כפולה ומכופלת בימים אלו בהם "החשך יכסה ארץ וערפל לאמים", ומזה למעלה מעשרים ושבע שנים שנמצאים אנו בהעלם והסתר כפול ומכופל. דברים אלו של הרבי הרש"ב ביחס לשמחת יום ההולדת מבעד לריחוק הגשמי, עלינו לחקוק על לוח ליבנו. "מחשבה מאחדת" על אף ההעלם והסתר יש בידינו את האפשרות להתאחד ולדבוק ברבינו נשיאנו בנפשנו. אולם לשם כך עלינו לקיים את צו השעה, "חזור הדברים", לחיות ולהחיות את ימי האור, ללמוד את דברי הרבי ולשנן אותם שוב ושוב ואזי נהי' יחדיו בקשר בר ניתק.

ברם, בעמדנו ביום הבהיר והזך י"א ניסן, בו גובר מזלו של נשיא דורנו, ועי"ז גם של כל אחד ואחד מאיתנו, הנה ביחד עם הידיעה הברורה שנמצאים אנו ב"קשר חמיץ" ו"מחשבה מאחדת", בקשתנו ותחינתו לפני אדון כל - **"רצוננו לראות את מלכנו"**!

וכן יקום כהרף עין וקודם י"א ניסן זה כבר נזכה להתראות עם אבינו מלכנו, מלך ביופיו, ויוליכנו קוממיות לארצנו, ונזכה לחגוג עמו את שמחת י"א ניסן **יום הולדת המאה ועשרים** פנים בפנים. ובלשון הרב, **ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים והוא יגאלנו**.

ועד תלמידי התמימים העולמי

ימי ההכנה ליום הבהיר י"א ניסן ה'תשפ"ב שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ברקולין גי.



יוצא לאור ע"י

ועד התמימים העולמי

לרגל יום הבהיר י"א ניסן תשפ"ב, מאה ועשרים שנה

להערות, הארות והוספות:

kovetzkuloorah@gmail.com



גליון זה כולל תמונות ומסמכים המתפרטים באדיבות ארכיון The Living Archive, של חברת **Jewish Educational Media** Archive, של חתת זכויות היוצרים הבלעדיות של JEM תמונות אלו הינן תחת זכויות היוצרים הבלעדיות של JEM להזמנת תמונות ולעוד פרטים סרקו את הברקוד -

“עמדו הכן כולכם”

“כאשר תובעים מיהודי שעבודתו תהי באופן ד”ילכו מחיל אל חיל”, הנה מפני צוק העיתים, ריבוי הבלבולים וההסתר כו' - אין כל פלא בכך שיהודי מביע את תמיכתו על תביעה ודרישה כזו: מה מקום לתבוע עבודה באופן של הליכה מחיל אל חיל, הלואי - טוען הוא - יצליח להישאר בדרגת ה”חיל” שלפנ”ו!

. . ובמענה לטענה זו - צריכים להסביר ולבאר שמכיון שישנו הציווי להעלות בקודש וללכת מחיל אל חיל, בודאי שישנה גם הנתינת כח הדרושה לזה, ולכן, למרות צוק העיתים צריכים להעלות בקודש וללכת מחיל אל חיל. ובפרט ע”פ פתגם כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו - שהתבטא גם בסיפור בפועל ממש (בדידי הוה עובדא) - שכאשר יהודי מקבל על עצמו דבר שלמעלה מכוחותיו ויכלתו (ברגע זה), פותח לו הקב”ה “צינורות חדשים” שיוכל לקיים את החלטתו. וכאמור - ראו זאת במעשה בפועל.

וכל זה - במשך כל השנה כולה; אבל כאשר נמצאים ביום הולדת של נשיא ישראל, אזי התביעה והדרישה (להעלות בקודש, מחיל אל חיל) היא באופן אחר לגמרי, תביעה חדשה וחזקה:

כאשר “מזלו” של בעל יום ההולדת “גובר”, היינו, המשכת וגילוי שורש נשמתו של אדמו”ר נ”ע (“מזלו”) באופן של התגברות (“גובר”), ענין **שאינו בערך כלל** לאנשים כערכנו - אין צורך בהשתדלות מיוחדת כדי לפתוח “צינורות חדשים” וכו'; ה”צינור החדש” עומד מן המוכן כדי להמשיך השפעה וגילוי באופן של התגברות לכאור”א מישראל שהגיעה אליו הידיעה שיום זה הוא יום הולדתו של אדמו”ר נ”ע, ומזלו גובר!

ובלשון הידוע: “עמדו הכן כולכם” כדי לקבל את כל הענינים שהם כבר מן המוכן, כ”שולחן ערוך ומוכן לאכול לפני האדם”!

משיחת כ”ף מרחשון תשד”מ

השלימות שבלידת משה

”די הסברה אין אותיות פשוטות איז: בנוגע די מעלות ומדריגות פון משה געפינט מען צוויי ענינים: א) זיין מעלה ושלמות בנוגע לעצמו, ער איז געווען דער “נבחר מכל מין האדם”, העכער אינגאנצן פאר וועלט, און כל כולו דבוק ומיוחד מיט אלקות. ב) זיין שלמות אַלס “רועה”, וואָס ער האָט ממשיך און משפיע געווען אַלע ענינים גשמיים ורוחניים צו אידן, און דורך זיי לכל העולם כולו. [וואָס דאָס איז פאַרבונדן, בכלל, מיט אַ תנועה פון ירידה פון זיין מעמד ומצב נעלה וואָס איז העכער פון וועלט].

און די ביידע סוגי מעלות זיינען ביי אים געווען בגילוי תיכף משנולד (און ווי דער מדרש זאָגט אויפן פסוק “ומשה ה' רועה” - “הי מתוקן לכך”), וואָס דאָס זיינען די צוויי ענינים הנ”ל:

נולד מהול ווייזט אויף זיין אייגענער מעלה ושלמות, ובאופן פון העכער פון וועלט, וואָס דאָס איז דער ענין פון נולד מהול (ניט כסדר טבע העולם), אַז ביי אים לייכט בגילוי דער נפש האלקית ווי ער איז אַן דער ערלה און דער העלם פון יצר הרע; און דאָס וואָס “נהירו דשכינתא דנהיר ביי, כו' אתמליא כל ביתא”, איז די מעלה ושלמות פון זיין השפעה והארה צו אידן (און וועלט).

*

“ההסברה באותיות פשוטות היא: בנוגע למעלותיו ומדריגותיו של משה מוצאים שני ענינים: א) מעלתו ושלמותו בנוגע לעצמו, היותו ה”נבחר מכל מין האדם”, למעלה לגמרי מהעולם, וכל כולו דבוק ומיוחד באלקות. ב) שלימותו כ”רועה”, שהמשיך והשפיע את כל הענינים הגשמיים והרוחניים ליהודים, ועל ידם לכל העולם כולו.

[שזה קשור, בכלל, עם תנועה של ירידה ממעמדו ומצבו הנעלה שלמעלה מהעולם].

ושני סוגי מעלות אלו היו בו בגילוי תיכף משנולד (וכדברי המדרש על הפסוק “ומשה ה' רועה” - “הי מתוקן לכך”), שהם שני הענינים הנ”ל:

נולד מהול מראה על מעלתו ושלמותו האישית, ובאופן שלמעלה מהעולם

- שזהו העניין של נולד מהול (לא כסדר טבע העולם), שאצלו מאירה בגילוי הנפש האלקית כפי שהיא ללא ערלת והעלם היצר הרע. ומה ש”נהירו דשכינתא דנהיר ביי, כו' אתמליא כל ביתא”, היא המעלה והשלמות של השפעתו והארתו ליהודים (ולעולם).

לקו”ש חט”ז ע' 62-7

“הימים האלה נזכרים ונעשים”

”ב תמוז הוא יום ההולדת של הרבי . . ביום ההולדת מתחילה ונכללת עבודתו להיות מאיר לשישים ריבוא כוכבים, שזהו כללות ישראל, שנותן כח עד “לכל אשר בשם ישראל יכונה” (כהלשון שבמכתבו ל”ב תמוז), ומכש”כ לחסידים ומקושרים, שיוכלו לקיים תורה ומעשים טובים, ולעשות מהעולם כולו דירה לו יתברך - נתמלא הבית (דירת ה') כולו אור.

וזהו גודל השמחה שביום ההולדת של הרבי, אשר, “הימים האלה נזכרים ונעשים” “בכל שנה”. וזהו שמחה לא רק עבור אלו שזכו ונהנו מתורתו, אלא עד לכל “אשר בשם ישראל יכונה”, כיון שבלידתו התחיל להאיר לכל העולם.

ושמחה שבאה ע”י עבודת איש ישראל, בכמה ענינים היא שמחה גדולה יותר מאשר השמחה דמתן-תורה - כיון שאז היו הענינים בכח ובהעלם, ועתה נתגלה הנתינת כח להביא את כל הענינים בפועל, באופן של לידה וגילוי - “אני היום ילדתיך”, וכאמור לעיל שקאי עד לגילוי המשיח בקרוב ממש.

”ב תמוז תשכ”ב

ביום ההולדת נעשית הגברת הכחות

אודות ח”י אלול כותב כ”ק מו”ח אדמו”ר שהוא יום הולדת של מורנו הבעש”ט ואדמו”ר הזקן. וע”פ הידוע שביום הולדתו של אדם מזלו גובר (והמקור לזה - ככל ענין בנסתר שמרומז גם בנגלה - בירושלמי), מובן,

שבח”י אלול נעשית הגברת הכחות של מורנו הבעש”ט ואדמו”ר הזקן.

אודות ענינים של מורנו הבעש”ט ואדמו”ר הזקן מבאר כ”ק מו”ח אדמו”ר שהבעש”ט סלל דרך לכאור”א מישראל אפילו פשוט שבפשוטים שיוכל לעבוד את השי”ת, ואדמו”ר הזקן הראה איך שכאור”א מישראל אפילו פשוט שבפשוטים יכול לעבוד את השי”ת. ובמק”א מובא הלשון שהבעש”ט העמיד סולם שהכל (גם אנשים פשוטים) יוכלו לעלות עליו, ואדמו”ר הזקן הראה איך לעלות בהסולם.

ואף שלא נתפרש שם מהי הדרך או הסולם, הרי זה מובן ממ”ש כ”ק מו”ח אדמו”ר שענינו של הבעש”ט הוא אהבת ה' ואהבת התורה ואהבת ישראל, או (כפי שמובא לפעמים) בסדר הפוך, אהבת ישראל אהבת התורה ואהבת ה' (מלמעל”ט או מלמטל”ע).

ג' אהבות אלו, אהבת ישראל אהבת התורה ואהבת ה', קשורות זכ”ז, ועד שכולם חד.

ובלשון המשנה: “כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו”.

. . ובפרטיות יותר:

אהבת ה' לבדה יכולה להביא להתבודדות בכלל ובפרט מאנשים פשוטים. ועד”ז אהבת התורה לבדה יכולה לפעול שיהי יקר בעיני עצמו ובמילא יתבודד משאר בני”. ולכן מדגישים שאין להסתפק באהבת ה' ואהבת התורה, אלא צ”ל גם אהבת ישראל, ויתירה מזה, החסרון באהבת ישראל מורה על חסרון גם באהבת ה' ואהבת התורה.

אהבת ישראל נותנת חיזוק באהבת התורה ופועלת שאהבת ה' תהי

אמיתית. אהבת ה' ואהבת התורה פועלים ומביאים לידי אהבת ישראל.

ובענין זה יש נתינת כח מיוחדת בח”י אלול:

אפילו אם במשך השנה כולה הי' חסר בג' האהבות ושייכותן זל”ז, הרי, בבוא ח”י אלול, יום ההולדת של מורנו הבעש”ט ואדמו”ר הזקן, שבו נעשית הגברת כחותיהם, ניתוסף כח בג' האהבות ושייכותן זל”ז.

ובפשטות - שנעשית ההכרה במוח והרגש בלב שאי אפשר לחלק ולהפריד בין ג' האהבות, אהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת ה', כיון שכולם חד, כשם שישראל אורייתא וקוב”ה כולא חד.

משיחת ח”י אלול, ה'שי”ת

בשמן קדשי משחתיו

למשמעותו של יום עשתי עשר

במשך השנים התפתח י"א ניסן לכדי יום טוב של ממש, והיום בו החל אורו של הרבי להתפשט בעולם נעשה לשמחתו של כל אחד ואחד בדורנו. אולם בשנים המאוחרות יותר, החל הרבי לגלות גם את עומקו של יום עשתי עשר' בחודש הגאולה, ואת משמעותו העמוקה והמופלאה בלוח השנה היהודי לאורך הדורות. יום המתמצת את שלימות תכלית הבריאה כולה "להביא לימות המשיח".

יחס הרבי למהות יום עשתי עשר נחלק לכמה עניינים עיקריים. נדבך אחד, הוא היותו היום בו הקריב נשיא שבט אשר את קרבנו בחנוכת המזבח. לכך התייחס הרבי כבר במאמר הנודע, שעם השנים הפך למאמר המזוהה ביותר עם י"א ניסן, מאמר ד"ה 'ביום עשתי עשר' שאמר הרבי בי"א ניסן תשל"א.

על יסוד דברי המדרש המקשר את קרבן נשיא לבני אשר עם "אישורן של ישראל . . שבחרו בהקב"ה להיות להם לאלקים", ביאר הרבי במאמר בצורה מעמיקה במיוחד את עניין הבחירה ב'עצם' מבלי להתחשב בגילויים הרבים. בי"א ניסן הבא, תשל"ב, אמר שוב הרבי מאמר באותו דיבור המתחיל, בו ביאר את הקצה ההפכי של הבחירה ב'עצם', החודרת בגילויים עד לפרטיהם. שני המאמרים האלו היוו אם כן, החלק הראשון בביאור משמעותו של היום.

-

באשר כאמור, י"א ניסן קשור ושייך במיוחד עם שבט אשר, נדבך נוסף במהות היום הוא סוגיית ה'שמנה לחמו' של שבט אשר, אלי' התייחס הרבי מספר פעמים, בין היתר בהתוועדות י"א ניסן תש"מ¹. אך את הקשר העמוק של שבט אשר לגאולה העתידה גילה הרבי רק מאוחר יותר, דווקא בקשר לחודש שבט, חודש האחד עשר למנין החודשים מחודש ניסן.

ככלל, הביאור המקובל מקשר את חודשי השנה לשבטי ישראל לפי סדר לידתם, ולפיכך חודש שבט קשור לשבט יוסף, כך גם ביאר הרבי לאורך השנים. אולם במכתב כללי שכתב הרבי לקראת חודש שבט תשמ"ג מציין הרבי בשולי הגליון שקיים ביאור נוסף, המובא בספר קהילת יעקב, ולפיו עניינו של חודש שבט שייך לשבט אשר, אולם הרבי לא מאריך בכך².

כעבור שלוש שנים, בהתוועדויות שבת מבה"ח ושבת ר"ח שבט תשמ"ו, נכנס הרבי לסוגיא זו בצורה רחבה ושפך אור למשמעותו של שבט אשר בהשלמת השראת השכינה למטה.

בהתוועדויות אלו ביאר הרבי באריכות, את מעלת חודש שבט בכל הנוגע לעבודת הפצת המעיינות ובייחוד על ידי נשיא הדור. את מעלת חודש שבט - חודש האחד עשר -

קישר הרבי לכל לראש לשבט יוסף (בהתאם לסדר לידת השבטים, כאמור), אולם בהמשך קישר זאת אף לשבט אשר, להיותו המקריב ביום עשתי עשר - י"א ניסן.

"ענינו של אשר הוא "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך", "וטובל בשמן רגלו", כפירוש רש"י "מושך שמן כמעין". והנה, ענין ה"שמן" בתורה קאי על פנימיות התורה, בחינת ה"מעיינות" שבתורה, ונמצא, שענינו של אשר הוא "מושך שמן כמעין", כלומר, הפצת המעיינות דפנימיות התורה חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, "שתהא ארצו מושכת שמן כמעין"³.

בהערה מוסיף ומחדד הרבי ששלימות הפצת המעיינות יכולה להיעשות דווקא על ידי שבט אשר. בדומה ליציאת מצרים שהתאפשרה רק הודות לפעולתה של סרח בת אשר שבישרה ליעקב אבינו שיוסף חי, כך גם הגאולה העתידה תושלם רק על ידי עניינו ועבודתו של אשר בהפצת המעיינות, השמן שבתורה, לכל פינה ולכל יהודי. נקודה זו מבסס הרבי (ומציין לכך בהערה) על מכתבי הברכה שקיבל מאביו הר"ר לוי יצחק ליום הולדתו שנים קודם לכן, בהם נכתב ענין זה בקיצור⁴.

-

אולם אין ספק שביחס למהות יום י"א ניסן, דברי הרבי בהתוועדות שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט נחקקו בתודעת דור השביעי באופן מיוחד. הייתה זו התוועדות בלתי רגילה ומלאה בגילויים פלאיים ממש, ואף הוגהה על ידי הרבי תחת הכותרת 'משיחות שבת הגדול, ערב י"א ניסן'.. כאותה התוועדות דיבר הרבי על הידוע שחג הפסח הוא מועד הולדתו של עם ישראל. הרבי הוסיף וחדש אז שה'לידה' החלה כבר באחד עשר לחודש הראשון, י"א ניסן. הרבי גם השתמש בביטויים מיוחדים מאוד על המספר אחד עשר, וביאר שמספר זה רומז על מהותו ועצמותו שלמעלה מכל תואר וגדר.

בי"א ניסן, הסביר הרבי, מתחילה עבודתו של יהודי מצד עצם מציאותו, הנעלית ומרוממת מכל גדרי העולם, כפי שהוא קשור עם מהותו ועצמותו ית'. בכך בעצם, חידש הרבי שלידת עם ישראל החלה בי"א בניסן, בתאריך בו מודגשת התקשרותם והתעצמותם המוחלטת של ישראל עם הקב"ה. הייתה אז התרגשות רבה, הרבי דיבר מפורשות על עניינו ומהותו של יום הולדתו.

הרבי קישר זאת גם לסיום ספר הפלאה ברמב"ם ותחילת ספר זרעים שנערך באותו י"א בניסן, ודיבר על כך שהחיבור בין 'הפלאה' ו'זרעים' רומז על חיבור הנשמה עם הגוף - שהנשמה הנרמזת ב'הפלאה', בהיותה "טהורה היא", יורדת

למטה ונזרעת ('זרעים') בגוף הגשמי של יהודי, ובכוחה לחבר את הבלי גבול עם הגבול. דברים אלו קישר הרבי הן לאלו שיום הולדתם חל בי"א בניסן, והן לכלל ישראל שתחילת לידתם ביום זה⁵.

התבטאות מפורשת זו של הרבי, והיחס ללידת כל עם ישראל בי"א ניסן, יום הולדת הנשיא, עוררו התלהבות מיוחדת אצל החסידים. אותה שנה דיברו כולם והתוועדו על מילותיו המיוחדות של הרבי על יום זה.

-

פעם נוספת התייחס הרבי למהותו של חודש עשתי עשר ויום עשתי עשר והדגיש את תפקידו בהשלמת השראת השכינה למטה, בהתוועדות השבת שלפני י' שבט תש"נ - ארבעים שנה לנשיאותו של הרבי. הרבי דיבר על שלימות עניין 'ואתם תלוקטו לאחד אחד', ורמז למשמעותו העצומה של דור השביעי בכך כאשר הזכיר את מעלתו של המספר י"א, שעיקר העבודה של הדור התשיעי (מהבעש"ט) החלה ביום י"א לחודש האחד עשר, חודש שבט. והיום שלפני כן, יו"ד שבט, עוד שייך לתקופת הדור השמיני. כך גם בנוגע למספר השנים, הפליא הרבי במעלת השנה שלאחר ההסתלקות, תשי"א.

לאחר מכן המשיך הרבי ואמר: בראש חודש שבט, הכריז משה רבנו שצריך להיכנס אל הארץ המובטחת, ובעשור לחודש הראשון (יו"ד ניסן) עלו בני ישראל מן הירדן. אולם, כשם שעיקר תקופת 'דור התשיעי' החלה מהיום שלמחרת ההסתלקות, כך גם עיקר תקופת כניסת בני ישראל לארץ החלה רק מיום המחרת - י"א ניסן. בכך רמז הרבי על תפקידו של יום זה בכניסתנו אל הארץ בגאולה העתידה.

שוב ביאר הרבי את מעלת המספר אחד עשר ושייכותו המיוחדת לדורנו, כמו גם בקשר ליום עשתי עשר בחודש ניסן בשיחות כ"ב שבט תשנ"ב והימים הסמוכים. בשיחות אלו (שהוגהו יחד כקונטרס 'בך יברך ישראל') מוסבר שהמספר אחד עשר מסמל את תמצית החידוש של דורנו ביחס לדורות הקודמים.

המספר עשר ויום י' שבט, הסביר הרבי, מסמלים את גמר ושלימות העבודה בעולם כפי שהיא מוגדרת במידה מסוימת לפי גדרי העולם. אולם המספר אחד עשר, ויום י"א בחודש שבט, מסמלים את הארת אור הבלי גבול בעולם.

בשולי השיחה אף מתבאר הקשר של י"א בחודש שבט לי"א ניסן בביטוי פלאי ממש, שהגילוי שהחל בי"א ניסן נשלם באופן של **'נשיאות בגלוי'** בי"א שבט... **"ויש לומר, שיום אחד עשר בחודש הראשון (ניסן) קשור עם התחלת הגילוי - "הלידה" - של בחי' אחד עשר . . . כידוע שבחודש ניסן**

היתה לידת עם ישראל . . ויום אחד עשר בחודש אחד עשר קשור עם שלימות הגילוי של אחד עשר, באופן של נשיאות בגלוי"⁶.

-

התייחסות המיוחדת והאחרונה לעת עתה לה זכינו מהרבי בקשר ליום הולדתו, הייתה בשיחה האחרונה (ככל הנראה) לע"ע אותה הגי' הרבי, משיחות שבוע פרשת תצוה תשנ"ב. (לאחר שהגי' הרבי את שיחת שבת תצוה בשבוע פרשת תשא, הגי' חלק נוסף מהתוועדות, והוציאה מוגהת ביום רביעי של שבוע פרשת ויקהל (כשבאותו יום גם יצאה מוגהת שיחת שבת פרשת תשא), ומפי השמועה ששיחה זו הוגהה לאחר שיחת ש"פ תשא). ניתן לומר שזו שיחה השייכת לי"א ניסן.

בשיחה הרבי מבאר באריכות את מעלת יום הולדתו של הנשיא, שכאשר גובר מזלו, גם מזלם של כל ישראל גובר. הרבי גם ביאר את שלימות וגמר השראת השכינה בבית המקדש שנעשית בדור השביעי בו משלים משה רבינו את תפקידו כ'גואל אחרון'. השיחה נאמרה באחד-עשר באדר ראשון, והרבי מתייחס בה לכך שעומדים שישים יום קודם י"א ניסן, ואין צורך להמתין בהכנות... הרבי מסיים בביטויים מופלאים ממש, ש'לאחר מעשה' הפכו להיות כמעט השורות האחרונות שהגי' הרבי לדפוס:

"וכן תהי' לנו - שבאחד עשר באדר (ששים יום לפני אחד עשר בניסן) יושלם כבר הענין דאחד עשר בניסן, "ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר", "מאשר שמנה לחמו", "וטובל בשמן רגלו" - כמודגש בהתחלת פרשת תצוה: "ויקחו אליך שמן זית זך", וכן בהתחלת פרשת תשא (שמתחילים לקרוא בתפילת מנחה דיום השבת) שבה מדובר אודות שמן המשחה" - "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", שזהו עיקר ושלימות הענין ד"כי תשא את ראש בני ישראל", ע"י המשיחה של "ראש בני ישראל" (משה רבינו, גואל ראשון הוא גואל אחרון) למלך המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד ממש"

בהערה מוסיף הרבי שעניינו המיוחד והבלתי מוגבל של חודש ניסן יכול להתגלות כבר בחודש אדר, בהגבלות ובפרטים המוגדרים, 'שבעת ימי הבנין' ומטעים בשולי הגליון את הדברים בהזכרת פרטים מדהימים: **"ולהעיר ע"ד הרמז, שמאמר המדרש ע"ד מזלו של חודש אדר הוא בפרשה ז' פיסקא י"א, וכן, נשיא אחד ליום שנאמר בחנוכת המשכן בחודש ניסן הוא בפרק ז' פסוק י"א - דיש לומר, שבוה מרומזו שגם בחודש אדר יכולה להיות המשכת וגילוי בחינת י"א בז' כמו בחודש ניסן"**⁷.



נתמלא הבית כולו אורה

י"א ניסן תרס"ב

על לידת משה רבינו אומרת התורה, שבשעה שנולד 'נִתְמָלָא אֲתוֹ כִּי טוֹב הוּא', ומפרש זאת רש"י שבעת לידתו 'נתמלא הבית כולו אורה'.

בהתוועדות י"ב תמוז תשכ"ב⁸ ביאר הרבי, שעל-אף שנשמתו של משה רבינו הייתה בביתו עוד קודם רגע הלידה, עוד לא האיר האור בבית בעודו עובר ברחם אמו. ובמשמעות רחבה יותר - העולם כולו הי' "מהלך בחשיכה", ורק בעת הלידה החל אורו הגדול של משה רבינו לזרוח בעולם ו"נתמלא הבית כולו אורה".

י"ב תמוז הוא יום הולדתו של הרבי⁹ המשיך הרבי, והוסיף כי "ביום הולדת מתחילה עבודתו להאיר לשישים ריבוא כוכבים, לכללות ישראל ומכל שכן לחסידים ולמקושרים, שיוכלו לקיים תורה ומעשים טובים ולמלא את הבית כולו אור". בכך מובן גודל השמחה ביום זה, הוסיף הרבי בסיום הדברים, שמחת כלל ישראל והעולם כולו, עם התחלת זריחת אורו הגדול של הרבי בכל רחבי תבל עם רגע לידתו.

ביום שישי ערב שבת קודש פרשת מצורע, עת החלה להפציע בעולם שמשו של הרבי, פרק חדש נפתח בהיסטורי. שנים רבות יחלפו עד שיתוודע העולם כולו למשמעותו הרחבה של המאורע, ככל שתגבר ההתקדמות לשלב האחרון של עבודת משך כל הדורות: 'להורידה למטה בארץ'.

תאריך לידה יהודי: י"א ניסן. נימול, ביום 18 בניסן. מקום לידה: ניקולייב. שמות ההורים ודרגתם: אב - אורח כבוד בירושה לוי בן זלמן, שניאורסון. אמה - חנה. שם ומין הילד: ילד, מנחם מענדל¹⁰. במילים אלו מתעד ספר הרישום של הקהילה היהודית בניקולייב את לידתו של הרבי.

כפי שאירע בעת לידתו של הרועה הנאמן הראשון בישראל, אז חשו בגילוי גם המצריים מביאי הרעה והפורענות באמנם "היום נולד מושיען של ישראל", דומה כי חזרו ונשנו הדברים אף בעת לידתו של הרבי,

כדברי חז"ל "בזמן שהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופורעניות מסתלקת מן העולם".

אף שאין לנו עסק בנסתרות, אולם בדברים אלו שסיפר הרבי הריי"צ בשנת תרצ"ט, יש אולי ללמד על שהתרחש באותם ימים. בליל הסדר השני, בהגיעו לפיסקא בהגדה "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" אמר הרבי הריי"צ: "בשנת תרס"ב היו גזירות רעות על כלל ישראל וקודם חג הפסח נתבטלו בדרך נס... ואמר אז אאמו"ר כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בעת ההגדה, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - דהרכוש הוא דער התגלות פון גדול הוי"ו".

בהזדמנות מסוימת התבטאה הרבנית חנה על בנה: "איין זאך קען איך אייך זאגען, אז ער איז א קדוש מבטן ומלידה" [אחת אוכל לומר לך, כי הוא [הרבי] קדוש מבטן ומלידה]¹¹. שישה מברקים הגיעו באותו היום מליובאוויטש לניקולייב, ובהם ברכות ואיחולים מהרבי הרש"ב שהתבשר על האור שזרח, וכן הנחיות והדרכות מפורטות הקשורות בלידת הרך וחינוכו.

לימים סיפרה הרבנית חנה: "מיום לידתו, הורה לי בעלי שבכל פעם שהרך הנולד יתעורר, אטול את ידיו לפני שאניק אותו - דבר שלא הורה



תעודת הלידה של הרבי

לי לעשות עבור שאר הילדים. מסתבר שהייתה זו הוראה שהתקבלה מאדמו"ר הרשב"י¹¹.

בחלוף שנים נודע כי מעורבותו הרבה של הרבי הרשב"י החלה עוד קודם לידתו של הרבי. במכתב ששיגר ר' זלמן דוכמן לרבי ובו דברים לא ידועים ("באהאלטענע זאכין") ששמע מהרבנית חנה נ"ע, מציין ר' זלמן גם ששמע מהרבנית שלידתו של הרבי הייתה בברכת הרבי הרשב"י¹², במענה על-כך סימן הרבי בעיגול את התיבות "באהאלטענע זאכין" וכתב (3) בודאי יעלה וירשום אותם בכתב".

"צעד ראשון לנשיאות"

"א ניסן תרע"ה

על גודל ועוצם משמעות הגעת הרבי לגיל מצוות, יכולים אנו ללמוד מהתבטאותו של הרבי¹³ אודות חמיו - הרבי הריי"צ - שכניסתו לעול מצוות "היתה ראשית כניסת הרבי לחיי יהודי שלם, והכנה וצעד ראשון לנשיאותו העתידה". בלט הדבר שוב, כאשר מלאו שבעים וחמש שנה מיום הבר מצווה של הרבי הריי"צ, בי"ב תמוז תשכ"ח, אז עורר על-כך הרבי בשטרעם גדול בהתוועדות ובימים שלאחר מכן. ביי"ט תמוז, היום האחרון משבעת ימי

המשתה של הבר מצווה, אף ערך הרבי התוועדות מיוחדת לשם כך. בהמשך אותו יום שיגר הרבי מכתב למר שז"ר ובו העלה זאת על הכתב "בי"ב-י"ג תמוז דהאי שתא מלאו 75 שנה מיום הבר מצווה של כ"ק מו"ח אדמו"ר... וזהו הטעם להתוועדות של היום".

רק בשנת תשי"ט, שנים רבות אחרי המאורע, העלתה על הכתב אם המלכות הרבנית חנה נ"ע את זכרונותי העשירים מהמעמד:

"מאחר שבשבוע זה התקיימה שמחת בר מצווה אצל אחד ממכרינו, הזכיר לי הדבר את שמחת בר המצווה של בני בכורי, שיחי' לאורך ימים טובים מתוך בריאות והצלחה. כל חגיגות בר-המצווה שהתקיימו במשפחתנו יפות היו, אבל זו שלו היתה משהו אחר, בלתי-רגיל, אירוע של התרוממות גדולה. היתה זו השמחה הראשונה במשפחתנו"¹⁴.

בשנת הבר מצווה - תרע"ה - חל י"א ניסן ביום שישי. בהתאם לכך התקיימה סעודת הבר מצווה בצהריי שבת קודש - שבת הגדול - ונמשכה שעות ארוכות בצאת השבת, אור ל"ג ניסן, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק שעל שמו נקרא חתן הבר מצווה.

אותה שבת לבשה יהדות יקטרינוסלב חג, האורחים הרבים שהגיעו להשתתף בשמחת רב העיר בהיכנס בנו בכורו לעול מצוות, מילאו את האולם עד אפס מקום. במרכז שולחן הכבוד ישב אביו של הרבי, ולצידו חתן השמחה הצעיר, הרבי. את המעמד כיבד בנוכחותו גם זקנו של חתן הבר מצווה הר"ר ברוך שניאור שניאורסאהן, שהגיע ליקטרינוסלב לאחר תקופה ממושכת בה שהה בליובאוויטש, במיוחד על מנת להשתתף בשמחה, ואת פרטי נסיעתו זו הוא אף העלה על הכתב ביומנו האישי.

מענק רוחני נשגב נשא עמו הסבא מליובאוויטש אל השמחה הגדולה, היא ברכת נשיא הדור כ"ק אדמו"ר הרשב"י. "השם יתברך זאל אים העלפן אז ער, דאס הייסט מענדל, זאל זיין אן ערליכער איד, לויק זאל האבן נחת פון אים, און פון די אנדערע קינדער אויך"¹⁵, אמר לו כ"ק אדמו"ר הרשב"י כשלחץ את ידו

טרם צאתו את ליובאוויטש.

בעיצומה של הסעודה ולפי אות מאביו, פתח הרבי במשא ארוך וירד לעומקם של רזין ורזין דרזין, מרבית הנוכחים אמנם לא ירדו לעומק הנאמר אולם עבור הרבי די הי' בכך שאביו מאזין לו ברוב קשב כל העת ומאשר את הדברים בניד ראש. כשמהלך הדברים הגיע לסיומו, נראה הי' שהאב קורן מנחת. בהמשך, אף הוסיף הרבי ונשא דברים גם בגליא דתורה.

מלבד יומנה האישי של הרבנית חנה, מעט מן המעט נותר ידוע ממעמד נשגב זה. רגע אחד שנחקק בליבות הנוכחים, ולימים סופר על ידי אחד המשתתפים, הי' בשעה שדיבר אביו של הרבי בפני הקהל. בתוך הדברים פנה אל הרבי ושאל אותו "המבין אתה את משמעותו של יום זה לגביך?". בתגובה על השאלה הנוקבת מפי אביו, החלו לזלוג דמעות מעיניו, דבר שריגש מאוד את הנוכחים¹⁶.

מאוחר יותר, בעיצומה של החגיגה אירע מאורע שמימי שאת פשרו לא נדע, אולם תיאור הדברים נרשם בידי הרבנית חנה ביומנה האישי:

"בשעה שלוש-ארבע החלו להיראות פנים בוכיות של זקנים וצעירים. רציתי להעיף מבט אל האולם כדי לדעת מה הסיבה לדמעות, אך האולם הי' דחוס כל-כך בראשים, עד שלא יכולתי לראות דבר. כששאלתי על כך, סיפרו לי שהאב ביקש מהבן - ייבדל לאורך ימים - שיבטיח לו דבר-מה.

מאחר שאני עצמי לא הייתי בתוך האולם, אינני יודעת באיזה אופן התנהלו הדברים. אבל, כך נראה, התשובה לא ניתנה מיד. הכל התהלכו בהתפעלות רבה מגדלותו של ילד כה צעיר, המסוגל להיות כה מחושב וכה זהיר בתשובתו.

מה הי' שם בפירוט - אינני יודעת; אבל בשעה שש-שבע - אני זוכרת שהאור בחוץ כבר לא הי' מלא - אותן פנים בוכיות שראיתי קודם לכן התמלאו שמחה רבה, ומתוך האולם נשמעו קולות של ריקודים ושירה סוחפים כל-כך...

השמחה הפכה גדולה כל-כך עד שהשפיעה גם על אלו שלא היו שם. הורגש שבתוך-תוכה של התלהבות זו טמון תוכן רב-משמעות, ושהן השאלה והן נותן התשובה עשויים להיזכר לאורך ימים"¹⁷.

לימים, התבטאה הרבנית באוזנו של ר' יוחנן גורדון: "בעת שנעשה לבר מצווה כבר הי' גאון עולם"¹⁸.

"א ודאי א גלייכע זאך"

"א ניסן תש"ז

שנים רבות לא הי' תאריך יום הולדתו של הרבי ידוע בקרב החסידים. לראשונה התגלה התאריך עוד קודם קבלת הנשיאות, בשנת תש"ז. הי' זה כאשר נסע הרבי לפאריז על-מנת לקבל את פני אמו הרבנית חנה, שיצאה באותם ימים את גבולות ברית המועצות. הרבי, שנודע באותם ימים בכינוי "הרמ"ש", יצא לצרפת בכ"ה אדר, וחזר לחופי ארה"ב יחד עם אמו, כעבור שלושה חודשים ביום הבהיר כ"ח סיון.

באותם שנים, התקיימה בפאריז קהילה מפוארת מעדת החסידים שנמלטו מציפורני היבסקצי'. את ביקורו של הרבי ניצלו החסידים להתחזקות אחר הנהגותיו הקדושות של הרבי וליהנות מאמרותיו הטהורות.

סיפור מעניין וראוי לציון, אירע בראשית חודש ניסן, בעת שהצטרפה לקהילה החסידית בפאריז משפחת בוטמן. באחד הימים ניגש לרבי ר' שניאור זלמן בוטמן וביקש ברכה לרגל יום הולדתו שחל בחודש ניסן. את השיחה שהתפתחה בעקבות בקשתו

לא ניתן הי' לחזות מראש.

לשאלת הרבי באיזו שנה נולד, ענה ר' זלמן שנולד בשנת תרס"ג. בתגובה לכך אמר הרבי: "איר זייט פון תרס"ג און איך בין פון תרס"ב". הרבי הוסיף ושאל אותו באיזה יום בחודש ניסן יום הולדתו, וענה שנולד בראש חודש ניסן. הרבי המשיך: "מיינ יום הולדת איז אויך אין ניסן". ר' זלמן שאל בזהירות: "מען קען פרעגן ווען?" והרבי השיב: "י"ד אל"ף, און עלף טעג א יאהר זאגן מיר דעם זעלבן קאפיטל"¹⁹.

אולם ההתרחשות המשמעותית, אירעה כעבור כמה ימים, בי"א ניסן. באותו היום, ישבו מספר חסידים בביתו של ר' זלמן שניאורסאהן, בו התארכה הרבנית חנה בתקופת היותה בפאריז. לפתע יצאה אליהם הרבנית ואמרה: "אתם יודעים שהיום י"א ניסן?" אף אחד מהנוכחים לא הבין את פשר הדברים ומיד הוסיפה הרבנית: "י"א ניסן הוא יום הולדתו של בני, תבקשו ממנו שיתוועד".

לאור הדברים, ניגשו אל הרבי כמה מחשובי החסידים וביניהם הרה"ח ר' בן ציון שם טוב וביקשו ממנו שיתוועד, הרבי הגיב בחיוב באמרו "א ודאי, א גלייכע זאך", והסכים להתוועד. מיד הוציאו שולחן והתוועדות התקיימה בקומה העליונה שבבית, בשונה משאר ההתוועדויות שהיו מתקיימות בדרך כלל בבית המדרש²⁰.

מאוחר יותר סיפרה הרבנית חנה על אותה התרחשות: "שם הרגישו-הכירו בו היהודים מרוסיה, שמאז לא



הרבי לצד אימו עם עדת החסידים בפאריז, כ"ו אדר תש"ז

עזבוהו... וזאת אשר גיליתי להם אז לראשונה, כי יום הולדתו הוא בי"א ניסן"²¹.

במבט לאחור, ראשית התגלות י"א ניסן כיום הולדתו של הרבי הייתה בשנת תש"ג. אז חלק הרבי לראשונה, באופן נסתר אמנם, את יום הולדתו.

בחלוף השנים, כאשר תאריך יום הולדתו של הרבי נודע והתפרסם, הוארה מחדש האמרה ששובצה על ידו כבר בשנת תש"ג בלוח "היום יום" ליום י"א ניסן, העוסקת במהותו של יום הולדת: "ביום ההולדת על האדם להתבודד ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם והצריכים תיקון ותשובה ישוב ויתקנם". עיון נוסף במקורו של פתגם זה, מגלה טפח מעומק פשרו של הפתגם וממשמעות עבודת הקודש של הרבי ביום נשגב זה.

פתגם זה לקוח ממכתב שכתב הרבי הריי"צ לחסיד בשם ר' שלמה סדובסקי, במענה למכתב ששלח אודות בריאותו הרופפת וחולשה שאחזה בו באותה תקופה.

"מכתבו הגיעני ביום חגיגתי י"ב תמוז, יום הזכרון. כמובא בספרים אשר ביום ההולדת על האדם להתבודד ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם והצריכים תקון ותשובה ישוב ויתקנם.

בפתחי את מכתבו עלה בזכרוני זמן בואו לליובאוויטש, לימודו בנגלה ובדא"ח, דבורי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נגב"מ זי"ע אודותו, תקותו עליו בעתיד לטובת החזקת

נסיעות לאוהל הק'

כמעט בכל השנים נסע הרבי לאוהל ב"א ניסן, החל מ"א ניסן תש"י.

כך מספר הרב חיים יהודא קרינסקי²⁵: "הייתי בחור צעיר מבוסטון שלמד ב-770. ב"א ניסן תש"י בשמונה בבוקר הגעתי לזאל לסדר חסידות. אף על פי שבשעה זו היו התלמידים צריכים להיות שם, המקום הי' ריק. התיישבתי יחיד והתכוונתי ללמוד. אך פתאום ראיתי את הרבי עובר בדרכו לחדרו הקדוש, נעצר ונכנס לזאל. הוא הביט פנימה וראה שאין איש מלבדי ואמר "אולי יכולים לנסוע לציון בחצי שעה?" לא הספקתי לענות, הרבי מן הסתם ידע שאין לי מכונית וגם לא טבלתי במקווה...

"חיוך עלה על שפתי של הרבי כשאמר "כמדומני שיש שם חדר שיכולים להתפלל..." שאלתי מכונית ממישהו וטבלתי, לקחתי את התפילין ונסענו כמחצית השעה. זו הייתה הפעם הראשונה שזכיתי להסיע את הרבי ולשהות בקרבתו".

בשנה הבאה, נסע הרבי שוב, ואף הטעים את הנסיעה כעניין פרטי. בליל ב' ניסן תשי"א שאל ר' שמואל לויטין את הרבי אם בכוונתו לנסוע למחרת לאוהל, הרבי ענה לו: "הייתי כבר בער"ח ניסן, ואם לא כן, הייתי הולך עכשיו, ואני צריך ללכת לשם שוב בעוד עשרה ימים". כשר' שמואל שאל האם זה בקשר ל"ג ניסן, יום הסתלקות הצמח צדק, ענה לו הרבי: "דאס איז צוליב מיינע פרטיות'דיקע עניינ'ן"²⁶ (מעניין לציין שלמעשה הרבי כן נסע למחרת לאוהל).

*

עד קיץ תשי"ז בכל פעם שהרבי הי'



131295 JEM כ"ט אלול תשי"מ

נוסע לאוהל, היו מתלווים אליו מלבד הנהג גם המזכירים הרב חמ"א חדקוב והרב יהודא ליב גרונר, וכן הרב שלמה אהרן קורנובסקי. בקיץ תשי"ז הפסיק זאת הרבי והורה למזכירים להישאר ב-770 ולנצל את הזמן לצרכי המשרד. מני אז החל הרבי לנסוע בקביעות רק עם הנהג הרחי"ק.

אף על פי כן, החל מ"א ניסן תשט"ו, גילה הרבי את רצונו הקדוש לשהות לבדו בציון ביום זה. ב"א ניסן תשט"ו יצא הרבי מביתו בשעה חמש וחצי בבוקר והלך פעמיים למקווה, בשש וחצי ובשבע וחצי והזדרז לנסוע לאוהל על מנת להיות על הציון כבר בשעה תשע. הרבי ביקש לא להעיר את הרב חדקוב ונסע בלוויית הרחי"ק בלבד²⁷.

היות והדבר הי' בהפתעה גמורה ואיש לא התכוון ליציאה מוקדמת שכזאת, הוסיף הרבי "יודיל יוכל להתפלל שם".

באותה שנה הי' הדבר בהפתעה, אולם לאחר מכן, ב"א ניסן תשט"ז

שנדפסו בחודש ניסן תשמ"ח בקשר להתעוררות ב'מבצע יום הולדת', בהערה על הנכתב 'להתבודד ולהעלות זכרונותיו' מציין הרבי למכתב בו נאמר כי יש "לצייר במחשבתו אחת היחידות מה ששאל ומה שענו לו ואח"כ ללמוד מתורתו".

מני אז, טיפין טיפין ייחס הרבי בגלוי משמעות ליום זה. הרבי, כמי שעמד בראש הוצאת 'קה'ת', הופקד ע"י הרבי

הריי"צ להוציא לאור את המאמרים שהתפרסמו ב'קונטרסים' לרגל החגים ויומי דפגרא. החל משנת תש"ח, הי' תאריך הפתח דבר של הקונטרסים שיצאו לאור לקראת חג הפסח: "י"א ניסן" (יש לציין שתאריך הפתח דבר של הקונטרסים שיצאו לאור לקראת ב' ניסן הי' "כ"ה אדר", שלימים התגלה כיום הולדתה של הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא ע"ה).

לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ, ב"א ניסן תש"י יצא לאור ע"י הרבי קונטרס ממאמרי הרבי הריי"צ. למעשה הייתה זו הפעם הראשונה מאז ההסתלקות בה הוציא הרבי 'על דעת עצמו' (כביכול) מאמרי חסידות (על ההוצאה לאור של שני המאמרים שהופיעו לפני-כן (בקונטרסים לקראת חג הפורים וב' ניסן) נתקבלה הוראה מהרבי הריי"צ עוד קודם י' שבט), בפתח דבר הופיע מכתב ארוך בו נימק הרבי את הסיבות להדפסת המאמרים.

על אף שבאותה העת טרם קיבל הרבי על עצמו את הנשיאות באופן רשמי, מספר חסידים הרהיבו עוז לשגר לרבי ברכות ואיחולים לרגל יום הולדתו. אחד מהם זכה לקבל את תשובת הרבי במכתב מיום י"ג ניסן: "במענה על ברכתו, הנה כל המברך מתברך מאת השי"ת וכהבטחתו בתורתו ואברכה מברכיך - ותוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר".

"אלו הרוצים להתמסר"

י"א ניסן תשי"א

י"א ניסן תשי"א - שלושה חודשים בלבד לאחר קבלת הנשיאות באופן רשמי - אמנם לא נחגג באופן רשמי, אך המאורע השמימי שאירע בו השאיר את חותמו באופן מיוחד.

לפני נסיעתו של הרבי לאוהל, מסר הרבי באמצעות הת' יהודא ליב גרונר (שכבר באותה העת זכה לשמש את הרבי) הודעה בוז הלשון: "די אלע וואס ווילן זיך איבערגעבן און וועלן פאלגן און ניט פרעגן קיינע שאלות, זאלען חתמנע'ן אויף א צעטיל שמם ושם אמם, און זיי האבן ניט וואס צו שרעקן זיך ווייל עס וועט ניט זיין קיין עניינים פון "לעלות השמימה", אבער די וואס וועלן חתמנע'ן זאל וויסן אז מען דארף פאלגן" [אלו הרוצים

להתמסר ולציית מבלי לשאול שאלות, יחתמו על פתק את שמם ושם אמם, אין להם מה לפחד, לא יהיו עניינים באופן ד"לעלות השמימה", אבל אלו שיחתמו עליהם לדעת שצריכים לציית]. והוסיף: "און מ'זאל וויסן זיין אז ס'איז ניט קיין געלעכטער" [ושידעו שזה לא צחוק].

כל התמימים חתמו את שמותיהם ומסרו על מנת להכניס לרבי, כשראה הרבי את הפתק תמה על השמות הרבים המופיעים בו, ואמר, "עס איז א ערנסטע זאך", אך הוסיף שוב שלא ידרשו "לעלות השמימה". אח"כ נסע הרבי לאוהל בלוויית המזכירים הרב חדקוב ור' שלום מענדל סימפסון²⁸.

בהיותו באוהל חזר הרבי את כל המאמר "באתי לגני" שאמר ביו"ד שבט בעת קבלת הנשיאות בגלוי. כשחזר הרבי מה'אוהל' מסר את המאמר להוציאו לאור, בתוספת תיקונים והערות רבות בכתב ידו. אך הזהיר שלא יודפס בדפוס רשמי (כפי שהיו מודפסים בשעתו הקונטרסים של הרבי הריי"צ), אלא באמצעות תקתוק על נייר-שכפול (סטענסיל), באופן בו



בעת שהותו באוהל הק', יו"ד שבט תשי"א

נדפסו שיחותיו של הרבי עד אז. לאחר מכן כשהראו לרבי את ה"שער בלאט" שמכילים, עם התואר "כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש" – נתן הרבי את הסכמתו לזה, והורה שהקונטרס יודפס עד י"ג ניסן לפני שקיעת החמה. הי' זה זמן קצר למדי, ובמאמץ רב הצליחו להדפיס את הקונטרס תוך יומיים וב"ג ניסן כבר נמכרו החוברות ב70²⁴.

בחתימת ה'פתח דבר' כתב הרבי את התאריך "י"א ניסן תשי"א". הייתה זו הפעם הראשונה בה יצא לאור שיחה או מאמר עם "שער בלאט" של הרבי. למעשה, ב"א ניסן תשי"א החלו לצאת מאמרי הרבי לאור, ציון הדרך הראשון בהדפסת תורתו של הרבי בצורה רשמית.

מן הראוי לציין שבדומה להוצאת המאמרים, הופעתם של שני חלקים נוספים ועיקריים מאודבתורתו של נשיא דורנו החלה גם ב"א ניסן. הכרך הראשון של לקוטי שיחות יצא לאור לכבוד י"א ניסן תשכ"ב - שישים שנה, וסדרת האגרות קודש שהחלה לראות אור ב"א ניסן תשמ"ז.

חגיגות היוכל

מחול



"בהתגברות יתירה"

בשלושת התוועדויות י"א ניסן שערך הרבי לציון מספר שנים עגול, הבהיר הרבי את משמעות האמיתית של גיל עגול על פי התורה, כציון דרך להתחזקות בעבודת ה' ולא כטעות העולם שגיל עגול מבטא שלימות הנותנת מקום לפרישה לגמלאות ול'הורדת הילוך' בכל הנוגע לעבודה בפועל. "לכך יש צורך להבהיר, שלא יחשבו שהיות והגיעו לגיל שישים, ניתן ללכת לישון וכבר אין צורך לעבוד" (משיחת י"א ניסן תשכ"ב)

"מיד לאחר המילים 'מי חיינו בהם שבעים שנה' ממשיך הפסוק 'ואם בגבורות', שמה שהי' בחלישות בכל השנים שלפני זה - ובשעה שעושים חשבון צדק ידע איניש בנפשי" - צריך להתחיל להיות בהתגברות יתירה" (משיחת י"א ניסן תשל"ב)

"וגם לאחר שהגיע לגיל חמישים (שתקופה זו נקראת בשם 'עולם'), שישים שנה (שאז 'נפקי לי' מכרת' כמדובר פעם בארוכה [שיחת י"א ניסן תשכ"ב]) וכיו"ב - הגה לא זו בלבד שאין לו למעט בענין ד'לעשותם', אלא אדרבה: מאחר שהוא התבגר ביחס לגופו, הרי ודאי שעליו להתבגר ולהוסיף עוד יותר בנוגע לנשמתו, שהיא עיקר מציאותו.

ובפשטות: הקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, וכן בורא האדם ומנהיגו. ולכן, מאחר שהקב"ה קבע שהגיל דשמונים שנה מורה על 'גבורות', מובן שעליו להוסיף בעבודתו באופן של גבורות" (משיחת י"א ניסן תשמ"ב)

ועינינו רואות אשר עבודתו הק' של בעל יום ההולדת, התחזקה עשרת מונים מדי עשור ובמימדים אדירים.



תשמיעני ששון ושמחה

עם סיום המאמר ניגש ר' שמואל לויטין ובירך את הרבי בשם החסידים. ובכדי להפסיד מעט את הרגשות שביטא הרבי בדמעות בדקות האחרונות של המאמר, הוסיף ר' שמואל בין הברכות גם את הפסוק "תשמיעני ששון ושמחה", הרבי הודה על הברכות בסגנון המענה הרגיל "המברך מתברך וכו'", וביחס לפסוק הוסיף בחיך את לשון הכתוב "תגלנה עצמות דכית"³³.

[יצויין, שאת ההנחה מהמאמר צירף הרבי למכתב ששיגר לר' ניסן נעמנוב³⁴, לרגל יום הולדתו החמישים בחודש מנחם אב תשי"ד בציינו: "ואפשר ראה המאמר אדני שפתי תפתח די"א ניסן שנת תשי"ב והוא מיוסד על המאמר אדני שפתי תפתח אשר במאמרי מוהר"ש תרכ"ז". דבר נדיר במיוחד, היות ובאותם שנים כמעט ולא התיר הרבי לפרסם הנחות בלתי מוגהות].

למעשה, הייתה זו הפעם הראשונה בה ציין הרבי את יום הולדתו בצורה רשמית לאחר קבלת הנשיאות. אמירת המאמר, ביאור הפסוקים מהקאפיטל החדש וכן ברכת החסידים לרבי בסיום המאמר, טבעו ביום טוב זה הרבה מהמאפיינים שיחזרו על עצמם במשך השנים הבאות.

בערב, זימן הרב חדקוב לחדרו הקדוש של הרבי קבוצה מצומצמת שנתן חסידים על פי רשימה מפורטת שנתן לו הרבי קודם לכן. בין הנקראים, בנוסף לרב חדקוב עצמו, היו כמה מזקני החסידים: ר' שמואל לויטין, ר' ישראל דזייקאבסאהן, ר' אליהו ייכלי סימפסאהן, ר' אברהם מאיר זרחי ור' בערל חסקינד, וכן התלמידים יואל כהן, בערל יוניק, שלום חסקינד, לייבל גרונר ודוד רסקין.

הרבי אמר בפניהם מאמר דיבור המתחיל "אדני שפתי תפתח" - פסוק מקאפיטל נ"א, פרק התהילים שהתחיל הרבי לומר באותו י"א ניסן. בין הדברים דיבר הרבי גם על דברי המשנה "בן נון" לעצה". המאמר ארך כחצי שעה לערך³².

בסיום המאמר נשנק קולו הקדוש של הרבי בככי (במיוחד בשעה שאמר את הפסוקים מתוך הקאפיטל): "וכאשר הוא בבחינת ביטול לגמרי הרי הוא מבקש במר נפשו, כהמשך המזמור, 'לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני, ואזי אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו'".

אם עוד קודם לכן, נתגלתה אצל כמה וכמה משמעותו הנשגבה של יום י"א ניסן, ואף קיבל מהרבי יחס של חשיבות שרמו לתוכנו של היום, לבוש של ממש לבש י"א ניסן כיום הולדתו של הרבי רק בשנת תשי"ב, עת מלאו לרבי יובל שנים.

כבר בבוקרו של היום גילה הרבי את שעתיד להתרחש בשעות הערב, אם כי ה' על הדבר להישמר בסוד, כפי שסיפר ר' שלום חסקינד ע"ה: "באותו יום זכיתי להיכנס ליחידות אל הרבי בקשר לשליחותי במרוקו. לפתע שאל אותי הרבי: "אתה נשאר פה?", ומיד הוסיף "כוונתי פה 770, משום שיייתכן שיהי' מאמר, אבל בלי פרסום". הודעתי לאבי ע"ה שכדאי לבוא ל-770, אך לא גיליתי לו את הסיבה, על פי בקשת הרבי שיהי' ללא פרסום".

אותו ערב, מוצאי י"א ניסן תשי"ב, לאחר שחזר הרבי מהאוהל, נקראו לחדרו הקדוש של הרבי שלושת חברי 'ועד חזרת דא"ח', והרבי נשא בפניהם שיחה קצרה על החשיבות בחזרת דא"ח בכל מקום אליו נוסעים התלמידים לימי חג הפסח.

לאחר מכן, בערך בשעה שמונה

הדרת-גאווה אם יאפשר להודיעני בכדי להסיר החששות מלבי, כי כ"ק מכירני שאין אני בא חס-ושלום לקנטר רק בבחינת ילמדני רבינו".

במענה למכתבו השיב הרבי (להלן בפתיחת ר"ת):

"לשאלת כבוד תורתו במכתבו בנוגע ליום הולדת, יובל שנים וכו' - מקצת המקורות מצוין בשיחת ח"י אלול דהשטא. ובכמה משיחות כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נזכר והובדל לברכה ולתוספת באהבת ויראת השם וכו' - יום ההולדת, יובל וכיוצא בזה. ושם ביאר גם-כן שאף שעד עתה לא נתפרסם על דבר זה בכל זאת כו'.

ומה שנוגע ביותר - שרואים במוחש שעל ידי הנזכר לעיל נתוסף בתורה ומצוותי אצל כמה וכמה מאחינו בני ישראל כן ירבו, והולך ומוסיף. והתעמולה של אלה המרעישים נגד זה - במקום שפעלה, הרי לא התאספו ביום ההוא, לא דברו בעניני יראת שמים וכו', ואם לדון על פי המעשה בפועל - לכאורה ברור באיזו תעמולה מעונין היצר טוב, ובאיזו כו'.

לכאורה המרעישים הנ"ל הוה ל' להתלהב מתחילה נגד קריאת ה"פייפער" בכל יום, (ובפרט שכמה מהם יקיימו על-ידי זה קשוט עצמך). הרדיפה אחר ה"שלימות" בלימודי חול החודרת לכותלי הישיבות וכו'.

להערת כת"ר על דבר מנהגי אומות העולם - עיין שו"ת הצמח צדק חלק יורה דעה סימן צא ובהשמטות (נדפס בסוף חלק ו'). ושם נסמן".

מני אז הפך הדבר לתדיר, ויובלות רבים זכו ליחס מיוחד מהרבי, אולם 'חלק בראש' נוטלים ללא ספק מניין העשורים העגולים להולדתו של הרבי לאורך השנים. הן מפאת חלקם הבולט בהתפתחותו של יום טוב זה, ובעיקר בשל השמחה העצומה והתכונה הרבתית שליוותה את אותם אירועים מופלאים. ביריעה זו ננסה לתאר את ציוני הדרך המשמעותיים הללו, את ההכנות הנרגשות של קהל החסידים, את הפעולות הרבות שנעשו מסביב לעולם לכבודם, ועד לגולת הכותרת - תיאור האירועים רוויי הגילויים במחיצת הרבי.

אז כי המענה לכך טמון בהוראת הרבי הריי"צ בציון מאתיים שנה להולדת הבעש"ט, היות וכך ה' נהוג בדורות הקודמים, אם כי בתחילה הייתה הנהגה זו שייכת ליחידים ובחלוף הזמן הגיעה העת הראוי' לפרסום הנהגה זו לרבים.

את החשיבות המיוחדת בציון מספר שנים עגול נימק הרבי בשניים. לכל לראש, מפאת חשיבותם העצמית כציוני דרך משמעותיים, בדוגמת לשון המשנה המחלקת את חיי האדם לתקופות בנות עשר שנים "בן עשרים לרדוף, בן שלושים לכה וכו'", היות ובכל עשור ישנה שלימות מסוימת.

אולם הנימוק הנוסף, והחשוב לא פחות, הוא טבע האדם, שבכוחה של תעמולה מעין זו של ציון עשורים בענייני קדושה, לעורר אותו להוסיף ביתר חיות ולהט בכל הנוגע לתומ"צ. דברים אלו העלה הרבי על הכתב במענה מיוחד אותו שיגר לאחד מחשובי הרבנים שתמה על השטרעם שחולל הרבי ב'שנת הק"ף. לחביבותא דמילתא, מובא לקמן מכתבו של אותו רב:

"שמעתי וראיתי בעיתונים כי כבוד-קדושתו הכריז לחוג השנה כשנת היובל של 150 שנה ליום פטירתו של הגאון-הקדוש אור עולם אדמו"ר הזקן בעל התניא זצ"ל זי"ע ועל כל ישראל אמן.

בוודאי צריכים לזכור התורות והשיחות והעובדות מרבינו הזקן, ועל זה נאמר זכר צדיק לברכה, כלומר המזכיר זוכה גם-כן לברכות, אבל לא דווקא בשנת היובל של 150.

מעולם לא שמעתי שאצל החסידים מכל הענפים מתלמידי הבעש"ט ז"ל יחוגו שנת היובל, ומדוע לא התנהגו כן הצדיקים הקודמים? וגם כפי מיעוט ידיעתי לא שמעתי ולא ראיתי שנשיאי חב"ד לדורותיהם יחוגו ויציינו שנת היובל ליום פטירת הבעש"ט או המגיד הגדול או בעל התניא. רק ערכו יומא דהילולא בכל שנה ושנה, אבל לא ציון של סכום שנים, והנני רואה בזה התחקות למנהגי המודרנים שמקורם במנהגי הגויים.

ובודאי יש לכבוד תורתו הנעלה טעמים ונימוקים ומקורים לזה אשר נעלמו ממני, בכן מאד אבקש מכבוד-

"מצינו במנהגי העולם שהגיעו גם בתוככי בני ישראל, שישנם ימי הולדת מיוחדים שהם שונים מיום הולדת סתם. ובכללות הרי זה מעשר שנים לעשר שנים, כפי שמצינו במשנה שלאחרי בר-מצוה, ולאחרי "בן עשרים" שאז היא שלימות האדם.. אזי חילוקי התקופות הם מידי עשר שנים: "בן עשרים", "בן שלושים", וכן הלאה"

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב)

בהליך הפיכתו של י"א ניסן מחג אישי של הרבי ("מיינע פרטיות'דיקע עניין" בלשונו של הרבי³⁵) ליום טוב עבור כלל ישראל, נוטלים שנות היובל חלק משמעותי. לכל לראש בי"א ניסן תשי"ב - 'יובל החמישים', אז ציין הרבי לראשונה את יום הולדתו לאחר קבלת הנשיאות באמירת מאמר, עובר דרך 'יובל השישים' אז נחגג היום בצורה פומבית יותר, 'יובל השבעים' המפורסם בו לבשו חגיגות י"א ניסן את אופיים המלא והמלכותי. ציוני דרך משמעותיים היו גם ב'יובלות' הבאים, תשמ"ב ותשנ"ב, בהם נחגג י"א ניסן בצורה מיוחדת.

הענקת חשיבות שכזו לציון שנות יובל החלה ע"י הרבי הריי"צ³⁶, וביתר שאת ע"י הרבי, החל מלפני קבלת הנשיאות בציוני יובלות של הרבי הריי"צ³⁷, וביתר עז לאחר מכן. בשנת תשי"ב, במלאות מאתיים שנה להסתלקות הבעש"ט, אז עורר הרבי לנצל זמן מסוגל זה להוספה בהפצת המעיינות, והכריז על הקמת קרן מיוחדת לה יתנו סכומים לצדקה במספר מאתיים.

משנה חשיבות קיבל הדבר, בהגיע שנת המאה וחמישים להסתלקות האדמו"ר הזקן. החל מח"י אלול תשכ"ב העלה הרבי את עניין 'שנת הק"נ' על סדר היום, ובכל הזדמנות עורר להוסיף בלימוד ספריו של בעל ההילולא - ספר התניא והשולחן ערוך.

ככ"ד טבת תשכ"ג, עת הגיעה 'שנת הק"נ' למילואה, התוועד הרבי שלוש פעמים. היו אלו התוועדויות מיוחדות מאוד. במהלך הדברים התייחס הרבי לתמיהת רבים מה הסיבה לעורר עניין מיוחד במלאות שלושה יובלות להילולת האדמו"ר הזקן. הרבי ביאר



התמונות המופיעות בפרק זה מתפרסמות בזה לראשונה, ולפי העובדה שעל שולחנו של הרבי מונח מלבד הסידור ספר נוסף ייתכן שהתמונות הן מ"א ניסן תשכ"ב

יומא טבא לרבנן

ב כל אותם שנים, החל משנת תשי"ב, אז קיבל תאריך י"א ניסן מעמד מפורש כיום הולדתו של הרבי, נחגג וצוין יום זה בקרב חסידים ברגשי שמחה עמוקים. מדי שנה היו מתאספים ב770 חסידים בגילאים שונים שליבם הי' ער לגודל החג ומתוועדים בינם לבין עצמם. כל העת פיעמה בלב החסידים הציפי' לחגוג את היום יחד עם הרבי במובן המלא ביותר של הדבר. בי"א ניסן תשכ"א התוועדה קבוצת חסידים ב770 ובמהלך ההתוועדות ניגש אליהם ר' שלום (סידני) העכט ואמר שתיכף נכנס הוא אל הרבי, ואם רוצים למסור משהו לרבי, יכולים הם לנצל את ההזדמנות. "מסור לרבי", ביקש אחד הנוכחים, "שאנו מתוועדים לכבוד י"א ניסן ורוצים שהרבי יצא ויתוועד אתנו". כשנכנס לחדרו הקדוש של הרבי ומסר זאת בשמם אמר לו הרבי למסור "אני אתוועד לבדי והם יתוועדו לבדם והכל יכול" יחבר בינינו⁴².

"שייך לקרן השישים"

בהתקרב י"א ניסן תשכ"ב, יובל השישים, רבתה ההתרגשות בין קהל החסידים והתמימים ותכונה חזקה מילאה את החלל. הרגשות ההומים תבעו לעשות משהו גדול במיוחד לכבודו של הרבי, אולם כיון שדבר מסוג זה לא נעשה מעולם קודם לכן הי' דרוש לכך אומץ רב, שלוה גם בחשש כיצד יגיב הרבי להתעוררות.

באותה התקופה הי' הסדר שמדי מוצאי שבת קודש התאספו חברי הנהלת צא"ח ניו יורק על מנת לדון בנושאים שונים, ואת המסקנות היו מעלים על הכתב ומגישים לרבי על מנת לקבל אישור להחלטות האספה. באחת האספות שנערכו באותם

ימים, התדיינו החברים בהתעוררות המתבקשת לקראת יובל השישים של הרבי, קיבלו מספר החלטות בנושא והעלו את הדברים בחשש קל על הכתב. את הדו"ח הגישו לרבי בתקווה לקבל אישור ליוזמות החדשות. למעשה, הרבי לא ענה על מה שכתבו אודות י"א ניסן. "כפי שהדברים נדמו אז, הי' זה אישור להחלטות שקיבלו, שכן במידה והרבי לא הי' מסכים - הי' מורה לא לעשות כן", תיאר זאת לימים ר' לייבל אלבסקי, מפעילי צא"ח באותם שנים³⁵.

מיד בתחילת השבוע הבא נשלחו ממשרדי צא"ח מכתבים לחסידים בכל העולם, הקוראים להתעורר ולהתכונן לי"א ניסן הקרב ובא. להוסיף בתורה

עבודה וגמ"ח בקשר עם מלאות שישים שנה, תוך שימת דגש מיוחד על המספר שישים. שישים דולר לצדקה, שישים שורות תניא בע"פ, וכן הלאה.

כל חסיד התבקש לשלוח את ההחלטות שלו ואת כספי התרומות למשרדי צא"ח. ואכן, ככל שנקפו הימים, החלו מעטפות רבות להגיע למשרדי צא"ח. בעקבות טעות שאירעה, חלק קטן מהמעטפות הגיעו לידי הרבי, לפני שהגיעו למשרדי צא"ח. את המעטפה הראשונה, הרבי החזיר למוזכירות וכתב על המעטפה "שייך לצא"ח", כך אירע גם במעטפה השני'. אולם בפעם השלישית שאירעה הטעות, הרבי כתב על המעטפה: "שייך לקרן

השישים". עבור המארגנים הייתה זו התרגשות עצומה! לא רק שהעניין התקבל לנחת רוחו הקדושה, אלא יתירה מזו: בעובדה שהרבי כתב על המעטפה קרן השישים הוא נתן תוקף לארגון חדש - "קרן השישים"³⁶.

אף שבאותה העת לא ניתן הי' לדעת בבירור אם תערך התוועדות קודש, אך ככל שקרב היום הגדול, וביחוד מעת שהביע הרבי בגלוי את החשיבות של י"א ניסן זה בהקמת "קרן השישים", התחזקה התחושה שיתכן ויערוך הרבי התוועדות רבתית.

ואכן, ימים ספורים לפני יום הבהיר, ביום רביעי ז' ניסן הודיע הרבי לרב חדקוב שביום ראשון תתקיים התוועדות³⁷, אולם לידיעת הציבור עדיין לא הגיעה הבשורה.

שמועה עקשנית

בי"א ניסן מעט אחרי השעה אחת בצהריים הכניס הרב חדקוב לרבי את הדו"חות שהכילו את החלטות החסידים מכל רחבי תבל בצירוף עשרים ושתיים אלף דולר לצדקה, שבמושגי השנים ההם הי' סכום גדול מאוד. לאחר מכן נסע הרבי לאוהל

ולקח איתו את הדו"חות ואת הכסף. במשך היום השמועה על ההתוועדות כבר החלה להתפשט. ר' שלמה זרחי, שיחזר זאת לימים "למדנו בשעתו בישיבה באושען פארקוויי ולפתע הגיעה שמועה לזאל שתהי' התוועדות בלילה לרגל י"א ניסן. הדברים לא היו מבוססים, אך הייתה זו שמועה עקשנית שהסתובבה בזאל. לא עבר זמן רב והזאל התרוקן, הבחורים ברחו מה'סדר' בגלל רצונם להיות נוכחים בהתוועדות שאולי תהיי'..."

עם חזרתו של הרבי מהאוהל נודע הדבר לחסידים והשמחה הייתה עצומה. למעשה תהי' זו חגיגת י"א ניסן פומבית ראשונה מסוגה שטרם הייתה כמותה, את ההתרגשות הרבה שמילאה את 770 אין לתאר. אם כי לא ניתן לקבוע כמובן, אולם כפי שתיאר ר' לייבל אלבסקי, "בשעתו חשו כולם כי ההתוועדות היא תוצאה ישירה מתכונת החסידים ב'אתערותא דלתתא' ליום ההולדת של הרבי".

יומא טבא לרבנן³⁸

בשעה שמונה וחצי ירד הרבי להתוועדות כשבידו הקדושה הכרז

הראשון של לקוטי שיחות שיצא לאור לכבוד יובל השישים, הי' זה עותק מיוחד שהי' עטוף בעטיפה ייחודית ומוטבע באותיות זהב. את ההתוועדות פתח הרבי בביאור הצורך להודות לקב"ה, העניין שיש בחגיגת יום הולדת ובייחוד בציון מספר שנים עגול. חשיבות מיוחדת ייחס הרבי בשיחה לחגיגת יום הולדת שישים, כפי שנראה מהנהגתו של "רב יוסף" שבהגיעו לגיל זה "עביד יומא טבא לרבנן", וערך סעודה ביום הולדתו לחגוג את צאתו מכלל חשש סכנת 'כרת'.

בהמשך, ביאר הרבי באריכות את העובדה שהנהגה מעין זו מצינו רק אצל רב יוסף ולא אצל שאר חכמי דורו, והשיחה כללה עניינים מופלאים ממש. הרבי הטעים זאת (בהתוועדות י"א ניסן, והמשך ביאור העניין בהתוועדות ש"פ אחרי מבה"ח אייר) בכך שבזמן הגלות לאחר חורבן הבית, ש"שכינתא בגלותא" ומקור חייו של יהודי גם נמצא בהעלם, ייתכן ויהודי מעל גיל שישים, אף שהתחייב כרת, ימשיך לחיות מחיות שתומשך לו מצד הקליפות. בשונה מזמן הבית, אז חיותו של יהודי הייתה מצד הקדושה



י"א ניסן תשל"ב - יובל השבעים



כְּמוֹפֶת הַיְיִתִּי לְרַבִּים

אלו שזכו לשהות בבית חיינו באותם ימים באותה תקופה מיוחדת - תקופת 'שנת השבעים', יעידו פה אחד שלא ניתן לבטא במילים את רגשות החסידים באותה העת. תחושה ששרתה בחלל האויר עוד בחודשים שקדמו ליום הבהיר י"א ניסן תשל"ב. תחושת הרוממות מגודל היום, מחד, ורגשות השמחה העזים והבלתי ניתנים לשיעור ש'סחפו' את כל המציאות היומיומית, מאידך.

הריקוד הסוער שהתפרץ לו במוצאי שבת הגדול, ליל י"א ניסן תשל"ב, יום ההולדת השבעים של הרבי, ריקוד שנמשך כל הלילה - אינו אלא ביטוי סמלי של הרגשות העזים שחשו החסידים באותה עת. כל חסיד הי' "אויפגעהויבן" טפח מעל לקרקע. 'שבת הגדול' מלאת הגילויים, אותו ליל י"א ניסן בלתי נשכח ושירת הניגון 'בך ה' חסיתי' אל מול פני הקודש במהלך הפארברענגען, הם זכרונות עזים שנחרתו בלבבות כולם.

התעוררות עולמית

כבר מתחילת השנה החלו קהל החסידים מכל קצווי תבל בהכנות לקראת היום הנשגב, דבר שבא לידי ביטוי במחשבה על ה'מתנות' אותם הם יעניקו לרבי לכבוד היום. באה"ק למשל, ראשיתה של ההתעוררות הייתה בכינוס השנתי של צא"ח שנערך בכ"ף מר-חשון והוקדש באותה שנה כולו לסגולתה המיוחדת של השנה כ'שנת השבעים' ולהצעות מעשיות ל'מתנות' ראויות לרגל כך.

החלטות הכינוס פורסמו לאחר מכן בהודעה מסודרת לציבור אנ"ש, ובין ההחלטות נמנו: הוספה בנתינת

צדקה בסכום שבעים ל'קרן השבעים' על דעת הרבי, הוספה בלימוד נגלה וחסידות במספר שבעים, השפעה וקירוב יהודים - בייחוד באמצעות מבצע תפילין - במספר שבעים, וכמו-כן החלטות נוספות בנושאים חשובים כתיקון חוק 'מיהו יהודי' ועוד.

כל אחד מבלי יוצא מן הכלל, החל מהילדים הקטנים הלומדים ב'חדר', התלמידים הצעירים בישיבות חב"ד בעולם כולו, הבחורים ב770, השלוחים הרבים הפזורים בכל רחבי תבל, הכל הבינו שמדובר במשהו יוצא דופן לגמרי, והחלו לפעול בהתאם.

מספר ר' ישראל נח וואגעל⁴³: "באותם

ימים למדתי בחדר ליובאוויטש בלונדון. על אף שהיינו אז ילדים קטנים לפני בר מצווה, לא הוצאנו את עצמנו מציבור כלל החסידים, והשתתפנו גם אנו בהענקת מתנות לרבי. כמה חודשים לפני י"א ניסן, כבר התחלנו לשנן דפי גמרא יחד עם המלמד שלנו ר' בערל ע"ה לוי, ולכבוד היום הגדול, גמרנו ללמוד 70 עמודים!

"לאחר חג הפסח התגלתה לנו הפתעה נעימה, כששלח הרבי תניא כיס לכל אחד מהילדים שהשתתפו בלימוד, ובתוכו מכתב כללי-פרטי. גם לבני הכיתה הנמוכה יותר, שהכינו גם הם

חגיגת סיום - שנת השישים", מצוינת העובדה שבאותה התוועדות ערך הרבי סיום על מסכת פסחים עם הפני' להסברת הנהגתו של בעל תרומת הדשן. הערה זו, בבחינת פלא על גבי פלא, קושרת במפורש את הנהגת הרבי באותו י"א ניסן להנהגתו של בעל תרומת הדשן.

בכל צרתם לו צר

בהמשך ההתוועדות, וכחלק מרכזי ממנה, כמבואר באותה הערה מופלאה, ערך הרבי סיום על מסכת פסחים שעסק ברובו בביאור הקטע האחרון במסכת אודות הברכות בפדיון הבן.

שיחה זו כללה גם היא גילויים מיוחדים. השיחה נסובה על חקירת התנא רבי שמלאי האם אבי הבן או הכהן מברכים את הברכות על פדיון הבן, והרבי ביאר גם את משמעותו הפנימית של ספק זה בגמרא, והמשיל זאת לזמן הגלות. בעומק הגלות, ביאר הרבי, יש ספק אם הולכים אחר דעת האב - שקאי על עצמות ומהות אין סוף שחש וכואב יחד עם בני ישראל את קושי הגלות, או שהולכים אחר דעת הכהן, סדר ההשתלשלות, ש'מטי הנאה לידי', הרווח שיש מקיום המצוות ועבודת בני ישראל.

בסיום הדברים אמר הרבי בבכיות נוראות, תוך שניגב את דמעותיו בשרוול הסירטוק, שבמהרה יוותר הקב"ה על כל ההנאות שיש לו מהגלות המרה ונזכה שהאב יפדה אותנו

בלבד ובעת שהתחייב כרת נפסקה חייתו מיד בגיל שישים.

זו הסיבה שהתנאים והאמוראים השונים נמנעו מלחגוג זאת. היות ולא הי' להם ברור לגמרי (מצד ענוותנותם) שחיותם מקדושה בלבד. אצל רב יוסף, לעומת זאת, הי' ניכר בחוש שחייו "אינם חיים בשריים" אלא חיים רוחניים בלבד שרק חיות הנשמה נרגשת בהם. ומכיון שידע שחיותו נמשכת מנשמתו בלבד - ואילו הי' חייב כרת לבטח הייתה נפסקת חיות זו - והחיות לא נפסקה גם בחלוף שישים שנה, ומשכך ידע בבירור כי לא נכרת חבל נשמתו ו'יצא מכלל כרת'.

הרבי אף הזכיר³⁹ שמסופר גם אודות בעל תרומת הדשן, שערך סעודה ביום הולדתו השישים וערך סיום מסכת באותה הזדמנות. את הנהגתו הטעים הרבי בכך שגם אצלו הי' ניכר שחיותו מצד הקדושה בלבד, בדומה לרב יוסף. ואת העובדה שערך סיום מסכת באותה סעודה נימק הרבי בכך שמצד ענוותנותו לא רצה להבליט את סיבת החגיגה 'שיצא מכלל כרת' ותלה זאת בסיום מסכת.

ביאור זה הוגה על ידי הרבי (ונדפס בלקו"ש ח"ה ויצא א) והערת שוליים שנוספה בשולי הדברים 'ממסגרת מחדש' את הביאור ומאירה את ההתוועדות כולה באור אחר לגמרי. בסיום השיחה, בשולי הגליון לעיתוי אמירת השיחה "י"א ניסן תשכ"ב -





נחו אף הם וקיבלו החלטות שונות. בתחילת חודש אדר, קבעו בכל ערב בסיום סדרי הישיבה לימוד בן שבעים דקות, מתוך ה'לקוטי שיחות' שיצאו לאור עד אז. הלימוד העיוני בתורת הרבי התרחב והביא להקמת 'מערכת הערות התמימים ואנ"ש', פרשה הקובעת ברכה לעצמה⁴⁵.

ממנו יראו וכן יעשו

ההתעוררות כולה החלה מצד החסידים ואצל חלקם לוותה בחשש מסויים שאולי הדבר לא יהי לרוחו של הרבי, הורגש מעט חוסר ביטחון, שייתכן והשטורעם הרב מעניין אישי של הרבי מעט מוגזם. אולם באמצע החורף, כבר החלו לטפסף אט אט ביטויים מפורשים של קורת רוח מהרבי שסילקו את החשש לגמרי.

במהלך חודש טבת, החליטו תלמידיו כיתתו של המשפיע ר' פנינע קארף במתיכתא אהלי תורה לתת מתנה משותפת לרבי לכבוד י"א ניסן הקרב. הם קיבלו על עצמם יחד, שכל אחד ישנן שבעים שיחות של הרבי בעל פה וכן יסיימו את לימוד כל מסכת בבא קמא בעל פה עד י"א ניסן. כאשר לחשש כיצד יתקבל הדבר בעיני הרבי, הם היססו לכתוב על כך יחד, והחליטו שהתלמיד הבא שייכנס לרבי ליחידות יכתוב זאת על ה'צעטל' שיגיש בשם כולם.

זמן קצר אחר כך נכנס הת' יוסף יצחק איטקין ליחידות לרגל יום הולדתו וכתב על כך בפתק שמסר לרבי. כאשר הרבי קרא זאת אמר "דאס וואס דו שרייבסט וועגן י"א ניסן, סאיז א גלייכע זאך, און גורם נחת רוח, וממנו יראו וכן יעשו"⁴⁶. מיד כשיצא מהיחידות וחזר על דברי הרבי עורר הדבר התפעלות מיוחדת, הייתה זו ההזדמנות הראשונה בה הביע הרבי את שביעות רצונו מכל הנעשה והדברים הפיחו רוח חיים מחודשת בכל ההכנות לי"א ניסן⁴⁷.

לשיאם הגיעו הדברים, בעת שהחל הרבי לדבר על כך בצורה מפורשת ברבים, במהלך התוועדות חג הפורים. ה' זה כבר בתוך ה'שלושים יום לפני החג', ובאמצע אחת השיחות החל הרבי לומר בהפתעה:

"בנוגע לאלו השואלים על דבר יום ההולדת, הרי שכאן המקום להעיר ולהאיר שעליהם לקשר את זה עם ענין של הוספה בלימוד התורה, הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה. ועל אף שלכאורה אינו מתאים לפרט ולבקש איזה סוג של מתנה רוצים לקבל, אעפ"כ, היות וכוונת הנותנים היא בודאי לגרום נח"ר אצל המקבל, הרי שה' דבר נכון וטוב וישר וכו', שיקשרו זאת עם הוספה בלימוד התורה".

באותם הימים כתב החזן ר' משה שי' טלישבסקי לרבי שלקראת י"א ניסן הוא מילים מפרק ע"א בתהלים לניגון חב"די ידוע. במענה לכך אמר לו הרבי שישיר את זה ויראה אם הניגון מתקבל. סך הכל חוברו לקראת י"א ניסן ארבעה ניגונים על פסוקים מפרקו החדש של הרבי, פרק ע"א: 'בך ה' חסיתי', 'כמופת הייתי', 'אבוא



פרסומים בעיתונים שהוגשו ע"י אגודת חסיד חב"ד בארה"ק ובארה"ב הקוראים לציבור להוסיף בקיום התומ"צ כמתנה לכבוד י"א ניסן.

(באדיבות ארכיון משפחת רסקין)

בגבורות' ו'תרננה שפתי'. אולם בעת ההתוועדות ה' ניכר שאת הניגון 'בך ה' חסיתי' מחבב הרבי בצורה מיוחדת, והקהל ניגן אותו בהתלהבות עצומה בעידודו הנמרץ של הרבי.

לחלות פני מלך

התכונה הרבה בציון דרך משמעותי זה - שבעים שנה להולדת הרבי, לא הייתה נחלת ליובאוויטש בלבד. ככל שהלך והתקרב המועד, ראשי ערים, מושלים ונבחרי ציבור נוספים החלו לשגר לרבי את איחוליהם הלבביים. עד י"א ניסן התקבלו מאות מכתבים ואגרות ברכה. כמעט כל ראש עיר בישראל כמו גם נכבדים אחרים, חשו צורך להימנות על המברכים, מתוך הכרה בגדלותו והשפעתו העולמית של הרבי. אלבום ובו ברכות מגדולי ישראל רבים ומבכירי הממשל הישראלי הוכן לראשונה⁴⁸, ונמסר

לרבי ע"י ר' שלמה מיינדצ'יק שעמל על הכנתו.

היו גם נכבדים שונים שלא הסתפקו בכך וטרחו לשגר את ברכתם לרבי באמצעות שליח אישי. כנציגו של נשיא ארה"ב ריצ'ארד ניקסון הגיע לברך את הרבי הסופר היהודי הנודע הרמן ווק⁴⁹, ומי שכיהן אז כשגריר ישראל בארה"ב, יצחק רבין, נשלח לברך את הרבי בשם ממשלת ישראל, וכן למסור פרישת שלום חמה מהנשיא הישראלי שז"ר.

באשר חשו אף הם בתכונה הרבה, פרסמו כתבי העת הידועים מאמרים שלמים לדמותו של הרבי ודיווחים על ההתרחשויות ההיסטוריות בתנועת ליובאוויטש. אף ממערכת הניו יורק טיימס, נשלח ל-770 כתב על מנת לסקר את אירועי י"א ניסן. כתב זה אף זכה להיכנס לרבי ליחידות לאחר מכן על מנת לראיין את הרבי לכתבה שפרסם.

יום טוב בחצריך

ימים ספורים לפני היום המיוחל⁵⁰, התבשרו החסידים שהרבי יערוך התוועדות מיוחדת לכבוד י"א ניסן. יחד עם ההודעה אף הגיעה הוראה ברורה שלא לפרסם זאת בשום כלי תקשורת ולשמור את הידיעה בתוך ציבור החסידים. הייתה זו הוראה חריגה, שכן שאר ההתוועדויות המתוכננות בימי חול התפרסמו, אולם את המעמד הזה בחר הרבי לחגוג בחיק המעגל הקרוב. חסידים רבים הרגישו בכך, שמדובר במעין שמחה בחיק המשפחה והרבי כולל אותם בכל זאת בשמחתו האישית..

עצם העובדה שהרבי מתוועד עם החסידים בי"א ניסן ה' בה בכדי לעורר הרגשות רבה. על אף העובדה שגם בשנים עברו נערכו התוועדויות בהשתתפותו של הרבי לרגל יום הולדתו, אך היו אלו התוועדויות פתאומיות ומצומצמות. לאור זאת, ניתן רק לשער מה חוללה הבשורה הטובה על קיומה של ההתוועדות, בכל קהילות אנ"ש ברחבי תבל.

בימים הסמוכים לי"א ניסן, ארזו רבים מאנ"ש את מזוודותיהם ובאו מקרוב ומרחוק לחצרותו קודשנו, 770 ה' מלא מפה אל פה. לתפילת מעריב כליל שיש, כבר ירד הרבי -

שלא כרגיל - לזאל הגדול עקב ריבוי האורחים, ה'י זה הפתח לשרשרת אירועי היום-טוב שבפתח.

כאמור, י"א ניסן תשל"ב חל להיות במוצאי שבת קדש. בערב שבת, הוציא הרבי מכתב כללי שנשא את התאריך י"א ניסן בו התייחס למאמר חז"ל 'אדם לעמל יולד', נושא אותו ירחיב הרבי ההתוועדות הגדולה שתתקיים ביום ראשון. כהוספה ל'ליקוט' שיצא לכבוד שבת הודפס קטע משיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו תשכ"ט, בה הודה הרבי למברכים הרבים ששיגרו את איחוליהם במלאות ארבעים שנה לנישואי הרבי והרבנית⁵¹.

את שיחה זו הג' הרבי כבר בתשכ"ט באידיש, אולם כעת, הג' אותה הרבי שוב בלה"ק, בהשמטת הקטעים העוסקים במספר ארבעים (שנאמרו אז בקשר לי"ד כסלו)⁵². ה'י נדמה שזהו מעין 'מענה' לאיחולים הרבים שהגיעו מכל פינה. ראוי לציין שבשולי מכתב התודה ששיגר הרבי לרב יוסף בער סלובייצ'יק, ממנהיגי' הבולטים של יהדות ארה"ב, על ברכותיו, הוסיף **"וכהמצורף בזה"** וככל הנראה צורפה השיחה הנ"ל למכתב.

שבת הגדול

בשבת ה'י 770 עמוס אף יותר מבחודש החגים והאווירה הייתה בהתאם, גם סדרי התפילות היו כשל יום טוב. במהלך התפילה עודד הרבי בידו הקדושה את שירת 'האדרת והאמונה' שבשעתו עוד הייתה שמורה לחגים בלבד, קריאת התורה הייתה ב'ספר תורה של משיח' ובתפילת מוסף שרו 'הוא אלוקינו', דבר שאף הוא ה'י נדיר באותם שנים.

מובן מאליו, שההתוועדות באותה שבת הייתה אף היא מיוחדת במינה. במהלך ההתוועדות דיבר הרבי על הפסוק 'בך ה' חסיתי' מהקאפיטל החדש. בהמשך אמר הרבי שני מאמרים: הראשון ה'י כעין שיחה, ד"ה 'למנצח לדוד להזכיר', פסוק מקאפיטל התהלים שאמירתו מסתיימת. והשני - ד"ה 'בעשור לחודש' שעוסק באותו נושא של המאמר שאמר הרבי למחרת, ד"ה 'ביום עשתי עשר'.

במהלך השיחה השני', שעסקה בנס שלזכרו נקבע 'שבת הגדול' - 'למכה מצרים בבכוריהם', דיבר הרבי על

"הקורת רוח מביקורו כאן בימים אלו"

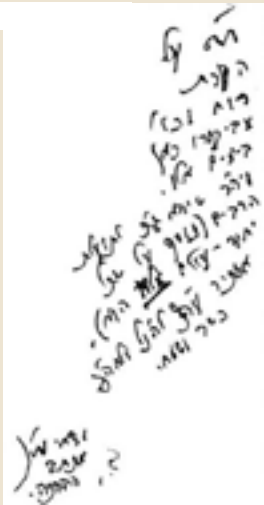
אחד שהגיע לבית חיינו על-מנת להשתתף בחגיגת יובל השבעים, זכה למענה מיוחד מהרבי:

ת"ח על הקורת רוח וכו' מביקורו כאן בימים אלו.

ויה"ר שיהא ג"כ לתועלת הרבים (נוסף על שכל יחיד - עולם מלא הוא).

אזכיר עה"צ להנ"ל ולחה"פ כשר ושמת.

ודאי נת' מכתב הברכה.



אולם בכדי שלא יהי' נהמא דכסופא, מבקשים שהמקבל יתן שקל אחד, ובארצות הברית דולר אחד. ויקחו מהם את הכתובת וישתדלו שבעוד יומיים יהיו התפילין אצלם".

במוצש"ק ליל י"א ניסן, לאחר שסיימו לערוך את ה"חזרה" על הפארבריינגען, התקיימו ב70 התוועדויות חסידים. האווירה באותו לילה דמתה לשל

שמחת תורה והריקודים נמשכו עד שעות הבוקר המוקדמות. שמחה זו, הייתה כהמשך ובשיאה של התקופה המיוחדת, רוויית ההוד, שקדמה ל־"א ניסן 'שנת השבעים'.

באותו לילה, נכנסו זקני החסידים

לברך את הרבי בשם אנ"ש וכלל

ישראל לרגל י"א ניסן. בעת שנכנסו,

הבחין הרבי בהעדרו של רבה של

קראון הייטס הרב זלמן שמעון דבורקין וביקש לקרוא לו מביתו. לבקשת הרבי, הרב דבורקין אף נשאר מספר דקות בחדרו הקדוש גם לאחר צאתם מהחדר. כמו כן, נכנסה במשך הלילה קבוצה מאנגלי' בראשות הרב נחמן סודאק, על מנת למסור לרבי את ספר התניא שהודפס באנגלי' לכבוד י"א ניסן [על כך ראה במסגרת].

'אבוא בגבורות'

למחרת, ביום ראשון, נסע הרבי לאוהל לפני הצהריים. לפני נסיעתו לאוהל הלך הרבי לבנק הממוקם מעבר לכביש. בשעתו דובר שהרבי הלך לראות את צילום סידור הבעש"ט שהי' שמור שם⁵⁴.

במשך שעות היום השתרך תור ארוך בכניסה למשרדו של הרב חדקוב, בהתאם להוראת הרבי בהתוועדות השבת שכל מוסד יקבל השתתפות ע"ס \$71 בפעילותו. המענק יועד לכל מוסד באשר הוא מבלי הבט על גודלו, וכל מי שהחזיק במוסד כל שהוא שש על ההזדמנות לקבל השתתפות חגיגית שכזו מהרבי למוסד שבניהולו.

לקראת שובו של הרבי ל-770 החל קהל גדול לרקוד בחוץ באופן ספונטני, והי' זה מחזה חגיגי במיוחד. אולם התכונה העיקרית היא לקראת נשמת אירועי שנת השבעים - ההתוועדות המתוכננת לשעה שמונה וחצי.

אחר הצהריים, באורח נדיר, הלך הרבי לספרי' בכדי לראות את המתנות שהובאו ישירות לשם. בחזרת הרבי

ספר התניא מאנגלי'

ר' זלמן יפה מתאר ביומנו⁵⁵:

"לפני כשבועיים הגיעה להרב נחמן סודאק בשורה מניו יורק שהרבי רוצה שידפיסו תניא באנגלי' כמתנה ליום הולדתו, ויהי לפלא. ותוך עשרה ימים התניא אכן נדפס, ממש נס של הרבי! עשו גם הדפסה מיוחדת של שני עותקים, אחד בכריכת עור ואחד בכריכת פלסטיק, שניהם בשביל להביא לניו יורק.

כשהרב סודאק הגיע, הוא מסר את התניא בכריכת העור לרבי. הרבי הי' מאוד מרוצה והודה לו על כך, וביקש ממנו "אם אתה יכול להביא לרבנית את התניא בכריכת הפלסטיק, ותביא את הקבוצה מאנגלי' לחדרי אחרי מעריב במוצאי שבת, שהם ימסרו לי את ההעתק השני [של התניא] בכריכת העור...

הרב סודאק הי' בהלם! במקרה הכורך עשה שני העתקים של התניא בכריכת העור, למקרה שאחד מהם יצא משובש. הוא אכן הביא את שני

ל-770 רקדו הבחורים בזאל למעלה, והרבי פנה אליהם ועודד אותם⁵⁵.

כמו כן במהלך היום נתן הרבי למזכיר הריל"ג 500 דולר במוזמן על מנת לקנות בהם ספרים באותו יום, לכבוד יום ההולדת⁵⁶.

'בך ה' חסיתי'

770 הי' עמוס מקיר לקיר, יותר מכמו שהי' אי פעם לפני כן. כמו כן היו רבים שלא מאנ"ש שהגיעו ליטול חלק בשמחת היום ולהשתתף בהתוועדות המיוחדת. בין האורחים הרבים שהגיעו הי' ניתן לזהות אנשים רבים מכובדים, ביניהם רבנים גדולים ואישי ציבור.

מיד בתחילת ההתוועדות, התרחש דבר לא רגיל, שביטא את הלך הרוחות ואת הרגשות הגואים של החסידים באותו הזמן: בדרך כלל בכניסת הרבי להתוועדויות, הי' שורר שקט מוחלט. אבל, בהתוועדות זו, החסידים לא יכלו להתאפק ואת הניגון החדש "בך ה' חסיתי" שפרץ מהנוכחים בטבעיות בטרם נכנס הרבי להתוועדות, המשיכו לשיר גם בכניסתו של הרבי...

ההעתקים איתו לניו יורק, אבל הוא לא סיפר על זה לאף אחד, ובטח שלא לרבי!

לבד מ"הרבנים הזקנים" של 770 שנכנסו כבכל שנה לברך את הרבי לכבוד יום הולדתו, הקבוצה של אנגלי' היו היחידים שנכנסו לרבי בליל י"א ניסן.

[במוצש"ק] נכנסנו לחדר של הרבי, והרבי חיך אלינו במאור פנים. על השולחן הייתה ערימה גדולה של ספרים ומכתבים וכו', אבל הכל הי' מכוסה עם מפה ובאופן מסודר. הדבר היחיד שהי' על השולחן, הי' המגילה [של איחולים לכבוד י"א ניסן] שהציגו מליובאוויטש במנצ'סטר. כפי שאני משער, זה לא הי' במקרה אלא בדווקא. הרב סודאק מסר את התניא, הרבי הודה לו, ואמר לנו "שעלינו להפיץ עבודת ליובאוויטש מלונדון וכל אנגלי'. זה התחלה טובה, ושתתברכו בנחת מכל הילדים, בנים ובנות, ובכסף, ושמשיח יבא תיכף ומיד".

אח"כ הרבי ביקש מכאו"א לגשת אליו והגיש לנו עם תניא בפורמט כיס⁵⁶, אבל בתנאי אחד - שלא נשאיר את זה על המדף אלא נלמד ממנו".

להלן הר"ד מדברי הרבי באותו מעמד: "יִישַׁר כַּח גְּדוֹל עֶבֶר הַדַּפֶּסֶת הַתְּנִיָּא בַּלּוֹנְדוֹן בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה, וְתַהֲי' זֶה הַתַּחֲלָה טוֹבָה עַל הַפַּצַּת הַמַּעֲיִנוֹת בְּכָל אֲנִגְלִיָּא, הַחַל מַלּוֹנְדוֹן וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא.

וכל ענינים אלו ביחד - ימשיכו ויפעלו ביאת מלכא משיחא בקרוב ממש, ובחסד וברחמים, ובטוב הנראה והנגלה,

וּנִלְךְ כּוֹלְנוּ יַחַד, "בְּבִנְיָנוּ וּבְבִנּוֹתֵינוּ", ו"כִּסְפָם וְזַהָבָם", בְּכָל הָאוֹפְנִים שְׂבִיָּה לַמַּעֲלִיאוֹת - לְקַבֵּל פָּנֵי מִשִּׁיחַ צַדִּיקָנוּ, בַּקְּרֹב מִמֶּשׁ.

כדי שתהי' איזו השתתפות בזה מצדי - אתן לכאו"א מכם ספר תניא שנרפס זה עתה, ובו נרשם התאריך "י"א ניסן", שיישאר למזכרת, והעיקר - שלא יניחוהו ע"ג המדף... אלא ישתמשו בו ללימוד".

מיוחדת, כשכל הקהל עומד ורוקד על מקומו, וידי כל אחד מונחות על כתפי חבירו. במהלך השירה הרבי הביט על כל הנוכחים אחד לאחד. הרבי החל מצד ימינו וסקר שורה אחרי שורה עד לראש הפירמידה, ואחר כך סקר באותה צורה את העומדים לשמאלו⁵⁷. קורת רוח מיוחדת ניכרה על פני הרבי



י"א ניסן תשל"ב

במהלך ההתוועדות בשבת אמר הרבי דברים מיוחדים מאוד אודות נשיאי ישראל. הי' זה בתוך המאמר הראשון שעסק בקאפיטל התהלים שאת אמירתו סיים הרבי, 'למנצח לדוד להזכיר'. הרבי הביא את דברי המדרש על הפסוק, מדרש אותו ביאר הרבי במאמר המפורסם 'ביום עשתי עשר' שאמר שנה קודם לכן, ב־"א ניסן תשל"א, ואליו אף ציין במכתבים הכלליים שנכתבו ב־"א ניסן תשל"ל, תשל"א, ובמכתב כללי שיצא בערב שבת זו:

"משל למלך שהי' לו צאן וכעס עליהם

גירש את הצאן והתיר את הדיר והעביר את הרועה, אחר זמן כנס הצאן ובנה את הדיר ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה הרי הצאן מכונסות והדיר בנוי ואני איני נזכר. כך אמר דוד למעלה מן המזמור כי אלקים ישיע ציון ויבנה ערי יהודה הרי הדיר בנוי, וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי הצאן מכונסות, ואני איני נזכר לכך אמר דוד למנצח לדוד להזכיר".

את הסיבה לכך שהרועה אינו מוזכר, הטעים הרבי באמצעות התורה הנשגבה שאמר הבעש"ט בגן עדן

על הפסוק "קומי אורי כי בא אורך": **"אתם נשיאי ישראל, וואס איר לייגט אוועק אייער תורה ועבודה בשביל טובת הרבים, וואס וועט זיין מיט אייך?"**. וביאר הרבי שישנו עניין הרועה איך שהוא קשור לצאנו – בני דורו, ומציאות זו של הרועה אינה צריכה להזכרה, אבל ישנו גם את הרועה עצמו, שלכך כיוון הבעש"ט באמרו "וואס וועט זיין מיט אייך?", ועל מציאותו זו של הרועה מעורר דוד המלך, 'למנצח לדוד להזכיר'. הרבי הוסיף וביאר עניין זה בעבודת ה' של כל יהודי.



הרבי קיבל את כולם בלבביות, לכל אחד התאים מילת תודה. הוא גם קיבל אלפי מתנות מכל העולם, בתוכם אלבום מיוחד בו חתומים רוב שרי הממשלה וכל ה'מי ומי' הישראלי".

לקראת סיום ההתוועדות הורה הרבי לנגן ד' בבות, דבר שבאותם שנים הי' נדיר ושמור להזדמנויות מיוחדות. לאחר מכן ניגנו 'ניע זשוריצ'י כלאפצ'י,

שפרסם בעיתון 'הצופה': "אלפים באו להתוועד מאות מאות באו לברך את הרבי באופן אישי. באו מושלים, באו שליחים מיוחדים, בתוכם הסופר הרמן ווק, שהעביר לאדמו"ר ברכה מיוחדת מאת הפרזידנט של ארצות הברית, ריצ'ארד ניקסון. בא נציגו של ראש העיר לינדסי והגיש לאדמו"ר תעודת הוקרה מערייית ניו יורק.

הקמת ע"א המוסדות, ניסה ר' שלמה שוב את מזלו וכתב לרבי: "כעת יש את כל ה'קאד' לגבי הקמת 'ע"א מוסדות' ואני רוצה לנסוע לשליחות ולעסוק בעניינים של הרבי, במשך שלושה חודשים". הרבי לא ענה לו והדבר הכאיב לו מאוד. בהתוועדות של הרבי ביו"ד כסלו, בכה ר' שלמה, בשקט כמובן, בינו לבין עצמו, והנה למחרת בבוקר בדיוק יצאה לו תשובה מהרבי: **"האומנם לדעתו יגיעה אשר תלמיד תומכי תמימים יהי' תמים כדרוש אינו נוגע לכללות הענין דשנת השבעים?!** לכותבו שאין בו חיות - זה מצד חלל השמאלי ולא מצד העניין שבו הוא עוסק"⁶⁹.

"נוגע לכללות הענין של שנת השבעים"

במשך שנת תשל"א, הי' המשפיע ר' שלמה הכהן זרחי אברך צעיר לאחר שנת לימודים ב'כולל', ועז' הי' רצונו לצאת לשליחות. וכשנכנס ליחידות, העלה זאת על הכתב והרבי אמר לו: "מה אתה חושב? 'שליחות' זה לארוז מזוודות ולנסוע לאוסטרליה? אם תהי' מסירות נפש כשתהי' פה בישיבה, זו שליחות כמו באוסטרליה". הרבי הוסיף והדגיש: "אם זה יהי' במסירה ונתינה - זוהי שליחות כמו באוסטרליה".

מאוחר יותר, כאשר הכריז הרבי על

שנה אחת. לפני שהחל הרבי באמירת ה'הדרן', ניגש להיפרד מהרבי הרב שמחה עלכרערג, יו"ר 'אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה', שנכח בהתוועדות, ואמר שהוא חייב לעזוב ואינו יכול להישאר עוד. הרבי אמר לו שישמח מאוד אם ישאר גם ל'הדרן' ונימק את האיחור באמירתו בכך שתחילה הי' נחוץ להציע את הדברים הנוגעים למעשה בפועל.

לאחר מכן, הרבי ערך סיום על מסכת פסחים ובהמשך אמר שתי שיחות נוספות. באחת מהן קרא הרבי ללמוד ממסירות נפשם של היהודים העומדים מאחורי מסך הברזל, ובמיוחד בעניני חינוך. כמו"כ, דיבר הרבי שעה ארוכה אודות הגזירה של 'מיהו יהודי'.

את הזמן שבין השיחות ניצלו רבים בכדי לגשת ולברך את הרבי. רבנים חשובים ואישי ציבור, כמו גם שלוחים של דמויות ידועות שייצגו את שולחיהם במעמד. היטיב לתאר זאת הרב חנוך גליצנשטיין בכתבה

וכמה שנים), יש לדעת שצריך להיות ה"בא בימים", כפי שמפרש בזוהר, שבאים עם כל הימים עד שלא חסר אפילו יומא חדא.

אעפ"כ הרי מנהג ישראל תורה הוא, ובפרט כדאיתא בחות-יאיר ומובא בפרי-מגדים בנוגע לשבעים שנה, ששם הפירוש כפשוטו, הרי שהמענה מה צריך לעשות לאחר מכן הוא: נאמר בפירוש תיכף בהמשך הפסוק – "ואם בגבורות", אשר מה שהי' בחלישות בכל השנים שלפני זה - ובשעה שעושים חשבון צדק הרי "ידע אינש בנפשי" – צריך אז להתחיל לעשות בהתגברות יתירה".

הרבי פנה ב"בקשה, הפצרה ותחינה" להקים במשך שנת השבעים שבעים ואחת מוסדות חדשים ועורר על כך בדברים נלהבים. הרבי הוסיף ואמר "מסתמא ישנם כאלו שמיד יתיראו... אך מצד העייפות מהריקוד והשירה – לא ישימו לב להתחייבות שלוקחים על עצמם, ובפרט שאין זו התחייבות, אלא ענין של זכות". וכן התבטא כי זה יהי' יותר קל ממה שחושבים.

בתור "חבר אני לכל אשר יראוך", הבטיח הרבי השתתפות של עשר אחוז מההוצאות הכרוכות בהקמת מוסדות אלו, השתתפות שתניתן מראש, שלא כרגיל, על מנת שיעשה העניין בזריזות המירבית.

דרישה זו של הרבי גרמה לדריכות רבה בקרב המשתתפים. הייתה זו הפתעה עצומה, ואתגר של ממש במושגי השנים ההם, להגיע להקמת שבעים ואחת מוסדות חדשים תוך

שביום הולדת שבעים מברך בעל יום ההולדת שהחיינו. בקשר לכך, מציין הרבי בהערה לדברי ה'שלחן הטהור'⁶⁸ הפוסק שביום הולדת שבעים יש לברך שהחיינו, ואף מוסיף "והעומדים עליו ויש להם טובות ממנו שהוא משפיע להם מזון וכיו"ב והם שמחים על זה יברכו בנעימה הטוב והמטיב בשם ומלכות", הא חזינו, שהלכה למעשה מהווה יום הולדת שבעים חג של ממש לא רק עבור בעל יום ההולדת, כי אם עבור מושפעיו כולם...

מנחה הספקתי לטבול במקווה, אע"פ שבמצב בריאותי כזה הי' כנראה אסור לי.

"בעת ההתוועדות ישבתי כהוראת הרופא, אבל הרגשתי מאוד לא טוב. בעת אמירת המאמר נעמדתי. באמצע המאמר הרגשתי עוד יותר גרוע ורציתי להקיא. זיעה כיסתה את כל גופי. בשעת הניגון שאחרי המאמר הביט עלי כ"ק אד"ש עם חיוך, כאומר שאשיר, ואח"כ עוד פעם. מאותו רגע נרגעתי לגמרי ומצבי השתפר, והמחלה כאילו הוסרה לגמרי! ולא עוד, אלא שלאחר יום כבר הייתי יכול לתפקד כרגיל".

סטארקייט, במילא האב איך געווארט ס'זאל זיין א התעוררות ניכר, אויך א התעוררות ניכר בגלוי". [היות וישנו עניין שצריך להעמידו בתוקף, במילא חיכיתי שתהי' התעוררות ניכרת, גם בגלוי]. את ההתעוררות בשלב זה של ההתוועדות, ניצל הרבי להכרזה על הקמת 'ע"א מוסדות', הכרזה שתהפוך לגולת הכותרת של ההתוועדות ולכמעט שם נרדף לאירועי שנת השבעים.

"בנוגע למה ששאלו שמכיוון ש"ימי שנותינו בהם שבעים שנה", מה המקום לתכנן הפעולות לאחר מכן, לכאורה זהו הזמן לחשוב אודות מנוחה וכו' וכו', עניתי, ראשית – לא צריך להסתכל על ה'פספורט' אלא יש להסתכל כיצד מרגישים, ומה שיותר נוגע כמה מהשנים היו "שנים קיימים" (הרי אין זה 'קונץ' שיהי' כתוב ב'פספורט' או בתעודת הלידה כמה

'ומשה הי' רועה'

בין אירועי י"א ניסן המרוממים, אליהם נישאו עיניים מהעולם כולו. בליבת רגעי השיא בהם חגג נשיא ישראל באופן פומבי את יובל השבעים, מסתתרים גם אי-אלו רגעים אישיים של נשמות פרטיות שלא משו מזכרון רועה הדור. כזו היא האנקדוטה המופלאה המתוארת ביומנו של ר' משה חיים לויץ⁶⁵: "בבוקר הי' לי חום ובצהריים הלכתי לד"ר זעליגסון, ואמר לי שאם אני רוצה ללכת בערב להתוועדות, אהי' חייב לשבת, כי יהי' לי מאוד קשה לעמוד. לפני

באותה עת, והמעמד נחקק בלב כל אחד.

שירת הניגון עוררה הדים רבים, וקטע הוידאו המתעד את אותם דקות ב-770, העמוס מלהכיל את ההמונים, התפרסם בשעתו בעולם כולו. הייתה זו הפעם הראשונה בה נחשף אירוע משמעותי של הרבי באמצעות וידאו⁶⁶. ר' משה טלישבסקי סיפר שלאחר ההתוועדות ביקשה הרבנית נ"ע קלטת מהניגון "בך ה' חסיתי" כפי שהושר בהתוועדות, באמרה ששמעה כי השיר הזה מיוחד במינו. ניתן רק לשער מהיכן הגיעה ה'שמועה' לאזניה...⁶⁹

ע"א מוסדות

מיד בסיום הניגון התייחס הרבי לשירת הקהל באותיות נפלאות: "אזוי ווי ס'איז דא א עניין וואס מ'דארף אים אריינשטעלען מיט א

והשמחים בשמחתו יברכו בנעימה

ה'הדרן' שאמר הרבי בהתוועדות על מסכת פסחים, הוגה על ידי הרבי בשנה הבאה, כשנוסף בסוף הגדת הרבי שיצאה אז במהדורה חדשה. בהערה בתחילת ה'הדרן' כפי שנדפס בהגדה, מצוין שאת הסיום ערך הרבי ביום הולדתו השבעים ובשולי הגליון לכך מצוינים כמה מראי מקומות שיש בפתיחתם 'נותן טעם' הן בעריכת הסיום, והן בכל אירועי שנת השבעים. ראשית, מציין הרבי להרחבת המושג



צילום: יו"ר אגודת ישראל, י"א תמוז תשנ"ב

'אם בגבורות' - ע"א מוסדות

"תשל"ב - בקשר ל"שנת השבעים" מייסד "ועד ע"א מוסדות" (שלשלח היחס).

הוראתו הק' של הרבי על-דבר הקמת ע"א מוסדות התפשטה במהירות בכל ריכוזי אנ"ש ברחבי תבל, השלוחים ואנ"ש די בכל אתר ואתר החלו לפעול במרץ רב למימוש הדברים, היוזמה הנ"ל עוררה תנופה אדירה בכל עניניו הק' של הרבי, מוסדות תורה וחסד קמו ונבנו בכל מדינה ומדינה.

תזוזה מיוחדת נפעלה במוסדות חב"ד באה"ק, שם קם ועד מיוחד, בנשיאותו של הרבי, שריכוז את הפעילות העצומה. כבר⁷⁰ למחרת ההכרזה על היוזמה החדשה בעת ההתוועדות, ביום י"ב ניסן, נקראו ליחידות שניים מעסקני חב"ד המרכזיים בארץ הקודש, ר' אפרים וולף ור' שלמה מיידנצ'יק. ביחידות, שנמשכה שעתיים, הגדיר ופירט הרבי את כוונותיו בהכרזה על 'מבצע ע"א מוסדות' ובכך קיבל ה'מבצע' את משמעותו הרחבה וההיסטורית.

הקמת המוסדות החדשים, לא נועדה להכביד על עסקני חב"ד הקיימים, הבהיר הרבי. נדרשים עסקנים חדשים, אברכים צעירים שישליכו את עצמם במסירות מוחלטת לעבודת הכלל והדבר יהפוך לליבת חייהם, ללא הגבלת שעות עבודה וכדומה.

הרבי השמיע בפניהם מספר כללים לפיהם יש לפעול, וביניהם: המוסדות לא צריכים להיות גדולים, אלא כל מוסד בכל תחום שהוא של תורה ומצוות והפצת היהדות ובלבד שיהי' חדש; על העסקנים יש מעמסה גדולה, לכן צריכים להצטרף עסקנים חדשים; לאו דווקא הכוונה ל-71 מוסדות, אלא לכל הפחות 71, ויותר עד ליכמה פעמים ככה'.

מיד החלו קהל החסידים ברחבי תבל לטכס עצה כיצד ליישם בפועל את ההוראה החדשה, נערכו אסיפות והוקמו ועדים לעסוק בזה. התחלת הפעילות בארץ-הקודש במבצע "ע"א מוסדות" הייתה בכינוס ארצי מיוחד לכלל חסידי חב"ד ביום שלישי של חול המועד פסח בכפר חב"ד.

בכינוס התקבלה החלטה להקים בארץ

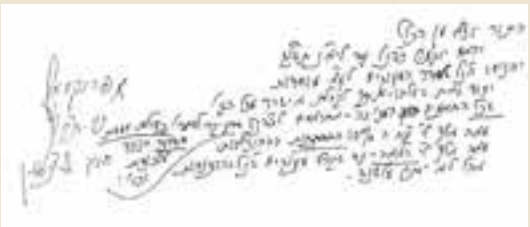
הקודש לבדה לכה"פ ע"א מוסדות ועלו הצעות שונות לדרכי הפעילות. בסיום האסיפה נמסרה הודעה לציבור המשתתפים, כי המעוניין לסייע, מוזמן להגיע באסרו חג למשרדי הישיבה בלוד לאסיפה, בה ידונו כיצד ליישם הלכה למעשה את הוראת הרבי אודות הקמת "ע"א מוסדות". באסיפה זו עלו הצעות רבות לגבי מהות המוסדות החדשים, רעיונות אלו נכתבו בדו"ח מיוחד.

בכ"ה באייר, התקיימה אסיפה נוספת במשרדי הישיבה בלוד, בה דיווחו המשתתפים על הנעשה עד כה בנוגע לע"א מוסדות. כל אחד מהמשתתפים דיווח על הנעשה במקומו ועלו הצעות חדשות. הוחלט גם להקים מטה ארצי למבצע ע"א מוסדות, ולחברי המטה נבחרו הרב

וולף, הרב זושא וילימובסקי והרב ברוך גופין. האחרון נבחר למרכז המטה, ובפועל ניווט וניהל את הקמת המוסדות. כעבור זמן צורפו חברים למטה גם הרב זושא פויזנר והרב צבי רוטנברג. יצוין, שהמטה הי' תחת נשיאותו של הרבי, כפי שהופיע ב'בלאנק' הרשמי עליו נכתבו הודעות והנחיות המטה.

בשלב ראשוני החליט המטה לרכז רשימה של הצעות לייסוד מוסדות חדשים, הן בקנה מידה ארצי והן בקנה מידה מקומי, ולרכז רשימת עסקנים פוטנציאליים המוכשרים ומוכנים להתגייס לשאת בעול הקמת וקיום המוסדות שיקומו. בשלב זה נשלח 'מכתב חוזר' לאנ"ש באה"ק ובו בקשה להציע מוסדות שיש צורך ואפשרות להקים בשנת תשל"ב, בעלי אופי מקומי או בעלי אופי ארצי, תוך ציון הנימוקים המחייבים את הדבר. חברי המטה דנו בהצעות שהועלו ודנו יחד רעיונות כיצד לקדם הלכה למעשה הקמת כל מוסד.

בר"ח סיון נשלח מכתב מאגודת חסידי חב"ד באה"ק לציבור אנ"ש בו נמסרה הוראה שהתקבלה מהרבי, לפי על כל העוסקים בהקמת מוסדות חדשים לשלוח מדי ראש חודש דו"ח מעשי



מפורט על הנעשה בחודש האחרון.

ככל שהתכניות קרמו עור וגידים, נוצר צורך להשיג סכומי כסף נכבדים למימון הקמת המוסדות החדשים וכל אחד מאנ"ש התבקש לתרום לפחות 250 לירות למטרה זו. כשבועיים לאחר הפני' אל כלל אנ"ש להשתתף במגבית, התקבלה ב'מטה הארצי' המחאה בכתב ידו הקדושה של הרבי בסך שבעים ואחד דולר כהשתתפות במגבית הכללית.

בחלוף שלושה חודשים מההכרזה על הקמת המוסדות, בהתוועדות י"ג תמוז, דיבר על כך הרבי שוב; עודד את אלו שכבר הקימו מוסדות או עכ"פ החלו בכך, ועורר את אלו שעוד לא החלו להיכנס לעניין ביתר שאת. הרבי הורה שהמתעסקים בהקמת המוסדות או קרוביהם הנוכחים בהתוועדות יאמרו לחיים.

כשניגשו העוסקים בהקמת המוסדות לומר לחיים שאל אותם הרבי למספר המוסדות שהם עוסקים בהקמתם,

והרבי מזג לכל אחד כמנין המוסדות. בעת שניגש ר' שלמה קונין ושאל אותו הרבי בהקמת כמה מוסדות עוסק, ענה שהוא מעורב בשבע מוסדות והרבי מזג לכוסו שבע פעמים.

בהמשך ההתוועדות הורה הרבי כי על כל העוסקים בהקמת מוסדות לשלוח דו"חות מהנעשה בשלושת החודשים שחלפו. בהמשך להתוועדות נשלח מכתב מהמוכירות (שהוגה ע"י הרבי) "לכל הועדים העוסקים בהקמת הע"א מוסדות" ובו הוראות מפורטות בקשר לשליחת הדו"חות. כמו כן צורפה למכתב המחאה בסך 100 דולר עבור כל המוסדות שכבר החלו לקום, על חשבון עשרת האחוזים שהורה הרבי לתת.

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ג עורר הרבי את כל אלו שקיבלו על עצמם להקים מוסדות להשלים את הקמת המוסדות בשלושת החודשים שנותרו עד י"א ניסן. בקשר לכך ציין הרבי כי בשנה רגילה ישנם רק חודשיים בין יו"ד שבט לי"א ניסן, וכיון שהקב"ה 'אב הרחמן' הנה בשנה זו ישנו חודש נוסף להיותה שנה מעוברת. כמו כן נתן הרבי משקה מההתוועדות עבור האסיפה שהתקיימה אחר כך בקשר

לזה.

כמה פעמים במשך השנה התעניין הרבי אצל עסקנים שונים אודות התקדמות הקמת המוסדות, וכן הבהיר כי יש להשלים את הקמתם לפני י"א ניסן. לדוגמא, בקשר לסיום בניין ישיבת תורת-אמת בירושלים כתב הרבי לר' חנוך גליצנשטיין: "בתור יוצא מן הכלל ובאם יוגמר כהנ"ל עד לי"א תשל"ג יכניסו הנ"ל לסדר המענקים לע"א מוסדות ועוד זאת שישלחו – תיכף לקבלת אישור מכל הג' שכל החותמים במכ[תב] זה – אחראים לכהנ"ל ובעיקר לשתהי' פעילות ממשית כדבעי בנוגע להכנסות וכו': מאה אלף ל"י ע"ח ה 10% השתתפות בהוצאות מאה אלף ל"י הלוואה – עד שיקבלו מענקים הנ"ל וההכנסות אבל לא יותר מלשנה⁷¹".

השלב הראשון של המבצע הסתיים ב"א ניסן תשל"ג. באותו יום פרסם הרב חנוך גליצנשטיין מאמר בעיתון 'שערים' תחת הכותרת: "חב"ד בסימן ע"א מוסדות" בו הסביר כי בשנה האחרונה נוסף ערך לשוני בסלנג חב"די - 'ע"א מוסדות'. הרב גליצנשטיין ציטט את הוראת הרבי

להקים ע"א מוסדות, וסיכם את הפעילות שנעשתה בארץ להגשמת מטרה זו:

"המשימה הוכתרה בהצלחה מרובה. בארצנו הקדושה הוקמו במשך שנת השבעים עשרות בתי ספר לחינוך ילדי וילדות ישראל על מבועי התורה והחסידות, הוקמו ישיבות חדשות, הושקעו מאות רבות של אלפי לירות בהקמת בניינים לשיכון מוסדות אלה, נדפסו עשרות ספרים, נוסדו בתי חב"ד - מושג חדש בפעילות החב"דית בארץ - עשרות רבות של ספריות נפתחו בכל רחבי הארץ, מפעלי קליטה רבים הוקמו לקליטת העולים החדשים וביחוד עולי רוסיה, גרוזי' ובוכרה. ובסיכום מילא חסידי חב"ד בארצנו הקדושה את המשימה הקדושה שהוטלה עליהם בייסודם שבעים ואחד מוסדות חדשים במשך שנה אחת, 'שנת השבעים'".

בפועל, הוקמו בארץ למעלה מכפליים מהמצופה ולסיכום המבצע הופק אלבום ובו תצלומים של מוסדות חב"ד וקהילות חב"ד בארץ הקודש. האלבום "חב"ד בישראל" מהווה עד היום מסמך היסטורי מרשים המתעד את חיי חב"ד באה"ק בשנים ההן.



אבוא בגברות

"הרחב פיך ואמלאהו" (תהלים פ"א, י"א)

שלכן שייך מזמור זה למי שנכנס לשנת שמונים ואחת שלו, כי שמונים שנה מורה על שלימות הטבע וכו' כמ"ש "ואם בגבורות שמונים שנה" גו', וכשנכנסים להשנה שלאח"ז, ה"ז ענין של הרחבה והוספה על (הגבלות) הטבע, ולכן אומרים אז מזמור פ"א אל"ף, כנ"ל ובו הציווי (ונתינת כח) "הרחב פיך" (לקו"ש ח"י ע' 76).

בהגיע יובל השמונים זכינו לראות הרחבה והוספה על הגבלות הטבע, אף לאחר מאורעות תשל"ח, בי"א ניסן תשמ"ב והימים הסמוכים לו, כשהרבי הי' עם הציבור שעות רצופות ולא ראה מנוחה. החל מהתוועדות שבת הגדול י' ניסן, ההתוועדות הגדולה במוצאי י"א ניסן שנמשכה שש שעות ובהמשך אלי' חלוקת התניא עד אור הבוקר, בשלל גילויים אלו הראה הרבי "דוגמא חיי" מהי 'הרחבת הטבע' הכרוכה בגבורות שמונים.

לאחר חלוקת התניא התקיים מנין קטן לקריאת התורה בזאל למעלה בכדי שהרבי לא יצטרך לחזור מאוחר יותר מביתו. מתאר הרב יעקב סיגוואי את אותו בוקר: "עמדנו עייפים בזאל, אחרי לילה ללא שינה ונדהמנו לפתע ברגע שנכנס הרבי, עירני ממש כמו אדם שישן כל הלילה. זה הי' מדהים. לאחר מכן הלכנו כמובן לנוח, אולם הרבי נסע לאוהל עם כל הפ"נים וכשחזר בערב ערך התוועדות נוספת...". אין זו אלא אותה "הרחבה והוספה על הטבע" לה זכינו בי"א ניסן תשמ"ב.

שי למורא

החודשים⁷² שקדמו לי"א ניסן תשמ"ב היו מלאי התרגשות כיאה ליובל משמעותי שכזה, יובל 'אם בגבורות'. ברחבי העולם התכוננו חסידים כמיטב יכולתם ונערכו לשלוח מתנות ראויות לי"א ניסן המתקרב. חדורי להט מיוחד היו תלמידי התמימים בישיבות ליובאוויטש השונות ששקדו ביתר שאת על תלמודם, בכדי להגיע להישגים משמעותיים סביב המספר

שמונים, שמונים דפי גמרא, שמונים מאמרי חסידות וכיו"ב. התשוקה לבוא היום, הייתה עצומה. ההנחה הפשוטה אצל המוני חסידים מכל העולם הייתה שאת החג העצום הזה במחיצת הרבי אין שום אפשרות לפספס וההכנות הקדחתניות לנסיעה היו מנת חלקם של חסידים רבים, אנ"ש ותלמידי הישיבות. אולם במהלך ראלי לחיילי צבאות ה' שנערך ב-770 בר"ח ניסן הטיל הרבי 'פצצה' של ממש

כשהודיע שאין להגיע לי"א ניסן. כל זאת בנוגע להגעה בגוף, הבהיר הרבי, אולם "במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא" ודברי החסידות והעניינים בנגלה שידוברו בהתוועדות, כמו גם קבלת החלטות טובות יהיו מנת חלקו של כאו"א. הרבי נימק זאת בכך שיי"א ניסן חל בסמיכות ממש לחג הפסח שההכנות אליו מרובות, והנסיעה עלולה לפגוע בהם. מחצית מהכסף שיועד להוצאות



י"א ניסן תשל"ב

זו מסר הרבי לכל אחד מהנכנסים את המהדורה החדשה של ההגדה עם ביאורי הרבי, שהודפסה בכריכה חגיגית עלי' נכתב בהדגשה "י"א ניסן - שבעים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א".

שנת השבעים ואחד

אירועי אותו י"א ניסן כמו ביקשו שלא להישכח ונמשכו בחודשי הקיץ. בהתוועדות שבת מברכים אייר, וכן בהתוועדות ר"ח אייר הקדיש הרבי דקות ארוכות להוקרת תודה על הברכות והמתנות שהגיעו לכבוד י"א ניסן ואף הגי' שיחות אלו. כאמור, בחודש סיון שיגר הרבי מכתבים לילדים מכל העולם ששלחו מתנות, בצירוף תניא לבוגרים יותר, או סידור לילדים הצעירים. בכל ההתוועדויות שמיי"א ניסן ועד לחודש אלול באותה שנה, המשיך הרבי לבאר פסוקים מהקאפיטל החדש, בכל התוועדות פסוק אחר על הסדר, ואף הגי' זאת, הי' זה תקדים וחידוש גדול ביחס לשנים הקודמות⁶⁰.

אך ללא ספק, גולת הכותרת של הקיץ הייתה תנופת ע"א מוסדות שליוותה את חסידי חב"ד בכל קצווי תבל. כבר בבוקר שלמחרת ההתוועדות, קם המוסד הראשון במסגרת תנופה זו. הי' זה בית חב"ד בעיר סט. דייגו בקליפורני, שעל הקמתו הכריז מיד שליח הרבי לקליפורני ר' שלמה קונין. במשך אותו יום נכנסו השלוחים לקליפורני יחד ליחידות והרבי הוציא חבילת שטרות (כנראה בלי לספור) ונתן להם כהשתתפות בהקמת המוסד.⁶¹

ובמהלך השירה נעמד הרבי מלוא קומתו ורקד על מקומו בהתלהבות. לפני צאתו, עורר הרבי לנצל את הימים הספורים שנשארו לחג ל'מבצע מצה שמורה', כן הזכיר שלפני שנפרדים מהתכנסות זו, על מנת להתקבץ עוד הפעם בקרוב עבור ענינים שמחים יש לברך ברכה אחרונה.

לערך בשעה 2:20 יצא הרבי מבית הכנסת, כשהוא מתחיל את הניגון "על אחת כמה וכמה".

ריקודי השמחה ב-770 נמשכו גם לאחר ההתוועדות. ובאופן ספונטני החלו החסידים להקיף בריקוד את חדרו הקדוש של הרבי. 'רכבת' של חסידים מפוזים החלה לעלות במדרגות האחוריות של 770 לקומה העליונה, משם החוצה באמצעות דלת הכניסה הראשית ובחזרה לזאל הגדול בדלת הכניסה האחורית. מאוחר יותר, ליוו החסידים בשירה את הרבי בעת שיצא מ-770 לרכבו ולאחר מכן נמשכו הריקודים עד אור הבוקר.

גם לאחר י"א ניסן, התרחשו מספר אירועים יוצאי דופן שאף שלא נכרכו בכך רשמית, היוו בפועל המשך לגילויים הנפלאים של שנת השבעים. במהלך חג הפסח התוועד הרבי בארבעת ימי היום-טוב, בשני ימי החג הראשון וכן בשביעי של פסח ובאחרון של פסח (!), הי' זה דבר חד פעמי שלא הי' לפני כן ולא נשנה מאז. בכל אחת מהתוועדויות אלו ביאר פסוקים מהקאפיטל החדש, קאפיטל ע"א.

במהלך לילות היחידות שהיו בתקופה



הנסיעה, ביקש הרבי להקדיש לצדקה, ובמחצית השני' להשתמש עבור צרכי החג. הרבי התבטא שלגבי ימי שמחה אחרים, כדוגמת י"ט כסלו או י"ב תמוז, אינו יכול לפסוק היות ואינו 'בעל השמחה'. אולם היות וי"א ניסן הוא יום שמחת הרבי, על ההנהגה להיות בהתאם לרצונו.

ובכן אבוא אל המלך

דברי הרבי נחתו בהפתעה מוחלטת על החסידים. בסגנונו המיוחד, תיאר את אותם ימים ר' זלמן יפה ביומנו, ויש באריכות דבריו כדי לשקף מעט ולתת טעם מאוירת אותם ימים:

"בר"ח ניסן התקיים כינוס ילדים ב-770, ששודר בשידור חי לכל רוצה שמישהו יגיע במיוחד ל700 עבור שמחתי!"

בנוסף לזה, המשיך הרבי ואמר ש"כל אלו שהתכוונו לנסוע לניו יורק יתנו חצי מהכסף לצדקה, ואת החצי השני ינצלו לצרכי הפסח בהידור - לעשות את היום טוב יותר בהיר ויפה - ואפילו בקניית שמלה חדשה לאישה".

אפשר לתאר את הסערה, הוויכוחים, והסיפורים שהסתובבו בעולם תוך כמה דקות. אני יודע שהתקשרו לשמואל [חתנו ר' שמואל לן] מדרום אפריקה, ארה"ב ועוד מדינות. כולם רצו לדעת מה האחרים מתכוונים לעשות.



ראלי צבאות ה' ר"ח ניסן תשמ"ב



JEM 219443 ח"י תשרי תשנ"ב

לא חלף זמן רב וכבר היו אופנים רבים בהבנת דברי הרבי. כמו שיש הרבה פירושים על החומש, נ"ך, גמרא וכו' כך היו הרבה פרשנים שהסבירו מה בדיוק הרבי התכוון. ה' אפשר לחשוב שהצהרה של הרבי היא הוראה ברורה ופשוטה לכל חסידיו להישאר בבית ב"א ניסן, אבל ממש לא, לכל חסיד ליובאוויטש ה' פירוש משלו לדברים.

אצלנו במנצ'סטר, כמה מחברי הקהילה השמיעו את הקלטת של השיחה של הרבי חמש פעמים כדי לנסות ולמצוא מוצא מהאיסור, ולאחר דיונים רבים הגענו למסקנה שהרבי התכוון רק לאלה שביקשו רשות לנסוע ל-770.

את נכדי יוסי, גם לא הצלחנו לשכנע לבטל את הטיסה, היות ולדבריו הוא נכלל בקטגורי' אחרת שהאיסור כלל לא חל עלי', אין לו אשה לקנות לה שמלה חדשה..

באופן אישי, הייתי בדילמה גדולה ולא ידעתי מה לעשות. כבר קיבלתי דיווח שחסיד מסויים הגיע מדרום אפריקה ל-770, והרבי גילה הרבה אי שביעות רצון מכך, ושאל אותו האם הקשיב לשיחה. לא רציתי לבייש את עצמי או את הרבי בכך שאגיע לקראון הייטס בלי רשות.

ובכן, תודה לה', הייתה לי ידידה קרובה ומלכותית בברוקלין, שיכול להיות, שבעזרת חסדי' ומיטב מאמצאי' לטובתי, תוכל לברר, האם הרבי מתנגד להשתתפותי בשמחתו. התקשרתי לרבנית והרציתי באזני' את כל השיקולים שלי:

- (1) אולי אני נכלל בקטגורי' מיוחדת.
- (2) אני מחפש חומר נוסף לספר שאני כותב [את חוויית נסיעותי לרבי ה' מעלה דרך קבע על הכתב ומפרסם].
- (3) ברצוני להגיע ולשמח בכך את הרבי. (4) בשבוע שעבר כתבתי לרבי על כך שאני מגיע לי"א ניסן והרבי לא ענה על כך תשובה שלילית. (5) אני לא רוצה שאנשים יאמרו שזלמן יפה הוא 'בעל חוצפה' שמגיע ל-770 למרות האיסור שהוטל ע"י הרבי. (6) לפני האיסור הכל ה' שונה - כולם תכננו לבוא - איך אני יכול להישאר בבית? (7) אני אעדר מהבית רק לארבעה ימים. (8) את מחצית הכסף אתן לצדקה בכל מקרה, גם אם אסע.

(9) אני לא רוצה שאנשים יאמרו שבגלל שזלמן יפה נוסע להתוועדות יום הולדת של הרבי יש גם להם תירוץ לנסוע.

סיפרתי לרבנית גם על הפירוש שלימד פיקח אחד, שהאיסור מכוון רק לאלה שביקשו רשות, אולם לאלה שלא בקשו רשות מותר לנסוע.

הרבנית ענתה לי ש"אתה בוודאי לא יכול להשוות את עצמך לשאר הקבוצות שרוצות לנסוע. הרבי לא רוצה את הקבוצות הגדולות של מאות אנשים, אבל אני בטוחה שהרבי לא התכוון אליך". אמרתי לרבנית שאתקשר למחרת כדי לברר מה הייתה תשובתו של הרבי. אולם כשהתקשרתי לאחר מכן היא אמרה שהרבי לא ענה על כך.

עדיין לא מצאתי פיתרון לדילמה. קיבלתי עצות מקרובים ימינה שמאלה ולאמצע, רובם אמרו סיבות טובות למה אני מוכרח לנסוע לקראון הייטס. לשמואל ה' רעיון מבריק, למה לא להתקשר לרב דבורקין? והוא יתן לי תשובה מיידית ומוסמכת לשאלתי.

ובכן התקשרתי לרב דבורקין ושאלתי

אותו האם אני יכול להגיע לקראון הייטס ליום הולדת של הרבי הוא ענה בלי היסוס "לא - בודאי שלא. שמעת את השיחה? אסור לך להגיע. שאף אחד לא יגיע". אז התחלתי למנות לו את סיבותיי והוא מצידו פרך את הנקודות שמנתי אחת לאחת.

הוא אמר לי שאיני בקטגורי' מיוחדת, ואני לא צריך לכתוב על י"א ניסן בספרי או שאקבל פרטים ממקורות אחרים וכך אכתוב. על אף שהודה לי שהגעתי יכולה לשמח את הרבי, אולם הרבה יותר מסתבר שהרבי לא יה' מרוצה בגלל שלא צייתתי להוראתו. הוא הסכים שאנשים יקראו לי 'בעל חוצפה' ושלל את האפשרות לרצות את הרבי בכך שאתן חצי משווי הכרטיס לצדקה. אז בבקשה תישאר בבית!

אני עדיין לא הייתי מרוצה, נשאר בדעתי פקפוק קשה האם אני עושה את הדבר הנכון, אני שקלתי, חשבתי ועיינתי בדברים האלה, והחלטתי לדבר שוב עם הרבנית. הסברתי לה ששאלתי את הרב דבורקין והוא אמר את הפסק שלו שאשאר בבית.

תניא במהדורה מיוחדת

בסביבות חנוכה תשמ"ב העלו 'ועד הנחות התמימים' בפני הרבי הצעה להוציא לאור לכבוד י"א ניסן קובץ שיכלול את המאמרי דא"ח שנאמרו בי"א ניסן במשך השנים, בכ"ד טבת התקבל מענה בו שלל הרבי את ההצעה, והוסיף: "ויציעו מה שא"צ להגהתי וכיו"ב".

בהמשך הכניסו הנ"ל מכתב בתאריך ח' אדר, ובו הצעה מפורטת ל"קובץ י"א ניסן - שנת השמונים".

הרבי מסר ל"ועד להפצת שיחות" את מכתבם עם ההצעה כשעליו המענה בכת"ק.

במענה הורה הרבי להוציא לאור את הקובץ, ומה לכלול בו.

אולם בחלק נוסף ועיקרי במענה, הורה הרבי ב'אתערותא דלעילא' גמורה להוציא לאור מהדורה מיוחדת של ספר התניא עם כל השערים של ההוצאות שיצאו לאור עד אז. בהמשך (בהתוועדות י"א ניסן) אף יקשור הרבי את הוצאת מהדורה זו עם

ההוראה משנת תשל"ח להדפיס את התניא בכל מדינה ומדינה (בעקבות הוראה זו, הודפסו כשמונים מהדורות בארבעת השנים החולפות):

ועוד ועיקר להו"ל התניא בגודל רגיל, ועה"ס כנדפס לאחרונה בברוקלין .. לאחר הערות ותיקונים:

רשימת הכת"י ופאקסימילות שלהם (כבסוף מהד"ק דתניא שהדפיסו – אבל להשמיט ב' השערים דזאלקווא הנדפסים! שעורבו באמצע!). רשימת דפוסי התניא מתוקנת ומלאה (כולל – שנתקבלו לאחרונה כאן. רשימת ההעתיקות וכו'.

וצילום דכל השערים דכל התניא'ת שיוכלו להשיג בגודלן כמו שהן להסתייע בס' דמונדישין שי' אבל אָפּ טשעקינ

והדיוק שער א' (1) דכל התניא'ת (2) זה שצויין בו מקום ההדפסה

כו"כ תניא'ת נתקבלו לאחרונה נמצאו בספרי"

השערים דוילנא הראשונים הגדולים קצת מגודל תניא הרגיל יצמצמום –

הרבנית שוב אמרה שהרבי טרם ענה על שאלתה, אם כי לפי דעתה אם הרבי יסכים לי לנסוע אז גם אחרים ירצו את הזכות הזו.

אמרתי לרבנית שאני רוצה שהיא תיעץ לי כידידה. הרבנית ענתה שלפי דעתה הרבי לא התכוון אלי או לכל חבר אישי, רק לקבוצות אנשים. היא המשיכה ש"אתה בודאי לא יכול להשוות את עצמך לשאר הקבוצות שרוצות לנסוע. הרבי לא רוצה את הקבוצות האלה של מאות אנשים, אבל - אני בטוחה שהרבי לא התכוון אליך".

הרבנית יעצה לי בידידות להגיע ל-770, אבל הבהירה "אל תאשים אותי אם אתה תתבייש ע"י הרבי..."

זה הכריע לי את הספק! התקשרתי לרב דבורקין לומר לו על החלטתי, בכל מקרה הייתי צריך להודיע לו כי הוא ה' הסוכן שלי, והי' עליו לומר לגברת איטקין על הגעתי עבור סידור האכסני'. המילים הראשונות שהרב דבורקין אמר היו "אתה עדיין לא מרוצה מהפסק דין שלי?", ענית לו



אבל יציינו הגודל

בשני בענדליך

מיד עם קבלת המענה החלו לעבוד ה'ועד להפצת שיחות' על הכנתה לדפוס של המהדורה המיוחדת.

לקראת י"א ניסן הודפסו כעשרת אלפים עותקים מהמהדורה בהוראת הרבי, ויודעי דבר הבינו כי צפוי' התרחשות מיוחדת...

שאף פעם לא ביקשתי פסק מרב אחר (בכל מקרה אסור לשאול רב שאלה אם כבר נפסק הדין ע"י רב אחר), אולם דיברתי שוב עם הרבנית והיא יעצה לי כידיד - לקחת סיכון ולהגיע ליום ההולדת..."

שירו למלך

ככל שהתקרב י"א ניסן החלה התכונה סביבו להשתלט על האווירה הכללית. עוד ועוד ספרים חדשים, הרואים אור לכבוד יום הולדתו של הרבי הגיעו ממכבש הדפוס⁷³, ואגרות ברכה לרוב הגיעו מכל קצווי תבל. מכתבי ברכה ממנהיגים רוחניים דגולים, אדמו"רים ומנהיגי קהילות, כמו גם מראשי ממשל שונים, ואפילו (להבדיל) ממנהיגי מדינות שונות, כדוגמת פריזדנט ברזיל, ראש ממשלת אנגליה, אוסטרלי, דרום אפריקה ועוד, הגיעו ברכות חמות לרבי בהגיעו לגיל גבורות.

ממשלת ניו יורק הכריזה על קיומם של שמונים ואחד ימי חינוך לכבוד יום הולדתו של הרבי, והנשיא האמריקאי חתם בחגיגות על ההכרזה על י"א ניסן כ"יום החינוך" בכל ארה"ב.

לקראת שבת הגדול י' ניסן, הגיע קהל אורחים גדול ל-770 וביליל שישי כבר ירד הרבי להתפלל מעריב בזאל הגדול, בדומה לתפילות השבתות והחגים. קהל רב גדש את הזאל ובימת התפילות הייחודית לחגים נבנתה בכדי לאפשר לנוכחים כולם לראות את הרבי היטב. במשך אותם ימים אלו פס הקול העיקרי ב-770 הי' הניגון החדש שהולחן (לראשונה ע"י הבעל מנגן ר' פייטל לזין), לאחר למעלה מעשור של שימוש במנגינות ישנות) לרגל י"א ניסן 'הרנינו לאלוקים עוזנו' המבטא היטב את ימי השמחה הפורשים כנפיהם.

בליל שבת קודש, הצפיפות ב-770 כבר הייתה בלתי רגילה בעליל, חגיגות מילאה את האויר בעת שנכנס הרבי לקבלת שבת לקול שירת האלפים. עם סיום התפילה עודד הרבי את השירה והיא נמשכה עוד זמן רב.

כשירד הרבי לתפילת שחרית אמר לריל"ג שתתקיים התוועדות. במהלך התפילה עיין הרבי רבות בפרקים פ' ופ"א בתהלים. בזמן שניגן הקהל בקדושה, בקריאת התורה ובזמן

אמירת 'כתר' בתפילת מוסף. בעת חזרת הש"ץ של תפילת מוסף ניגנו חלקים רבים בתפילה והרבי עודד את השירה.

'האר פניך'

גולת הכותרת של השבת, הייתה כמובן ההתוועדות, במהלכה אמר הרבי מספר שיחות, ביאר את מהותו של נס 'שבת הגדול' ועורר בצורה מיוחדת לעיסוק במבצעים באופן של 'פרצת'. בהמשך אמר מאמר כעין שיחה ד"ה "בעשור לחודש".

לאחר המאמר, אמר הרבי שכיוון שהגיעו לכאן אורחים "בקשר למאורע הקשור עם 'שנת השמונים'" יבאר עניין מתוך קאפיטל פ' בתהלים, אותו מסיימים לומר, וכן גם ביאור על הקאפיטל החדש - פ"א - אותו מתחילים לומר. הרבי הוסיף שידבר על כך בקיצור רב כי הדברים עלולים להימשך שנה שלימה עד שיגיע הזמן של קאפיטל פ"ב... בכך בעצם התייחס הרבי לראשונה, בצורה מפורשת, לאורחים הרבים שגדשו את המקום וגילה את שמחתו מבואם.

הרבי ביאר כמה מפסוקי קאפיטל פ' העוסק ברובו בצרות הגלות. החל מהפסוק "ה' אלוקים צבאות עד מתי עשנת בתפילת עמך" דיבר הרבי בכאב רב על כך שהיות ובזמן הגלות נגרמת לקב"ה נחת רוח מיוחדת מכל פעולה שבני עושים, ודאי שהקב"ה שומע את תפילתם באומרם "עד מתי עשנת בתפלת עמך?!", את תחינתם לגאולה מתוך קשיי הגלות המרה המתוארים בפסוקי קאפיטל זה.

"על אף ההסברים הרבים לכך", המשיך הרבי, טוענים בני"י "עד מתי? וויפל איז א שיעור?! נמצאים בגלות כבר למעלה מ-1900 שנה!". "על פי התורה אסור להכות את בנו הגדול!" זעק הרבי מקירות ליבו בהמשך הדברים. עם כל פסוק ופסוק בפרק חיזק הרבי את התביעה מהקב"ה להוציא את בני ישראל מחשכת הגלות לגאולה האמיתית והשלימה.

בדברו על הפסוק 'ואויבנו ילעגו למו' התייחס הרבי להתמודדות הקשה עם הלועגים לקיום תורה ומצוות, וחמור מכך, עם הלועגים לצעקת 'עד מתי' ולתביעה לגאולה. "לא אכפת להם להישאר בגלות רח"ל! ועוד שמנסים להלביש זאת בלבוש של 'דעת תורה!'" כאב הרבי. את הדברים סיים הרבי בדברים מעודדים על כך שבזמן הקשור עם 'שמונים' יש נתינת כוח לעמוד היטב כנגד לעג זה באופן של 'גבורות' ולזכות לפסוק המובא בהמשך הפרק 'האר פניך ונושעה'⁷⁴.

בין השיחות עודד הרבי את השירה ובייחוד את הניגון החדש 'הרנינו לאלוקים'. הרבי גם הורה לכמה מהנוכחים לומר 'לחיים'. תשומת לב מיוחדת הביע הרבי כלפי ד"ר אירא וייס שהגיע במיוחד בכדי לחגוג את י"א ניסן עם הרבי. לר' יעקב יהודה העכט סימן הרבי משהו בידו ולאחר מספר דקות שלא הבין את הסימן ניגש אל הרבי. הרבי אמר לו "מדוע אתה יושב מולי בפנים חמוצות? אתה כמעט ומבלבל אותי... אם אתה מודאג מצרכי החג של המוסדות שלך, כבר דאגתי לאדם שישלם זאת!"⁷⁵.



200139 JEM כ"ה אלול תשמ"א

"שהחיינו!"

מתאר הרב יוסף יצחק שם טוב, טולידו, אוהיו⁷⁶: "ליל י"א ניסן הי' במוצאי שבת, ובמשך השבת הי' ניתן להרגיש ב-770 אוירת יום-טוב של ממש. אני זוכר היטב איך בסיום מעריב הסתובב הרבי לעבר הקהל ולפתע נשמע קולו של ר' אברהם (בומי) פרידלנד מנח"ל, נסער מהתרגשות, מברך בקול רם ככל יכולתו "ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה". רעד של שמחה אחז בנו באותם רגעים.

"ממקומי, לא הייתי יכול לראות את הרב פרידלנד, אולם יכולתי לראות את הרבי ואת תגובתו. ראיתי היטב כיצד הרבי ממקד את מבטו ברב פרידלנד בעת שבייך שהחיינו ועלי השיב הרבי 'ברוך הוא וברוך שמו' ו'אמן'. ההרגשה הייתה אז הרבה מעבר למה שמילים יכולות לתאר, הי' זה רגע מיוחד שבכל הזאל הגדול איש לא פספס. הרגשנו כאילו הוא אומר בשם כולנו תודה לקב"ה שזכינו ברבי. "עבורי, ברגע זה החלה 'שנת השמונים'. לאחר הבדלה, עודד הרבי ביציאתו מהזאל את שירת הניגון החדש 'הרנינו לאלוקים עוזנו' וריקודי השמחה נמשכו גם לאחר יציאתו. לאחר שנערכה ה'חזרה' על התוועדות השבת התיישבנו להתוועד במשך כל הלילה עד עלות השחר".

"מיין טאג"

עם בוקר, יצא לאור מכתב כללי נוסף לחג הפסח הנושא את התאריך י"א ניסן. בערך בשעה עשר הגיע הרבי ל-770, ברחבת הכניסה עמדו חסידים רבים וניגנו את הניגון החדש בהתלהבות והרבי יצא מהרכב כשעל פניו הקדושות נהרת שמחה מיוחדת ועודד את השירה.

במשך היום יצאו שמונים ואחת טנקים בשיירה עוצמתית לכבוד י"א ניסן לניו יורק וגלילות" על מנת לציין את יום ההולדת של הרבי עם יהודים רבים ככל האפשר באמצעות המבצעים השונים.

לתפילת מנחה ירד הרבי לזאל הגדול, שהי' כבר מסודר להתוועדות הגדולה שתיערך בערב ועם סיום התפילה נכנסה לרבי משלחת זקני החסידים בכדי להעניק לרבי את הברכה



שיירת הטנקים בחזית 770

המסדר' מלכתחילה ספסלים ריקים לאורך הדרך מפתח הזאל לבימת ההתוועדות, ובעת שהגיע הרבי הוצאו מיד הספסלים וכך נוצר שביל מעבר. בדקות אלו, שהאלפים הרבים המתוועדים לכניסתו של הרבי במלוא הדרו, הגיעה ההתרגשות לשיאה. 770 הי' מלא מפה לפה כפי שלא הי' בשום התוועדות אחרת ובעת שקיבל הקהל את פני הרבי בשירת 'חיילי אדוננו' הרקיעה השמחה שחקים, אין מילים לבטאות את הרגעים מיוחדים האלו.

ההתוועדות

הרבי פתח באמירת דברי ברכה. בשיחה השני' התייחס לקביעת יום זה כ"יום החינוך" ברחבי ארה"ב, קביעה בה לא רואה הרבי כבוד כלפיו, אלא הוקרה לפועלה של תנועת חב"ד כולה. הרבי הרחיב בחשיבות העצומה של חינוך ראוי לילדי הדור העכשווי, באמצעותו מבטיחים את הנהגתם הטובה בעתיד.

בהמשך ההתוועדות, התייחס הרבי לסיבת ההתכנסות - יום הולדת השמונים, והבהיר שעל אף המנהג הרווח בעולם המודרני ובייחוד במדינה זו, שככל שאדם מתבגר הוא מאט את קצב והיקף פעילותו, האמת היא הפוכה, שכאשר מעניק הקב"ה לאדם שנים נוספות, עליו לנצל אותם היטב להגשמת מטרותיו עלי אדמות. "למרות שלכאורה ישנה 'ירידה' בכוחותיו הגשמיים של האדם, זה רק כפי שנראה הדבר בעיני בשר. אולם כאשר מקשרים את הבשר הגשמי עם ענין ה'מעלה' מבינים שבעת שמגיע אדם לגיל שמונים שנה, הרי זה ענין של "גבורות". ומאחר שזהו ציווי

המסורתית בשם ציבור אנ"ש. ר' משה פנחס הכהן כ"ץ מסר לרבי את גליון הפ"ג הכללי עליו חתמו כלל החסידים, בתפילה ובקשה להמשך הצלחת הרבי בכל עבודתו מתוך בריאות, עדי נזכה שיוליך אותנו לקבל פני משיח צדקנו. ר' משה פנחס קרא את הפ"ג בפני הרבי והרבי הודה ונענה בברכה קצרה בסגנון הרגיל "ואברכה מברכיך".

עקב הקהל הרב שהי' צפוי להגיע להתוועדות ההיסטורית, תוכננה הקמת אוהל בחזית 770 אליו תשודר ההתוועדות באמצעות מסכי וידאו ואף החלה הקמתו בשעות הבוקר, אולם הודות למזג האוויר המושלג הדבר לא התאפשר. בשעות הצהריים כבר התמלא 770, רבים הזדרזו לתפוס מקום להתוועדות שתהפוך להיות אחת ההתוועדויות העמוסות ביותר. בשעה שש בערב כבר הי' קשה למצוא מקום עמידה להתוועדות ולקראת השעה תשע וחצי כמעט ולא ניתן הי' להיכנס.

לאור הצפיפות הרבה וגודלה של הפרמידה המערבית, סידרו את מקומו של הרבי במזרח בימת ההתוועדות, בשונה מהמקום הרגיל במערב הבימה. הבימה הייתה אף היא עמוסה במיוחד, וסודרו מאחורי הרבי שתי שורות של מקומות ישיבה בשונה מהתוועדויות רגילות בהם סודרה שורה אחת. את המקומות הרבים גדשו אורחים נכבדים בהם רבנים חשובים, סנטורים ופקידי ממשל ואישי ציבור נוספים. יוציין, כי רבים מהנכבדים נאלצו להגיע למקומם בצעידה על השולחנות בלית ברירה אחרת..

בכדי לאפשר שביל מעבר עבור הרבי בצפיפות האדירה, העמיד 'ועד



י"א ניסן תשמ"ב. ניתן להבחין במקום ישיבתו של הרבי - במזרח בימת ההתוועדות

הקב"ה, ודאי שישנם לכך גם כוחות מהקב"ה...⁷⁷.

הרבי המשיך ותלה את ההצלחה בכך בעבודה מתוך שמחה דווקא, בדומה ליציאה לקרב שצריכה להיות במארש ניצחון. "דוקא כאשר עובדים באופן של 'הרנינו לאלוקים עוזנו'" הבהיר הרבי, תוך שימוש בפסוק מהקאפיטל החדש, מובטחת הצלחה בלתי מוגבלת בעבודת ה'. עם סיום שיחה זו החל הקהל לנגן את 'מארש נפוליון' בהתלהבות.

לפני שהחל באמירת 'הדרן' על הרמב"ם הקדים הרבי ואמר "על אף שמחר הוא יום עבודה וכבר די מאוחר היות והדברים נמשכו זמן רב מהמתוכנן, בכל זאת אי אפשר לוותר על אמירת 'הדרן' בנוסף למאמר חסידות".

בין השיחות ניצלו האורחים הרבים את זמן הניגונים וניגשו לרבי לברכו. בסיום השיחה הראשונה ניגש לרבי ראש ממשלת ניו יורק מר אדוארד קוץ', הרבי קיבל אותו בחמימות רבה ותמה בחיך מדוע לא הוגש לו כיסא ישיבה. מיד הובא כיסא מתקפל וראש העיר התיישב ליד הרבי למשך כמה דקות.

בסבר פנים יפות

לקראת סוף ההתוועדות, הפתיע הרבי בבשורה בלתי צפוי: "מן הראוי להפגין הערכה מעומק הלב, לכל

אלה שהשקיעו מזמנם ובאו להשתתף בהתוועדות זו במשך שעות ארוכות כל כך", אמר הרבי. "כאות הוקרה מתאים יהי' לתת תניא לכל אחד מהמשתתפים בהתוועדות זו", הרבי נימק זאת, בכך שהתוועדות היא ביטוי לאחדות בין יהודים, ואחדות בין יהודים נעשית באמצעות תורה, ובצורה הטובה ביותר באמצעות פנימיות התורה. המהדורה המסויימת הזו של התניא [אודותי] ראה בהרחבה במסגרת] מבטאת עוד יותר את האחדות בין היהודים, כאשר בסוף הספר נוספו השערים של ספרי התניא שנדפסו בכל העולם.

הרבי סיים בתקווה שכולם יקבלו את המתנה בשמחה ובסבר פנים יפות, כאשר הנתינה תיעשה באופן כזה. לאחר מכן בעת שירת ניגון ד' בבות הורה הרבי לריל"ג להתחיל להכניס את הארגזים הרבים לתוך 770 והארגזים הוכנסו פנימה דרך חלונות עזרת הנשים שמעל הבימה. הארגזים החלו להצטבר על יד מקומו של הרבי של הרבי והרבי הביע תמיהה כיצד יעברו האלפים. הריל"ג השיב שהמקבלים יעברו מעבר לשולחנו של הרבי והרבי ביקש לוודא שהחלוקה באופן שכזה תהי' בטיחותית. ר' אברהם פרשן פנה לרבי בבקשה לזכות לממן את הדפסת מהדורה מיוחדת זו של התניא, אולם הרבי סירב ואמר בחיך שאפילו על התניא שיקבל בעצמו לא יוכל לשלם..

השעה הייתה כבר שלוש לפנות בוקר. לפני שהחלה החלוקה הכריז הרבי מספר דברים: לכל לראש הורה הרבי שלא ידחפו אלא יעברו בתור מסודר מצד אחד לשני, תוך שהראה באצבעו הקדושה את צורת התור, וכל אחד יקבל ספר תניא ובו דולר לצדקה. הרבי הבהיר שלא משנה מי יקבל קודם או אחרי ואין בכך כל נפקא מינה, מה גם שכלשון הפסוק 'לא בחפזון תלכו', ולכן אין ליצור בלבול. הרבי הוסיף שאין לדאוג מכך שהתור יימשך כמה דקות נוספות היות "וועל איך אפטאן און ווארטן נאך מערער, ביז וואנעט ס'וועט זיין 'עד האחרון שבישראל' הנמצא כאן". הרבי הודיע שלמען הסדר הטוב, לאחר שיעברו האנשים יחלו לעבור הנשים.

הרבי החל בחלוקה, ולאחר דקות אחדות עצר את החלוקה וחיכה שיווצר סדר מסודר, אז המשיך בחלוקה. בשעה הראשונה של החלוקה עמד הרבי מלוא קומתו ולקח כל תניא בימינו, העביר לשמאלו ונתן למקבל. בהמשך התיישב הרבי עד שסיימו הגברים לעבור. לאחר שעברו הגברים, הורה הרבי לקהל הרב שגדש את 770 לצאת לפני שתחל החלוקה לנשים.

שמנה לחמו

לא רבים זכו לחזות בפני קדשו עד לסיום החלוקה, כפי שמתאר הרב חיים שלמה דיסקין: "הרבי הורה



JEM 130645 ראש העיר נ. י. מר אד קוץ' בהתוועדות ו' תשרי תשל"ח

לכולם לצאת, עמדתי במקומי וראיתי שאלו שעמדו מול הרבי ניגשו מיד לצאת, השתהתי מעט כדי להספיק לראות את הרבי כמה דקות נוספות עד שהעומדים לידי החלו לצאת, ואז התקדמתי גם לכיוון היציאה עד שהגעתי אל מול הרבי ממש, בין שני השולחנות. לא הייתי היחיד, היינו קבוצה של בחורים שחיכינו להיות האחרונים שיוצאים, ופתאום ברגע מסויים פרצו הרבה נשים פנימה, ואז כבר לא יכולנו לצאת, כך זכינו להיות מול הרבי עד 6 וחצי בבוקר.. לנגן ללא הרף ולראות את המראה המיוחד..".

במשך החלוקה לנשים, איחל הרבי 'פסח כשר ושמח' לכל אחת מהעוברות. בתחילה עמד הרבי ולאחר מכן התיישב עד סיום החלוקה. למעשה, שבעת אלפים אנשים נשים וטף עברו בפני הרבי באותה חלוקה מיוחדת וקיבלו מידו הקדושה את 'מזכרת נצח' נשגבה זו. היו אף רבים שלאור הכרזת הרבי (שנשמעה באמצעות השידור לכל פינה בכולם) הגיעו במיוחד לחלוקה, או הלכו על

מנת להביא את ילדיהם, בכדי שאלו לא יחמיצו רגע נצחי שכזה. גברים ונשים עברו עם ילדיהם ותינוקותיהם הקטנים, עדיין לבושים בבגדי הלילה שלהם, חלקם אפילו בעריסות נשיאה, ישנים או ערים ובלבד שיקבלו את התניא. לילדים

חייך הרבי במיוחד, ולרבים מהם הראה את התניא מקרוב על מנת שיושיטו את ידם לקבל את התניא⁷⁸. החלוקה נמשכה עד השעה שש ורבע בבוקר (!) ועם סיומה, לאחר תשע וחצי של גילויי 'אם בגבורות' מופלאים יצא הרבי מהזאל הגדול ועלה לחדרו הקדוש. כעבור כמה דקות נכנס הרבי לזאל הקטן לקריאת התורה שהתקיימה בנוכחות קהל לא רב. בעת שנכנס הרבי לזאל, הי' נראה



י"א ניסן תשמ"ב

עירני לחלוטין, ולא הי' נראה על פניו הקדושות כל רושם של עייפות, עדות ללילה החולף, להתוועדות שנמשכה שש שעות, לשיחות בנגלה ובחסידות, לחלוקת שבעת אלפים ספרי התניא 'כבקרת רועה עדרו'. בהמשך היום אף נסע הרבי לאוהל ובאותו ערב התקדמה התוועדות נוספת לרגל י"ג ניסן. הי' זה בהחלט גילוי מופלא של "הרחבה והוספה על הגבלות הטבע", כלשונו של הרבי בקשר לגיל גבורות.



חור"מ סוכות תשנ"ב JEM 219649

צדי"ק עולמים

770

הי' עמוס בחסידים. חלקם רקדו, חלקם בכו, ואחרים רקדו ובכו יחד כששרו את הניגון שהולחן למילות הקאפיטל החדש "אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתו". פסוק המבטא היטב בכל אותיותיו את משאלת הלב העמוקה שפיעמה בכל חסיד באותה העת. "אורך ימים אשביעהו" דער רבי זאל זיין געזונט, "ואראהו בישועתו" ויוציא אותנו מהגלות המר ויוליכנו לגאולה האמיתית והשלמה.

אירועי י"א ניסן תשנ"ב היו בלתי נתפסים. השמחה העצומה עם ההגעה לאבן דרך משמעותית זו בדברי ימי ה"דור השביעי", לאחר חודשים ארוכים של תכונה עצומה, לצד הכאב הגדול והאפלה הכבדה ששררה בששת השבועות שחלפו מאז כ"ז אדר, ייסרו את הלב החסידי בתחושות כאב חד. איש לא הי' מעלה בדעתו שהאלפים שיגיעו מרחוק ומקרוב לחגוג במחיצתו של הרבי את היום הגדול לא יזכו כלל לראות את הרבי במעמד זה.

מובן שאין בכוחה של יריעה זו למצות ולבטא את עומקם של התחושות שליוו את אירועי הימים ההם, אולם יובאו האירועים ותתואר השתלשלות הדברים ככל שהעט יוכל להביע.

"ויהי נועם ה' אלקינו עלינו"

בתקופת י"א ניסן תנש"א החל עידן חדש - 'שנת הצדי"ק'. ההכנות ל"א ניסן זה היו בהתעוררות ובהתרגשות מיוחדת. אם בכל שנה מהווה י"א ניסן קריאה עבור כל חסיד המעוררת בו תחושת תכונה כללית חודשים קודם לכן, הכניסה לשנת התשעים תבעה זאת במיוחד. בראשית חודש ניסן פרסמו צא"ח באה"ק מכתב התעוררות לציבור אנ"ש ברחבי הארץ הקורא להתחזק בכל מבצעי הרבי ולעדכן

על הנעשה בכל המישורים על מנת לשלוח לרבי את הבשורות הטובות.

ציון דרך משמעותי זה הדהד אף ברחבי עולם. ברכות ואיחולים נשלחו מכל קצוות תבל, הגופים המרכזיים בארץ הקודש שיגרו את ברכותיהם החמות ומילאו את גליונות שבועון כפר חב"ד שיצא לאור באותם ימים בעשרות מודעות ברכה ל'נשיא ישראל'. כמו-כן ההתוועדויות שנערכו בריכוזי אנ"ש באותה שנה היו אף הן מרשימות מתמיד.

את ההתוועדות שהתקיימה באותו

י"א ניסן בכפר חב"ד ציינה הרבנות הראשית לישראל בספרה השנתי 'שנה בשנה' בין האירועים המשמעותיים של השנה החולפת⁷⁹: "בהתוועדות מרוממת ורבת משתתפים, ביניהם גדולי תורה, רבנים ומקובלים, שרים, ח"כים ואורחים רמי מעלה, צוינה כניסתו של הרבי מליובאוויטש לשנת התשעים לחייו. זקן המקובלים בארץ הגר"י כדורי הגיש לרבו של כפר חב"ד מגש כסף מתנת יום הולדת לרבי שבניו יורק. בפתח ההתוועדות נשמעה שירה אדירה "ימים על ימי



החגיגה בכפר חב"ד, י"א ניסן תנש"א



מגש הכסף שהביא הרב כדורי במתנה לרבי

מלך תוסיף⁸⁰.

כמו כן, בלט במיוחד באותה השנה גם הניגון על הקאפיטל החדש - 'שובה ה', שהולחן על ידי ר' פייטל לוי. ניתן הי' להבחין כי הרבי רוחש לניגון זה חביבות מיוחדת ומעודד אותו בכל הזדמנות, בכניסתו וביציאתו מהתפילות ובמהלך ההתוועדויות, לעיתים אף בשתי ידיו הק'. גם בהשוואה לניגוני י"א ניסן בשנים הקודמות, חשו כולם בחיבה מיוחדת של הרבי לניגון זה.

"שתשרה שכינה"

מלבד המאורעות המיוחדים, ייחד הרבי חשיבות עצומה ל'שנת הצדי"ק' כזמן נשגב בדור השביעי, וכנקודת זמן המבטאת שלימות בעבודת כל הדורות. נקודה מופלאה זו, הלכה והתבהרה בדברי הרבי במשך השנה, ובקצירת האומר ייסקרו ההתייחסויות המשמעותיות של הרבי לכך.

למען האמת, שנה קודם לכן, בשבת הגדול תש"נ כבר רמז לכך הרבי. במהלך השיחה אודות קאפיטל פ"ט שאמירתו החלה באותה השנה ביאר הרבי את משמעות רצף הפרקים בתהילים בכך שפרק פ"ט מתאר את סיום הגלות ופרק צ' ממשיך בתיאור התחלת הגאולה השלימה⁸¹. אולם באופן מפורש החל העיסוק בעניין בהתוועדות שבת הגדול תנש"א, ימים ספורים לפני תחילתה של 'שנת הצדי"ק'.

JEM 277554

JEM 277584

בין הדברים אמר הרבי ברכות לשנה החדשה בסדר אותיות האל"ף בי"ת וכאשר הגיע לאות צדי"ק עצם הרבי את עיניו הקדושות ואמר "און דערנאך קומט מען צו א צדי"ק, וכמדובר כמה פעמים אז דער יאר איז שנת הצדי"ק, און עס ווערט די התגלות פון דעם אויבערשטן [במילים אלו הרים הרבי את קולו במיוחד] דורך 'צדיק עולמים'⁸² [=ולאחמ"כ באים לצדי"ק, וכמדובר כמה פעמים ששנה זו היא שנת הצדי"ק, ונעשית התגלותו של הקב"ה ע"י 'צדיק עולמים'].

במהלך השיחות בימי החורף, התייחס הרבי באריכות יותר למשמעותו של הזמן וביאר את עניינה של 'שנת הצדי"ק' כהתקדמות משמעותית לגאולה העתידה. בהתוועדות שבת פרשת וירא דיבר הרבי באריכות על כך שנמצאים בזמן מיוחד, ובביטויים בלתי רגילים הסביר את שלימותו ההיסטורית של זמן זה. הרבי סקר את ההתקדמות לקראת הגאולה שלב אחרי שלב, החל מהתגלות תורת החסידות, התנופה הגדולה שנפעלה על-ידי תורתו של הרבי הרש"ב וכלה בעומדנו בדור השלישי להתגלות מופלאה זו, הדור האחרון בו נשלמה העבודה כולה.

בהמשך לכך אמר הרבי: "ובדורנו זה נמצאים כבר בשנת הצדי"ק - לאחר סיום שנת הפ"ט, הקשורה עם מזמור פ"ט שסיימו וחזתומו "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", גמר הנצחון דמלחמת בית דוד, ומתחילה התקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיימו וחזתומו "ויהי נועם ה'

במהלך אותה התוועדות התייחס הרבי באריכות למשמעותו של המספר תשעים, המבטא את שלימות עניין החזקה, ובכך הפכה 'שנת הצדי"ק' לעניין של ממש. במהלך הקיץ שוב הזכיר הרבי בכמה הזדמנויות שנמצאים ב'שנת הצדי"ק' ובהתוועדות שבת פרשת כי תצא⁸³ הרחיב מעט בנושא. הרבי דיבר על תפקידם של חיילי בית דוד לנצח את המצב של 'חרפו עקבות משיחך' המתואר בקאפיטל פ"ט בתהלים ולהביא לסיום המזמור "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", ובהמשך לכך העיר שנמצאים כבר לאחר תקופה זו "ועתה עומדים בתקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיימו וחזתומו בפסוק "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", ש"תשרה שכינה במעשה ידיכם", שזהו תשלום השכר על כללות מעשינו ועבודתינו".

נפלאות "בכל מכל כל"

עם תחילתה של שנת 'נפלאות בכל' הדגיש הרבי יותר ויותר את העניין המיוחד של 'שנת הצדי"ק'. בליל שמיני עצרת לאחר תפילת מעריב פנה הרבי אל הקהל והחל לומר שיחה בהפתעה, הי' זה דבר בלתי רגיל לחלוטין. השיחה כולה נאמרה בקול רם במיוחד שנשמע בכל רחבי 770 העמוס לעיפה באלפים הרבים.



ברכת החסידים, י"א ניסן תנש"א



אלקיננו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", דקאי על בית המקדש דלעתיד, "מקדש אדני-י כוננו ידיך"⁸³.

דברים מופלאים אלו, מעמידים את תקופת 'שנת הצדיק' שהחלה אז במשמעותה הנכונה והרחבה - שלימות תפקידו של הדור האחרון בהשלמת העבודה והבאת הגאולה השלימה.

ב'אותיות' מיוחדות ביותר השתמש הרבי גם בהתוועדות שבת פרשת וישלח. הרבי התייחס לעובדה שמלאו תשעים שנה למכתבו המפורסם של הרבי הרש"ב (אותו כתב בט"ז כסלו תרס"ב) בו הכריז על י"ט כסלו כראש השנה לתורת החסידות. ובמילים ספורות מתאר הרבי את שאירע בתשעים השנים הללו בביטויים מופלאים ממש: "שמאז ניתוסף 'שטורעם' מיוחד בהפצת המעיינות חוצה ע"י 'חיילי בית דוד' שלוחמים 'מלחמת בית דוד' ומנצחים . . ועתה

"משה שהי' צדיק"

הדגשה על חביבותה של השנה כ'שנת הצדיק' של נשיא הדור והקשר לצדקותו של נשיא הדור מוצאים אנו בשיחת ש"פ תרומה⁸⁴.

בהתוועדות מבואר אודות העשירות שצריכה להיות לבני ישראל בצאתם מהגלות, בדומה לעשירות שהייתה בעת שיצאו ממצרים, ובקשר לעשירות שהייתה בעת יציאת מצרים הביא הרבי את דברי רבי

נמצאים בשנת הצדיק, הקשורה עם ביאת משיח צדקנו ובנין בית המקדש השלישי .⁸⁴.

כל אחד ואחד

זמן קצר לפני כ"ז אדר, במהלך חלוקת דולרים ביום ראשון י"ט אדר א', הציג המזכיר הרב חיים יהודא קרינסקי את מר גבריאעל ערם, המנכ"ל והמו"ל של מגזין 'לייף סטייל' בטורנטו בפני הרבי. "לרגל יום הולדתך התשעים אנו מפרסמים גליון מיוחד, מה המסר שלך לעולם לרגל כך?" שאל ערם את הרבי.

הרבי השיב לו "תשעים פירושו צדיק, וזה סימן ישיר לכל יהודי להיות צדיק אמיתי, ולעשות זאת למשך שנים רבות עד מאה ועשרים. השי"ת יברך אותך". כששאל מר ערם מה המסר של הרבי לעולם הכללי, ענה הרבי "זהו אותו הדבר, אבל אודות שבע מצוות בני נח, כי אלו הן מצוות שניתנו במתן תורה לפי הרמב"ם. כל העולם קיבל את החיוב לקיים את כל שבעת מצוות בני נח ביחד עם מצוות צדקה". הרבי הוסיף, ביחס לדברי הרמב"ם הנ"ל אודות שבע מצוות בני נח "על כך תוכל לכתוב ספר שלם", ונתן לו דולר נוסף לצדקה.

בביטויים אלו, יש בכדי להאיר את המשמעות הרחבה שרואה הרבי ב'שנת הצדיק' עבור כל אחד ואחד, ואף עבור גויים. אין זה רק ציון דרך אישי של הרבי, זהו זמן נשגב בו כל אחד ואחת מאנשי הדור נמצאים במעמד ומצב המיוחד של 'צדיק'.

ביטויים אלו והדומים להם אפשרו להבין את משמעותה ההיסטורית של 'שנת הצדיק' וחלחלו אט אט בתודעת החסידים, היחס ליי"א ניסן

הקרב הי' בהתאם, ובמשך חודשי החורף האווירה התלהטה וההכנות הקדחתניות היו הנושא הבלעדי בסדר היום החסידי⁸⁵.

אסיפות נערכו מסביב לעולם וחסידים שונים בכל הגילאים התייעצו, גיבשו החלטות והוסיפו פעולות מיוחדות לכבוד י"א ניסן הקרב, הכנות אישיות והכנות כלליות.

מופת לרבים

בנוסף להתרגשות בתוך ליובאוויטש ובעולם היהודי כולו לקראת י"א ניסן, תכונה ייחודית נרשמה גם בעולם הכללי לקראת יום הולדתו של מנהיג הדור. בארגונו של הרב חיים יהודא קרינסקי במסגרת הפעילות של 'שירות החדשות של ליובאוויטש' החלה הטלוויזי' האמריקאית לערוך תכנית ארוכה ומושקעת על דמותו רבת ההשפעה של הרבי.

על הפקת התכנית הופקד המפיק המפורסם ג'רי לוין שהתמקד בעבודתו הציבורית של הרבי ובהשפעתו הרחבה על העולם כולו בתשעים השנים האחרונות. הרבי אף הסכים שצוות צילום מקצועי יגיע לתעד את התפילות והשיחות ב700 לצורך תכנית זו. שלוש פעמים הגיע צוות הצילום ל-770, ב'י' שבט, כ"א-כ"ב שבט ובו' אדר, והיטיב להפיק תיעוד איכותי במיוחד⁸⁶.

בעיתונות הכללית התפרסמה גם קריאה להוספה במעשי טוב וחסד לקראת יום הולדתו של הרבי, ומודעה כזו הכוללת את תמונתו של הרבי השתרעה על פני שני עמודים בעיתון 'ניו יורק טיימס' הנפוץ.

חודשיים בדיוק לפני י"א ניסן, בשבת פרשת תצוה י"א אדר א', דיבר הרבי בהתוועדות באותיות מיוחדות ונפלאות על עניינו של י"א ניסן - על הולדתו של משה רבינו ופעולתו בבנ"י, על מעלת י"א, ועל השלימות בזה בחודש ניסן, ועל העילוי המיוחד בשנה זו - 'שנת הצדיק' הקשורה בקאפיטל צדי"ק בתהלים, המסתיים במילים 'ומעשה ידינו כוננהו' בנין בית המקדש ושלימות מלאכת דור השביעי. בסיום הדברים התבטא הרבי בצורה מיוחדת על עניינו של אחד עשר בניסן - 'המשיחה של "ראש בני ישראל" (משה רבינו,

עלית קיר קטנה

מספר הרב חיים יהודא קרינסקי⁸⁷: "לקראת יום ההולדת ה"צדיק" של הרבי, ביי"א ניסן תשנ"ב, ניכרה תכונה רבה. עיתונאים מכל העולם החלו לפקוד את 770 כבר שלושה ארבעה חודשים טרם י"א ניסן. הם הביטו ברבי, וכמו כן - יצאו לרחובות לדבר עם אנשים ולקבל מידע על העניין של "צדיק שנה" ושוחחו עמי שעות ארוכות. ביי"א ניסן, פורסמה כתבת שער ב"ניו יורק טיימס", וכך גם

גואל ראשון הוא גואל אחרון) למלך המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד ממש', ואיחל שכן תהי' לנו - שהעניין יושלם כבר באחד עשר באדר⁸⁷.

להוסיף בנחת רוח

ממש בעיצומו של להט ההתרגשות בחודשים והשבועות האחרונים לשלימותה של 'שנת הצדיק', כשההכנות מסביב לעולם היו בשיאן, אירע הנורא מכל. אירוע כ"ז אדר" זעזע את ליובאוויטש ואת העולם כולו עד העצם. הטלטלה הייתה בלתי נתפסת והלב החסידי לא הי' מסוגל להכיל את המצב.

איש לא ידע מה לחשוב ומה לומר, לא הייתה זו מציאות שעלתה בדמיונו של מאן דהו קודם לכן. אולם דווקא במצב המטלטל הי' כדי לדחוף להוסיף ולעשות יותר ובכך לחזק את בריאותו של הרבי.

ימים ספורים לאחר מכן, בר"ח אדר ב' התקיימה אסיפה ב-770, בסופה דיבר הרב אברהם יצחק שם טוב ואמר בין היתר: "מתכוננים אנו עתה לחגוג את היום הקדוש והגדול די"א ניסן שנת התשעים. כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו פירש כמה פעמים את המשמעות של 'שנת הצדיק' ויש בידינו את האפשרות לעורר את עצמנו ואת העולם לרגע נעלה זה.

התאספנו, שלוחים מאמריקה ומארצות נוספות והחלטנו לא רק להמשיך בתכניות שהתוו מראש אלא להוסיף ביתר שאת וביתר עוז. אסור לנו בשום אופן להחליש את העבודה

בשאר העיתונים.

את הכתבה של ה"ניו יורק טיימס", ערך עיתונאי יהודי בשם מיכאל ספקטור, אותו הכרתי עוד קודם לכן, כאשר עבד בעיתון ה"ושינגטון פוסט". הוא עשה עבודה מקיפה, דיבר אתי שעות ארוכות, וראיין את כל מי שרק הי' יכול. באחד הימים שאל אותי היכן הרבי גר. השבתי שלרבי יש בית ברחוב פרזידנט, אולם הרבי גר לאחרונה במשרדו שב-770.

הוא שאל האם ביכולתו לבוא ולראות את המקום. אמרתי שאין בסמכותי

ועלינו להמשיך ביתר שאת וביתר עוז. כ"ק אדמו"ר שליט"א מתעדכן ויתעדכן בצורה שוטפת מההצלחה בעבודה, וכשיראה שמתחזקים בעבודה יוסף הדבר בנח"ר, ויעזור השי"ת שהנח"ר תהי' ברפואה בשלימות⁸⁸.

באחד הימים אף סופר שהמזכיר ר' לייבל גרונר הקריא בפני הרבי דו"ח מפעולות שבחורים עשו לכבוד י"א ניסן בהתחזקות בשמירת סדרי הישיבה והרבי הביע "הקורת רוח מביקורו כאן בימים אלו"

אחד שהגיע לבית חיינו על-מנת להשתתף בחגיגת יובל השבעים, זכה למענה מיוחד מהרבי:

ת"ח על הקורת רוח וכו' מביקורו כאן בימים אלו.

ויה"ר שיהא ג"כ לתועלת הרבים (נוסף על שכל יחיד - עולם מלא הוא).

אזכיר עה"צ להנ"ל ולחה"פ כשר ושמח.

ודאי נת' מכתב הברכה.

מרובה וביקש להקריא זאת שוב⁸⁹.

סביב העולם נערכו חגיגות שונות שהביעו כבוד והוקרה לרבי ובמדינת ניו יורק הכריזו על תשעים ימי חינוך לכבוד הרבי שיתקיימו בין י"א ניסן ליי"ב תמוז, כבכל שנה נערכה לשם כך קבלת פנים חגיגת בסנאט מדינת ניו יורק בעיר אלבני.

במערכות ההוצאות לאור השונות עמלו על הכנתם של ספרים חדשים שיראו אור לרגל י"א ניסן וביניהם: לקוטי שיחות חלק ל', ספר חדש שיכלול לראשונה את ההדרנים שאמר הרבי על הש"ס ועל הרמב"ם בעשור

לענות לו, אולם ביכולתי לשאול על כך את הרבי. כך אכן עשיתי, אמרתי לרבי שיש עיתונאי שמעוניין לראות את חדרו. הרבי הסכים לכך, ואמר שביום פלוני ובשעה פלונית לא יהי' בחדר למשך זמן קצר, הרבי יתן לי את המפתח, ואוכל להכניס את העיתונאי, במועד המיועד הכנסתי אותו. הוא רואה חדר קטן, שולחן, כסא, מיטה ומנורה, ושואל אותי: "זה הכל?". "כן", אמרתי, "זה הכל". העיתונאי התפעל מהמחזה הזה מאוד. הרבי הגדול גר בחדר כה קטן

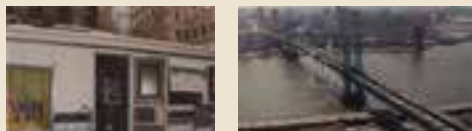
התשיעי, ספר 'לקוטי ערכים' ובו ערכים בנגלה בתורתו של הרבי, ועוד ספרים וקבצים רבים, ביניהם גם קבצי חידושי תורה של ישיבות ליובאוויטש מכל העולם.

ראוי לציין שבעת שביקש הריל"ג הסכמה מהרבי להוצאת הספר 'לקוטי ערכים' בתאריך י"א ניסן, הביע הרבי את הסכמתו, אולם כשהמשיך לציין את התאריך 'שנת הצדיק' תיקן הרבי ל'צדיק שנה'.

שני ספרים נוספים, הראויים ליחס מיוחד: "**ספר היובל קרנות צדיק**", ספר מרהיב עין בצורתו החיצונית, המלא וגדוש בשבע מאות עמודי תוכן ובהם חידושי תורה מגדולי הראשונים הרואים אור לראשונה ומאמרים תורניים מגדולי ישראל מכל החוגים לכבוד הרבי. בראשית הספר מופיעים שני מאמרים מאלפים לדמותו של הרבי ולכבוד יובל התשעים מאת הגה"ח הרב שמואל אלעזר הלפרין והגאון הרב שמחה עלבוערג; ו"**תפארת צדיק**" אלבום צבעוני עשיר המתאר את אירועי י"א ניסן תנש"א בכפר חב"ד ומעלה על הכתב את דבריהם של גדולי ישראל שנכחו בחגיגת ראשית 'שנת הצדיק' וחידושי התורה שנאמרו על ידם.

'אורך ימים אשביעהו'

בראשית חודש ניסן התכונה צברה תאוצה ממשית והחלה להשתלט כליל על האווירה, בייחוד ב770 וסביבתו הקרובה. לוחות המודעות התמלאו במאות שמות שנטלו חלק בחלוקת המאמרים והשיחות של הרבי וברחובות הוצבו קופות בולטות



חג ברחובות ניו יורק

"בשעה אחת עשרה בבוקר בדיוק היו כולם מוכנים לצאת לדרך. תהלוכת הענק של תשעים טנקי המצוות יצאה לפשיטת יהדות הגדולה מסוגה. המשטרה חסמה את שדרת איסטערן פארקוויי לתנועת כלי רכב, וכמה מכוניות משטרה ליוו את השיירה מלפניה, בתווך ומאחור". בראש התהלוכה נסעה מכונית שעל גגה "הולבש" כתר ענק בצבע זהב, עם שלט גדול אודות נושא התהלוכה, על השלט הי' כתוב בין היתר "90 שנה – זו רק התחלה", ואחרי' נסעו בשיירה כל שאר הטנקים, כשעליהם בולט הכיתוב של שנה מסוימת. משנת תרס"ב עד שנת תשנ"ב.

מול 770 עמד באותה שעה ציבור גדול שליווה את השיירה בקול רינה ושירה חסידית, ורבים הביטו מהגגות וצפו במראה הנפלא. המחזה הונצח ע"י מסוק שחג באויר וצילם את כל האירוע.

כשהגיעו הטנקים לכיכר "גראנד ארמי פלאזא" בברוקלין הסתדרו בצורת המספר 90, ומסוק שחג מלמעלה צילם את המחזה הנהדר. משם פנתה השיירה לכיוון גשר מנהטן שכולו "נכבש" מקצה אל קצה. עודם על הגשר נעצרו הטנקים והצוותות המפעילים יצאו החוצה לריקוד חסידי. מה שניתן לכנות כ"תדלוק אחרון". התהלוכה הגיעה ללב מנהטן – פארק עוץ. והשדרה החמישית והשישית.

לא יהי' זה מוגזם לקבוע כי קידוש שם שמיים כזה לא ראתה ניו יורק מימיה. במשך היום ראו מיליוני יהודים את הטנקים הקוראים להם להתעוררות יהודית בשמירת תומ"צ ואלפים רבים הושפעו במגע ישיר מהטנקיסטים. במשך כל הנסיעה עמדו ברחובות ניו-יורק מאות אלפי יהודים, ולהבדיל אף שאינם יהודים וצפו בטנקים. במקומות רבים הי' ניכר כיצד אנשים יוצאים מהמשרדים כדי להביט בטנקים. רבים נופפו בידיהם לשלום בקריאות של "יום הולדת שמח" ו"החלמה מהירה".

את הענין הציבורי הרב שהתהלוכה עוררה יש לזקוף לזכות הפרסום המוקדם על תהלוכת הטנקים שהי' מאד מאסיבי. הוא כלל כרוזת צבעונית בששת אלפים קרונות רכבת בניו יורק ושלטים בחוצות העיר שהודיעו מראש על 90 המוקדים שבהם יפעלו הטנקים במשך היום הגדול הזה, וגם באמצעות סוכנויות הידיעות המרכזיות וכן ברדיו בימים הסמוכים ל"א ניסן.

ממרכז מנהטן התפזרו הטנקים לתשעים מוקדים ברחבי העיר ניו יורק לפעילות שנמשכה עד שקיעת החמה וכללה הנחת תפילין, חלוקת מצות-שמורה ורכבות דפים של חומר הסברה בנושאי יהדות.

...אין ספק גם כי למבצע יש השפעה רבה ביחס לימים הבאים. בין הדו"חות יש דיווחים על יהודים רבים שקיבלו על עצמם מכאן ולהבא להניח תפילין, נשים קיבלו על עצמן להתחיל להדליק נרות ש"ק, וכהנה רבות, והכל לזכות בריאותו הקרובה של הרבי.

כל רשתות הרדיו וכל תחנות הטלוויז' דיברו במשך היום על פעילות הטנקים, כשהם מרחיבים את הדיבור על פעילותה של תנועת ליובאוויטש בעולם כולו, ועל המנהיג הגדול הרבי מליובאוויטש.

(יומן 'כפר חב"ד')

הרב יצחק הכהן הענדל ממונטריאול, את הפסק דין ד"בחזקת משיח". פסק הדין קובע כי גם ע"פ ההלכה חייב הרבי להיות בריא תיכף ומיד ממש. הרב הענדל הודיע כי בראש החותמים על פסק הדין עומד הגאון המפורסם הרב פנחס הירשפרונג. לסיום בירך את הרבי בברכת כהנים ואליו הצטרפו כל הכהנים והציבור ענה "אמן".

המעמד כולו הי' מרגש ומרטיט ועוד בטרם הייתה שהות להפיג את ההתלהבות וההתרגשות הלא רגילה פנה הציבור להתוועדות הגדולה שאורגנה מטעם גבאי בית הכנסת והוגדרה כ"התוועדות חסידים רבתי ועצרת תפילה".

התוועדות חסידים

בהמשך אותו ערב התקיימה ב-770 התוועדות עמוסת רגשות. את ההתוועדות הרשמית שאורגנה בידי גבאי בית הכנסת הנחה ר' משה קוטלרסקי כשהוא פותח באמירת פרקי תהלים לרפואתו הקרובה של הרבי ואמירת שנים עשר הפסוקים. במהלך ההתוועדות נשאו דברים חברי המזכירות, שלוחים ומשפיעים שפנו לנאספים הרבים בדברים נרגשים. על התקופה הקשה אלי נקלעה עדת החסידים והעולם היהודי כולו, על בריאותו של הרבי והחשיבות העליונה של בשורות טובות ועל הצורך להתחזק בליכוד השורות ובאחדות החסידים דווקא בעת הזאת. במהלך ההתוועדות גם למדו את המאמר 'מצה זו' שאמר הרבי במוצאי י"ג ניסן תשמ"ט.

עם סיום החלק הרשמי של האירוע, שעתיים לאחר חצות, התיישבו חסידים רבים והתוועדו עד הבוקר. ראשוני המתפללים עוד טעמו את טעמים של התוועדויות הלילה.

עם בוקר, בעת שהחלה לנוע שיירת הטנקים העוצמתית על שדרת איסטערן פארקוויי התאספו תלמידי 'אהלי תורה' בחזית 770 בסמוך לחדרו הקדוש של הרבי, ונציג התלמידים הכריז על המתנות הרבות שהם נותנים לרבי והביע את תפילתם וזעקתם לבריאותו של הרבי.

בערב (בזמן התחלת כניסת יום הבהיר). כל קהל אנ"ש והתמימים התבקשו להיות נוכחים אותה שעה בבית הכנסת. ואכן, קהל עצום נהר לבית חיינו לקראת מעמד הברכה לרבי, ולקראת העצרת הגדולה שהתקיימה בערב. כמה כלי תקשורת סיקרו את אירועי הערב.

סמוך לשעה שמונה היו אולם בית הכנסת, המעברים וגם החצר מלאים בקהל רב כשבעצם הנוכחות נותן כל אחד ביטוי לעובדה שאף הוא בין המברכים ועונים אמן אחר הברכות והתפלות לרפואתו הקרובה של הרבי, והמשך הצלחה אלוקית בכל פעולותיו הק' עד לקיום משאת נפשו הטהורה - הגאולה השלימה.

בשעה שמונה בדיוק התייצבו כמה מזקני החסידים, הרבנים, המשפיעים, והשלוחים ליד פתח "גן עדן התחתון" (דלת חדרו של הרבי נפתחה) והרב שניאור זלמן גורארי' השמיע את הברכה בשם כל הציבור. בקול חנוק מהתרגשות הביע הרב גורארי' את האיחולים הלבביים שהרבי יהי' בריא וחזק פשוטו כמשמעו ובמהרה יתרפא ויחזור לעבודת הק' כמאז ומקדם. בתוך דברי הברכה שולבו אי אלו אמרות ובין הדברים סיפר את הסיפור הבא: אחד מתלמידי הרב המגיד ממעזריטש זי"ע שאלו: קאפיטל צדי"ק שבתהלים כולו מלא טענות ותביעות כלפי הקב"ה, "תשב אנוש עד דכא", "כי עלינו באפך", "שובה ה' עד מתי" וכו', אך עד סוף המזמור אין אנו מוצאים כל תשובה של הקב"ה. הייתכן? וענה לו הרב המגיד: התשובה לכך היא בתחילת המזמור הבא, קאפיטל צ"א – "אומר לה' מחסי ומצודתי", היינו שהקב"ה אכן עוזר ופודה מכל הצרות. הנמשל מובן – במהלך שנת הצדי"ק אירעו כמה עניינים בלתי מובנים, אך עתה עם היכנסנו לשנת הצ"א של הרבי נזכה בע"ה ל"מחסי ומצודתי" בפועל, והרבי יבריא לגמרי תיכף ומיד ממש.

עם סיום דברי הברכה ענו הנוכחים ואיתם אלפי המאזינים בכל העולם "אמן" ו"יחי", ומיד אחר כך הקריא



שירת הניגון החדש



כינוס הילדים בסמוך לחדרו הק' של הרבי

להוספה בצדקה ולעזרה במימון שיירת הטנקים העתידה לצאת ב"א ניסן. לצד כל אלו לא נפקד גם מקומו של הניגון החדש לקאפיטל צ"א, הניגון שנבחר הוא ניגונו של ר' שלום ברוכשטט על הפסוק החותם את הפרק "אורך ימים אשביעה ואראהו בישועתי", מילים המבטאות היטב את משאלת הלב הפועמת בלב כל חסיד בימים שכאלו.

זרם האורחים המגיעים ל"א ניסן גבר מיום ליום ובהם שלוחים מכל קצווי תבל, מבלי להתחשב במצב המיוחד המונים נוהרים לחגוג את יובל התשעים במחיצת בעל יום ההולדת ובלב כולם פועמת התקווה שהחג הגדול יביא בכנפיו בשורות טובות.

ברכת החסידים

איש לא העלה בדעתו שהאלפים שהגיעו לחגוג את י"א ניסן במחיצת הרבי לא יזכו לחזות בפני קודשו של בעל יום ההולדת, אולם במידה מסוימת הי' זה מעין ביטוי לגימיי ההתקשרות העמוקים ביותר, בייחוד בעת שהביעו החסידים את ברכתם. דווקא בעת הזאת הייתה לברכה משמעות עמוקה מתמיד והיא הטיבה לבטאות את רחשי ליבם של החסידים.

אחר הצהריים של ערב י"א ניסן נודע כי הברכה תתקיים בשעה שמונה



יה טוב בהנחה

י"א ניסן מיט'ן רבי'ן

"לכל לראש ישנו חוב, ויתירה מזו: זכות נעימה, התחייבות טובה ומתוקה, לבטאות יישר כח לכל אלה שהתאספו כאן, וכל אלה שהתאספו יחד במקומות אחרים וכל אלה ששומעים את הפארבריינגען, או שלאחר מכן יקראו או ישמעו את מה שדובר בהתוועדות (מכיון שגם הם רוצים להשתתף בזה), ומכיון שכמה קישרו זאת גם עם פלוני בן פלוני - ישנה זכות נעימה לבטא גם הכרת טובה פרטית"

(משיחת י"א ניסן תשל"ח)

"לעונג הי' לי לראות אותך בהתוועדות לרגל י"א ניסן ולהחליף ברכות 'לחיים'"

(ממכתב למר דוד צ'ייס - תרגום מאנגלית)

"לשהות כאן בי"א ניסן,
כדי למסור איחולי לבכם
פנים אל פנים או פה אל פה"
(משיחת פורים תשל"ב)

פנים אל פנים

לראות ולהיראות - יחס הרבי לאורחים

לי"א ניסן, נסעו מיד למחרת על מנת לחגוג את חג הפסח עם משפחותיהם. גם מאה"ק הגיעה קבוצת אורחים, ומספר שבועות לאחר חג הפסח, ביקש הרב חזקוני מר' אפרים וולף את רשימת הנוסעים על מנת להשתתף בהוצאות הנסיעה לי"א ניסן. להוצאות נסיעתם של העולים החדשים מגרוזי' ובוכרה שלח הרבי באמצעות המזכירות את הסכום המלא, למעט השתתפות סמלית שלהם בסך שמונה עשרה לירות. בנוסף לכך השתתף הרבי גם בהוצאותיהם של חלק מהנוסעים אף שלא היו עולים חדשים

יום זה בד' אמותיו, והורה מפורשות שהדבר לא יפגע בשמחת חג הפסח יחד עם המשפחה: "מכיון שיש שמועה, שיש כאלה שרוצים לשהות כאן בי"א ניסן, כדי למסור איחולי לבכם פנים אל פנים, או פה אל פה - הרי ידועה בכלל ההנהגה ש"ושמחת בחגך" צריך להיות על דרך הנאמר בפורים "משפחה ומשפחה", "איש וביתו", ולכן צריך הדבר להיות באופן שלא יפריע חס ושלוש לעניין ההימצאות ביום-טוב ובפרט בסדרים' איש וביתו יחד". בהתאם לכך, האורחים הרבים שהגיעו

משפחה ומשפחה'

התועדות י"א ניסן הראשונה שהייתה צפוי' ומתוכננת מראש הייתה ביובל השבעים, תשל"ב. התכונה העצומה שהייתה באותה שנה בכל התקופה שקדמה לי"א ניסן וההתרגשות מהידיעה שהרבי הולך להתוועד באופן רשמי לרגל היום, גרמה לרבים לנהור ל-770 לימים גדולים אלו.

בהתועדות חג הפורים, בעת שדיבר הרבי על י"א ניסן המתקרב והבהיר אילו מתנות יגרמו קורת רוח, התייחס גם לרצונם של רבים להגיע לחגוג

ה תרגשות גדולה ליוותה מאז ומתמיד את ימי ההכנה לי"א ניסן, שמחה עצומה הייתה מנת חלקם של חסידים מכל קצווי תבל בעת שהגיע י"א ניסן עצמו, אולם ליבת השמחה, נקודת התמצית של חגיגות היום, היא כמובן הזכות הגדולה לחגוג את היום המיוחד הזה עם בעל השמחה ולהיות אצל הרבי בעשרים וארבע השעות המרוממות הללו.

מני 'יובל השבעים' אז נחגג י"א ניסן לראשונה באופן פומבי ורשמי, והמוני אורחים מיבשות שונות זכו לחגוג זאת במחיצת הרבי ולטעום מה'שמנה לחמו' של יום עשתי עשר, רצון עז בער בלב כל חסיד לעלות לרגל ביום זה, לראות ולהיראות בד' אמותיו של הרבי. לא פעם הביע הרבי הכרת הטוב מיוחדת לאותם אורחים, כמו גם התייחסויות שונות שביטאו את גודל הזכות שרואה בכך הרבי.



ר' משה ירוסלבסקי ניצב הכן לצד הרבי לקבל את המזונות עבור האורחים

באותה העת⁹².

לחוג יחד

בנוסף לחביבות הגדולה שגילה הרבי בהזדמנויות שונות לאורחים שהגיעו, לא פעם התייחס גם למעלה הנפלאה והחשיבות שיש לציון וחגיגת יום הולדתו במחיצתו.

בחורף תשל"ג, שהה בחצרות קדשנו יהודי מסויים שהייתה לו מחשבה ל"ע להמיר את דתו ולהיות כומר לאמונתם רח"ל, ובמשך הזמן ששהה ב-770 הרבי השתדל להניאו מכך. בחודש אדר הוא כתב לרבי שלהרגשתו מיצה את השהות בסביבה של שמירת תומ"צ, וכי גמר אומר בדעתו לעזוב את 770 מחוסר הזדהות עם אמונת ישראל. הרבי ענה לו "ישאר כאן עכ"פ עד לאחר תשרי הבע"ל, באופן שנוכל לחוג ביחד את כל ג' הרגלים (וכן יום הולדתי) כולל שמחת תורה"⁹³.

מלבד האהבת ישראל העצומה של הרבי הנשקפת ממענה מיוחד זה, בכותבו ליהודי שכזה כי רצונו לחוג איתו יחד את כל החגים, יש במילים אלו בכדי ללמד על חשיבותו של י"א ניסן כיום חג של ממש, ובייחוד, על יוקר הדבר וההשפעה הרבה שמייחס הרבי לשהות במחיצתו ביום זה.

מענה נוסף בו מגלה הרבי את רצונו לחגוג יחד עם החסידים את י"א ניסן נכתב לקראת חודש ניסן, ביחס לנסיעת קבוצת התלמידים השלוחים לאוסטרלי' בראשית חודש ניסן. על גבי ההודעה שכתב ר' בנימין קליין

קבוצת תלמידים בוגרי תו"ת כפר חב"ד שבהגיע עת נסיעתם ל'קבוצה', נשלחו לחזק את הישיבה החדשה שנפתחה באותה תקופה ונסיעתם לרבי התעכבה בעקבות כך. לקראת י"א ניסן כתב הרבי⁹⁴ שבמידה ויפעלו בישיבה כדבעי למהוי ויקבלו על כך אישור מההנהלה במקומם, יבואו הנה קודם י"א ניסן וישארו עד לאחר שבת מבה"ח אייר "ע"מ לחזור להישיבה תיכף ומיד לאח"ז, ולפעול בה **ביתר עוז**". בהוראת הרבי, תשעים אחוז מהוצאות הנסיעה התקבלו מהמזכירות.

גם לסידורים הגשמיים של האורחים התייחס הרבי. לאחר חג הפורים תשל"ח ה' ר' משה ירוסלבסקי - שהי עומד בראש ה'הכנסת אורחים' במשך השנים - ביחדות, והרבי שאל אותו על תאריך חזרתו לארץ הקודש. הוא ענה שבכוונתו לנסוע בג' ניסן, ולשמע התשובה, שאל אותו הרבי מי ידאג לאורחים של י"א ניסן, בעקבות כך הוא החליט להישאר עד לאחר י"א ניסן.

במוצאי שבת מבה"ח ניסן, לפני שהתחיל הרבי לחלק כוס של ברכה,

געסט פון ארץ ישראל

הזדמנות נוספת, בה הוקיר הרבי אורחים שהגיעו לי"א ניסן בצורה בולטת, אירעה עם ר' ישראל צבי גליצנשטיין ומשפחתו שהגיעו לחגוג את י"א ניסן תש"מ במחיצת הרבי.

ה' ז' ביום הגעתם, ט' ניסן. בשעת בוא הרבי מביתו בבוקר המתין ר' ישראל צבי עם אשתו ושני בניו על השביל המוביל ל-770 על מנת להתראות עם הרבי. ברם, באותו הבוקר המתין לרבי על השביל גם הרב חיים יצחק פופקא, חבר 'אגודת הרבנים בארה"ב' שמפעם לפעם הי' מגיע לשוחח עם הרבי.

כשיצא הרבי מהמכונית, דיבר עם הרב פופקא, הרבי דיבר בלהט גדול משך כמה דקות, ואז החלו להתקדם יחד לאורך השביל אל עבר מדרגות הכניסה תוך כדי שיחה. בלב בני משפחת גליצנשטיין כבר חלף הרהור שהנה עובר הרבי על פניהם מבלי לשים לב... אולם כשעבר הרבי על ידם, נעצר, פנה לעברם בפניו הקדושות כשחיוך רחב נסוך עליהם ואמר לרב פופקא תוך שהוא מצביע עליהם "דאס איז געסט פון ארץ ישראל", והרבי אמר לו שוב "דאס איז געסט פון ארץ ישראל" והחיוך לא מש מפניו הקדושות.

ביום בו עמדה משפחת גליצנשטיין הצעירה לשוב לארץ, הם עמדו לאחר תפילת מנחה על יד גן עדן התחתון בכדי לקבל מהרבי ברכת 'פארט געזונטערהייט'. מספר דקות לאחר מכן קרא הרב חדקוב לר' ישראל צבי ואמר לו שכרגע הורה לו הרבי באמצעות הטלפון הפנימי שברצונו לשלם את הוצאות הנסיעה של ר' ישראל צבי, אשתו ושני בניו מאילת ל-770 ומ-770 לאילת בצ'ק, ואם ירצה - אפשר גם במזומן...⁹⁵

קרא לר' משה ונתן לו את החלות ואת המים עבור האורחים שכבר הגיעו, ועבור האורחים שיבואו לי"א ניסן...⁹⁶

הכרת הטוב

בהתקרב י"א ניסן תשמ"ב, יובל השמונים, הי' בכוונת חסידים רבים מכל קצווי תבל להגיע לחגוג יחד עם הרבי את היום הגדול 'בגבורות שמונים שנה'. אולם בר"ח ניסן, במהלך ראלי לצבאות ה', ביקש הרבי להימנע מלבוא. הרבי נימק זאת בכמה אופנים ומהם ש"התורה חסה על ממונם של ישראל", והורה שאת הכסף שיועד להוצאות הנסיעה יחלקו בין נתינה לצדקה והידור בצרכי חג הפסח הקרב ובא. גם בשנתיים הבאות, לקראת י"א ניסן תשמ"ג ותשד"מ הורה הרבי שלא להגיע, ונימק זאת באותם טעמים.

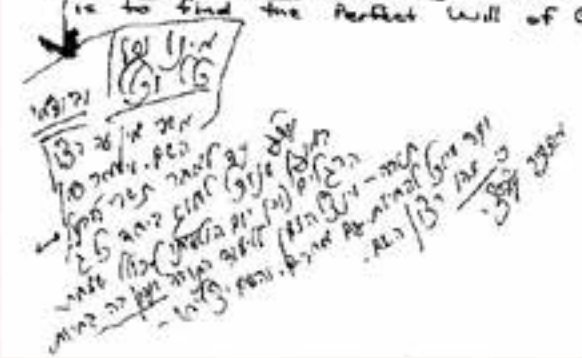
עם זאת, הרבי הביע הכרת הטוב מיוחדת לחסידים שהגיעו להיות במחיצתו בחגיגות 'יובל השמונים'

בי"א ניסן תשמ"ב. לאחר ההתוועדות הארוכה שנמשכה שש שעות, הודיע הרבי בהפתעה שבתור הבעת תודה לאלו שטרחו ובאו להשתתף בהתוועדות, בכוונתו לחלק לכל אחד ואחת מן הנוכחים ספר תניא בתור 'מזכרת נצח'. חלוקה דומה, אם כי באופן אחר, נערכה גם בי"א ניסן תשד"מ כהכרת הטוב למשתתפים⁹⁷.

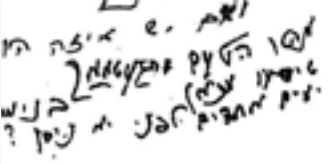
חיות מחודשת בשליחות

מענה נוסף ומיוחד כתב הרבי לקראת י"א ניסן תנש"א, שנת הצדי"ק. לאורך השנים הי' הסדר, שלקבוצת התלמידים השלוחים שנשלחה לישיבה באוסטרלי' לא ניתנה רשות לחזור במשך שתי שנות השליחות. גם כאשר ניסו הורים מסויימים לבקש, לא התיר זאת הרבי והשיב בשלילה מוחלטת.

אולם למרבה ההפתעה, במהלך חורף תנש"א כאשר הוריי שניים מהשלוחים



"לחוג ביחד . . יום הולדת"



"מהו הטעם והגעשמאק שיסעו מכאן ימים אחדים לפני יא ניסן?"

הזמנה אישית

באופן יוצא מן הכלל, זכה אורח אחד, ר' מ. מינצברג, להיות מוזמן באופן אישי ע"י הרבי לי"א ניסן תשמ"ב. הי' זה בחודש אדר שני תשמ"א, אז הגיע לרבי לאחר שנפצע מירי' והרבי הוציא מכיסו חופן מטבעות ונתן לו על מנת לתת את חלקו לצדקה בחזרתו לאה"ק, ואת חלקו האחר לתת לצדקה כשיבוא שוב, בשנה הבאה, לי"א ניסן שנת השמונים.

בהמשך אותו יום נתן לו הרבי בקבוק משקה והורה לו לערוך בירושלים סעודת הודאה בה יחלק ממשקה זה. בתוך כך העיר הרבי, שדבריו בקשר להגעה לי"א ניסן אינם בסתירה למנהגו לבוא בחג הסוכות וביכולתו לבוא גם אז...¹⁰⁰

ביקשו מהרבי שבניהם יגיעו להשתתף בשמחה משפחתית הם נענו בתשובה חיובית, לזוג הורים אחד אף ענה הרבי שכדאי להשתדל להביא את הבן.

בהשראת מענות אלו, החלה להתפתח תקווה בין השלוחים שלי"א ניסן הקרב, שנת הצדי"ק, יתיר להם הרבי להגיע לחגוג במחיצת הרבי את היום הגדול והם הרהיבו עוז והעלו את הבקשה על הכתב. בין היתר, הוסיפו שהביקור ודאי יוסיף להם חיות מחודשת שתועיל בשליחותם.

לשמחתם, ענה על כך הרבי בחיוב. בציינו לדבריהם שהדבר יוסיף במילוי השליחות, כתב הרבי "ועפ"ז כדאי ויהא בשעטו"מ אזכיר עה"צ". בעת שקיבלו השלוחים את המענה פרצו מיד בריקוד וחגגו את הזכות העצומה שנפלה בחלקם, לחגוג את תחילתה של 'שנת הצדי"ק' במחיצת הרבי⁹⁸.

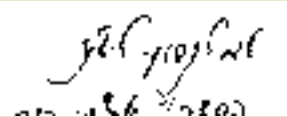
מחשבה מאחדת

"מכיון שישנם כאלו ששאלו (או חושבים לשאול) אודות נסיעה לכאן לקראת י"א ניסן - כבר אמרתי וביקשתי אשתקד מה יעשה כל מי שרוצה לגרום לי נחת-רוח אמיתי: חצי סכום ההוצאות שהתכוון להוציא מתוך שמחה וטוב לבב עבור הנסיעה - יתן לצדקה במקומו (בעירו ובמדינתו), והחצי השני - עבור תוספת הידור בעניני הפסח.

ובנוגע לי"א ניסן - יחגוג כאו"א במקומו, ומכיון שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, הרי כאשר כל אחד חושב אודות השני והשלישי וכו', עד למחשבה אודות כלל ישראל - הנה מחשבה זו מאחדת את כולם, באופן ד"כל ישראל חברים", ועד שנעשים כגוף אחד, ובלשון אדמו"ר הזקן בספרו תניא קדישא, פרק ל"ב "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה" . .

ובאופן כזה - "כאיש אחד בלב אחד" - הולכים לקבל פני משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, ובשמחה וטוב לבב".

(משיחת ט"ז אד"ש תשד"מ⁹⁹)



מתוך ראשי פרקים שכתב הרבי בהם ציין, ככל הנראה, את הנושאים שידוברו בהתוועדות חג הפורים ובהמשך אל"י - "לא לנסוע ליא"ני"

"ולכן, יש לנצל יום זה באופן שעל ידו יתוסף בכל עניני תורה ומצוות,
ומתוך שמחה, ע"י התוועדות של שמחה במעמד כו"כ מישראל, אנשים
נשים וטף (כמובן, עם מחיצה ע"פ שו"ע), שמחה של מצוה ושמחה של
תורה, עד לשמחה גשמית הקשורה עם הגוף הגשמי, ע"י אכילה ושתי',
"לחם לבב אנוש יסעד", ובפרט מאכל המשמח ומשקה המשמח"
(שיחת י"א ניסן תשמ"ח)

התוועדות של שמחה

התוועדות י"א ניסן לאורך השנים

הזדמנויות, השתמש הרבי בביטויים
מיוחדים ומפורשים על תפקידו
כרועה הדור, בקצירת האומר, יובאו
להלן כמה מהם¹⁰⁵.

את התוועדות י"א ניסן תשל"ז, יובל
השבעים וחמש, פתח הרבי בדברי
תודה והסביר שהתכנסות הציבור
לכבודו של יחיד קשורה בכך "שזכה
שביכלתו לסייע לאלו ההולכים
בדרך התורה והמצוה, שיוסיפו
בוזו עוד יותר ולעודדם כפי יכולתו
. . . וכן למסור את מה שזכה למצוא
בספרים . . . ומה שזכה לשמוע מכ"ק
מו"ח אדמו"ר, ועל דרך זה בדוגמתו -
מאמרו"ר ומחסידים הראשונים".

כעבור שנה, ב"א ניסן תשל"ח
שוב התייחס הרבי לעובדה שנוסף

ולא במוצאי היום. מלבד תשמ"ב, אז
חל י"א ניסן ביום ראשון והתוועדות
נערכה במוצאי היום, ולאחר נסע
הרבי למחרת ב"ב ניסן¹⁰⁶.

דער ביינקל איז גרויס

את התוועדות י"א ניסן לא ראה הרבי
כעניין פרטי, ותמיד טרח להדגיש
כי זהו עניין כללי הנוגע לכבודה
של התנועה כולה ולהמשך תנופת
הפצת היהדות והמעיינות. במספר
הזדמנויות התייחס הרבי גם לצד
הפרטי של התוועדות אלו, העובדה
שאלפים רבים הגיעו על מנת לחגוג
את יום הולדתו של הרבי, אולם גם
את חלקו הפרטי של הרבי כנשוא
השמחה, ניתב בשיחות למשמעותו
כנשיא ישראל עבור הכלל. באותם

אף שלמעשה החל מתשל"א
התוועד הרבי מדי שנה, במשך
כמה שנים עדיין לא הפך הדבר
לסדר רשמי וקבוע, ועד ערב י"א ניסן
לא הי' ידוע אם תתקיים התוועדות¹⁰⁷,
מלבד בשנת תשל"ב - יובל השבעים
- בה הודיעו מראש על ההתוועדות.
החל מתשל"ז הצטרף י"א ניסן לימים
הקבועים בלוח השנה בהם עורך הרבי
התוועדות.

עד תשל"ח הייתה מתקיימת
ההתוועדות במוצאי י"א ניסן, מלבד
כשחל ביום שישי, אז התוועד
הרבי בליל שישי. מתשל"ח סודר
שהתוועדות לא יתקיימו ביום בו
נוסע הרבי לאוהל, והיות ובדרך כלל
הרבי הי' נוסע לאוהל ב"א ניסן,
ההתוועדות נערכה בליל י"א ניסן

הצעה לפי יגייסו חלילה תלמידי
ישיבה ואותה התעוררות התבררה
כ'הקדמת רפואה למכה!'. הרבי
הוסיף ואמר שמעתה ואילך "אויב
מ'שטופט מיר, דארף מען נישט
שפארען", ומשפט שמיימי זה של
הרבי, שנאמר אך ימים ספורים לפני
י"א ניסן, גרם לחסידים לצפות מעט
להתוועדות¹⁰⁸.

לקראת י"א ניסן תשל"ב הודיעו
מראש כי הרבי יתוועד, ובאותה
התוועדות גם נקבע מעין סדר שחזר
על עצמו גם בשנים שלאחר מכן. מני
אז ערך הרבי התוועדות מדי שנה,
עד שנת תשמ"ה.

בשירת הניגון על אחת כמה וכמה.
על אף שכאמור, ההתוועדות הייתה
בהפתעה, קדם לכך רמז מסויים
שהביא את החסידים לפתח תקווה
שיתכן והרבי יתוועד ב"א ניסן. כמה
חודשים קודם לכן, בט"ו בשבט,
חזר הרבי מהאוהל וערך התוועדות
פתאומית בה עורר על כך שהגיע
הזמן 'לכבוש את העולם על ידי
לימוד התורה'.

חודשיים לאחר מכן, בשבת הגדול ח'
ניסן הזכיר הרבי את הסיבה לאותה
התוועדות פתאומית ואמר "בשעתו
'דחפו' אותי (מהאהל) ולא הבנתי את
העניין בכך, אולם לאחר מכן עלתה

ב"א ניסן תשל"א, לאחר שחזר
מהאוהל, ערך הרבי התוועדות
פתאומית. מיד בתחילתה,
אמר הרבי מאמר דא"ח. שלא כרגיל,
את המאמר החל הרבי לומר ללא
הקדמת ניגון ובעיניים פקוחות, רק
בהמשך עצם את עיניו הק'.

הי' זה המאמר הנודע ד"ה "ביום
עשתי עשר", אותו הגי' הרבי מאוחר
יותר ויצא לאור ב"קונטרס י"א ניסן
תשמ"ט". מאמר זה בולט גם בכך
שהד"ה קשור באופן גלוי וישיר ל"א
ניסן, בשונה מרוב מאמרי י"א ניסן
שהד"ה שלהם שייך לחג הפסח.
לאחר מכן אמר הרבי שני שיחות
נוספות וסיים את ההתוועדות



למשמעות הכללית של ההתוועדות, מגיעים הרבים לכבודו של בעל יום ההולדת. אולם שוב הדגיש שכל עניינו של היחיד הוא משמעותו המיוחדת לגבי הכלל: "לקבל פני אחד שזכה בזכות אבותיו שיהי' לו חלק בהפצת התורה והמצוה שנעשית על ידי המסובים כאן, ועל ידי כמה וכמה ששומעים את הדברים, ועל ידי כמה וכמה שעושים זאת - בידעתם ושלא בידעתם - על ידי ההתעוררות שמגיעה מד' אמות אלו, היכן שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו התפלל ולמד וקיים מצוות במשך עשר שנים". בהתוועדות י"א ניסן האחרונה שהתקיימה לעת עתה, בתשמ"ה, לאחר שביאר באריכות את התמיהה העצומה בכך שמתאספים לכבודו של אדם מסויים, להיפך ממש מהצורך לחוש "ונפשי כעפר לכל תהי'", דיבר הרבי באריכות על משמעותו של יום זה עבור הכלל:

"התוועדות זו אינה קשורה עם

"יחיד", איש פרטי, וכיו"ב, אלא עם ה"קבוצה" כולה, עם תורתה, ועם הרצון, התכלית והכוונה בפעולותי' - כהמשך למאתיים שנות קיומה של תנועת חסידות חב"ד, ולפנ"ז - תנועת החסידות הכללית. ובמילא, לא נוגע כל כך ענינם של האנשים העומדים בראש התנועה, כי אם ענינה של התנועה".

על תפקידו, כראש בני ישראל העומד בראש התנועה השתמש הרבי בביטוי הגמרא 'עבדות אני נותן לכם' והמשיך וביאר את הצורך בכך בביטויים מופלאים על תפקידו של הרבי בהשלמת הכוונה של דירה בתחתונים: "זקוקים לבשר ודם שישתדל, ביחד עם העזר דכמה וכמה מישראל, לשאת את התורה, להמשיך את "שלשלת הזהב" דתורת החסידות, עם כל הפרטים שבה, ו'המעשה הוא העיקר' שע"ז נשלמת הכוונה דעשיית דירה לו יתברך בתחתונים.

ובימינו אלו: מכיון שנשיא דורנו, כ"ק

מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - גדול הוא, ולכן, לא נוגע כל כך אם זה שיושב עליו הוא קטן-קומה וצנום, מכיון שה"כסא" הוא גדול - כסאו של נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר!¹⁰⁶

שמחה של מצווה ושמחה של תורה

בבואנו לסקור את התוועדויות י"א ניסן לאורך השנים, דומה כי הטוב ביותר הוא להביא לכל לראש את תיאורו של הרבי לכך. בר"ח ניסן תשמ"ב, בעת שהורה הרבי להימנע מלהגיע לחצרות קדשנו לי"א ניסן, בין הדברים, תיאר הרבי במילים ספורות את ההתוועדות: ".. במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא. נהי' כולם יחד בי"א ניסן, כל החפצים בכך בתוככי כלל ישראל, לשמוע יחד ווארט חסידות של רבותינו נשיאנו - עד נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר - שבלי נדר יחזור בי"א ניסן, בנוסף לווארט בנגלה והחלטות טובות בנוגע להנהגה יום יומית במשך כל השנה..".

הוקרת תודה

פעמים רבות את הקדיש הרבי השיחה הראשונה לדברי ברכה, בהם הוקיר טובה והכיר תודה למשתתפים ולמאחלים שבאו וביטאו עידוד וחיוזוק להפצת התורה והיהדות. בתשל"ח, הקדיש לכך הרבי דקות ממושכות, בין הדברים אמר הרבי: "לכל לראש ישנו חוב, ויתירה מזו: זכות נעימה, התחייבות טובה ומתוקה, לבטא יישר כח לכל אלה שהתאספו כאן, וכל אלה שהתאספו יחד במקומות אחרים וכל אלה ששומעים את הפארבריינגען, או שלאחר מכן יקראו או ישמעו את מה שדובר בהתוועדות (מכיון שגם הם רוצים להשתתף בזה), ומכיון שכמה קישרו זאת גם עם פלוני בן פלוני - ישנה זכות נעימה לבטא גם הכרת טובה פרטית".

בהתוועדות י"א ניסן תשל"ט, הודה הרבי לכל המברכים והמאחלים והוסיף שישנה חשיבות מיוחדת בהכרת הטוב, ולפי 'מנהג המדינה' בארצות הברית ש"להוטים לשמוע ג'אק (בדיחה)", הוסיף הרבי ואמר על דרך הצחות: "היו מסבירים לילדים ב'חדר' מדוע אין מלאך אחד עושה שני שליחויות והרי אפילו בן אדם מדוד ומוגבל יכול לעשות שתי

הי' נראה כמו חג ממש

"אתמול בלילה בשעה תשע ורבע נודע שהיום תהי' התוועדות, ולאחר מכן התחילו הבחורים לשיר ולרקוד כשעה תמימה.

. . במשך הערב התחילו להגיע מכוניות ומוניות עם אנשים מכל קצוות אמריקה, וכן הגיעו אוטובוסים משיבות שונות. הזאל התחיל להתמלאות אנשים, נשים וילדים, כולם לבושים בגדי חג, וגם הבחורים הלכו כך עם בגדי שבת וחג. כולם כמובן הלכו למקווה.

. . לתפילת מעריב נכנס הרבי עם הסירטוק של משי שהולך בשבת וחג, וכך כולם הלכו בבגדי חג וזה הי' נראה כמו חג ממש. על השולחן של הרבי שמו סטנדר קטן כמו בחג (באמצע שבוע הרבי מתפלל על השולחן עצמו). הזאל הי' מפואר כי במשך השבוע האחרון סיידו וצבעו את קירות האולם ועשו חצי קיר של עץ ופורמייקה וחציו צבע עם פרחים מזהב, וכן תלו נברשת נהדרת באמצע האולם נדבה של משהו לכבוד י"א ניסן. כמו כן הביאו עמוד לחזן יפה מאוד".

(מיומן ר' יוסף יצחק ברובסקי, יום חמישי ערב י"א ניסן תשל"ג)

הבריאותי שאירע בליל שמיני עצרת באותה שנה, יצאה הודעה ממזכירות הרבי בצהריי ערב י"א ניסן לפי' יביאו את המתנות למזכירות¹⁰⁸.

סיבה לשמחה

בתשל"ג פתח הרבי את ההתוועדות בכך שההתכנסות החגיגית מתקיימת ביום חול שגרת, ולמרות זאת, מתכנסים, מנגנים ואומרים לחיים יחד, ובכדי שלא יהי' מקום לשאלות על כך, והיות ובלאו הכי הונהג לערוך סיום מסכת, יערוך סיום.

ברוב ההתוועדויות, ערך הרבי סיום ונשא הדרן. פעמים¹⁰⁹ שאף התבטא על כך שלמרות השעה המאוחרת ויום העבודה שלמחרת 'אי אפשר לוותר על אמירת ההדרן'. בתשל"ח, לא ערך הרבי סיום בהתוועדות י"א ניסן, אולם בהתוועדות שנערכה למחרת (ליל י"ג ניסן) כהמשך, 'השלים' זאת הרבי וערך סיום על מסכת פסחים.

את הסיומים קישר הרבי בד"כ לחג הפסח. ארבע פעמים (בתשכ"ב, תשל"ב, תשל"ו ותשל"ז¹¹⁰) ערך סיום על מסכת פסחים, העוסקת הן בימי ההכנה לחג והן בדיני החג עצמו. בתשד"מ סיים הרבי את מסכת תענית הקשורה ל'תענית בכורות' בערב פסח.

פעמיים נוספות (בתשל"ד ותשמ"ג) ערך הרבי סיום על מסכת מגילה, בקשר עם דברי המשנה בסיום המסכת "שואלין ודורשין בהלכות

שליחויות, ובטח מלאך? וההסבר בזה הוא שכאשר מדובר במלאך - הרי אין צורך לדאוג לו לצרכים של מזון ולבוש וכדומה ולכן על כל שליחות קטנה אפשר לשלוח עוד מלאך כי 'זה לא עולה כסף'. משא"כ כששולחים בשר ודם הרי צריכים לדאוג לכל צרכיו ולכן משתדלים לחסוך בכח אדם". מכאן, סיים הרבי, רואים ולומדים שאם בנוגע לטובה של הקב"ה ש'טבע הטוב להיטיב' צריך להודות עאכו"כ שצריך להודות לטובת אדם בשר ודם, הכרוכה ביותר מאמץ¹⁰⁷.

שי למורא

פרק זמן משמעותי במהלך ההתוועדות הוקדש לברכות ומתנות. הי' זה בדרך כלל לאחר השיחה הראשונה. שלוחים רבים, אישי ציבור ורבנים ניגשו לרבי להביע את איחוליהם ולהגיש את מתנתם - ספר, גלוית כבוד, כתבי יד עתיקים ועוד. רבים מהשלוחים ליוו אנשי ממשל ממקום שליחותם או הגיעו כנציגי הממשל על מנת למסור לרבי מפתחות של ערים ומדינות, וכן מסרו מפתחות של בתי חב"ד - כמתנה לי"א ניסן.

נוהג זה התקיים מתשל"ב ואילך, אולם בלט במיוחד בתשל"ז - שבעים וחמש שנה להולדת הרבי, אז זמן הגשת המתנות לרבי התארך למשך כמעט שעה וחצי ברציפות. במשך זמן זה, התמלא שולחניו של הרבי בערימה גבוהה של מתנות. הי' זה מראה מופלא. בתשל"ח, בעקבות המאורע



במצב הנפש. דוגמא לכך הביא הרבי מגוי עשיר בשם "יוז" שמת באותו הזמן, שאף שלכאורה הי' לו כל מה שלבו חפץ, הרי בחייו הפרטיים חי בפחד, כאסיר.

שיחה ממושכת הקדיש הרבי להתעוררות במבצעים השונים, שהתעסקות בהם היא כעין 'אצבע קטנה' שעלינו לתת לזירזו הגאולה הקרובה, בדומה להכנות לגאולת מצרים, והרבי פירט כיצד כל אחד מהמבצעים קשור להכנות לגאולת מצרים. בהמשך אמר הרבי מאמר ד"ה 'קול דודי הנה זה בא', שהי' המשך למאמר שנאמר בשבת הגדול, ולאחר המאמר ערך סיום קצר על מסכת פסחים.

באותה שנה, לקראת י"א ניסן, התקבלה הוראה בישיבות השונות להכין קבצי הערות וביאורים על מנת למסור אותם לרבי כמתנה, ובמהלך ההתוועדות ניגשו תלמידים משיבות רבות למסור לרבי את הספרים והקבצים שהודפסו לכבוד י"א ניסן על ידי ישיבתם¹²⁴.

תשל"ז יובל השבעים וחמש

התוועדות זו, הקובעת ברכה מיוחדת לעצמה, הייתה עמוסה מאוד, וכן בלטה בכבוד הבלתי רגיל שהעניקו

ובידיו ובחיוך קורן לכולם יחד. אומר לכולם לחיים וניתן לראות איך שידוע ומרגיש כאו"א שנמצא בין קהל רחב זה. באמצע הופיע גם הצלם וכשעלה למעלה לצלם פונה אליו כ"ק אד"ש האם כבר אמר לחיים וכדו' לעוד. החבר'ה פה אומרים שמאז תשרי לא הייתה התוועדות שמחה כמו זו ואפי' פורים".

תשל"ה

בימים שקדמו לי"א ניסן לא ידעו איזה ניגון יושר על הקאפיטל החדש. על קיומה של ההתוועדות נודע כשעה בלבד לפני תחילתה¹²¹. עם סיום השיחה הראשונה, החל הרב שלמה קונין לנגן את הניגון "ואלקים מלכי מקדם" ומיד לאחר הניגון החל הרבי לבאר את פסוקים אלו. חלק משמעותי בהתוועדות הקדיש הרבי להתעוררות במבצעים השונים, במבצע נש"ק¹²² ומבצע מצה. בעת ההתוועדות אמר הרבי מאמר ד"ה "והגדת לבנך".

תשל"ו

על קיומה של ההתוועדות נודע במוצש"ק ליל י"א ניסן בשמונה וחצי, במהלך החזרה על התוועדות השבת¹²³. בהתוועדות זו הייתה שיחה מיוחדת ועשירה מאודבה הסביר הרבי את מהותה של חירות אמתית, שאינה קשורה בתנאים וגדרים גשמיים, אלא

'ופרצת' והרבי עודד בידו את השירה, והמשיך לעודד את השירה דקות אחדות גם בעת שישב ברכב.

תשל"ד

כבר בראשית ההתוועדות עורר הרבי על מבצע מצה וביאר בהרחבה את משמעות 'מבצע מצה'. את הדברים קישר הרבי בהמשך ל'מבצע צדקה'. הי' זה בקשר עם תנופת המבצעים שהחלה באותו חורף. שיחה נוספת ארוכה הקדיש הרבי לסיום מסכת מגילה ולדיון ההלכתי לגבי תענית בכורות בערב פסח שחל בשבת, כקביעות אותה שנה¹²⁰.

כבהזדמנויות רבות באותם שנים, הקדיש הרבי דברים גם לסוגיית מיהו יהודי. הייתה זו שיחה חריפה מאוד. לאחר המאמר - ד"ה 'בכל דור ודור' - ביאר הרבי את שייכותם של נשי ישראל לגאולת פורים ולגאולת פסח. בסיום ההתוועדות עורר הרבי לחזק את המוסדות שקמו במסגרת 'ע"א מוסדות' ולהוסיף בהקמת מוסדות חדשים, ולאחר מכן החל לנגן 'ממצרים גאלתנו' במנגינת 'כי אלוקים יושיע ציון'.

הייתה זו התוועדות שמחה במיוחד. ר' טובי' זילברשטרום מתאר זאת ביומנו: "בזמן שירת הקהל, כ"ק אד"ש מנצח על השירה בתנועות ראשו

פנינים

להלן סקירה נפלאה, פניני קודש ונקודות קצרות מהתוועדויות י"א ניסן במשך השנים.¹¹⁵

תשל"ג

באביב תשל"ג פרצה מחלוקת גדולה בשכונת קראון הייטס שהסבה לרבי צער רב. כמה ימים לפני י"א ניסן יצא המזכיר ר' ניסן מינדל מחדרו של הרבי והרבי אמר לו "נתראה בערב פסח, בחלוקת מצה". הוא תמה ושאל את הרבי האם לא יתראו בהתוועדות י"א ניסן? והרבי אמר לו "איך אפשר להתוועד כשיש כזו מחלוקת?"¹¹⁶. דברי הרבי אליו, בנוסף לעובדה שהתוועדות י"א ניסן טרם הפכה לקבועה, הטילו את קיומה של ההתוועדות בספק גדול.

בליל י"א ניסן נודע כי הרבי יתוועד¹¹⁷. כל משך ההתוועדות פניו הקדושות של הרבי היו רציניות מאוד, ואת שירת הקאפיטל החדש 'פרח בימיו צדיק' לא עודד כלל¹¹⁸. כמו כן את המאמר החל הרבי לומר במפתיע, ללא הוראה קודם לכן לנגן את הניגון הכנה כרגיל.

במהלך ההתוועדות דיבר הרבי על קדושי השואה וענה על הטענות השונות כיצד 'השופט כל הארץ לא יעשה משפט?'¹¹⁹. הרבי ביאר שהשואה האיומה פגעה רק בגוף הגשמי אולם חיי הרוח של הנשמה, שהם העיקר, נמשכים במלוא עוזם. בהמשך אמר הרבי את ההדרן המפורסם על מסכת כתובות בעניין 'שתי תקופות' לעתיד לבוא, ביאור שנמשך בהתוועדויות הבאות - עד חודש תמוז - ולימים הוגה ונדפס בלקו"ש¹¹⁹. תרגום מהשיחה נדפס בקונטרס 'דבר מלכות' חוברת יב אותו חילק הרבי בידי הק' לכאו"א בט"ו אייר תנש"א. הרבי עורר במהלך ההתוועדות להתחזק בביסוס הע"א מוסדות שהוקמו בשנה האחרונה, וכן ביקש להקים ע"ב מוסדות נוספים בשנה הקרובה.

בסיום ההתוועדות, לאחר ברכה אחרונה, התחיל הרבי לנגן 'ופרצת' ועודד את השירה בראשו הקדוש באופן מיוחד, ותוך כדי השירה יצא מההתוועדות. הרבי עלה לחדרו וכעבור רבע שעה יצא לביתו. קהל רב המתין לרבי ביציאתו בשירת הניגון

בתנועת ידו הידועה

" . כולם עמדו מחוץ ל-770. פתאום מפניה צדדית נשמע קול שירה, מהתלמידים השלוחים שחזרו זה עתה מקליפורני, שעמדו ליד הדלת ופתחו בשיר ידוע על שלושה פסוקי תהילים מסיום פרק ע"ג. כעבור שניות הרבי יצא, עמד על המתרחש ותוך כדי הליכה חיוך רחב נסוך על פני קודשו, ועשה לעברם בתנועת ידו הידועה, וממשיך במהירות לכיוון המכונית, ושוב תוך כדי הליכתו עוד פעמיים הגיע את ידו, כמובן שכל הקהל מיד נרתם לעבודה והמשיכו בשירה הזאת".

(מיומן ר' טובי' זילברשטרום, יום שני ט' ניסן תשל"ד)

הי' הניגון שחובר על מילות קאפיטל התהלים החדש, ופעמים רבות הניגון הושר שוב ושוב במהלך ההתוועדות. כמו כן, החל מהתוועדות הראשונה בתשכ"ב¹¹⁴, וכן במשך השנים, חלק כמעט קבוע בהתוועדות הי' התייחסות הרבי לפסוקים מהקאפיטל החדש בתוך המאמר - שגם אמירתו הייתה באורח קבע - ופעמים גם במהלך השיחות. המאמר בדרך כלל נשא דיבור המתחיל הקשור לענייני חג הפסח.

התוועדויות אלו בלטו בציבוריות ובפומביות שאפיינו אותם, כמפגן של כבוד לרבי ולתנועת ליובאוויטש, כמו גם בגוונים השונים של קהל המשתתפים. מעת שהוכרז י"א ניסן כיום החינוך, הי' הרבי מביע הכרת הטוב והוקרת תודה לממשל ארצות הברית על כך.

פעמים רבות נמשכו הנושאים המדוברים בהתוועדות גם בהתוועדויות שלאחר - י"ג ניסן, אחש"פ ולפעמים אף לאחר מכן. אם במאמר שהי' המשך למאמר שנאמר בי"א ניסן וגם בו נזכרו פסוקי הקאפיטל החדש, או ב'הדרנים' והביאורים בהלכות פסח, שכדרכם של 'הדרנים' נמשכו שבועות ואפילו חודשים.

באופן קבוע, כבר מתשכ"ב, הקדיש הרבי דברים להתעוררות במבצע שהזמן גרמא - מבצע מצה, לדאוג בימים שנותרו לכך שלכל יהודי תהי' מצה שמורה. בתשל"ד הרבי אף התבטא במשך ההתוועדות שזכות זו, לעורר על מבצע מצה, מענגת עוד יותר את ההתאספות. כמו כן, גם על נתינת 'מעות חטים' לפני חג הפסח הי' מעורר הרבי באופן תדיר.

החג", וכן בקשר עם ימי הפורים שחלפו. הרבי התייחס לכך שלכאורה מתאים יותר לסיים את מסכת פסחים בסמיכות לחג הפסח, אולם היות וגם בימי חג הפסח עצמו לומדים את מסכת פסחים העוסקת בענייני החג - "במילא עדיין לא אוחזים בסיום המסכת לפני חג הפסח". אולם ביחס למסכת מגילה, לאחר חג הפורים כבר אוחזים בסיומה. עם כל זאת, הרבי לא שלל את האפשרות לעשות סיום על מסכת פסחים, היות וניתן מיד להתחיל ללמוד אותה שוב...¹¹¹

פעמים שהרבי נשא 'הדרן' על הרמב"ם. הי' זה בשנים תשמ"ב ותשד"מ וכן בתשמ"ה - אז נשלם המחזור הראשון של לימוד הרמב"ם היומי. ראוי לציין, שעל אף שבהתוועדות י"א ניסן תשמ"ב נאמר 'הדרן' על הרמב"ם, באחש"פ אמר הרבי שהואיל ונותר עדיין "חוב" מהתוועדות י"א ניסן שבה הי' צריך להיערך סיום על מסכת בש"ס, יערוך עתה סיום על מסכת פסחים כפירעון החוב...¹¹²

כדרך אמירת ה'הדרנים', פעמים המשיך הרבי בביאור ההדרן בשבועות, ולעתים אפילו בחודשים הבאים, כשבכל התוועדות הי' מוסיף ומבאר צדדים נוספים בעניין. לפעמים הי' ההמשך בהתוועדות אחש"פ ובתור השתתפות בכינוס תורה שנערך למחרת.

בכמה מההתוועדויות אמר הרבי עניין בנגלה בנוסף לסיום, על פי רוב בהלכות פסח. פעמים שהביאור בנגלה הי' כתחליף לסיום¹¹³.

עניינים קבועים בהתוועדות

בדרך כלל, הניגון הראשון בהתוועדות



נכבדים רבים מקשת רחבה של מגזרים לנשיא דורנו לרגל יובל חגיגי זה. ר' זלמן יפה מתאר את תחילתה ביומנו:

"בזמן המיועד להתחלת ההתוועדות, 770 הי' מפוצץ מפניה לפינה באנשים רבים, ספסלי ישיבה הונחו עד ארון הקודש. הפירמידה, ובה קומה על גבי קומה של בחורים, הגיעה עד התקרה. הי' זה מחזה נהדר ומרשים מאוד, כששת אלפים איש נכחו באולם. לפני כניסת הרבי, נכנס הרב גרונר והכריז על הסדר בעת הגשת המתנות לרבי. בשעה תשע בערב, הרבי נכנס להתוועדות, תוך חיוך לנוכחים. הבימה הייתה מלאה בנציגי העיר, המדינה, והממשל הפדרלי. בעת שעבר בשביל, עצר הרבי ובירך לשלום את ראש עיריית ניו יורק, מר אברהם בים".

מיד כשהתיישב הרבי על מקומו הביט לכל עבר וחייך לאישי הציבור והרכבים החשובים שהגיעו להתוועדות. לאחר מכן, בשיחה הראשונה, הוקיר תודה למברכים והמשתתפים הרבים. את השיחות

הראשונות הקדיש הרבי להסבר כיצד יתכן שיתאספו רבים לכבודו של יחיד, וקשר זאת עם ביאור ארוך בדיני קרבן פסח וההגדרות המיוחדות של בני ישראל כ'ציבור' וכ'יחיד'. הרבי גם ערך סיום על מסכת פסחים, והביאור נכרך בדיון ארוך בדיני ערב פסח שחל בשבת (כקביעות אותה שנה), הנידון בסוף המסכת.

לנושא זה, הוקדשו כמה שיחות בהתוועדות והוא נמשך גם בהתוועדות אחש"פ. ההסבר התמקד בעיקר בתועלת המיוחדת שיכולה להגיע לציבור כולו דווקא על ידי היחיד. שני ליקוטים יסודיים של הרבי במהות היחס של 'יחיד' ו'ציבור' נערכו משיחות אלו: הליקוט לפרשת בהעלותך בחלק י"ח¹²⁵ וכן הליקוט לפרשת קרח בחלק ל"ג¹²⁶, בו מבוארים עניינים מופלאים אודות נשיא הדור והקשר העצמי שלו עם כל אנשי הדור.

בין הדברים השתמש הרבי בביטויים מיוחדים מאוד על עצמו, נשוא השמחה, חלקם הוזכרו לעיל בראשית הכתבה.

לאחר השיחה הראשונה, בעוד הקהל מנגן את הניגון החדש 'נודע ביהודה' והרבי מעודד במרץ, ניגשו לברך את הרבי הרב פנחס הירשפרונג, הרב אפרים יאלעס והרב מרדכי פנחס טייץ.

לאחר השיחה השני, לפי אות שנתן הרבי בהינד ראשו הקדוש, החלו לגשת לרבי נציגי המדינות השונות בכדי למסור מגילות כבוד, מפתחות וכיו"ב. הדבר נמשך כמעט שעה וחצי! על שולחן ההתוועדות נעמדו המתנות הרבות עד שכמעט והסתירו את פני הקודש לאלפים שנכחו ב-770, והמזכירים החלו לארוז אותם בשקים גדולים שהגיעו בהמשך לחדרו של הרבי... אם בכך לא הי' די, בסיום השיחה השלישית ניגשו מברכים נוספים.

בהמשך אמר הרבי מאמר ד"ה 'וככה תאכלו אותו' ושני שיחות נוספות שהקודשו לחובת 'אהבת ישראל' כלפי כל יהודי, ובייחוד כלפי הנמצאים מאחורי מסך הברזל וכן להתעוררות בכל מבצעי הקודש ובעיקר ב'מבצע מצה'.

תשל"ח

באותה שנה הוכרז י"א ניסן לראשונה כיום החינוך בארה"ב¹²⁷ ובמשך ההתוועדות התייחס לכך הרבי ודיבר באריכות על חשיבות החינוך ועל יכולתה של ארה"ב להשפיע אמונה בה' לעולם כולו.

באותו י"א ניסן, נחנך בהתרגשות גדולה בית הכנסת 'בית מנחם' בכפר חב"ד. הי' זה בית הכנסת הראשון שנקרא על שמו הק' של הרבי (בהסכמתו), והמייסד - ר' זושא ריבקיין - הי' ב-770 ימים ספורים קודם לכן על מנת להזמין את הרבי בשם כלל אנ"ש למעמד. במשך ההתוועדות התייחס הרבי להקמת בית הכנסת החדש¹²⁸. לאחר מכן אמר הרבי מאמר ד"ה 'והי' כי ישאלך בנך', שכעבור שנים הוגה ויצא לאור ב'קונטרס י"א ניסן תש"נ' וחולק ע"י הרבי לכל אחד ואחת¹²⁹.

בסיום ההתוועדות הורה הרבי לנגן כמה ניגונים - 'הושיעה את עמך', 'פרזות תשב', 'ופרצת', 'והיא שעמדה' ו'ניעט ניעט'. לאחר מכן הייתה הפתעה, כאשר הרבי באורח נדיר הכריז פתאום במנגינה מיוחדת "לשנה הבאה בירושלים". לאחר מכן החל הרבי לנגן 'כי בשמחה' וההתוועדות

הסתיימה.

למחרת בערב, הודיע הרבי בהפתעה, באמצעות הרב חדקוב, שתיערך התוועדות קצרה כהמשך ל"א ניסן¹³⁰. הזאל הגדול הי' נעול באותה שעה בעקבות עבודות הנקיון ולא הי' ערוך לכך כלל, אולם בזריזות רבה הכינו את הזאל ובשעה שמונה נכנס הרבי להתוועדות. הרבי אמר מאמר ד"ה "בכל דור ודור" ובו ביאר את הפסוק 'אתה הא-ל עושה פלא' מקאפיטל התהלים החדש (אליו לא התייחס בהתוועדות אמש), וכן ערך סיום על מסכת פסחים, כהשלמה להתוועדות י"א ניסן.

תשל"ט

ההתוועדות התקיימה במוצאי שבת הגדול, ליל י"א ניסן, ובראשיתה ביאר הרבי באריכות את הטעם לקריאת השבת בשם 'שבת הגדול' לפי שיטת אדה"ז, ואת משמעות העניין בעבודת האדם. לאחר מכן דיבר הרבי על ארבעת הבנים ועורר אודות 'מבצע פסח' והאחריות החינוכית לכך שכל סוגי הבנים, כולל החמישי שלא מופיע בליל הסדר, ישתתפו בסדר אופן מלא. בקשר לעניין החינוך, ובתור עניין בנגלה כנהוג בכל התוועדות

י"א ניסן, אמר הרבי ביאור עמוק בדין השתתפות הקטן כמנוי בקרבן פסח¹³¹. בחלקה השני של ההתוועדות, ביאר הרבי כדרכו בהתוועדויות ש"ק (שבשנים תשל"ח-מ נערכו במוצש"ק) עניין בפירוש רש"י ובתורת אביו הרב לוי יצחק על הזהר בפרשת השבוע, פרשת צו, ובקשר לכך אירע דבר מעניין: הרבי ביאר את הסיפור המובא בלקוטי לוי יצחק על הזהר אודות מלך פרס, וכן התייחס לפירוש המילה 'חמינאי' בתורה ובעבודת ה', והמעלה שנעשית בישראל ע"י עניין 'חמינאי' כפי שהוא בתורה, ואמר "כל החלומות הולכים אחר פתרון".

הרבי הזכיר את דברי האדמו"ר האמצעי אודות קריאת פרשת כי תבוא של אביו אדמו"ר הזקן שלא היו נשמעות הקללות, וביאר שבדומה לכך, כל עניין כפי שהוא בתורה לאמיתתו לא נרגש בו הרע ולכן יש להתייחס לדברים כפי שהם בשורשם. את הדברים סיים בכך שבקרוב ממש כן תהי' לנו ויפתר החלום לטובה.

הי' זה בתקופת המהפיכה באיראן (פרס) ועלייתו של חומייני ("חמינאי") לשלטון, אשר השלכותי על היהודים הגרים בה ובארץ הקודש לא היו חיוביות. דברים אלו





י"א ניסן תשמ"ה, הרבי משוחח עם מר דוד צ"ייס

הולדת פרטי עם כלל ישראל. הרבי גם התייחס לקאפיטל התהלים החדש וקיישר את הדברים לזמן ולשיעורי הלימוד היומיים.

החל משנת תשמ"ז הואיל הרבי להגי' מאמרים שיצאו לאור לכבוד י"א ניסן. בפעם הראשונה - בשנת תשמ"ז - כשהכניס את הקונטרס להגהה, הציעו שתי אפשרויות לשם הקונטרס: "קונטרס י"א ניסן" ו"קונטרס חג הפסח" כשלידים מופיע סימן שאלה. הרבי מחק את האפשרות השני' ואת סימן השאלה, וכך נקבע שם הקונטרס - קונטרס י"א ניסן, דבר שעורר שמחה בקרב החסידים, שהיו מסופקים האם הרבי יסכים לכך.

לקראת י"א ניסן תשמ"ט הגי' הרבי את המאמר המפורסם ד"ה 'ביום עשתי עשר' שנאמר בהתוועדות י"א ניסן תשל"א. ובשנת תש"נ הרבי הגי' ואף חילק בידו הק' לכאז"א, כאמור, את המאמר ד"ה 'והי' כי ישאלך בנך' שנאמר בהתוועדות י"א ניסן תשל"ח. לכבוד י"א ניסן תנש"א הגי' הרבי את המאמר ד"ה 'תפילה למשה' מקאפיטל התהלים החדש¹⁴⁰.

לקראת י"א ניסן תשמ"ו כתב הרבי למארגני שידורי הוידאו מההתוועדויות, במענה לשאלתם על התוועדות י"א ניסן, שההתוועדות תתקיים בשבת הסמוכה. מני אז, לא התוועד הרבי בי"א ניסן ובהתוועדות השבת הסמוכה התייחס לפסוקי הקאפיטל החדש. בולטת במיוחד התוועדות שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט בה ביאר הרבי בהרחבה את עניינו של יום י"א ניסן והשתמש בביטויים מיוחדים¹³⁸. בשיחה-ברכה הקצרה בליל י"א ניסן ובהתוועדות שבת הגדול תנש"א ביאר הרבי את הקאפיטל החדש, קאפיטל צדי"ק באופן מיוחד¹³⁹. יש לציין ששיחה זו הייתה השיחה הראשונה שנאמרה בימות החול אחרי כמעט שנה שהרבי (כמעט) לא אמר שיחות בימות החול, מלבד השיחות הקבועות (דברי כיבושין).

בתשמ"ח נשא הרבי בליל י"א ניסן לאחר תפילת מעריב שיחה שנמשכה כמעט שעה, ובהמשך אלי' נשא הרבי למחרת - מוצאי י"א ניסן - שיחה נוספת. באותן שיחות הדגיש הרבי את מעלתו של יום הולדת והקשר של יום

א-ל'. בהמשך הדברים עורר הרבי על הדפסת ספר התניא בכל מקום ומקום ובישר על חלוקת ספר התניא לכל אחד ואחת מהמשתתפים¹³⁷.

תשמ"ה

בי"א ניסן תשמ"ה נשלם המחזור הראשון בלימוד הרמב"ם, ובראשית ההתוועדות אמר הרבי שאין צורך לחפש תירוצים והסברים שונים לקיום התוועדות זו, היות וישנה סיבה 'הכי גדולה וחשובה' - סיום הרמב"ם ע"י אלפים מישראל. הרבי ערך סיום על הרמב"ם וקרא את דברי הרמב"ם מתוך חוברת מיוחדת שהודפסו בה סיום ותחילת ספר הי"ד החזקה.

הרבי גם הזכיר אודות היובל 850 להולדתו של הרמב"ם ועורר לנצל זאת על מנת לפעול גם על אומות העולם. בקשר לכך אף העלה הצעה מעשית להדפיס בולים עם תמונתו של הרמב"ם (והזכיר את השקו"ט אם זוהי אכן תמונתו או לא), או פתגם בשמו והדבר יעורר את תשומת הלב.

באופן בלתי רגיל¹³⁵.

תשמ"ג

חלק עיקרי מההתוועדות הוקדש להשפעת האמונה בה' על אומות העולם. הרבי סיפר באריכות מעשה שאירע עם עשיר מסויים שהקפיד להתפלל שלוש תפילות מידי יום (הי' זה מר דוד צ"ייס, שנכח בהתוועדות), שהחל בהנהגתו זו לבקשת הרבי כמתנת יום הולדת בי"א ניסן תשמ"א¹³⁶, ובנסיעתו בי"אכטה' הפרטית שלו שאל לפני כל תפילה את רב החובל היכן צד מזרח, על מנת לדעת את הכיוון אליו יש להתפלל. לפליאת רב החובל הסביר היהודי שמנהגו להתפלל שלוש פעמים ביום לבורא עולם, והדבר עורר את התפעלותו של רב החובל.

בהתוועדות אחש"פ, התאונן הרבי על כך שלא התעניינו לבדוק את פרטי הסיפור, אולם אותו רב חובל החל להתעניין באמונה בה' והשפיע בכך גם על בני משפחתו ומכריו. הרבי אמר שיש לעשות 'טראסק' מסיפור זה.

בהמשך לסיפור עורר הרבי על החשיבות בתיקון 'רגע של שתיקה' בכל מוסדות החינוך וקיישר זאת לחג הפסח. המאמר הי' ד"ה 'כימי צאתך' ובהמשך הקדיש הרבי שיחה נוספת לביאור המושג 'יום הולדת' בו נולד האדם מחדש.

תשד"מ

ההתוועדות התקיימה בליל שישי, ובראשיתה קיישר הרבי את דברי הברכה עם יום שישי בשבוע, הדברים נמשכו גם בשיחה הבאה בה ביאר הרבי את תוכנו של יום שישי בקשר לחינוך ועורר על הצורך להנהיג 'רגע של שתיקה' בכל מוסדות החינוך. בתוך הדברים גם הודה הרבי לממשל ארה"ב על הכרזת 'יום החינוך' בי"א ניסן.

בהמשך ההתוועדות ערך הרבי סיום על הרמב"ם ועל מסכת תענית ונשא 'הדרן' ארוך המשלב בין שני הסיימים, ולאחר מכן אמר מאמר ד"ה 'והי' כי ישאלך בנך'. לאחר המאמר דיבר הרבי על קאפיטל התהלים החדש ועל הצורך של בנ"י לתבוע מהקב"ה את הגאולה, כדברי הפסוק 'אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט

שהרעיש את ארצות הברית באותו זמן - נסיון ההתנקשות בנשיא ארה"ב רולנד רייגן. בשיחה ממושכת הסביר הרבי את פשר המאורע והצביע על כך שמערכת החינוך הממשלתית רואה צורך רק בהענקת ידע ולא משקיעה בהקניית מוסריות. אילו הי' הנוער מתחנך על כך ש'עין רואה ואוזן שומעת' הי' הכל נראה אחרת, אמר הרבי. במהלך השיחה בירך הרבי את הנשיא בהחלמה מהירה והודה לו על איחוליו לרגל יום ההולדת ששוגרו ממיטת חוליו.

כמו כן דיבר הרבי על הצורך בכך שארצות הברית, כ'מלכות של חסד', לא תהי' תלו' במדינות שאינן טובות - כמדינות ערב - עבור משאבי טבע, תלותיות שהיא היפך הצדק והיושר. הפתרון שהציע לכך הרבי הוא ניצול אנרגיית השמש להפקת אנרגי' באופן עצמאי, וקיישר זאת לברכת החמה, שנערכה בד' ניסן באותה שנה.

לקראת סוף ההתוועדות, לאחר המאמר ד"ה 'בכל דור ודור', אמר הרבי שכיוון ש'מעלין בקודש' ברצונו להכריז על עניין חדש, אך יכריז על כך לאחר שהקהל יאמר 'לחיים' וינגן ניגון שמח בקול גדול ובשמחה ותרועה. "אין זו 'גזירה חדשה' כי אם הצעה ובקשה" הבהיר הרבי. הקהל החל לנגן את ניגון ההקפות של אביו של הרבי ועם סיום הניגון הכריז הרבי על הצורך לאחד את כל ילדי ישראל, חיילי צבאות השם, בכתיבת ספר תורה מיוחד שייכתב בירושלים עיה"ק לפני מן החומה.

מהכרזה זו השתלשלה שרשרת אירועים מופלאים. למחרת, במוצאי י"א ניסן, למרבה ההפתעה התוועד הרבי שוב, ובלילה הבא, אור ל"ג ניסן - שבקביעות אותה שנה הי' זה ליל בדיקת חמץ - ערך הרבי התוועדות נוספת. שלוש התוועדויות רצופות, לילה אחרי לילה! את ההתוועדות שהתקיימה באור ל"ב ניסן הרבי התחיל ב"בשורות טובות, שכבר התחילו לכתוב את הספר תורה בירושלים בין החומות". גם בשבת, ערב פסח, התקיימה התוועדות פתאומית. הרבי ביקש לא להודיע לאף אחד על קיומה של ההתוועדות, עד השעה שתים עשרה וחצי, שעה לפני ההתוועדות. הי' זה רצף מופלא של ימים מרוממים מאודורוויי גילויים

שנאמרו בהתוועדות התייחסו איפוא למאורעות הללו.

אחרי ברכה אחרונה, בעת שהרבי אחז את הסידור, אמר שיחה קצרה אודות חשיבות עשרת המבצעים. רוב השיחה נאמרה כשעיניו הק' עצומות. בסוף השיחה הורה לנגן 'הושיעה את עמך', ולאחר מכן החל לנגן 'ניעט ניעט' ו'ממצרים גאלתנו'. במשך השירה ישב הרבי על מקומו ומחא את כפיו הק', ובצאתו מההתוועדות סימן להגברת השירה.

תש"מ

את ההתוועדות פתח הרבי בהוקרת תודה למשתתפים וקיישר זאת לחג הפסח הקרב ולחובה 'להודות ולהלל' על יציאת מצרים. בהמשך לשיחה בר"ח ניסן, בה עורר הרבי לראשונה על העניין של 'והשיב לב אבות על ידי בנים', דיבר הרבי בהמשך ההתוועדות על כוחם של הילדים בהשפעה על הוריהם. שיחה נוספת הקדיש הרבי לקביעות חג הפסח בשנה זו בשבת, הקשורה להיות השנה כולה שנת שמיטה 'שבת לה' והרחיב בביאור המושג שבת בהקשרים שונים¹³².

לאחר שיחה זו אמר הרבי מאמר ד"ה 'והי' כי ישאלך בנך'. לאחר המאמר ניגש לרבי יהודי שחצי שנה קודם לכן יצא מרוסי', בירך "שהחיינו" וביקש לקבל יין מכוסו של הרבי, הרבי מילא את כוסו ומזג לו. לאחר ששתה ביקש לקבל גם חתיכת עוגה והרבי נתן לו מלוא חופניו מזונות ולאחר מכן את כל הקערה של המזונות. הנ"ל חילק מהקערה לכל העומדים סביבו וכשהשיב את הקערה למקומה הרים הרבי את המפה המכסה את הקערה, וכשראה שלא נשאר מאומה חייך חיוך רחב¹³³.

בשיחה האחרונה, התייחס הרבי להיותו של יום עשתי עשר בחודש ניסן יום הקרבת נשיא לבני אשר, והסביר את ייחודיותו של שבט אשר המסמל את עניין התענוג - 'שמנה לחמו', נקודה אותה הרחיב הרבי יותר בשנים הבאות בקשר ל"א ניסן¹³⁴. בסיום ההתוועדות החל הרבי לנגן 'והיא שעמדה' ו'על אחת כמה וכמה' ויצא תוך כדי השירה.

תשמ"א

בהתוועדות התייחס הרבי למאורע



כ"ח סיון תש"א

וְהַסִּידָה יְבָרְכֵנוּ

מעמד ברכת החסידים

הרב כ"ץ ומברך את הרבי גם בהצלחה רבה בעניינים שהזמן גרמא. כך לדוגמא בשנת תש"מ הזכיר את העניין של "והשיב לב אבות" אודותיו דיבר הרבי באריכות באותה השנה. כמו כן בברכה בשנת תשד"מ - בה עורר הרבי ע"ד הצורך בהדפסת התניא בכל מקום ומקום, הזכיר הרב כ"ץ גם אודות כך, וכן בכל שנה ושנה. לאחר פטירתו בחודש אדר א' תשמ"ו, מילא את מקומו כנציג החסידים איש בית רבי, ר' שניאור זלמן גורארי'.

בשנת תשמ"ח, כשהתפלל הרבי בביתו, לאחר ברכת הרב גורארי'

הייתה הברכה בד"כ ביום י"א ניסן לאחר חזרת הרבי מהאוהל ותפילת מנחה. החל מתשמ"ג הייתה הברכה באופן קבוע בליל י"א ניסן לאחר תפילת מעריב, מלבד תשמ"ו, אז הייתה הברכה במוצאי י"א ניסן לאחר התפילה.

בשנים הראשונות, הייתה נכנסת קבוצת חסידים מצומצמת לחדרו של הרבי, אולם החל משנת תשל"ד המברך בשם קהל החסידים הי' ר' משה פנחס כ"ץ, גבאי בית חיינו, והברכה עברה לגן עדן התחתון והתקיימה בנוכחות קבוצה מעט יותר גדולה.

מידי שנה בברכתו, הי' מוסיף

בי"א ניסן תשי"ב, עם סיום המאמר בחדרו הקדוש של הרבי, ניגש לרבי א' מזקני החסידים, ר' שמואל לויטין ובירך את הרבי במעין ברכה כללית בשם קהל החסידים המצומצם שנכח במקום¹⁴¹. באותה שנה נעשה הדבר באופן ספונטני, אולם מני אז הפך למעין נוהג (אך לא לגמרי קבוע¹⁴²) ומדי שנה נכנסו זקני החסידים, ובראשם ר' שמואל, לברך את הרבי בשם עדת החסידים.

בשנים הראשונות, הי' זה לרוב בליל י"א ניסן, לאחר תפילת מעריב, ובמשך שנות הלמ"ד



אחד הרגעים המשמעותיים ב"א ניסן במשך השנים, הי' בעת שניגשו החסידים להעניק לרבי את ברכתם, הי' זה מעמד נורא הוד, ומרטיט כל לב. הברכה, שנאמרה מעומק נקודת לב המברכים, נתנה ביטוי עז לאהבתם הגדולה של החסידים לרבי. הייתה זו הזמנות פז מיוחדת, בה חסידים כביכול 'השיבו' לרבי על אהבתו ומסירותו, וברכותיו המשפיעות גשמיות ורוחניות, משך כל ימות השנה. עם השנים, הפך המעמד לפומבי וממושך יותר, מענה הרבי לברכה הפך למעין 'שיחת י"א ניסן' מקוצרת ובשנים המאוחרות יותר, הייתה הברכה האירוע המרכזי עם הרבי במשך היום.





בי"א ניסן תשל"ח, בעקבות האירוע הבריאותי בשמיני עצרת אותה השנה, רצו החסידים לנצל רגע נשגב זה על מנת לעורר ולבקש מעומק הלב את שביקשה נפשם. הרב כ"ץ בירך את הרבי בהתרגשות ובאריכות רבה מתמיד, בין היתר אמר "שהרבי יוכל להנהיג את עבודת הקודש מתוך מנוחה ושלווה, להנהיג את כל המוסדות ועדת חסידי חב"ד בכל העולם, וגם את כל בני"ב בכל העולם. . . ושינהיגו וימלא את ה"גאלת בזרוע עמך בני יעקב סלה", כלשון הפסוק בקאפיטל החדש, הרבי ענה במילות תודה וברכה חמות.

בי"א ניסן תשמ"ב - יובל השמונים, הגיש הרב כ"ץ לרבי טרם אמירת הברכה פ"נ כללי בשם כל אנ"ש והחסידים. ברכתו של הרבי הייתה אז מיוחדת במינה, ובה גם התייחס לפסוק מפרק התהילים החדש "הרחב פיך ואמלאהו". בהגהת הברכה הוסיף הרבי עוד הסבר בעניין בכתב יד קדשו¹⁴⁶.

מעמד ברכת החסידים בתשמ"ה, מתואר באופן שמיימי מעט: "במשך הברכה הביט הרבי על הקרקע, ובעת שענה הרבי את ברכתו רעד בעיקר ראשו וחלק הימני של גופו הקדוש באופן מבהיל, ברכתו של הרבי באותה השנה הייתה ארוכה מהרגיל, ועם סיום הברכה נכנס הרבי לחדרו הקדוש"¹⁴⁷.

דבר מיוחד נוסף אירע בשנת תש"נ, כשבמשך הברכה כולה עיניו הק' של הרבי היו עצומות, ופניו הקדושות

היו רציניות. כשסיים הרב גורארי את הברכה, הכריז: "וכשהרבי יגיד 'אמן' כן יהי רצון" על כל הברכות, ודאי יקוימו כולם!" ואכן, הרבי בפתח מיד במילים: "לכל לראש, אמן כן יהי רצון", והסביר שע"פ פסק הרמב"ם (הלכות פרה אדומה) כשיהודי שומע דבר טוב, עליו לענות מיד "אמן כן יהי רצון". לאחר השיחה בירך הרב הענדל את הרבי בברכת כהנים.

מעמד הברכה האחרון לעת עתה, בחדווה מסיטרא דא ובבכ"י מסיטרא דא הי' בי"א ניסן תשנ"ג, בעיצומה של התקופה המרה בה 'חלינו הוא נשא. . . והוא מחולל מפשעינו'. בירכו אז את הרבי מכמה מדינות, ושני מסכים הותקנו לשם כך מתחת למרפסת על מנת שיהיו למראה עיניו של הרבי. הרבי יצא למרפסת לאחר תפילת ערבית, ולאחר שהכריז הקהל 'יחי' ענה הרבי אמן, ור' שניאור זלמן

גורארי החל באמירת הברכה.

במילים נרגשות ביטא בברכתו את משאלת הלב שפיעמה בלב כל חסיד, "כולנו מאוחדים בברכה זו מעומק הנפש ופנימיות הנשמה" לזכות לראות את הרבי שב לאיתנו בכל הכוחות, ומוביל אותנו לגאולה שלימה. את הברכה סיים בתפילה לקיום הנאמר בקאפיטל התהילים החדש - "צדיק כתמר יפרח".

לאחר מכן בירך הרב הענדל את הרבי בברכת כהנים, והרבי ענה אמן לאחר כל ברכה וברכה. בהמשך, בירך את הרבי גם הרב הראשי לישראל הרב ישראל מאיר לאו בשידור חי, כשקולו נשמע בכל 770 והרבי מקשיב לברכתו ברוב קשב. בסיום דבריו, החל לסקור הרבי את הקהל הגדול. הרבי התקרב לאדן המרפסת והחל לעודד בראשו הק', הקהל אמר 'לחיים' והרבי ענה ועודד את שירת 'יחי אדוננו'.

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש שיחיו שברכו אותו,
אור ליום ועש"ק פ' צו, י"א ניסן ה'תש"נ
- אררי תפלת ערבית -
לכל לראש - אמן כן יהי רצון אויף כל האמור לעיל¹, ובפרט אויף דער ברכה פון גאולה האמיתית
והשלימה ע"י משיח צדקנו, וואס אויף דעם במיוחד זאגט מען דעם לשון: "אמן כן יהי רצון" (כמובן פון
דברי הרמב"ם²). ואלו הן הברכות שכתבו לרבי, בנוסף לברכה הכללית שניתנה זה עתה

הוספה בגזית"ק על ההנחה מברכת הרבי: "כולל ברכות אלו במכתבים וכיו"ב".
כלומר שה"אמן כן יהי רצון" הוא גם על הברכות שכתבו לרבי, בנוסף לברכה הכללית שניתנה זה עתה



בעת ברכת החסידים. י"א ניסן תשנ"א

להכנות לחג הפסח הקרב שיהיו בקלות ובשמחה.

אט אט, הפכה הברכה ממעמד מצומצם של זקני החסידים בלבד, למעמד מרכזי הנוטל חלק בראש באירועי י"א ניסן עם הרבי. החל מי"א ניסן תשל"ו הי' הרבי מגי' בד"כ את השיחה-ברכה הקצרה¹⁴⁴. עם השנים הותקן מיקרופון על מנת לאפשר לחסידים הרבים שעמדו מחוץ לגן עדן התחתון לשמוע את דברי הרבי¹⁴⁵.

במשך, הפכה ברכת הרבי לכדי 'שיחת י"א ניסן', פעמים והתייחס בה הרבי לקאפיטל החדש או למשמעות היום. בתשמ"ז, לראשונה, נענה הרבי בברכה שהפכה לכדי שיחה של שמונה דקות, בה גם ביאר הרבי פסוקים מקאפיטל התהילים החדש. דבר זה נמשך גם בשנים הבאות.

בי"א ניסן תשמ"ח נאמרה הברכה לפני תפילת מעריב בליל י"א ניסן בביתו הק' של הרבי, במעמד כל הנוכחים בתפילה.

כעבור שנה, בתשמ"ט, לקראת סיום התפילה עלה ר' זלמן גורארי אל בימת

ומענה הרבי לברכה, בירך הרב יצחק הכהן הענדל, רב קהילת חב"ד מונטריאול, את הרבי בברכת כהנים. במענה לברכתו ענה הרבי באיחול שבגאולה האמתית והשלימה יברך אהרן הכהן עצמו. מאותה שנה, הפך הדבר לנוהג קבוע, ולאחר מענה הרבי לברכת החסידים¹⁴³ הרב הענדל מברך את הרבי בברכת כהנים.

שיחה-ברכה

נוסח ברכת הרבי הראשון המתועד, הוא מי"א ניסן תשט"ו, אז נענה הרבי בברכה "כל המברך מתברך וכו' והפירוש "מתברך" הוא מה' יתברך, זאל דער אויבערשטער יעדעדער בעענטשען מיט א כשר'ן און א פריילכען פסח, און די מיכלא דמיהמנותא ומיכלא דאסוותא זאל מאיר זיין ביי יעדערען ובפנימיות, וועט ממילא נמשך ווערן א פריילכע יאר". גם בשנים שלאחר מכן, הי' בדרך כלל נענה הרבי בברכה קצרה בלשון "ואברכה מברכך", מזכיר את ברכת הקב"ה למברכים, ובתוספת המרובה על העיקר, וכן מקשר זאת

הרבי ועמו חברי הבד"צ של השכונה וקבוצה מזקני אנ"ש. הקהל שמאחור נדחק יותר ויותר לכיוון הבימה. בסיום התפילה הרבי הסתובב אל הקהל וראה את הקבוצה הממכה לו על הבימה. הי' נראה על פניו הק' שהוא אינו מרוצה מהבלאגן, והוא פנה להסתכל על המזכיר ר' לייבל גורנר. הריל"ג אמר שרוצים לברך את הרבי, והרבי אמר לו שאפשר לעשות זאת גם למטה...

הרבי ירד מהבימה ונעמד ליד הסטנדר של הש"ץ כשאחרי ירדו הזקנים. הי' מאוד צפוף למטה ור' זלמן גורארי עמד ממש ליד הרבי ופתח בברכה.

לפני שהרבי השיב בברכה סימן להוריד את המיקרופון שהוחזק בסמוך בגלוי (כמנהגו של הרבי לא לדבר בגלוי ברמקול לפני עריכת הבדלה).

מאז התקיים המעמד בנוכחות קהל אלפי החסידים בזאל הגדול.

ברכות מיוחדות

ברכות מסוימות לאורך השנים בלטו יותר בשל עניינים מיוחדים שהיו בהם:

מזכרת נצח

חלוקות שונות בי"א ניסן



271901 JEM וא"י תמוז תשמ"י

במשך החלוקה עברו שני שוטרים, אחד מהם גוי, לאחר מכן חייך הרבי לריל"ג ואמר לו משהו על כך שעבר גוי בתור לקבל תניא כמו כולם. החלוקה שנמשכה שעות ארוכות הסתיימה בשעות הבוקר¹⁴⁸...

למחרת החלוקה, שאלו המזכירים את הרבי מה לעשות עם כשלושת אלפי ספרי התניא שנשארו מהחלוקה, הרבי אמר שישע לאוהל ולאחר מכן יורה כיצד לנהוג בהם. עם שובו מהאוהל, הורה הרבי להחתים את דף השער עם התאריך "י"ג ניסן" ולמכור אותם במחיר מוזל¹⁴⁹.

תשד"מ

בר"ח טבת תשד"מ החל הרבי לעורר אודות הדפסת ספר התניא בכל מקום

פנים יפות. ובאמת הי' ניתן לראות על פניו הקדושות כמין שביעות רצון... היו כאלו שהרבי חייך אליהם במיוחד, ובעיקר לילדים קטנים.

לילד אחד קירב הרבי את התניא בחיוך רחב על מנת שינשקו. כשניגש ד"ר ווייס, הרבי לחץ את ידו, ודיבר עמו כשחיוך מיוחד נסוך על פניו הקדושות. היו עוד כמה שהרבי הושיט לעברם את ידו הקדושה. כשניגש הספורטאי מר אברהם (אייב) סאקס - שהי' משתתף בקביעות בהתוועדויות ומעודד בידיו בעת הניגונים, אמר לו הרבי כמה מילים, והוא כדרכו הסתובב לעבר הקהל והחל למחוא כפיים ולהמריץ את השירה, והרבי המשיך לעודד בידו הק' להגברת השירה.

תשמ"ב

כאמור, החלוקה הראשונה נערכה בי"א ניסן תשמ"ב. בסיום ההתוועדות אמר הרבי, שיחלק תניא לכל אחד ואחת מהמשתתפים, כאות הוקרה על הגעתם להתוועדות. ובלשונו של הרבי: "לכן אתן לכל אחד ואחד שרוצה תניא, וכן דולר לצדקה, ולאחרי שיקבלו האנשים יקבלו ג"כ הנשים, כי גם הן מחויבות בידיעת אלוקות וכו'". הרבי ציין שבהוצאה זו הודפסו כל עמודי השער של ספרי התניא שהודפסו עד לאותו היום, והדגיש כי החלוקה היא בכדי שילמדו בספרים עד שיקרעו, ויזדקקו לספרים חדשים.

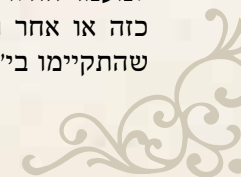
הרבי הוסיף ואמר שיקבלו זאת בסבר



מלבד התוועדות י"א ניסן, ובשנים המאוחרות יותר התוועדות השבת הסמוכה, ומעמד ברכת החסידים, מהוות החלוקות השונות שערך הרבי במעת לעת נעלה זה חלק חשוב באירועי היום.

במובן רחב יותר, שני מעמדי חלוקה משמעותיים כרוכים בי"א ניסן. בי"א ניסן תשמ"ב - יובל השמונים, אז חילק הרבי בסיום ההתוועדות ספר תניא לכל אחד ואחת, כאות תודה והוקרה על ההשתתפות בהתוועדות. הייתה זו הפעם הראשונה בה ערך הרבי חלוקה מעין זו לציבור כולו, אנשים נשים וטף. שנתיים לאחר מכן, בי"א ניסן תשד"מ חזר הרבי וחילק שוב תניא למשתתפים, אם כי באופן שונה, ובשנים שלאחר מכן הפכה הנהגה זו לתכופה יותר ובהזדמנויות רבות חילק הרבי לקהל ספרים וקונטרסים שונים.

בחלוף שנתיים נוספות, בי"א ניסן תשמ"ו החל הרבי את מעמד חלוקת הדולרים, שמני אז הפך למעמד החלוקה המשמעותי והמפורסם ביותר. מאז, בכל י"א ניסן, חזרה הנהגה זו על עצמה באופן כזה או אחר ובכל שנה ערך הרבי חלוקה כל שהיא. במסגרת יריעה זו יובאו החלוקות השונות שהתקיימו בי"א ניסן, החל מתשמ"ב, כמו גם פרטים שונים מאירועי י"א ניסן בשנים אלו.





הרבי יוצא לביתו כשמחזיק את התניא בידו הק'



חלוקת התניא ע"י אברכי הכולל בחזית 770 לאחר ההתוועדות

בוטרם הודפס (הי' זה בהמשך להוראת הרבי בשנת תשל"ח להדפיס בכל מדינה). במהלך החורף עורר על כך הרבי שוב ושוב ואכן במקומות רבים נערכה הדפסת תניא באותו חורף.

לקראת י"א ניסן הודפסה המהדורה האלף בהוצאה חגיגית שכללה את השערים של כל ההדפסות הקודמות.

לקראת סיום ההתוועדות אמר הרבי שיחלק מהדורה זו לכל אחד מהמשתתפים. ברם, כיוון שהחלוקה שנתיים קודם לכן ארכה זמן רב (שש שעות), אמר הרבי שכדי לחסוך את טרחת הקהל (כשלמאמץ האישי כלל לא התייחס!) החלוקה תתבצע בידי חברי הכולל בשליחותו.

הרבי אמר שהוא יישאר לשבת במקומו עד שהאברכים יהיו מוכנים לחלוקה. הרבי פנה אז לריל"ג שניסה לעשות סדר: "מה אתה צועק מכאן?

תלך לשם ותסייעו!", אחר כך חיפש את ר' בנימין קליין, באמרו: "וואו איז מיין צווייטער גענעראל?"... אחרי שכל ענייני החלוקה באו על מקומם, ואברכי הכולל כבר עמדו בכל פתחי בית הכנסת מוכנים לחלק, אמר הרבי: "נו, עכשיו גם אני יכול ללכת לקחת תניא", והחל להתקדם לכיוון הדלת המערבית. האברך ר' יוסף יצחק לברטוב הגיש לרבי ספר תניא ודולר (הלה הגיש לרבי שני שטרות של דולר, והרבי הפריד את הדולרים עם שתי אצבעותיו הק', הראה לו שנתן שני דולרים, והכניס את השטרות לכיס, כשחיוך על פניו הק')¹⁵⁰, הרבי המתין עד שיקבלו חברי המזכירות ויצא.

כעבור למעלה משעה, בעת שנסע הרבי ברכב בכביש השירות (בדרכו לבית), הבחין באישה האוחזת בבתה

הקטנה. לילדה לא הי' ספר תניא ביד. הרבי הגבי' את התניא שלו, וסימן (מתוך הרכב) בפליאה כאומר "היכן התניא שלך?"¹⁵¹.

תשמ"ו

שנת תשמ"ו הייתה כולה אחוזת סערה מ'משפט הספרים' ולא ניתן הי' שלא לחוש במתח שאפף את בית חיינו. הנסיעות התכופות של הרבי לאוהל וההפוגה ההדרגתית מאמירת מאמרים בניגון מאמר שידרו היטב לקהל החסידים את משמעותם של ימים הרי גורל אלו. בנוסף לכך, התקופה שקדמה ל"א ניסן לוותה גם בעובדה שהרבי חש ברגלו הק' וסדרים רבים השתנו באותו הזמן. מכ"ח אדר ראשון לא נסע הרבי למקווה לפני לכתו לאוהל, לזאל הגדול ירד הרבי רק להתוועדות בשבת, ועוד שינויים נוספים.

כמו כן בשנה זו לא התוועד הרבי ב"א ניסן, אחרי למעלה מעשור ברציפות.

ב"א ניסן הלך הרבי למקווה לפני נסיעתו לאוהל, לראשונה מזה כששה שבועות¹⁵². מובן אם כן, שמלבד השמחה הרבה ב'עיצומו של יום', הוסיפה לשמחה העובדה שנפרצו חלק מההגבלות ובימים הבאים חזרו רוב הסדרים לצורתם המקורית. אולם הדבר המופלא ביותר לו זכינו מאותו י"א ניסן הוא ללא ספק מעמד חלוקת הדולרים.

בבוקר י"א ניסן הגיע הרבי ל-770 בשעה עשר ורבע לערך, לבוש סירטוק משי¹⁵³. הרבי נכנס לחדרו וכעבור שתי דקות יצא ללובי הכניסה עם חבילת שטרות בידו הקדושה והחל לחלק דולרים לכל אחד ואחת, באמרו "א כשר'ן און א פריילכען פסח". תוך דקות אחדות הגיעו רבים, אנשים נשים וטף, ונוצר תור ארוך. כשהזדמנויות אחרות, ניסה ועד המסדר לסגור את הדלת על מנת לקצר את התור אולם הרבי התנגד ואמר שברצונו לתת לכל אחד ואחד.

במשך שעה עברו גברים ולאחר מכן עברו נשים במשך חצי שעה, סך הכל נמשכה החלוקה עד השעה 11:45 ואז נסע הרבי למקווה, ובהמשך לאוהל¹⁵⁴.

בתחילה, נתפסה חלוקה זו כהנהגה חד פעמית, בדומה לחלוקה מעין זו שהייתה שלושה חודשים קודם לכן,

בי"א שבט. אולם כעבור שבועיים הובן היטב כי ב"א ניסן החל זאת הרבי כסדר קבוע. מעתה ואילך, יהפוך מעמד 'חלוקת דולרים' לחלק בלתי נפרד מסדריו העמוסים של הרבי. מדי יום ראשון הי' עומד הרבי שעות ארוכות ומחלק דולרים לשליחות מצווה לצדקה לאלפים הרבים שנהרו על מנת ליטול עצה, להתברך ולקבל דולר מידי הקדושות. אט אט הנהירה גדלה ומכל גוני הקשת היהודית ומחוצה לה עלו לרגל עוד ועוד. מבלי הבט על יוקר זמנו המשיך הרבי בחלוקה, עד שיעבור האחרון שבעומדים, עד שתואר המרוחקת שבנשמות, "נגד רוחו של כל אחד ואחד".

אין אתנו יודע עד מה ביוקר זמנו של הרבי בכלל, על אחת כמה וכמה ביום נשגב כ"א ניסן, יום המוקדש ל'התבודדות והעלאת זכרונות' (כלשוננו של הרבי בהיום יום), ולאורך השנים התייחד הרבי כמעט ככל האפשר בשעותיו היקרות של יום זה. הרבי כמעט ולא ענה לשאלות במשך כל השנים, ואף בעת שהגיעה בקשה מלשכת נשיא ארה"ב לערוך שיחה טלפונית עם הרבי על מנת לברכו,

מעשה בנבואות

חלוקות רבות נערכו על ידי הרבי. חלוקת כוס של ברכה, דולרים לשליחות מצווה, קונטרסים שונים, לעקאק ועוד. בכמה הזדמנויות גילה הרבי את טעם החלוקות השונות, שליחות מצווה, עידוד ותזכורת לקיומם של הוראות שונות, 'מזכרת נצח' ועוד.

אולם דומה כי הטעם הכללי ביותר

מה'מזכירות' הגיע מסר שהבהיר בעדינות, כי את יום זה מקדיש הרבי לתפילות ולהתבודדות באוהל, ובמילא נמנעת האפשרות לערוך שיחת טלפון, אפילו עם אישיות רמת דרג שכזו. עם כל זאת, את המעמד המופלא הזה, שנמשך שעות רבות כל כך, החל הרבי דווקא ב"א ניסן, יום שכל רגע בו יקר מכל יקר.

שמח נפש עבדך

גם בשנה שלאחר מכן - תשמ"ז - לא נערכה התוועדות, אולם חלוקת דולרים התקיימה אף שי"א ניסן חל אז ביום שישי. הי' זה בליל י"א ניסן. לאחר שחזר הרבי משהות ממושכת באוהל, התקיימה בגן עדן התחתון ברכת החסידים והרבי ענה בברכה, שהתארכה לכדי שיחה של שמונה דקות.

במהלך השיחה הודיע הרבי בהפתעה שיחלק דולרים ואף קישר את זאת לפסוקי הקאפיטל החדש אותם ביאר - "כי עני ואביון אני . . שמח נפש עבדך . .". את הדולר הורה הרבי לתת ל'עני ואביון' בכדי שיהי' להם את האפשרות לקנות את צרכי הפסח בשלימות ובשמחה, בהתאם ללשון

לעצם עניין חלוקת דבר-מה ע"י הנשיא, נעוץ בדברי הרמב"ן (פר' לך לך), אותם הזכיר הרבי מספר פעמים בקשר עם חלוקת דבר-מה על ידו: "ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות", וממשיך הרמב"ן ומפרט לכך דוגמאות מהכתובים בהם עשו הנביאים מעשה גשמי בקשר עם דברי נבואתם, ע"מ ש"תהי' הגזרה מתקיימת על כל פנים". דברים אלו מעמידים את חלוקת



271837 JEM י"א ניסן תשמ"ז



הפסוק "שמח נפש עבדך". יש לציין שהי' זה לפני שחלוקת דולרים אחרי שיחה הפכה לנוהג של קבע.

עם סיום השיחה ניגש הרבי למקומו הקבוע בחלוקת דולרים והחל בחלוקה. השמועה פשטה במהירות הבזק והבשורה הביאה ל-770 את קהל אנ"ש בשכונה, אנשים נשים וטף, כמו גם רבים מהשכונות החרדיות השונות בניו יורק שניצלו את ההזדמנות המיוחדת לעבור מול פני קודשו של נשיא ישראל ביום נשגב שכזה. הי' זה מחזה בלתי שגרתי בעליל לראות את הנשים הרבות שעזבו את לחץ ההכנות לפסח על מנת לזכות להגיע לחלוקה.

החלוקה נמשכה קרוב לשלוש שעות, ובסיומה - כחצי שעה לפני חצות - יצא הרבי מ-770 ונסע לביתו אחרי יום שלם של עמידה באוהל וחלוקה ממושכת. בין היתר אף נודע, כי למחרת עתיד הרבי לנסוע שוב לאוהל. בעת שיצא הרבי מפתח 770 עמדו חסידים רבים וניגנו, ולאחמ"כ רקדו בחזית הבנין משך שעה ארוכה¹⁵⁵.

בליל י"א ניסן תשמ"ח, כבכל אותה שנה, התפלל הרבי לפני העמוד בביתו

"דבר הגשמי" על ידי הרבי כאמצעי מעשי לקשר ולהביא את דברי הרבי ביתר שלימות בעולם. ביחידות לתלמידים השלוחים לשיבת 'מגדל אור'¹⁵⁹ שהתקיימה בר"ח אייר תשל"ח חילק הרבי שטרות לצדקה, והטעים זאת "כדי צו מאכן אויך אן אחיזה אין עניינים גשמיים – וועט מען געבן יעדערן פון אייך צווי שטרות", ובהגהת הדברים¹⁶⁰ ציין הרבי לדברי הרמב"ן האמורים.



למחרת, במוצאי י"א ניסן, חילק הרבי דולרים בשנית, שני דולרים לכל אחד ואחד. במשך החלוקה שר הקהל כרגיל ניגונים שונים, וכשהחלו לנגן את הניגון החדש שהולחן על פרוקו של הרבי 'שובה ה' החל הרבי לעודד את השירה בחזקה במשך זמן רב, כמעט עד סיום החלוקה.

כמו ב'דין נצח'

"כלילה בסוף החלוקה הגיעו האחים פיאמנטה והביאו עמם כלי תזמורת והחלו לנגן מול חלוני המזכירות (כמו בעת דין נצח) ובצאת אד"ש וגם אחרי צאתו רקדו בחופז וכו'. והתוודעו כל הלילה ב-770, והי' תזמורת בפנים ב-770 עד השעה שתיים כלילה".

(יומן ר' מאיר יחיאל הרשקוביץ, ליל י"א ניסן תשמ"ז)

החלוקה האירו פניו הקדושות של הרבי באופן מיוחד.

בעת החלוקה מסרו לרבי רבים ספרים שונים ו'מפתחות' למוסדות וערים, לאחדים שצינו שזה יום הולדתם השיב הרבי בברכה לשנת הצלחה. לכמה בנות שמסרו לרבי מודעה צבעונית ובה כתוב 'יום הולדת שמח' אמר הרבי "א גרויסע דאנק" והניחה בצד. בסיום החלוקה הניח הרבי, כרגיל, קונטרס אחד בתוך הסידור. יצוין, ששלושה חודשים לאחר מכן ניתן הי' להבחין בקונטרס הנמצא בסידורו של הרבי¹⁵⁷.

שובה ה'

בי"א ניסן תשנ"א, תחילת שנת הצדי"ק, חילק הרבי דולרים פעמיים. הפעם הראשונה הייתה בליל י"א ניסן, לאחר הברכה-שיחה. במשך חלוקה זו רבים ניצלו את ההזדמנות למסור לרבי מתנות שונות וספרים חדשים שיצאו לאור, ואחד מהעוברים אף מסר עוגה לכבוד יום הולדתו של הרבי¹⁵⁸.

מעריב לכל אחד ואחת. בהתאם לכך, מיד הדפיסו את הקונטרס בחמשת אלפים עותקים, בכריכה צבעונית (בצבע תכלת) ועל דפים איכותיים יותר.

לקראת השעה שמונה בערב החלו המונים להגיע לביתו של הרבי בכדי לזכות להתפלל במחיצתו בליל י"א ניסן, אך בפועל, מפאת המקום המצומצם, הכניסו לבית בעיקר שלוחים, אורחים, רבנים וחלק מתלמידי ה'קבוצה'.

בשעה שמונה חמישים חזר הרבי לביתו לאחר שהות ממושכת באוהל, וכעבור דקות אחדות ירד לתפילות מנחה ומעריב. לאחר תפילת מעריב וברכת החסידים נשא הרבי שיחה קצרה במענה לברכה ובסיומה החל בחלוקת הקונטרס. היות ולא הי' ניכר הדולר המונח בתוך הקונטרס, אחרי שעברו כמה וכמה אמר הרבי לריל"ג "מדארף זען אז ס'ליגט אין דעם דעם דולר, סאיז ניט ניכר" והריל"ג מיד הכריז שבכל קונטרס מונח דולר. החלוקה נמשכה כשעתיים ובעת

בהפתעה מהריל"ג להביא מחדרו את הארגז של קונטרס 'אהבת ישראל' (הקונטרס הנ"ל הודפס תריסר שנים קודם לכן, לאחר דברי הרבי בהתוועדות ח"י אלול תשל"ו אודות 'מבצע אהבת ישראל', ובשעתו העניק אותו הרבי למשפיעים כשבסופו מופיעה חתימתו הקדושה. שנים עשר שנים נותר בחדרו הקדוש ארגז אחד ובו הקונטרסים שנשארו מאותה תקופה, ולבקשת המזכירים לפנות אותו מהחדר סירב הרבי מספר פעמים) ומיד הובא הארגז המבוקש, אולם החלו דחיפות.

הרבי המתין זמן קצר עד שיסתדר התור לפני שהחל לחלק. בראשית החלוקה הסתובב הרבי אל עבר המזכירים ונתן להם, כמו גם לר' שניאור זלמן גורארי' ולחברי ועד המסדר ולאחר מכן החל הרבי לחלק לעוברים, בני מצווה בלבד, קונטרס ודולר.

בהמשך נמצאו קונטרסים נוספים במחסני קה"ת, ישנים יותר וחלקם אף ללא כריכה והרבי חילק גם אותם. כשנגמרו גם הקונטרסים הישנים המשיך הרבי וחילק שלושה דולרים לכל אחד מהעוברים.

קונטרס י"א ניסן

ביום חמישי, י' ניסן תשנ"ג, הורה הרבי בשעות הבוקר להוציא לאור בהדפסה מיוחדת את קונטרס י"א ניסן (שיצא לאור יומיים קודם לכן ובו המאמר ד"ה 'כי ישאלך בנך' שנאמר בהתוועדות י"א ניסן תשל"ח - מוגה), מאחר וברצונו לחלק אותו הלילה אחרי



י"א ניסן תשמ"ט. ילד מקבוצת התלמידים באהלי תורה שלמדו משניות בע"פ כמתנה לכבוד י"א ניסן



י"א ניסן תשמ"ז JEM 11883

וכן למביאי המתנות. החלוקה נמשכה כשלוש וחצי שעות ורק בסיומה נסע הרבי למקווה ואחר כך לאוהל. במשך החלוקה עבר ד"ר א. הורנבלס והציג את בנו שיום הולדתו חל היום. הרבי נתן לכן דולר נוסף ואמר (באנגלית): "זה תוספת בשביל יום הולדתך. אתה 'מתחרה' שלי, אל תפחד!". ילדים נוספים אמרו שזה יום הולדתם וגם להם נתן הרבי דולר נוסף.

בחלוקה עברה גם קבוצת תלמידים מ'אהלי תורה' שהגישו לרבי דו"ח מלימוד משניות בע"פ כמתנה, והרבי נתן דולר נוסף לכל אחד מהילדים, באומרו (לילד הראשון) על הדולר הנוסף "דאס איז פאר די משניות". אשה אחת אף נתנה לרבי זר פרחים קטן... הרבי קיבל אותו והניח בצד.

לאחר תפילת מעריב, ביקש הרבי

ולאחר תפילת מעריב אמר הרבי שיחה ולאחרי' חילק הרבי דולרים לכל הקהל¹⁵⁶. החלוקה נמשכה שעה ארוכה ובסיומה ניגש הרבי לחדר הסמוך בכדי לתת חבילות מצות לשלוחים ממקומות שעדיין לא קיבלו. לאחר מכן החל הרבי לנגן 'והריקותי לכם ברכה' ועלה לקומה העליונה תוך כדי עידוד השירה. למחרת נשא הרבי שוב שיחה ממושכת לאחר תפילת מעריב וגם אותה סיים בחלוקת דולרים לצדקה.

חלוקה מפתיעה

י"א ניסן תשמ"ט חל ביום ראשון בשבוע, בשל כך חילק הרבי דולרים כמידי יום ראשון לאחר תפילת שחרית. רבים ניצלו זאת בכדי לברך את הרבי, או למסור ספרים ומתנות נוספות והרבי הודה למברכים השונים



JEM 25146 י"א ניסן תשמ"ט

הפירא למשה

"כל חסיד צריך לומר בכל יום קאפיטל תהלים,
הקאפיטל של הרבי, שעל ידי זה תומשך זכותו של
הרבי ויוקלט הגילוי אור בפנימיות"
(משיחת ש"פ פנחס השי"ת)



צדק עדותך לעולם הבינו ואתה

אור חדש על פסוקי הקאפיטלאך

"און וועט אריינפירן לעניין זה"

עוד טרם הפך י"א ניסן ליום חג פומבי מדי שנה, כבר החל הרבי לבאר את פסוקי הקאפיטל החדש. לראשונה, בי"א ניסן תשי"ב - יובל החמישים, אז אמר הרבי מאמר בהפתעה בחדרו לקהל קטן של חסידים, הד"ה של המאמר הי' 'אד-ני שפתי תפתח' מקאפיטל התהלים החדש, קאפיטל נ"א.

בשנה שלאחר מכן, תשי"ג, נכנסו במוצאי י"א ניסן לרבי כמה מזקני אנ"ש וביקשו שיאמר מאמר, הרבי אמר שלא התכוון לכך, אולם בהתוועדות אחש"פ יאמר מאמר "און וועט אריינפירן לעניין זה" (וינתב זאת לעניין זה)¹⁶². באותה השנה, הזכיר הרבי את הפסוק "ואני כזית רענן" (מקאפיטל נ"ב) גם בעת אמירת

המאמר 'ויהי ביום השמיני' בשבת שלאחר מכן¹⁶³.

בשנים שלאחר מכן הייתה זו למעשה ההתייחסות הגלויה היחידה של הרבי ליום הולדתו כשמידי שנה הזכיר הרבי את פסוקי הקאפיטל החדש במאמר, פעמים בביאור נרחב ופעמים בקיצור בלבד. בדרך כלל הי' זה במאמר שנאמר באחש"פ, אולם פעמים גם בשבתות הסמוכות. לדוגמא, בשבת הגדול תשכ"ה, במאמר ד"ה שיר השירים ביאר הרבי את הפסוק "ישמח צדיק בהוי" מהקאפיטל החדש, קאפיטל ס"ד¹⁶⁴.

בדרך כלל הביאור במאמר אחש"פ נסב על פסוקים מקאפיטל התהלים החדש¹⁶⁷. החל מתשמ"ז הגי' הרבי מדי שנה מאמר שיצא לאור כ'קונטרס י"א ניסן', בסוף המאמר 'כי ישאלך בנך' שיצא לאור בתש"נ התייחס הרבי לפסוקי הקאפיטל החדש, קאפיטל פ"ט. בשנה שלאחר מכן יצא המאמר 'תפילה

הראשונה לשמע הד"ה והשייכות בינו לבין ימי ניסן עד שהבינו כי אלו פסוקי הקאפיטל של הרבי אותו מסיימים לומר באותו י"א ניסן¹⁶⁵.

דבר מעניין אירע בשבת הגדול ח' ניסן תשכ"ד, אז אמר הרבי שני מאמרים. הראשון ד"ה 'זאת תורת העולה' בו ביאר את הפסוק "אך אל אלקים דומי נפשי" מהקאפיטל הישן (ס"ב), והשני, שהי' כעין שיחה, ד"ה "מזמור לדוד גו' צמאה לך נפשי גו'" מהחדש (ס"ג)¹⁶⁶. מעת שהחל הרבי להתוועד בי"א ניסן, בשנת תשל"א, במאמר שנאמר בהתוועדות ביאר בדרך כלל פסוקים מקאפיטל התהלים החדש¹⁶⁷. החל מתשמ"ז הגי' הרבי מדי שנה מאמר שיצא לאור כ'קונטרס י"א ניסן', בסוף המאמר 'כי ישאלך בנך' שיצא לאור בתש"נ התייחס הרבי לפסוקי הקאפיטל החדש, קאפיטל פ"ט. בשנה שלאחר מכן יצא המאמר 'תפילה



ביוסף הצדיק נאמר ש"נתן מלחמו לדל" - לא "לחם" סתם, אלא "לחמו" דייקא, היינו, שיוסף הצדיק לא נתן מהשיריים והמותרות שלו, אלא "מלחמו", מהלחם שלו, שעליו "יחי האדם", שנתן מהחיות שלו להזולת. ועד"ז ביוסף הצדיק שבדורנו - שנתן מהענינים הנוגעים אליו ביותר, ומהחיות שלו" (משיחת שבמה"ח תמוז תשח"י)

זכינו אנו, שנה בשנה, שהרבי יחלוק איתנו את קאפיטל התהלים האישי שלו ויהפוך אותו לכללי. שנה בשנה ביאר הרבי את הפסוקים החדשים ובשנים מאוחרות יותר גם הזכיר פסוק אחד או יותר במברקים ששיגר בימים הסמוכים. את כל זאת לא הציג הרבי כעיסוק בפרקו האישי, כי אם כעניין השייך לכלל, אף עם המרוחקים ביותר, כפי שהתבטא הרבי באותה שיחה, חלק את לחמו.

כפי שהתבטא על כך הרבי בערב י"א ניסן תשמ"ט בדברו על פסוקי הקאפיטל המסיים (פ"ו) והקאפיטל החדש (פ"ז) השייכים לכמה אנשים "ועל ידם - הרי זה מגיע לכלל ישראל, משום ואהבת לרעך כמוך, וכל ישראל ערבים זה לזה"¹⁶¹.



'מחסי עז'

"לאחרונה הוזכר כמה פעמים הפסוק שאמרו דוד המלך בשם כל אחד ואחת מישראל ובשם כלל ישראל: "כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז"

אחת הנקודות בזה היא שכל אחד ואחת מישראל בתור פרט, ועמנו בני ישראל בתור עם, נוסף על השלימות שעליהם להשיג בשביל עצמם, יש להם אחריות להסביבה וצריכים לשמש מופת לרבים.

לכאורה יש מקום לחשוב: איך יכול עם קטן, המעט מכל העמים, להיות למופת ולדוגמא לכל יושבי תבל, שעה שהעולם כל כך שקוע בחומריות ומתרשם מכמות יותר מאיכות? וכן יש מקום ליהודי שומר תורה ומצווה לחשוב: איך יכול אני, יחיד בין רבים, לפעול מה שהוא?

והמענה על זה בסופו של פסוק הנ"ל: ואתה מחסי עוז. פירושו, שאין יהודי בא מכוח עצמו, אלא מכוחו של הקדוש ברוך הוא ובכוח ועוז מלמעלה שמקבל על ידי תורת ה' ומצוות ה".

(מאירת לכינוס השנתי ה'ז"ז של נשי ובנות חב"ד, פסח שני תשל"ב)

למשה' מקאפיטל צדי"ק.

לא פעם התייחס הרבי לקאפיטל התהלים גם במאמרים שנאמרו במשך השנה בהזדמנויות שונות. מספר פעמים, בעת שביאר הרבי במאמרי י"ב תמוז פסוקים מהקאפיטל החדש של הרבי הריי"צ, התייחס באותה הזדמנות גם לפסוקים מהקאפיטל שהחלו לומר באותו י"א ניסן¹⁶⁸. בהתוועדות י"ב תמוז תשל"ג אף אמר הרבי מאמר (כעין שיחה) אותו פתח בפסוק ו'ירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ', ה' זה מיד לאחר שניגן הקהל את הניגון בהתעוררות גדולה.

בחלק מהשנים, ביאר הרבי פסוקים מהקאפיטל גם בשיחות, בהתוועדות י"א ניסן או באחת השבתות הסמוכות, וכן בהזדמנויות אחרות במשך השנה.

קובץ י"א ניסן

לקראת י"א ניסן תשמ"ב הציעו חברי ועד הנחות התמימים להוציא לאור קובץ שיכלול את המאמרים שנאמרו בי"א ניסן במשך השנים, והרבי השיב על כך ו"יציעו מה שאין צריך להגהתי". בהמשך לכך הציעו חברי הועד להוציא לאור קובץ י"א ניסן שיכלול ר"פ מתולדות הרבי, ברכות שיחות ומכתבי הרבי למברכים לרגל י"א ניסן, קאפיטל פ"א בתהלים עם (מפרשי ו1)רשימות הצ"צ עליו, ועוד עניינים שונים השייכים ליי"א ניסן ולשמונים שנה.

על ההצעה השיב הרבי (לועד להפצת שיחות)¹⁶⁹:

"להו"ל הקובץ - שמטרתו תורה

ולכן ועל הסדר:

הרבי הוסיף וציין גם למדרש על פסוק זה, מדרש מופלא העוסק בהתמסרות העצומה של נשיאי ישראל לצאן מרעיתם. לדברי מדרש זה המשיך הרבי וציין בשנתיים הבאות.

שוב הזכיר הרבי פסוקים אלו בהערה למכתב כללי, כחודש לאחר מכן, בשני המכתבים ששיגר הרבי לקראת ל"ג בעומר, האחד לתלמידים והשני 'כללי-פרטי' לחסידים שונים. אולם בפעם זו הרבי לא רק הזכיר את הפסוקים, אלא גם דייק כמה פרטים העולים מהם בקשר לסדר הגאולה העתידה.

לגוף נוסח המכתב, נכנס הקאפיטל רק בהמשך הקיץ, אז החל הרבי לכתוב במכתבים רבים - בכתבו אודות הגאולה העתידה - בלשון פסוקים אלו 'כי אלוקים יושיע ציון וכו', דבר שנמשך עד י"א ניסן הבא, אז הסתיימה אמירת קאפיטל זה.

כעבור שנה, במכתב כללי ששלח הרבי בי"א ניסן תשל"א, שוב הזכיר הרבי בהערה את פסוקי קאפיטל ס"ט (אותו סיים לומר), וכן למדרש הנ"ל אליו ציין הרבי שנה קודם לכן. למדרש זה התייחס הרבי במאמר 'ביום עשתי עשר' שאמר בהתוועדות, וכן חזר וביאר אותו שנה לאחר מכן, במאמר 'למנצח לדוד להזכיר' שאמר בערב י"א ניסן תשל"ב¹⁷³.

לפסוקי הקאפיטל החדש החל הרבי להתייחס בהמשך השנה, בשלהי חודש סיון, מאז הזכיר במכתבים רבים את הפסוק הראשון מקאפיטל ע' - 'למנצח לדוד להזכיר'. בדומה לשנה הקודמת, גם בלשונות פסוקים אלו, השתמש הרבי בעיקר בקשר לזירוז הגאולה העתידה.

'ללא הרף'

"כאשר אמרו עשרה הרוגי מלכות אמר ללא הרף פרק ע"ח בתהילים [הפרק של הרבי הריי"צ] וכן פרק נ"ו [הפרק של הרבי] והטעם ידוע".

(יומן ר' יצחק גאנזבורג, יום כיפור תשח"י)

"בי"א ניסן הייתה התפילה כרגיל, ורק בחזרת הש"ץ ב'שומע תפילה' קצת שינה הקול. בתהלים כרגיל, רק שפרק ס"ג אמר לאט".

(יומן ר' דוד קרץ, תשכ"ה)

כמופת הייתי לרבים

אולם בי"א ניסן תשל"ב, שנת השבעים, קיבל העניין יחס משמעותי הרבה יותר. ראשית כל, במכתב כללי ששלח הרבי בר"ח ניסן לקראת חג הפסח. הייתה זו הפעם הראשונה בה שיגר הרבי את המכתב כבר בראשית החודש. במכתב זה ביאר הרבי בהרחבה את משמעותו של יהודי כ'אור לגויים', ובהערה ציין הרבי לפסוק 'כמופת הייתי לרבים' מקאפיטל ע"א, השייך ליי"א ניסן העומד בפתח - שנת השבעים. באותו מכתב, ציין הרבי גם לפסוק מקאפיטל ע'.

למרבה ההפתעה, בי"א ניסן שלח הרבי מכתב כללי נוסף לחג, ובו שוב ביאר בהרחבה את חובתו של יהודי להשפיע על אומות העולם, אז כלל את לשונות הקאפיטל בהקשר זה במכתב עצמו, ומאז הפך הפסוק 'כמופת הייתי לרבים' (ופעמים פסוקים נוספים מהקאפיטל) ללשון שגורה במכתבים רבים במשך השנה. יציין, שבמכתבים אלו, וכן בשיחות שנאמרו באותה תקופה, התייחס הרבי לראשונה בהרחבה לסוגיית ההשפעה על אומות העולם, ועד אז ה' הדבר די נדיר¹⁷⁴.

בדומה לעניינים רבים בחגיגת י"א ניסן שלבשו צורה בתשל"ב ומאז חזרו ונשנו, כן הוא גם ביאור פסוקי הקאפיטל החדש. מני אז, שלח הרבי מדי שנה בדרך כלל שני מכתבים כלליים לחג הפסח, הראשון בר"ח ניסן והשני בי"א ניסן. פעמים רבות במכתב הראשון הזכיר הרבי פסוקים מהקאפיטל הישן, ובמכתב הנוסף שנשלח בי"א ניסן פסוקים מהקאפיטל החדש.

קיץ תשל"ב

מכתבים אלו, השתלבו היטב בשטורעם המיוחד של 'שנת השבעים' שליווה את קיץ תשל"ב שהתבטא בדברים נוספים. דבר מופלא שאירע אז, ולא נשנה שוב, ה' שלאורך כל הקיץ ביאר הרבי את פסוקי קאפיטל ע"א בהתוועדויות באופן סדרתי. הדבר החל בהתוועדות שבת הגדול, ערב י"א ניסן, אז ביאר הרבי את הפסוק הראשון 'בך ה' חסיתי' ונמשך בארבעת ההתוועדויות שערך הרבי בימים טובים של חג הפסח (שהיו גם הם דבר פלא שלא נשנה שוב),

בכל התוועדות ביאר הרבי פסוק נוסף. הדבר נמשך עד ר"ח אלול, אז ביאר הרבי את פסוק י"א ולא המשיך בפסוקים הבאים.

את אותם שיחות הואיל הרבי להגי' בשעתו, ובהמשך נדפסו כחטיבה אחת שלימה בהוספות ללקוטי שיחות חלק ז', בתוספת דברי הרבי בהתוועדות שבת מברכים אייר, כשבועיים לאחר י"א ניסן, המביעים תודה והוקרה על הברכות והמתנות הרבות שנשלחו.

משה איש האלקים

בשנים המאוחרות יותר, מאז פסק הרבי להתוועד ביום י"א ניסן, ביאר הרבי את פסוקי הקאפיטל בהתוועדות השבת הסמוכה או בשיחות שנאמרו בימים הסמוכים. פעמים, שבמהלך השיחה-ברכה שאמר הרבי כמענה לברכת החסידים התייחס הרבי לקאפיטל התהלים החדש. כמו כן, מתשמ"ז הואיל הרבי מידי שנה להגי' מאמר ליי"א ניסן, ובתש"נ נכלל במאמר שיצא לאור גם אזכור לפסוקי הקאפיטל החדש.

בי"א ניסן תנש"א החל הרבי לומר את קאפיטל צדי"ק בתהלים המתחיל בפסוק 'תפילה למשה' ובקשר לכך הגי' הרבי את המאמר ד"ה 'תפילה למשה' שנאמר בי"ג תמוז תשכ"ט, אז נכנס הרבי הריי"צ לשנת התשעים. בהמשך השנה, לקראת י"ב תמוז הגי' הרבי את המאמר ד"ה 'זאת חוקת התורה' שנאמר בי"ב תמוז תשכ"ט, המשלים את ביאור הענין. מאמרים אלו עוסקים בהרחבה במהות תפילתו של משה רבינו להיותו 'עשיר' ובקשר העמוק שלו עם בני ישראל, עד שכל חסרון שיש לבני ישראל הוא חסרון של ממש אצלו, על אף היותו 'עשיר'.

באותם ימים גם נשא הרבי שיחות מופלאות למשמעותו של הפרק. על יסוד דברי המדרש על הפסוק "תפילה למשה איש האלקים" - "אם אלקים למה איש ואם איש למה אלקים כו', מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלקים", ביאר הרבי באריכות את השלימות המיוחדת שנושא משה רבינו, ודוקא להיותו נושא נקודות הפכיות אלו, בכוחו להמשיך גילוי אלקות לנשמות ישראל ולתת להם את הכוח להשרות את השכינה למטה. נקודה זו הרבי ביאר בהרחבה וקשר אותה בכמה אופנים גם להיות המזמור מזמור צדי"ק¹⁷⁵.

'מיין קאפיטל'

בשלהי שנת תש"נ, הוציא ר' יקותיאל גרין שני חלקים מספרו 'משכיל לאיתן' במהדורה חדשה. בהמשך לכך, הוא קיבל שיחת טלפון וועמת מיהודי מסויים שהזדהה בשם משכיל לאיתן, צאצא לרבי אברהם מווילנה מחבר הספר 'משכיל לאיתן', הנקרא כך באשר הוא ובני משפחתו הפכו את שם ספרו של סב סבם לשם המשפחה שלהם. הלה הביע את זעמו מכך שהעזו המחבר לקרוא לספרו על התניא בשם השייך לאחד מגדולי ה'מתנגדים'. ר' יקותיאל ניסה להניח את דעתו בהסברים שונים אולם הדברים לא התקבלו.

זמן קצר לאחר מכן, נסע ר' יקותיאל לחצרות קודשנו לחודש תשרי. במשך החודש, בעת ששמסר לרבי את הספרים החדשים, הרבי פנה אליו בהפתעה ואמר "אתה יודע בודאי שעל השם "משכיל לאיתן" יש כבר זכות יוצרים" הוא שתק, ומיד הרבי המשיך והסביר "לדוד המלך בספר תהילים יש על זה זכות יוצרים...".

כעבור רגע, הוסיף הרבי ואמר "וכעת גם לך יש זכויות יוצרים". ר' יקותיאל נדהם מרוח הקודש המופלאה שגילה הרבי, והחל ללכת כשלפתע המשיך הרבי ואמר "וגם פרק התהילים שלי הוא משכיל לאיתן".

ר' יקותיאל השיב כי אכן, נדפסו הספרים לכבוד הרבי, והרבי השיב בחיוך רחב ובתנועות ידו הקדושה "איר וועט מיר געבן שוחד ... איך גיי צו אייך נישט רעדן!¹⁷⁷

בליל י"א ניסן, לאחר ברכת החסידים ענה הרבי בשיחה-ברכה שהתארכה לכעשרים דקות. אותה שיחה הייתה מלאה ב'אותיות' מיוחדות אודות מעלתו של משה רבינו והשלימות הנמשכת מברכתו לכאו"א מבני ישראל. בשיחה המוגהת נכתב [בתרגום ללה"ק:]: "בהיותה תפילה (תפלה משה) - וגם ברכה - של משה "איש האלקים", מובן שיש בה כח (של ברכת) "אלקים", ע"ד (כביכול) "ואני (הקב"ה עצמו) אברכם" . . ומכך מובן שזו ברכה שלמעלה מכל מדידה והגבלה במקום וזמן, היות והיא מגיעה מ"משה איש האלקים" ובאופן של 'נועם ה' אלקינו עלינו'¹⁷⁶.



זמרתו לשמו בני נעים

זמירות יום מלכנו לאורך השנים

כאן עצר הרבי לרגע, והוסיף: "פארוואס מ'האט זיך אליין ניט געכאפט איז קיין קשיא ניט, ווי מ'האט גערעדט פריער אז עס קען זיין כל הענינים, אבער דאס האט א שייכות מיט זכוכית אדומה" [מה שלא נתעוררו על זה אין זה קושיא, שזהו כפי שדובר קודם לפי שישנם העניינים הקשורים עם 'זכוכית אדומה']. הרבי פנה לכיוון ר' יוד'ל קרינסקי, והורה לו שיתחיל הוא לנגן, באמרו: "זאל ער אנהויבן זינגען, ער איז דאך ניט מוגבל מיט די אלע ענינים דא" [יתחיל הוא לנגן, הוא הרי אינו מוגבל בכל הענינים פה]. אז, החל הרבי בעצמו לנגן את הניגון - כשמתחיל במילים "כי ממנו תקוותי..."

לאחרי הניגון, הוסיף הרבי ואמר: "נוסף על הנ"ל שמנהיג אותי אל הציון ומן הציון של בעל ההילולא - הרי כדי

בהתוועדויות נוספות בהמשך השנה הורה הרבי לנגן את הניגון, בדרך כלל בהמשך אחד עם ניגונים שהרבי לימד, או ניגוני רבותינו נשיאינו (בהתוועדות ר"ה הורה הרבי לנגן זאת בתור ניגון של הצ"צ).

אולם הרבי ציפה שהחסידים מצדם ינגנו זאת, גם ללא הוראה. לקראת סיומה של התוועדות מוצאי י' שבט תשכ"ד החל הרבי לדבר בסגנון לא רגיל, ואמר¹⁸¹: "היינט איז דאך א טאג וואס מ'מאכט דאך ניט אויס אז איך וועל זיך ניט רעכענען מיט'ן עולם, איז ממילא אע"פ וואס קיינער איז ניט נתעורר געווארן, וועט אפשר אימיצער אנהייבן זינגען "אך לאלקים דומי נפשי" [עומדים אנו ביום כזה שבו יכולים שלא להתחשב עם ה'עולם', ובמילא, הנה אע"פ שאף א' מהקהל לא נתעורר על זה - אולי יתחיל מישהו הניגון 'אך לאלקים דומי נפשי'].

"ימים על ימי מלך תוסיף"

כבר בשנים הראשונות היו מספר פעמים בהם שרו חסידים ניגונים ידועים ומוכרים - שמילותיהם תאמו את פרק התהילים של אותה השנה. לראשונה הי' זה ב"א ניסן תשכ"ב 'יובל השישים'. הרבי אמר אז שני מאמרים, ובמאמר הראשון ובשיחה שלאחריו ביאר גם את הפסוק "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור" מהקאפיטל החדש, קאפיטל ס"א. בתגובה, ר' יצחק דובוב - חסיד נלהב, שכיהן כרב במנציסטר שבאנגליה - פצח בניגון פסוק זה במנגינתו הידועה...¹⁸⁰

"אך לאלקים"

בהתוועדות אחש"פ תשכ"ג הורה הרבי לנגן את הניגון "אך לאלקים" - מתוך קאפיטל ס"ב שאמירתו החלה ב"א ניסן של אותה שנה. כך גם

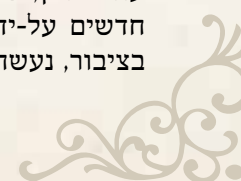


אף שאמירת קאפיטל התהלים של הרבי על ידי חסידים הייתה נהוגה עוד קודם לכן, חידוש מיוחד התווסף בדורנו, שבו - באתעדל"ת - החלה יוזמה ע"י כמה מתלמידי התמימים להלחין ניגונים על פסוק אחד או יותר מפרקו של הרבי.

במידה מסוימת, ניתן לראות זאת כ'מעשה רב'. בהתוועדות ש"פ מטות מבה"ח מנחם-אב תשי"ד אמר הרבי: "כיון שרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ששבת מברכים יהי' שבת של שמחה (א' פריילעכער שבת)" - הרי בשבת מברכים זה צריכה להיות השמחה באופן של הוספה. ישנו ניגון על פסוק מהקאפיטל של כ"ק מו"ח אדמו"ר השייך לשנה זאת [פרק עה] - "וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק", שזהו ניגון שרחוק מעצבות... ואפילו ממרידות, וע"כ ינגנו עתה ניגון זה¹⁷⁸.

לקראת י"א ניסן תש"ל חובר לראשונה ניגון לפסוקים מקאפיטל התהלים החדש של הרבי, בשעתו הי' זה תקדים של ממש, אולם הרבי קיבל את ההנהגה הזו, ומני אז הפך הדבר לקבוע. בעולם הנגינה והשירה החב"די של הדור האחרון, שמור מקום מיוחד לניגונים אלה אשר נקבעו לנכסי צאן ברזל בניגוני חב"ד. עם השנים אף נקבע שהניגון על פסוקי הקאפיטל הי' מושר בתחילת התוועדויות הרבי בשבתות.

עוד יציין, שבהתוועדות ש"פ וישב תשנ"ב התבטא הרבי: "מזמן לזמן מתחדשים ניגונים חסידיים חדשים על-ידי אלה המסוגלים לחבר ניגון טוב, וכאשר זה מתקבל על-ידי הציבור ושרים אותו בציבור, נעשה הניגון חלק מהניגונים החסידיים"¹⁷⁹.



להנהיג יש צורך בעגלה ומרכבה, ועל זה ישנו גם מי שנותן את העגלות והמרכבות¹⁸². **ובכן: יאמר גם הוא "לחיים", ויהי "מנגן", וינגן את הניגון הנ"ל (וצוה שיאמר לחיים בהרחבה, באמרו, שזה נוגע לפרנסה)".**

אח"כ הוסיף הרבי ואמר: **על אחרים – גם הדיבור שלי, וכמה פעמים – אינו פועל; ועליו – פעלה גם המחשבה, אף שמסתמא לא ידע שהנני חושב אודותיו. (והוסיף:)** **כוונתי בנוגע לגידול הזקן.**

הרבי ציווה שיתחיל לנגן, וכשהתחיל לנגן, אמר הרבי שזהו בלחש, וציווה שיעמוד, שיוכלו לשמוע הניגון.

ואכן, בהתוועדות שבת הגדול של אותה שנה, השבת האחרונה לאמירת קאפיטל ס"ב, ניגנו הקהל מעצמם את הניגון, ואח"כ (אחרי שהורה לנגן ממצרים גאלתנו) הורה הרבי לנגן שוב את הניגון.

כפי הנראה, הייתה זו הפעם הראשונה בה הרבי קישר את אמירת הקאפיטל שלו לניגון ולנגינה בכלל. אך גם בשנים שלאחר מכן לא נמשכה הנהגה זו¹⁸³ - עד לשנת תש"ל, וכדלהלן.



י"א ניסן תש"ל

קאפיטל ס"ט: כִּי אֱלֹקִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וַיְבַרְכָּה עַרְי יְהוּדָה וַיָּשְׁבוּ שָׁם וַיִּרְשׁוּהָ: וְזָרַע עֲבָדָיו וַיַּחְלֹה וְאַהֲבִי שָׁמוֹ וַיִּשְׁכְּנוּ בָּהּ:

הניגון הראשון

הלחנת הניגונים על פרקי הרבי, החלה ביוזמה של כמה מתלמידי התמימים שחבשו את ספסלי בית המדרש ב-770. כאמור, הדבר התחיל לקראת י"א ניסן תש"ל, יום הולדתו השישים ושמונה של הרבי. כמה מהתמימים התאימו את המנגינה המפורסמת של הפסקא "דיינו" בהגדה של פסח לפסוקים שבסיום פרק ס"ט בתהילים (עליהם חזר הרבי רבות בהמשך התקופה): **"כי אלוקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה, וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה"**.

לפני חג הפסח נסעו תלמידי הישיבה לקבל את פני חבריהם - תלמידי ה"קבוצה" החדשה - בנמל-התעופה,

ושם ניגנו זאת לראשונה.

הרבי הרבה לעודד את שירת הניגון החדש בקיץ תש"ל, ובכמה הזדמנויות הרבי אף התחיל את הניגון בעצמו.

גם בשנים הבאות הרבי ניגן את הניגון הזה פעמים רבות, כשלעיתים הי' מקשר זאת עם שיחות הקודש בענייני שלימות הארץ ושלילת מסירת ה'שטחים'.

ניגון ישן - מילים חדשות

על הפעם הראשונה בה שרו את הניגון **"כי אלוקים יושיע ציון"** בפני הרבי, סיפר הרה"ח ר' שלום חסקינד¹⁸⁴:

"ביום השני של חג השבועות תש"ל הוזמנתי לסעודת החג על שולחנו של הרבי, בדירת הרבי הריי"צ בקומה השני' של 770.

"אנ"ש שהוזמנו לסעודה החליטו לשיר את הניגון שחובר לראשונה לקראת י"א ניסן, **"כי אלוקים יושיע ציון"**. היו שתהו כיצד הרבי יגיב על כך, ולבסוף סוכם ש'בין הדגים לבשר', יתחיל הרה"ח ר' איצ'ה חורגין לנגן את הניגון.

"אני ישבתי בקצה השולחן, בצד שבו ישב גיסו של הרבי, הרש"ג (הרבי ישב מול הרש"ג, משמאל לכסאו של הרבי הריי"צ שעמד בראש השולחן). ברגע המוסכם, הסתכלתי על ר' יצחק חורגין, אך הוא השיב לי במבט שממנו הבנתי שהוא שכח לפתע כיצד מתחיל השיר. החלטתי להתחיל בעצמי את הניגון. הרבי הסתכל עלי והי' ניכר עליו שהוא שבע רצון".

בעת ששרו את הניגון שאל הרבי: **מי חיבר לזה ניגון?**

הר"ר חיים ברוך הלברשטאם: הבחורים.

הרבי: **מכאן?**

הרח"ב הלברשטאם: כן.

הרבי: **"זייער גלייכע ווערטער"** (מילים נכונות מאוד).

ר' חיים גוטניק, שנכח בסעודה, פנה לרבי ואמר: כיוון שאת ניגון זה היו מנגנים מקודם על הפיוט "דיינו" - הנני לבקש ב"עת רצון" זה, שיהי' כבר "דיינו" לכל הצרות! הרבי הגיב: **אמן,**

כן יהי רצון!¹⁸⁵

כשחזרו אנ"ש והתמימים מה'ת'הלוכה' (כמדי שנה), עמדו ושרו את הניגון

על-יד דלת חדרו הק' של הרבי. הרבי יצא מחדרו ועודד את השירה בידו הק', דבר שבשנים ההן הי' בגדר חידוש.

לאחר מכן, בתחילת ההתוועדות הורה הרבי לנגן את הניגון. גם במהלך חלוקת 'כוס של ברכה' במוצאי חג השבועות ניגנו את הניגון, כשהרבי מעודד בחזקה, ואף אמר לכמה מהאנשים שעברו לפניו (בניגון): "זורע עבדיו ינחלוה..." בסיום החלוקה החל הרבי לנגן את הניגון¹⁸⁶.



י"א ניסן תשל"א

קאפיטל ע': יְשִׁישׁוּ וַיִּשְׁמְחוּ בְּךָ כָּל מְבַקְשֵׁיךָ וַיֹּאמְרוּ תְּמִיד יִגְדַּל אֱלֹקִים אֱהָבִי יְשׁוּעָתְךָ: וְאַנִּי עֲנִי וְאַבְיוֹן אֱלֹקִים חוֹשֶׁה לִּי עֲזָרִי וּמַפְלִטִי אֲתָה ה' אֵל תֹּאחֲר:

ניגון מירושלים

הלחנת הניגונים באותה תקופה עוד לא הייתה 'ממוסדת', כך שבהגיע י"א ניסן תשל"א לא הותאם מבעוד מועד ניגון לקאפיטל החדש, קאפיטל ע', עד סוף תשרי תשל"ב - אז זכה הרה"ח ר' אהרן מרדכי זילברשטרום מירושלים להביא את הניגון שהותאם על הפסוקים "ישישו וישמחו גו' ואני עני ואביון גו'".

וכך השתלשלו הדברים:

להתוועדותיו של המשפיע הנודע הרה"ח ר' יהושע ליפקין יצא שם טוב בקרב הציבור החרדי בירושלים, ויהודים רבים שלא נמנו על חסידי חב"ד הגיעו להשתתף בהן. בזמנו, הניגון [שהותאם לפסוקים הנ"ל] הי' ידוע ומושר רבות בקרב חוגי החרדים; כשהוא רואה בכך חלק מה"הפצה", התאים הרב ליפקין את הפסוקים מהקאפיטל של הרבי לניגון הנ"ל.

לקראת סיום ההתוועדות בשמחת תורה, ניגש הרה"ח ר' אהרן מרדכי זילברשטרום, שזכה להגיע לרבי בחלקו השני של חודש תשרי תשל"ב, ליבעל-מנגן' הרה"ח ר' צבי הירש גאנזבורג, וביקש ממנו לשיר את הניגון החדש מירושלים על הפרק של הרבי. אך ר' צבי-הירש הגיב שכבר מאוחר מדי, ואין זמן לנגן זאת.

לאחר מעריב נערכה - כרגיל - חלוקת

"כוס של ברכה", ובמהלכה ניגש ר' אהרן-מרדכי לבקש את עזרתו של החזן הרה"ח ר' משה טלישבסקי. ר' משה התחיל לנגן, ואט-אט החלו הסובבים לקלוט את הניגון ולהצטרף לשירה.

לפתע פנה הרבי לעברו של ר' משה, הביט בו, הניח את הכוס על השולחן ועודד בשתי ידיו הק' את השירה, כשכמובן - הקהל כולו מצטרף, ובהתלהבות גדולה¹⁸⁷. מאז החלו לנגן בקביעות את הניגון בהתוועדויות הרבי, עד לי"א ניסן הבא - תשל"ב, אז כבר הפכה התאמת הניגון למובנת מאליה...



י"א ניסן תשל"ב יובל השבעים

קאפיטל ע"א: בְּךָ ה' חֲסִיתִי אֵל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם: | כְּמוֹפֶת הָיִיתִי לְרַבִּים וְאַתָּה מְחַסֵּי עוֹ: | אֲבּוּא בְּגִבְרוֹת ה' אֱלֹקִים אֲזַכִּיר צִדְקָתְךָ לְבָדְךָ: | תִּכְנֶנָּה שְׁפֹתִי כִּי אֲזַמְּרָה לְךָ וְנִפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתִי:

ניגוני "שנת השבעים"

בתקופת "שנת השבעים" להולדתו של הרבי, לקראת י"א ניסן תשל"ב, הייתה התעוררות רבה בקרב חסידי חב"ד ברחבי העולם - וכל חסיד רצה להעניק לרבי מתנה. החזן הרה"ח ר' משה טלישבסקי העניק לרבי מתנה ייחודית - ניגון חדש שהתאים לפסוק הראשון בפרק ע"א: **"בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם"**.

סיפר על כך הרב טלישבסקי¹⁸⁸: "זכרתי את הניגון השמח והעוצמתי הזה עוד מילדותי, אז שמעתי אותו לראשונה מחסידים ששרו אותו ב'הקפות'. לקראת יום הולדתו השבעים של הרבי הוספתי לניגון את המילים המתאימות מפרק התהילים של הרבי באותה שנה, ושלחתי את התוצאה לרבי כדי לקבל את אישורו. הרבי נתן את האישור, והניגון - ב"ה - התקבל היטב בציבור".

ברם, לקראת י"א ניסן התברר שהרעיון לחבר שיר לקראת י"א ניסן לא הי' בלעדי לר' משה טלישבסקי... וחסידים נוספים חיברו ניגונים על הפסוקים בקאפיטל ע"א: "כמופת

הייתי לרבים", "אבוא בגבורות" ו"תרגנה שפתי" (לחני כל שלושת השירים הם ניגונים חסידיים מקוריים). כל הניגונים ליוו את קהל החסידים במשך השנה ואף הוקלטו ע"י ניח"ח, אך מי שנכחו ב-770 באותה תקופה מעידים שהניגון אותו הקהל חיבב ביותר - וגם הרבי עודד מאוד את שירתו - הוא **"בך ה' חסיתי"**.

הפעם המפורסמת ביותר בה שרו את הניגון הייתה במהלך התוועדות י"א ניסן, אז השירה הייתה בהתעוררות גדולה ובעקבות אותה התעוררות הכריז הרבי על הקמת ע"א מוסדות¹⁸⁹.

הרבנית ביקשה קלטת מהניגון

ר' משה טלישבסקי הוסיף, שלאחר ההתוועדות ביקשה הרבנית נ"ע קלטת מהניגון **"בך ה' חסיתי"** כפי שהושר בהתוועדות, באמרה ששמעה כי השיר הזה מיוחד במינו. ניתן רק לשער מהיכן הגיעה ה'שמועה' לאוזני...

בליל שמע"צ תשל"ו, כשהרבי הגיע למקומו בכניסתו להקפות, החל לנגן בעצמו "אבוא בגבורות"¹⁹⁰.



י"א ניסן תשל"ג

קאפיטל ע"ב: יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלִי גֵרָם: וַיִּרָךְ מִמֶּם עַד יָם וּמִנְהָר עַד אֶפְסֵי אֲרָץ:

הרבי מעורר לנגן את הניגון החדש

לקראת י"א ניסן תשל"ג התאים השליח לקליפורני' הרה"ח ר' שלמה קונין את חלקו הראשון¹⁹¹ של ניגון ויז'ניצאי ישן לפסוק "יפרח בימיו צדיק". בהתוועדות י"א ניסן - לאחר השיחה הראשונה - החל הקהל לנגן את הניגון, אולם הרבי לא עודד את השירה אפילו בניע ראש קטן, כאילו התעלם לגמרי¹⁹². הקהל ניסה לשיר בכל כוחו, אבל הרבי המשיך לא להתייחס. כך הי' גם ב'סעודת משיח', ובהתוועדויות השבתות הבאות.

ה'חוזר', ר' יואל כהן, כרגיל מיד בתחילת ההתוועדויות, לפני השיחה הראשונה, הי' מתחיל את "יפרח בימיו", אך הרבי לא הגיב אפילו

בניד ראש קטן. כביכול התעלם לגמרי. תופעה שלא הי' לה אח ורע. וכשהעניין הזה נמשך עוד שבת ועוד שבת, החליט ר' יואל לא לנגן יותר בהתוועדויות את השיר הזה.

הי' זה בשבת פרשת נשא, ט' סיון. לאחר ההתוועדות הורה הרבי לר' יואל לנגן "יפרח בימיו צדיק", וכל משך זמן אמירת 'קרבנות' לפני תפילת מנחה עשה הרבי תנועות חזקות בידו הקדושה¹⁹³.



י"א ניסן תשל"ד

קאפיטל ע"ג: מִי-לִי בְּשָׂמִים וְעֶמֶךְ לֹא-חֲפָצְתִּי בְּאַרְץ: כָּלָה שְׂאֵרֵי וּלְכָבִי צוּר לְכָבִי וְחִלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

שני ניגונים

בימים שלפני י"א ניסן, החלו מספר בחורים לשיר את חציו השני של הניגון הויז'ניצאי שעל חלקו הראשון הותאמו המילים "יפרח בימיו" בשנה הקודמת, על המילים "מי לי בשמים וגו' כלה שארי ולבבי וגו'" שבפרק ע"ג.

במקביל, ר' שלמה קונין חיבר פסוקים אחרים - "כלה שארי ולבבי וגו' כי הנה רחוקיך יאבדו וגו' ואני קרבת אלקים לי טוב וגו'" - על ניגון שמחה ידוע.

כשהרבי יצא לביתו בליל י' ניסן לאחר תפילת ערבית, החלו קבוצת השלוחים מקליפורני' לנגן את הניגון שהותאם על-ידם. הרבי הגיב - תוך כדי הליכה - בחיוך רחב, ועודד את השירה.

כמובן, כל הקהל נרתם מיד ל'עבודה', כשהם ממשיכים בשירה זו, ובהוספה מרובה...

הניגון הנבחר

לאחר השיחה הראשונה בהתוועדות י"א ניסן, נחלק הקהל לשתי קבוצות: האחת ניגנה את הניגון 'מי לי', בעוד השני' מנגנת את ניגונו של ר' שלמה קונין.

ר' שלמה קונין, שנכח באותה ההתוועדות, לא התפעל - והמשיך לנגן בקול גדול את הניגון שלו, עד שכל הקהל הצטרף לשירתו... ורק אז החל הרבי לעודד את השירה בתנועות נמרצות. ניתן לשמוע בהקלטה



ידיו הק' ביחד (בתנועות סיבוביות) בחזק רב - ובמהירות למשך זמן רב! אח"כ המשיך עוד כו"כ פעמים לעודד בשתי ידיו לכל הכיוונים - ובחזק עוד יותר!! הקהל יצא מגדרו - והי' נראה אז די ווענט שאקלען זיך און דער רבי קערט וועלטן!!! [שהקירות רועדים, והרבי הופך עולמות] וכל הקהל המשיך לנגן בעוז וביחד - למשך זמן רב!!! - ומתוך שטורעם זה החל הרבי את השיחה הבאה...¹⁹⁸



י"א ניסן תשל"ח

קאפיטל ע"ז: אַתָּה הָאֵל-עֹשֶׂה פֶּלֶא הַיּוֹדֵעַת בְּעַמִּים עֶזְךָ: גְּאֻלַּת בְּזָרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיוֹסֵף סָלָה:

הפעם החל הרבי לעודד את הניגון בחזקה

לקראת י"א ניסן תשל"ח, מספר בחורים חיברו את מילות הפסוק מקאפיטל אותה השנה לניגון שמחה ישן.

ביום י' ניסן - 770 כבר החל להתמלא באורחים ושלוחים מערי השדה שהגיעו לקראת היום הגדול, ומיד לאחר תפילת מעריב, החלו לנגן את הניגון החדש. בתחילה ניגנו את הניגון בשקט כשכל הקהל מחכה לראות את תגובת הרבי, כיצד יתייחס לניגון. אך כשיצא הרבי מהז'אלי הקטן לחדרו, לא הגיב כלל לניגון.

מאוחר יותר, כשיצא הרבי לנסוע לביתו, שוב החלו מספר בחורים לנגן את הניגון, הפעם החל הרבי לעודד את הניגון בחזקה מספר פעמים.

שינגנו הילדים

בהתוועדות י"ב תמוז, בשיחה ב' דיבר אודות עניין חינוך הילדים, ואז אמר הרבי שהיות והגיעו להתוועדות ילדים מהקעמפ של 'אוהלי תורה' וכן מקעמפ 'מנוחה' וכן מקעמפ 'מחנה ישראל', אזי שיאמרו לחיים ויתחילו ניגון¹⁹⁹.

לאחר מכן אמר הרבי "מסתמא זיינען דא די מדריכים, זאלען זיי זאגן לחיים און זינגען א ניגון". ואכן, כך הי', בתחילה החלו הילדים לנגן את הניגון "עוצו עצה" אך לאחר כמה שניות

החלו כולם לנגן את הניגון "אתה הא-ל" בשמחה גדולה כשהרבי מעודד בכל עוז.

מאורע מיוחד בקשר לניגון הנ"ל אירע ב'ראלי' בי"א מנחם אב, מיד לאחר הכינוס - כשבא הרבי לצאת מהכינוס החל ר' יעקב יהודה העכט לנגן את הניגון "אתה הא-ל", ומיד החל הרבי לעודד את השירה בחזקה²⁰⁰.

גם אנו שרים את הניגון

ביום חמישי כ"א כסלו תשל"ט נכנס ר' דובער ליווי ליחידות. שעה ארוכה ישב הרב ליווי ביחידות, לפליאתם של רבים. כשיצא לא הי' מוכן לספר מאומה לקהל הסקרן ששאל בהשתאות מה דיבר זמן כה רב עם הרבי.

לאחר שלחצו עליו כמה מהבחורים והתחננו לפניו לספר ולו משהו קטן, נאות לספר פרט אחד:

"לאחרונה הייתי ברוסי" - פתח את סיפורו - "ולפני שחזרתי הנה ביקשו ממני החסידים שעדיין כלואים שם, מאחורי מסך הברזל, למסור דרישת שלום לרבי. כמובן שעשיתי זאת - ומיד בראשית דברי, סיפרתי לרבי על החסידים שהתגאו בכך שאינם נופלים מהחסידים שבחצרו של הרבי: 'גם אנו שרים את הניגון 'אתה הא-ל עושה פלא' וגם אנו אומרים 'לחיים, שכ"ק אדמו"ר שליט"א יהי' בריא"...

כששמע הרבי את הדברים, פרץ בבכי...



י"א ניסן תשל"ט

קאפיטל ע"ח: וַיִּנָּחֵם לְבָטַח וְלֹא פָתְחוּ וְאֵת אוֹיְבֵיהֶם כָּסָה הָיָם: וַיָּבִיֵאם אֶל גְּבוּל קִדְשׁוֹ הָרַזָּה קִנְיָהוּ יְמִינוֹ: | וַיִּבְחַר בְּדָוִד עֲבָדוֹ וַיִּקְחֵהוּ מִמִּקְלָאֵת צֹאן: מֵאַחַר עֲלוֹת הָבִיאוּ לְרָעוֹת בִּיעָקֵב עֲמוֹ וּבִישְׂרָאֵל נִחְלָתוֹ: וַיִּרְעֶם כָּתֶם לָכְבוּ וּבְתַבּוּנוֹת כָּפְּיוֹ יִנָּחֵם:

לקראת י"א ניסן תשל"ט חוברו תיבות הפסוקים "וינחם לבטח וגו'" לחלקו האחרון והשמח של ניגון המיוחס לסבו של הרבי - הרב מאיר שלמה ינובסקי.

בהתוועדות י"א ניסן, מיד לאחר

השיחה הראשונה בעת שירת הניגון עודד הרבי את הניגון, דבר שהורה על 'קבלת' הניגון.

יש לציין, שבהזדמנויות שונות, היו מנגנים את הניגון מתחילתו - כולל הקטע האיטי, כמו גם במהלך חלוקות 'כוס של ברכה'.

לקראת יו"ד שבט תש"מ, לרגל מלאות שלושים שנה לנשיאות הרבי, חובר ניגון עתיק לפסוקים האחרונים של הקאפיטל - "ויבחר בדוד עבדו וגו'". לא ברור האם ניגנו את הניגון בהתוועדויות הרבי, אך הניגון הוכנס לאחד התקליטים של ניה"ח.



י"א ניסן תש"מ

קאפיטל ע"ט: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתְךָ נִזְדָּה לָךְ לְעוֹלָם לְדֹר וָדֹר נִסְפָּר תְּהִלָּתְךָ:

"נספר תהלתך"

הניגון שחובר למילות הפסוק "ואנחנו עמך וצאן מרעיתך" - מהקאפיטל דשנת תש"מ - הוא ניגון שמחה חסידי ישן המיוחס לר' אהרן חריטונוב.

ניגון זה ניגנו לראשונה אצל הרבי בשבת שלפני י"א ניסן - ש"פ ויקרא - אז עודד הרבי את הניגון, ובכך התקבל ניגון זה לניגון של אותה השנה.

בהתוועדות י"א ניסן, לאחר השיחה הראשונה ניגנו את הניגון, ובזמן הניגון הביט הרבי ממושכות בחסידים ואף עודד את הניגון.

יש לציין שהרבי חיבב את הניגון ואף הורה לנגנו פעמים רבות.



י"א ניסן תשמ"א

קאפיטל פ': רַעַה יִשְׂרָאֵל הָאֲזִינָה נִהַג כְּצֹאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוֹבִים הוֹפִיעָה: תְּהִי יָדְךָ עַל אִישׁ מִיָּנֶיךָ עַל בֶּן אָדָם אֲמַצְתָּ לָךְ: וְלֹא נִסּוּג מִמֶּךָ תִּחְיֶינוּ וּבִשְׁמֶךָ נִקְרָא: ה' אֱלֹקִים צָבָאוֹת הַשִּׁיבֵנו הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִגְשָׁה:

הרבי הניף ידו

לכבוד יום הולדתו השבעים ותשע של הרבי, בי"א ניסן תשמ"א, הותאם ניגון חסידי ישן על מילות הפסוק "רועה ישראל" מקאפיטל התהלים החדש

של הרבי.

מקורו של הניגון הוא ניגון שמחה לר' אהרן חריטונוב מניקולייב.

לראשונה, ניגנו את הניגון בשבת שלפני י"א ניסן - ש"פ 'מצורע', וכך מתואר ביומנו של א' התמימים:

בליל שבת, לפני שהלך הרבי לביתו, שרו התמימים את הניגון החדש לפסוק "רועה ישראל האזינה וגו'" (מפרק פ' בתהלים), וכשיצא הרבי הניף ידו בעוז באות להגברת השירה. הדבר התפרש כ"קבלת" הניגון ובעקבות זה יצאו התמימים בריקוד.



י"א ניסן תשמ"ב יובל השמונים

קאפיטל פ"א: הָרְנִינוּ לְאַלְקִים עֲזָזנוּ הָרִיעוּ לְאַלְקֵי יַעֲקֹב: שָׂאוּ זִמְרָה וְתִנּוּ תֶּף כְּנֹר נְעִים עִם נָבֵל: וַיֵּאָכִלְהוּ מַחֲלֵב חֹטֵה וּמַצּוֹר דָּבֵשׁ אֶשְׁבִּיעֶךָ:

ניגון חדש מולחן

בחורף תשמ"ב פורסם בעיתון כפר חב"ד מכתב זה:

"לחבר לחן חדש

... לקראת היום הבהיר י"א ניסן אתכבד להסב תשומת לב בעלי חוש הנגינה שבמחננו בדבר הצורך לחבר לחן חדש לפסוקי מזמור פ"א.

כוונתי שלא לעשות כמו שעשו בשנים האחרונות שתפסו איזה ניגון, חב"די או לא חב"די, ו"התאימו" אותו לפסוקים.

בכל השנים חוברו ניגונים בחב"ד, והגענו בע"ה לאוצר של מאות ניגוני חב"ד. האם יבש המעיין ח"ו!

כהכרח וזירוז לעידוד יצירות חדשות עלינו להימנע מלהתאים ניגונים קיימים (ובשנים האחרונות נעשה הדבר בצורה צולעת ואכמ"ל), ומוטב שיישאר חלל ריק זמן מֶה שאחריו יבוא בהכרח התיקון הדרוש מאשר להשלות את עצמנו כאילו יש לנו משהו חדש, וד"ל.

בכבוד רב

ע. ברוכזין"

ובגיליון כפר חב"ד מחודש טבת תשמ"ב פורסמה הידיעה הבאה:

"לחן חדש ליי"א ניסן

בעקבות מכתב שהתפרסם בעיתון "כפר חב"ד" בדבר הצורך לחבר לחן חדש לקראת י"א ניסן יום הולדתו ה-80 של כ"ק אדמו"ר שליט"א לאויוש"ט. התעורר אחד מגדולי בעלי הנגינה החסידית הר' אליהו ריבקין מכפר חב"ד וכבר חובר לחן חדש למילים מפרק פ"א שבתהילים. הלחן החדש הספיק כבר להתקבל בהתפעלות רבה ע"י רבים מאנ"ש והתמימים ובקשות רבות הגיעו גם מעבר לים לשלוח "קסטות מוקלטות" ובו הניגון החדש שיהי' ככל הנראה הניגון המרכזי בכל חגיגות י"א ניסן שיערכו ברחבי תבל. לבקשתם המיוחדת של רבים מאנ"ש והתמימים הננו מביאים את הניגון

החדש בלווית תווים.

א) הרנינו הרנינו לאלקים עוזנו הריעו הריעו לאלוקי יעקב (לשיר פעמיים)

ב) שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל (לשיר פעמיים)

ג) ויאכילהו מחלב חטה וצור דבש אשביעך (לשיר 4 פעמים)"

ר' אליהו שלח לרבי את הניגון, ובשולי אגרת ששיגר אליו הרבי לאחר מכן הוסיף הרבי בכתי"ק: "נתעכב המשלוח ובנתיים נתקבל המכ' מי"ז טבת והמצו"ב. **ות"ח על הניגון וכו' ויעבוד ה' בשמחה וט"ל**".

היו מלחינים נוספים שנהגו במשך השנים לשלוח את הניגון שחיברו אל הקודש פנימה, ולעיתים קיבלו על כך מענה מהרבי.

בפועל, כנראה שהניגון של ר' אליהו ריבקין התפשט בעיקר בארץ הקודש, ואילו בחצרות קדשנו התקבל הניגון שהולחן על-ידי הרה"ח ר' שרגא פייטל הלוי לוין, על הפסוק "הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו לאלוקי יעקב" ופסוקים נוספים.

מאז בכל שנה בהתקרב היום הבהיר, מלחינים כמה בעלי מנגנים מוכשרים ניגונים שונים על הפרק של הרבי. אחד מניגונים אלו - שמתקבל אצל עדת החסידים - הופך להיות הניגון של הקאפיטל, הניגון השייך לשנה זו במיוחד. הניגון הנבחר הושר לכל לראש בהתוועדויות של הרבי וגם בפי אנ"ש והתמימים בכל העולם כולו.



י"א ניסן תשמ"ג

קאפיטל פ"ב: אֲנִי אֹמְרֵתִי אֲלֻקִּים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם: קוֹמָה אֲלֻקִּים שְׁפֹטָה הָאָרֶץ כִּי אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם:

לקראת י"א ניסן תשמ"ג הלחין ר' פייטל לוין ניגון - הגדוש במרץ וחיות, שמחה ובטחון בה' - על המילים "אני אמרתי..."

בהתוועדות שבת הגדול במהלך אחד השיחות דיבר הרבי על הביטול הנדרש מיהודי, קישר את זה עם עניין המצה וכו'.

במהלך השיחה ביאר הרבי את הצורך בכך - שבמקביל להיותו של היהודי

בטל בתכלית, הנה כאשר מדובר אודות עניינים של תורה ומצוות, עליו ללכת עם כל התוקף.

וכך אמר הרבי:

"...מובן וגם פשוט שאין הכוונה שיהודי יהי' בבחינת "אסקופה הנדרסת" ח"ו - אדרבה: כאשר מדובר אודות עניני התורה ומצוות", אזי עומד יהודי בתכלית המציאות והתוקף כו', אלא שאין זו המציאות שלו, כי אם מציאותו של הקב"ה".

ואז החל הרבי לבאר את הפסוק "אני אמרתי אלקים אתם, ובני עליון כולכם" - הפסוק אותו בחרו לניגון החדש של הקאפיטל:

"...וע"ד מ"ש בתהלים "אני אמרתי אלקים אתם גו'", היינו, שמציאותם של בני"י היא בתכלית המציאות והתוקף - "אלקים אתם", שפירושו - "מלאכים", היינו, לא רק "דיינים" הנקראים בשם "אלקים", כי אם "מלאכים" ממש [ע"ד מ"ש "וישלח יעקב מלאכים" - "מלאכים ממש", שהפירוש הפשוט בזה הוא - "מלאכים" כפשוטו, היינו, שיעקב שלח מלאכים ממש].

ומכיון ש"מלאך" פירושו "שליח" (שלוחו של הקב"ה), מובן, שכאשר בני"י נקראים בשם "מלאכים" ("אני אמרתי אלקים אתם" - "מלאכים") הרי פירוש הדבר - שכאו"א מבנ"י הוא שלוחו של הקב"ה, ושלוחו של אדם (העליון) כמותו, וכפי שמוסיף ומדגיש אדמו"ר הזקן "כמותו דהמשלח ממש".

ויתירה מזו: מכיון שלא נאמר "מלאכים אתם", כי אם "אלקים אתם", מובן, שמציאותם של בני"י היא לא רק באופן של "מלאכים" (שלוחו של אדם כמותו), כי אם 'אלקים' ממש! . שמציאותו של היהודי היא בתכלית התוקף, "אני אמרתי אלקים אתם", ועד כדי כך - שע"י עבודתו הרי הוא מעורר תענוג גדול למעלה, אבל לאידך - אין זו מציאותו העצמית, כי אם בתור שלוחו של הקב"ה ("אלקים - מלאכים"), "מי נתן לך הכח הזה (לעורר את התענוג דלמעלה) - אני הוא".



י"א ניסן תשד"מ

קאפיטל פ"ג: וַיִּדְעוּ כִּי אַתָּה שֶׁמֶךְ ה'

לְבַדְךָ עֲלִיּוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ:

"שיקויים וידעו כי אתה"

גם לקראת י"א ניסן בשנה זו חיבר ר' פייטל לוין ניגון על הפסוק "וידעו וגו'". הוא שלח אל הקודש פנימה את הניגון כפי שמושר ע"י ר' משה טלישבסקי ובעיבודו של ר' אליהו ליפסקער, וזכה לקבל על כך את המענה כללי פרטי של אותה תקופה.

בפועל התקבל בקרב הציבור הניגון שהולחן על ידי ר' שלום ברוכשטט.

כששרו את הניגון בהתוועדות י"א ניסן עודד הרבי את השירה מיד עם תחילתה, מה שנתן את האות לכך שהניגון התקבל. באחת ההתוועדויות בשבת אחרת החל הרבי בעצמו לנגן את הניגון²⁰¹, דבר נדיר לניגונים אלו שהולחנו על פרקי הרבי...

הפעם הראשונה בה החלו לנגן את הניגון הי' במוצש"ק פ' מצורע. כשהרבי נכנס לתפילת מעריב ניגנו הבחורים את הניגון וכן כשיצא הרבי לנסוע לביתו, שוב החלו לנגן את הניגון בפני הרבי והרבי סימן בידו להגברת השירה.

ניגון זה התייחד ביחס הרבי אליו, כשפעמים רבות במהלך השנה החלו לנגנו הי' הרבי מעוררו בחזקה.

ראוי לציין את התוועדות פורים תשמ"ה, בהתוועדות זו - לקראת סופה - החלו לנגן את הניגון והרבי עודד את השירה בצורה יוצאת מן הכלל בידיו הק' באופן שאין לתאר.

באמצע הורה לר' מאיר אבוחצירא לשרוק והייתה שמחה עצומה. לקראת סוף ההתוועדות הזכיר הרבי את מילות הפסוק "שיקויים וידעו כי אתה . . עליון על כל הארץ".



י"א ניסן תשמ"ה

קאפיטל פ"ד: יִלְכוּ מִחִיל אֶל חָיִל יִרְאֶה אֶל אֲלֻקִּים בְּצִיּוֹן: מְגַנְנוּ רָאֵה אֲלֻקִּים וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחֶךָ:

יפה כח הבן

לקראת י"א ניסן שנת תשמ"ה, בעקבות התפשטות המנהג להלחין ניגון חדש על פרקו של הרבי, רבים מהתמימים ומאנ"ש הלחינו גם הם ניגונים.

באחד הימים לפני י"א ניסן הגיע ר' שלום ברוכשטט ליזאל הקטן' והחל ללמד את הבחורים את ניגונו החדש, באותה שעה, מספר אברכים - שאף הם הלחינו ניגון לפרקו של הרבי החלו גם הם ללמד את הקהל הנמצא סביבם את ניגונם שלהם וב'זאל' שרר רעש גדול ובלגן.

והנה, כשנכנס הרבי, השתררה דממה בקהל, וכשכל הקהל משתתק, החל לפתע זלמן - בנו הקטן של ר' שלום לשיר את הניגון של אביו. מיד החל הרבי לעודד את הניגון, מה שנתן את החותם על בחירת הניגון של ר' שלום כניגון החדש.



י"א ניסן תשמ"ו

קאפיטל פ"ה: רְצִיתָ ה' אֶרְצֶךָ שְׁכַתְּ שְׁבִית יַעֲקֹב: הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תַּחֲיִנוּ וְעַמְּךָ יִשְׁמְחוּ כֵן: הֲרָאנוּ ה' חֶסֶדְךָ וַיִּשְׁעֶךָ תַּתֵּן לָנוּ: אַךְ קָרוֹב לִירְאֵיו יִשְׁעוּ לְשָׁכֵן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ:

בימים הסמוכים ליי"א ניסן תשמ"ו, הוחלט לבחור גם בשנה זו בניגונו של הרה"ח ר' שלום ברוכשטט. ביום ב', ה' ניסן החליטו לנגנו בפעם הראשונה בפני הרבי.

כשנכנס הרבי לתפילת מנחה החלו כל הקהל לנגן את הניגון החדש, והרבי אף עודד את הניגון בידו הק' מספר פעמים.

יכנס לשירי ליובאוויטש

וכך מתאר ר' מרדכי מישולובין ביומנו את ההתרגשות וההכנה לקראת בואו של יום י"א ניסן:

"יי"א ניסן מתקרב, הטנקים של צא"ח - 20 טנקים שכורים מחברת "הרץ", יצאו היום למבצעים מהשעה 11 בבוקר עד 7:30 בערב, השיר של ברוכשטט שכבר ראה אור ע"ג קסטה (בליווי מוסיקה של אלי ליפסקער) הי' על הטייפים של הטנקים, וכשחזרו ל-770 השמיעו את השיר ברמקול, וחלק מהקהל [שהמתין בינתיים לבואו של כ"ק אד"ש מהאוהל] פתח בריקודים סוערים מתחת לגשם הזועף, מרחוק חשבתי שיש פה איזה חופה וכדו', אך כשהתקרבתי נוכחתי... המלחין שלום ברוכשטט שהי' נוכח בין הקהל - שבע נחת ואושר, ומסתמא

יזכה בפעם השלישית ששירו יכנס לשירי ליובאוויטש, ולמרות שיש עוד שלושה שירים של מלחינים אחרים, נראה ששירו של ברוכשטט יזכה להיכנס ל-770..."



י"א ניסן תשמ"ז

קאפיטל פ"ו: אוֹדֶךָ ה' אֲלֻקֵּי בְּכָל לִבִּבִּי וְאַכְבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יְבוֹאוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ ה' וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעָשָׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה אֲלֻקִּים לְבַדְךָ: שִׁמְחַ נִפְשׁ עַבְדְּךָ כִּי אֲלִיךָ ה' נִפְשִׁי אֶשָּׂא:

הועדה לבחירת הניגונים

כאן ראוי לעצור מעט, ולהרחיב אודות הוועדה לבחירת הניגונים' שקמה לה בשנת תשמ"ז.

בתחילה, כל עניין בחירת הניגונים לא הי' כל-כך "ממוסד" ומה שהתקבל, התקבל. לא אחת הי' זה בבחינת "כל ד'קולו) אלים - גבר". הייתה זו מין תחרות סמוי' (וגלוי'...) בין כאלה שהעדיפו ניגון מסוג אחד, לבין אחרים שהעדיפו ניגון מסוג שונה. מה שברור שתמיד נטלו התמימים חלק בראש - בקלחת השירה, ההתלהבות והתחרות...

התחרות הייתה ברורה ומוכנת - כשהיא מלווה בהתרגשות לא מעטה בין המלחינים - שכן הניגון הנבחר הוא זה אשר יזכה לעלות על שולחן המלך. אותו ישירו בפני הרבי במשך כל השנה.

אך משראו "מחברי הניגונים וחבר המנגנים" שלא תמיד באים לעמק-השווה, החליטו כמה תמימים (ביניהם: הת' יוסף יצחק גרינברג, הת' נחום גרינוואלד, הת' יוסף קרסיק, הת' יוסף יצחק קפלן) להקים ועדה מיוחדת אשר בשם "ועדת הניגונים" תקרא. ועדה זו הורכבה מכמה בעלי מנגנים מוכשרים. וכך בהצבעה ע"פ רוב קולות נבחר ניגון השנה.

בין חברי הוועדה במשך השנים היו: הרה"ח ר' צבי הירש גאנזבורג, הרה"ח ר' מרדכי גורארי', הרה"ח ר' אליעזר זלמנוב, הרה"ח ר' משה טלישבסקי, הרה"ח ר' אלי' ליפסקר, הרה"ח ר' אברהם פריד, הרה"ח ר' מענדל שניאורסאהן, הרה"ח ר' שנ"ז



הניגון אודות הקב"ה

לקראת י"א ניסן שנת תשמ"ח, לאחר שהגיעו ל-770 עשרה שירים שחוברו על-ידי חסידים מכל קצווי תבל, ישיבה הוועדה לאסיפה מיוחדת, ולאחר שמיעת כל הניגונים נבחר הניגון "אוהב ה'" שהלחין הרה"ח ר' אהרן בלסופסקי.

התבטאות מיוחדת התבטא הרבי על ניגון זה, והיא:

בכינוס צ"ה ("ראלי") שנערך ביום ה' דחגה"פ תשמ"ח לקראת סיומו אמר הרבי:

"סיום הכנס יהי' כרגיל בניגוני שמחה . . . ולכן הזמן גרמא לשיר 'ושמחת בחגך', ולאחר זה הניגון אודות הקב"ה "והוא יכוננה עליון", פסוק מהפרק בתהלים שסימו "כל מעיני בך" - בעצמותך".

מאורע מיוחד אף אירע בשמחת של אותה השנה (תשמ"ט) והוא כשניגנו את הניגון 'אוהב ה'" עודד הרבי את גדולה ואף הורה לשרוק.



י"א ניסן תשמ"ט

קאפיטל פ"ח: שיר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת לעגות משפיל להימן האזרחי: תבוא לפניך תפילתי הטה אונן לרנתי: ואני אליך ה' שונעתי ובבקר תפילתי תקדמך:

מלחמת הניגונים

לכבוד י"א ניסן תשמ"ט חוברו כמה ניגונים חדשים שהותאמו לקאפיטל פ"ט. כנהוג, גם בשנה זו אורגנה 'ועדה' לבחירת השיר המתאים ע"י קבוצת בחורים. אך להפתעת הכל, בחרו חברי הוועדה בניגון שלא התקבל כלל על דעת הקהל...

הגה"ח ר' יואל כהן, ששהה ב-770 בשעת בחירת השיר (מידי יום שלישי מסר ר' יואל ב-770 שיעור חסידות לבעלי-בתים), גילה את דעתו שזהו 'א' ניגון פון בארא-פארק' (כלומר, שהוא מתאים לניגוני פולין, ולא לניגוני ליובאוויטש), ובו במקום החליטו כל הבחורים שלא לבחור בשיר בו בחרה הוועדה... אלא שלא הוחלט באיזה ניגון לבחור, אם בזה שהלחין א' הבחורים שלמדו אז ב-770 (הת' חיים וולף, כיום - שליח הרבי בירושם), או



י"א ניסן תשמ"ח

קאפיטל פ"ז: אהב ה' שער ציון מכל משכנות יעקב: ולציון יאמר איש ואיש ילד ב' והוא יכוננה עליון:

בניגון אותו הלחין הרה"ח ר' שלום ברוכשטט. בסופו של דבר הוחלט לנגן את שני הניגונים, עד שבסופו של דבר תיפול ההכרעה.

בתפילות עם הרבי אכן ניגנו את שני הניגונים הללו לסירוגין, ואת שניהם עודד הרבי בידו הק'.

כמובן שגם מארגני ה'ועדה' לא טמנו ידם בצלחת, וכיון שהם עמדו בקשרים טובים עם אנשי חדר השידורים - דאגו לנצל זאת היטב, והשיר שנבחר על ידי הוועדה התפרסם בקווי הטלפון של חדר השידורים לכל העולם. ולא עוד, אלא שדאגו להשמיע את 'הניגון הנבחר' באמצעות כל הרמקולים שב-770, בשעה שהרבי ירד לאחת התפילות... וכשהגיע הרבי למטה עודד בידו הק'. וכל כך רצו המארגנים לראות בהצלחת בחירתם, עד שסידרו שברגע שסגר הרבי את סידורו אחר התפלה החלו שוב הרמקולים לעבוד בקולי קולות...

כמובן שכל זה רק הכניס אווירה של "מלחמה", ובכל עת שהושמע אותו ניגון - המשיכו כל הקהל לנגן את א' הניגונים האחרים...

לשבת הגדול, ערב י"א ניסן, הגיעו קהל גדול מאנ"ש, וביניהם - השליח המפורסם ר' שלמה קונין, שדאג כמובן לאווירה חגיגית ושמחה, כראוי לשבת שקודם יום הבהיר...

לפני השבת תלו ב-770 מודעות, ש"נבחרו ברוב דעות אנ"ש והת' שני ניגונים" (הנ"ל), ו"למען הסדר הטוב הוחלט שתחלה ינגן הקהל [בהתוועדות השבת] את ניגון מס' 1 (שהלחין הת' חיים וולף), ובהמשך ההתוועדות ינגנו את ניגון מס' 2 (שהלחין ר' שלום ברוכשטט)".

הרבי נכנס להתוועדות, ולאחר ששתה מן היין ואכל מזונות - רגע לפני שהתחילו כולם לנגן את הניגון המוסכם - קם אחד מחברי ה'ועדה', והחל לנגן בקול רם את 'הניגון הנבחר'...

למספר רגעים שררה דממה כמעט מוחלטת, כיון שבדודים ממש הכירו את הניגון (על-אף השמעתו הרצופה ברמקולים במשך השבוע)... רק בחלוף מספר רגעים הצטרפו הקהל (מאי-נעימות מול השקט הפתאומי), והשיר הלא מוכר החל להשמע, כשהרבי אינו מעודד כלל...

בשיחה השני' דיבר הרבי²⁰² על הפסוק "שיר מזמור לבני קורח" גו'

בוימגארטן והת' אברהם חריטונוב.

חשוב לציין, שחברי הוועדה עצמם, לא יכלו באותה שנה להלחין ניגון על הפרק, ומסיבה מובנת - כדי שתהי' זו בחירה אובייקטיבית.

וכך הונהג מאותה השנה, שהניגון שחברי ה'ועדה' בחרו, אותו ניגנו לפני הרבי. אמנם, באחת השנים אירע מקרה ובו לאחר שבחרה ה'ועדה' ניגון מסויים, בפועל הניגון שנבחר לאותה השנה ע"י קהל התמימים ואנ"ש הי' ניגון אחר, אך כל נקדים את המאוחר.

"שמח נפש עבדך"

בראשית חודש ניסן תשמ"ז התאספה הוועדה ובחרה מתוך מספר ניגונים בניגונו של הרה"ח יוסף-יצחק ליפסקר - "אודך ה'" וכו'.

הניגון במקורו הולחן על הפסוקים "אודך", "כל גוים" ו"כי גדול", אך בעקבות המאורעות הבאים, התווסף

למסור לו - ע"י הזקן שבחבורה הרה"ח ר' זלמן גורארי, את ברכותיהם ואיחוליהם הנפשיים של המוני אנ"ש והתמימים ככל קצווי תבל.

אלפי לבבות עצרו פעימתם, באותם רגעים קדושים, כאשר הרבי עומד בראש מורכן ובפנים רציניות ו'שליח הציבור' משמיע בקול חנוק מדמעות את הברכות והאיחולים היוקדים בכל הלבבות, אשר הועברו מיד בשידור ישיר לכמה נקודות בחצר "בית חיינו".

תשובתו - ברכתו של הרבי היוותה למעשה את ה'הפתעה' הראשונה של י"א ניסן הי' זה כאשר 'דברי הברכה' המקובלים הפכו לשיחה שנמשכה כ-7 דקות.

באותה השיחה נסובו הדברים על חשיבות עניין ה'מעו' חסידים ועל כך שכל יהודי הרי הוא בן חורין ובנו יחידו של הקב"ה ממש, וכאן, התחיל הרבי לבאר ולקשר את תחילת הפרק

(שבתחילת הקאפיטל). בסיום השיחה החל הממונה הקבוע לנגן "דידן נצח", אך קולו לא נשמע - כי כל הקהל החל בבת אחת לנגן את הניגון שחיבר ר' שלום ברוכשטט... (הניגון היחיד בו נכלל גם הפסוק "שיר מזמור" גו'), וגם הרבי החל לעודד בחזקה את השירה. כמובן, זהו הניגון שנבחר לכבוד י"א ניסן!

במוצש"ק, ליל י"א ניסן, למעלה משעה קודם תפילת ערבית כבר התמלא 770 בקהל עצום, ששרו יחד את הניגון החדש בשמחה עצומה. ברחבה שלפני ארון הקודש רקדו ר' ישראל דוכמן, פרופ' ברנובר והד"ר וייס יחד עם ר' שלמה קונין, המלהיב משם את הקהל כולו... די לתאר את הארבעה האלו רוקדים בכדי להבין את מצב הרוח המרומם שבכל ביהכנ"ס...

רק ניתן הסימן שהרבי ירד למטה, ובית-הכנסת דמה באותה שעה למעמד ה"מארש" שבמוצאי יום-הכיפורים. הרבי עלה על הבימה ועודד את השירה בתנועות חזקות. אחרי תפילת מעריב בירך ר' זלמן גורארי' את הרבי בשם כלל החסידים, והרבי השיב בברכה. לאחר מכן בירך הרב יצחק הענדל את הרבי בברכת כהנים, כשהקהל עונה 'אמן' בקול רם; הרבי חייד חיוך רחב, ואיחל: "זאל זיין א פריילעכער וואך" [לשבוע שמח].

מיד לאחר מכן פצחו כולם מתוך התרגשות עצומה בניגון הנבחר, והרבי עודד את השירה בפנים מאירות במיוחד.

שעה ארוכה אחרי שעלה הרבי לחדרו עדיין המשיכו ב-770 לרקוד ולשיר את הניגון החדש, כשאת השמחה באותה עת אין להעלות על הכתב...

כקוריוז בשולי אותה 'מלחמת ניגונים' סוערת, כך נכתב ביומן אחד התמימים מימי חג הפסח: "בתפילת ערבית של הלילה השני דפסח עבר לפני התיבה הרה"ח ר' משה טלישבסקי, שהאריך בצורה בלתי-רגילה ושר כמעט את כל ניגוני ליובאוויטש במשך התפילה וה'הלל', אך 'סלחו' לו על כך - כיון שבין השאר ניגן גם את הניגון החדש (של ר' שלום ברוכשטט), למרות שהוא מחברי ה'וועדה'...".



י"א ניסן תש"נ

קאפיטל פ"ט: פֿרְתִּי בְּרִית לְבַחֲרִי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עֲבָדִי: מִצָּאתִי דָוִד עֲבָדִי בְּשֵׁמוֹ קֹדְשִׁי מִשְׁחָתִיו: בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי:

שיר על הגאולה השלימה

לקראת י"א ניסן תש"נ בחרה ה'וועדה' בניגונו של ר' שלום ברוכשטט. בתחילה חיבר ר' שלום את הניגון על הפסוק "כרתי ברית לבחירי", כשהניגון מסיים במלים שבסיום הפרק "ברוך ה' לעולם אמן ואמן". בהמשך, הוסיף ר' שלום לניגון את הפסוק מתחילת הקאפיטל - "משכיל לאיתן האזרחי" - בעקבות שיחתו של הרבי בהתוועדות השבת, וכדלהלן.

כשנכנס הרבי לתפילות ביום י"א ניסן (שחל ביום שישי) ניגנו כל הקהל את הניגון החדש, והרבי אף עודד את השירה בידו הק'.

כבר בתחילת ההתוועדות בשבת, החל הרבי לדבר אודות הקאפיטל החדש²⁰³, כשהוא מתעכב באריכות על הקשר בין "סוף מעשה" ל"מחשבה תחילה", שדווקא ע"י העבודה בסוף זמן הגלות לברר את התחתון שאין תחתון למטה ממנו, "אשר חרפו גו' עקבות משיחך", מגיעים לעניין הנעלה ביותר, "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", "ראה המשורר ברוח הקודש ב**יאת המשיח**" (כפירוש הראב"ע על הפסוק), קץ הגאולה האמיתית והשלימה - והכח לזה הוא ע"י "משכיל לאיתן האזרחי", ההתקשרות העצמית של היהודי עם הקב"ה, שמאירה במיוחד בזמן הגלות ומגלה בו את כח המס"נ, ועי"ז פועלים את הגאולה האמיתית והשלימה. בעקבות שיחה זו, הוסיפו מיד בסיום הניגון תנועה נוספת על המילים בפסוק הראשון - "משכיל לאיתן האזרחי".



הניגון "שובה" זכה ליחס מיוחד מהרבי. כמעט מידי שבת, כשניגנו את הניגון הזה בעת ההתוועדות (בדרך כלל, מיד בתחילתה), עודד הרבי את השירה בהתלהבות גדולה. גם בעת חלוקת השטרות לצדקה, עודד הרבי רבות את הניגון.

מחזה נפלא ומיוחד הי' בהתוועדות שבת פרשת חיי שרה - כינוס השלוחים תשנ"ב: לאחר השיחה השלישית החל הקהל לנגן את הניגון "שובה ה' עד מתי", והרבי עודד את

חביבות מיוחדת לניגון "שובה"

בימים הסמוכים ל"א ניסן תנש"א נבחר הניגון "שובה ה' עד מתי" וגו', שהלחין הרה"ח ר' פייטל לוינ (שהלחין גם את השירים שהושרו בשנים תשמ"ב ותשמ"ג).

בהתוועדות שבת הגדול (ח' ניסן), שרו כל הקהל את הניגון עם כניסתו של הרבי, שעודד את השירה - והי' נראה שאף שר בעצמו(!) עם הקהל.

בערב יום י"א ניסן נסע הרבי לאוהל, ובחזרתו - כשנכנס לתפילות מנחה וערבית הי' בית הכנסת מלא פה-אל-פה מאנ"ש והת' שיחיו, ואורחים רבים מכל קצווי תבל שהגיעו ליום זה.

כמובן, שכשנכנס הרבי לתפילת מנחה, וכן בצאתו - לאחר תפילת ערבית, שרו את הניגון החדש - "שובה ה"י".

בין מנחה למעריב דפדף הרבי בסידורו לקאפיטל החדש המופיע בתפילת יום השבת ועיין בו משך זמן.

אחרי תפילת ערבית וברכת החסידים פתח הרבי ב'שיחה-ברכה' כמענה לברכות, בשיחה בירך הרבי רבות את החסידים, כמו כן התעכב הרבי על המילים "ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה

ידינו כוננהו"204.

כשיצא, החל כל הקהל לנגן שוב את הניגון כשהרבי מעודד את השירה.

למחרת, במוצאי י"א ניסן לאחר תפילת ערבית חילק הרבי שתי שטרות לצדקה במשך כשעה, כשבמהלכה החלו הקהל בשירת הניגון החדש, והרבי עודד לכל עבר בתנועות חזקות ובאופן נדיר ממש.

עידודים מיוחדים בהתוועדות האחרונה

הניגון "שובה" זכה ליחס מיוחד מהרבי. כמעט מידי שבת, כשניגנו את הניגון הזה בעת ההתוועדות (בדרך כלל, מיד בתחילתה), עודד הרבי את השירה בהתלהבות גדולה. גם בעת חלוקת השטרות לצדקה, עודד הרבי רבות את הניגון.

מחזה נפלא ומיוחד הי' בהתוועדות שבת פרשת חיי שרה - כינוס השלוחים תשנ"ב: לאחר השיחה השלישית החל הקהל לנגן את הניגון "שובה ה' עד מתי", והרבי עודד את

השירה באופן מפליא ממש - תחילה ביד אחת, פעם בזו ופעם בזו, בחזוק רב, אחר-כך בשתי ידיו הק' יחד ביתר שאת ועזו, ובתנועה הידועה סימן לנגן שוב ושוב, כשבמהלך כל הניגון הרבי מביט לעבר השלוחים באופן 'מבהיל' ממש.



י"א ניסן תשנ"ב

קאפיטל צ"א: אֲרַךְ יָמִים אֲשָׁפִיעָהוּ וְאֶרְאֶהוּ בִּישׁוּעָתִי:

בציפיי' ל"שיר חדש"...

גם בשנת תשנ"ב, על אף המצב החמור שנוצר בכ"ז אדר ראשון, התכונה לקראת היום הגדול לא נחסרה כלל. היו אלו, בראש ובראשונה, שורה ארוכה של פעולות שניתנו כמתנה רוחנית לבעל יום ההולדת - הן בלימוד והן בענייני הפצת המעיינות - כשלצד כל אלו לא נפקד גם מקומו של שיר חדש, כנהוג מידי שנה. השנה נבחר ע"י 'הועדה המיוחדת' לחן חדש על המילים "אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי" - סיומו של פרק צ"א - שהולחן ע"י הרה"ח ר' שלום ברוכשטט.

הפעם הראשונה

בי"א ניסן אותה שנה לא זכו החסידים לנגן את הניגון בפני הרבי. הפעם הראשונה בה שרו את השיר בפני הרבי הייתה בחג השבועות תשנ"ב (הפעם הראשונה בה זכו לחזות בפני קדשו לאחר מה שאירע ל"ע בכ"ז אדר-ראשון), כשהרבי ישב על כסאו הק' בפתח 770 לאחר ה'תהלוכה' ועודד את הניגון.

ההזמנות הבאה שבה ניגנו החסידים את הניגון בפני הרבי הייתה בשבת ו' תשרי תשנ"ג, וכך תיאר א' התמימים את מאורעות אותה שבת:

"עוד בשעות הבוקר המוקדמות התמלא 770 לחלוטין. שמועות משמועות שונות אמרו כי לתפילת שחרית יצא הרבי ויהי' נוכח למשך כל התפילה (שחרית קריאת-התורה ומוסף). השמועות הללו התבררו כנכונות למחצה. הרבי אמנם יצא אל הקהל לקראת קריאת התורה, ונודע כי ישהה בחדרו המיוחד עד לאחר

תפילת מוסף... מעט קודם סיום התפילה נשאל הרבי על ידי מזכיריו אם ברצונו לראות את הקהל, וכך יוכל הקהל לאחל לרבי "גוט שבת"; הרבי השיב בחיוב. בסיום התפילה החל הקהל לנגן את השיר "אורך ימים אשביעהו". התרים השלישי בחלון הוזז הצידה, ופני הקודש נראו שוב אל הקהל, שהגביר את קצב השירה עוד ועוד.

פני הקודש נראו מאירות וחייכניות, מה שגרם לשמחה ונחת-רוח רבה. במהלך השירה עודד הרבי בראשו ובידו הק' את השירה, כשהקהל מגביר בתגובה את השירה בצורה שלא זכורה זה זמן רב...

כעבור כמה דקות רמז הרבי והחלון נסגר, אך השמחה והריקודים נמשכו בבית הכנסת עוד שעה ארוכה, מתוך שבח וודוי' להשי"ת על הזכות שנפלה בחלקנו - לראות את מלכנו פעם נוספת מאז אותו יום מר ונמהר, ו"ך אדר ראשון...".



י"א ניסן תשנ"ג

קאפיטל צ"י"ב: מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לַהֲדוּת לֵה' וּלְיִמְר לְשִׁמְךָ עֲלֵינוּ: צְדִיק כְּתָמָר יִפְרַח כָּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשָּׁה:

צדיק כתמר יפרח

ביום ד' ט' ניסן, התכנסה 'הועדה המיוחדת' לקבוע את הניגון שיושר החל מ"י'א ניסן הבעל"ט, וברוב מוחץ בחרו חברי הועדה בשירו של ר' שלום ברוכשטט.

הניגון שנבחר הותאם לפסוקים "מזמור שיר ליום השבת", "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון", צדיק

כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה", "הנה זה משיח בא", בתוספת מילים באידיש - המלאות באמונה וביטחון: "הנה זה משיח בא, אט-אט קומט משיח, אט-אט איז ער דא, נאר עפנט אויף די אויגן; אט-אט קומט משיח, אט-אט איז ער דא, משיח שטייט שוין אויפ'ן שוועל" [הנה זה משיח בא, הנה כבר משיח בא, בקרוב ממש הינו כאן, רק תפקחו את העיניים; הנה כבר משיח בא, בקרוב ממש הינו כאן, משיח כבר ניצב על הסף!].

כל קהל החסידים המתין בדריכות ליום י"א ניסן, בתקווה שהרבי יצא לקהל וינגנו בפניו את הניגון החדש.

[יש לציין כי למרות בחירת ה'וועדה' בניגון של ר' שלום ברוכשטט הופצה שמועה שבחרו בניגון אחר, ובתפילת ערבית של יום אור ל"א ניסן הושר אותו ניגון].

ביום שישי י"א ניסן בשעה 1:48, נכנס הרבי לתפילת מנחה בחדר המיוחד, כשכל הקהל מנגן את הניגון החדש. גם בשבת הגדול (י"ב ניסן) ניגן הקהל את הניגון החדש כשהרבי נכנס לחדר המיוחד.

"קשה עלי פרידתכם"

הפעם הבאה בה ניגנו את הניגון בפני הרבי הייתה בהתוועדות שמח"ת תשנ"ד. כנהוג בקביעות של אותה שנה (בה שמח"ת חל בערב שבת) נערכה התוועדות 'השלמה' לשמח"ת בשעת 'רעוא דרעיון' של שבת בראשית.

כבשנים כתיקונן, נטלו הקהל את ידיהם זמן קצר קודם השקיעה, וכחצי שעה לאחר-מכן נודע כי הרבי אכן יצא אל הקהל. בשעה 19:05 נכנס הרבי היישר אל המרפסת, ובסופה של ההתוועדות (לאחר שניגנו - כנהוג - את ניגוני כל רבותינו נשיאינו ואת ניגוני הרבי) החל הקהל לנגן את הניגון שחובר ל"א ניסן - "מזמור שיר ליום השבת", כשהרבי מעודד קלות את השירה בתנועת ידו הק'.

אף בימים אלו, בהם החושך יכסה ארץ וערפל לאומים, הנה מדי שנה בשנה מחברים ניגון לקאפיטל החדש של הרבי, אשר ניגון זה מושר בי"א ניסן ובמשך השנה בד' אמות כ"ק אדמו"ר ובקרב קהל החסידים, ובוודאי מסב הדבר קורת רוח לאבינו רוענו.

כמובן שעלינו לדעת בוודאות: ללא כל ספק, אשר לא עזב ולא יעזוב הרועה את צאן מרעיתו, וביום הבהיר י"א ניסן - כאשר השמחה פורצת את כל הגבולות, ובמיוחד בעת שירת וריקוד 'ניגון הקאפיטל' המיוחד - נוכח עמנו בעל ההולדת והשמחה, בדיוק כבעבר.

וברור הדבר, שבקרוב ממש נזכה להתגלותו לעין כל בביאת משיח צדקנו, ונזכה לראות את מלכנו מעודד בעוז את שירת ה"שיר חדש" בגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש!



תהלה בקול חסידים

ואברהם מברך לך

ברכות אנשי הדור לנשיא

עם התקרב יום י"א בניסן מידי שנה, הפגין העולם היהודי כולו על כל חוגיו ושכבותיו את הערצתו הגדולה כלפי נשיא הדור ומנהיגו. גדולי ישראל, אישי ציבור, מנהיגי מדינות ואף אישים פרטיים ראו באירוע זה הזדמנות מתאימה ביותר להביע את תודתם ורגשי לבבם לצדיק וקדוש זה, אשר באישיותו המופלאה והנערצת משמש הוא כעוגן הצלה גשמי ורוחני ליהודים וערכי היהדות, ואף לשלום העולם כולו, וברכה מעומק הלב שיאריך השי"ת ימיו ושנותיו על כסא ממלכתו עד ביאת הגואל.

ואף הוא הי' עונה כנגד המברכים - התייחסות מיוחדת הביע הרבי כלפי המברכים במכתבים פרטיים ואף בשיחות פומביות, בתודה חמה ובשפע ברכות

וְחִסְדֵּיךָ יְבָרְכֵנִי

ברכות החסידים

בשנות הנשיאות הראשונות נדירות היו הפעולות הקשורות ליום הולדתו של הרבי, מה גם שרבים לא ידעו כלל מתאריך זה. אך כבר בשנת תשי"א מצינו במכתב לר' מרדכי הכהן: **"בעתו קבלתי ברכתו ליום ההולדת, וכל המברך יתברך בברכתו של הקב"ה שהיא בתוספת מרובה על העיקר לחיים שלמים ונעימים מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף"**²⁰⁷. מכתבו של ר' מרדכי לא הגיע לידינו.

מהמכתבים הנדירים והמיוחדים הוא מכתבו של הרב החסיד אלי' יאכיל סימפסון ע"ה, מכתב מיום י"א ניסן תשי"ג: **"... ויעזרהו השי"ת בסיוע רב בלי גבול לנהל את כל אחינו בני" בכל המדינות בכלל ואת עדת החסידים בפרט..."** בסוף המכתב מוסיף הרב סימפסון ברכה לא שגרתית **"וכל המנגדים והקנאים יתהפכו לאוהבים באמת"**²⁰⁸.

ברכה מיוחדת נוספת מן השנים המוקדמות, היא ברכת חסידי חב"ד באה"ק בשנת תשכ"ב. באותה השנה אנ"ש באה"ק התאספו בירושלים להתוועדות חסידים לרגל י"א ניסן, במהלך ההתוועדות גמלה בלב החסידים ההחלטה לשגר מכתב ברכה לרבי, וממחשבה למעשה - הרה"ח ר' שמואל אליעזר הלפרין ניסח מעל לשולחן ההתוועדות ברכת חסידים נלבבת בשפה נאה וברגש חסידי:

החתומים מטה, רבני וזקני אנ"ש ותלמידי התמימים מקושרי כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנתאספנו ברוב עם לחגוג את יום הולדת השישים לאיוש"ט של כ"ק אדמו"ר שליט"א בהלל והודיה לה' על הטוב אשר גמלנו ולכל בני ישראל בדורנו, ביום הבהיר זה, ובחודש אשר חשף ה' את זרוע קדשו לשתף מידת הרחמים במידת הדין (והצמצום) בהתגלות אלוקות ע"י משה בחיר ה' באותות ובמופתים על אדמת בני חם, וארובות השמים נפתחו וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בנבואתו, והחודש אשר בו ירדה שכינה למטה והוסיף ה' לנטות ימינו וחסדו הגדול להאיר עלינו את חשכת הגלות ביום הזה, שבו נולד משה של דורינו, מדברנא דאומתיה, להחיות נפשינו ונפש רבבות אלפי ישראל בחיים האמיתיים המשתלשלים מאלוקים החיים, ממוצע המחבר העומד בינינו לבין הוי' אלוקינו - שולחים בזה מהררי ציון את ברכות מזל-טוב הלבביות והנאמנות.

ויהי רצון מלפניו . . . שישלח ברכתו ממעל לחזק את כ"ק אדמו"ר שליט"א בבריות גופא לאיוש"ט וכולנו יחד נזכה שכ"ק אדמו"ר שליט"א יוליכנו בקרוב לקראת משיח צדקנו"²⁰⁹.

אירע גם שהחסידים ביקשו להתברך מבעל השמחה ביום בו מזלו גובר. בי"א ניסן תשי"ט נכנסו הרה"ח ר' שמואל לויטין והרה"ח ר' זלמן דוכמן ליחידות וביקשו שהרבי יברכם לכבוד יום הולדתו. הרבי חיך ואמר **"אלע ברכות וואס אידען בענטשען זיך איינער דעם אנדערען זאלן מקוים ווערן. דער אויבערשטער זאל געבן מיט א הוספה"** [שכל הברכות שיהודים מאחלים איש לרעהו יתקיימו. שהשם יתברך יתן בהוספה]²¹⁰.



לב מלכים וְשָׂרִים

ברכות אנשי ציבור

נוכח התפתחות צבא השליחות והשפעתו הרחבה של הרבי בכל קצווי תבל, התוודעו אנשי ממשל רבים לדמותו הגדולה של נשיא הדור ומנהיגו. אך טבעי הי' שבהתקרב י"א ניסן הגיעו למזכירות מכתבי ברכה מראשי ממשלות, שרים, ראשי ערים ועוד.

הברכה המפורסמת ביותר היא דווקא זו שלבסוף לא נמסרה. הי' זה בשנת תשל"ח, הרב **אברהם יצחק שם טוב** הי' במגעים עם צוות הבית הלבן בניסיון לארגן פגישה בין נשיא ארה"ב דאז - מר ג'ימי קרטר לקבוצת שלוחים לרגל י"א ניסן ולצורך זה שוחח עם מזכירתו האישית של הנשיא. לאחר מספר ימים התקשרה המזכירה והודיע שמר קרטר רוצה להיפגש עם הרבי בלשכתו! הרב שם טוב הסביר למזכירה הנדהמת שהרבי אינו יוצא מ770 אפילו כדי לפגוש את הפרזידנט של ארה"ב...

לאחר מספר ימים התקשרה שוב המזכירה ואמרה שהנשיא הבין שהרבי לא נוסע ולכן הוא יתקשר ביום י"א ניסן לברך את הרבי באופן אישי בשיחת טלפון. גם הפעם הסביר לה הרב שם טוב שהדבר ככל הנראה לא יתאפשר כי ביום הולדתו הרבי נוסע לאוהל וזהו יום שמוקדש להתבודדות ותפילה ולא נראה שיהי' זמן לשיחה. המזכירה הגיבה באי אמון מוחלט **"יש אדם בעולם שלא מוכן לקבל שיחת טלפון מנשיא ארה"ב"!** הרב שם טוב התקשר למזכירות והרב חודקוב אישר את דעתו, הרבי לא ישוחח עם מר קרטר בי"א ניסן.

לדברי הרב שם טוב מאורע זה השפיע מאוד על מר קרטר שהעריך את העדפתו של הרבי לעבודתו הרוחנית על פני שיחת טלפון מהבית הלבן, ומאותו היום גברה שבעתיים הערכתו והדרך ארץ לרבי ולחסידיו²¹¹.

בשנת תשל"ב, שנת השבעים להולדת הרבי, העסקנים ר' שמואל חפר ור' שלמה מיידנצ'יק עמלו רבות על עריכת אלבום ברכות ואיחולים מאנשי ממשל בכירים בארץ הקודש. מלאכת איסוף הברכות נעשתה בשום שכל כך שכמה שיותר מאנשי הממשל ישתתפו. מתחילה פנה ר' שלמה לאותם הח"כים שידע שמעוניינים מעצמם לברך, כך כשהאלבום כבר הי' מלא בברכות פנה לח"כים כאלו שמסיבות שונות ומשונות נמנעו מלכתוב וכעת בראותם את שמות חבריהם מופיעים באלבום, סרו המניעות והעיכובים ואף הם כתבו ברכה בשמחה.

לאחרי כל זה פנה ר' שלמה לאגוזים הקשים שטרם השתכנעו לכתוב והראה להם את האלבום המלא וטען בפניהם - לאחר שכולם חתמו איזה פנים יהיו לכם שרק שמותיכם נעדרים מן הרשימה...

בדו"ח שכתב ר' שלמה לרבי הוא מתאר את א' מהח"כים ששוכנע בטענה הנ"ל: **"הוא לקח עט וכתב לאט לאט, אות באות, פשוט ראיתי עד כמה הוא מתאמץ בכדי לכתוב, פניו היו משהו משונה, נהיה אדום כזה, רציני מאד, נדמה לי שהיו לו בפניו סימני תשובה . . . אחרי שגמר לכתוב אמר לי, אתה יודע שאני חשבתי על כל מילה ומילה..."**

ברכת אב

הגה"ח ר' לוי יצחק

עם הדפסת אגרותיו של אביו של הרבי הרב לוי יצחק, התוודענו למכתבי הברכה ששלח לרבי פעמים רבות לרגל יום הולדתו. בולט במיוחד המכתב ששלח ביי"א ניסן תרצ"ב, לרגל יום הולדת השלושים. בנוסף לסגנון האופייני לכתביו, המלאים בקבלה ורזי תורה עמוקים, מכתב זה נושא אופי לבבי מאוד והרלווי"צ מביע במילים נרגשות את געגועיו להתראות עם הרבי שוב, בחלוף ארבע שנים מאז התראו בפעם האחרונה לפני חתונתו:

"והנני מברך אותך בני אהובי מחמדי ויקירי שיחי, ליום מלאת לך שלשים שנה, כי תהי' בן שלושים לכח במלא מושג המילה . .

"ובכן יתן לך השי"ת כח ועצמה . . וחיי נחת ענג וכל טוב בגו"ר עם רעייתך כלתי היקרה שיחיו, לאורך ימים ושנים טובים ונעימים תצליחו ותתגדלו מעלה מעלה ועינינו תראינה ותחזינה כל אלא ונשבע רוב נחת וענג וירחם עלינו השי"ת להתראות במהרה בכל טוב אתכם . .

"כחפץ אביך מברכך האוהב אותך מקירות לבו ונפשו".

נקודה נוספת במכתבים אלו, אלי' יתייחס הרבי שנים רבות אחר כך בהתוועדויות י"א ניסן, היא הקשר בין י"א ניסן לשבט אשר. פעמים, שבביאור העניין, יציין הרבי למכתבו של הרלווי"צ ביי"א ניסן תרח"צ²³³.

גדלותו התורנית והרוחנית של הנשיא, והשפעתו הכבירה על עולם התורה, הנה במכתביהם ניבעים רגשי הערצתם יתר על שאר המכתבים.

בשנת תשל"ב אגודת הרבנים של ארצות הברית בראשות הרב משה פיינשטיין שיגרה איגרת ברכה מיוחדת ואף משלחת רבנים גדולי תורה שיגישו את הברכה לרבי פנים אל פנים. בין הרבנים החשובים נכחו ראשי בתי דין, ראשי ישיבות ורבני ערים מכל ארצות הברית²¹⁵.

כמו כן האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור שיגר שליח מטעמו להביע את איחוליו בפני הרבי.

מילים נפלאות מצינו במכתבו הנרגש של הרב יוחנן סופר - ראש ישיבת ערלוי וחבר נשיאות אגודת ישראל העולמית (שאף הם שיגרו מברק ברכה),

. . הנני בזה בברכת הדיוט קלה לרגל שזכינו שכ"ק שליט"א יגיע בימים אלו לשנת השבעים, והנני תפילה שהשי"ת יחזקהו ויאמצהו שיזכה מתוך נחת ובריאות גופו הקדוש ומתוך כוחות רעננים לעמוד לנס עמו ולנהלנו לקבלת פני משיח צדקינו ב"ב ולהאיר לבנ"י מאור תורתו חכמתו וקדושתו עד יעמוד הכהן לאורים ותומים אכי"ר.

כה דברי המתאבק בעפר רגליו הק' וחותרם בכל חותמי ברכות ומשתחוהו אפים ארצה מול כ"ק רבינו שליט"א.

גם הרב עובדי' יוסף שיגר את ברכתו הלבבית,

אל כבוד ידיד עליון וידיד נפשנו הרב הגאון הצדיק בנן של קדושים, אראלים ותרשישים. פאר הדור והדרו, עמוד הימני, פטיש החזק מזכה הרבים עמו עוז ותושיה ונהורא עמיה שרי כקש"ת כמהר"ר מנחם מנדל שניאורסון שליט"א, האדמו"ר מליובאוויטש, יאריך ה' ימיו ושנותיו עד ביאת גואל צדק אמן.

. . אשרי חלקו ומה נעים גורלו שזכה להיות ממצדיקי הרבים בדור יתום זה, אבל אין דור יתום שכבוד גאונו שרוי בתוכו, ועליו יומלץ: והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

השי"ת יתן לו כח וחיל בריאות איתנה ונהורא מעליא חיים טובים ארוכים ומתוקנים, ועיני קדשו תחזינה בביאת גואל

צדק הן משיח לישראל, יגל יעקב ישמח ישראל אמן ואמן.

בברכת חג כשר ושמח וכל טוב

וביקרא דאורייתא, הדורש שלום גאונו ותורתו כל הימים

עובדיה יוסף

הרב שלמה זלמן אוירבך דורש במכתבו לשנת השבעים דרשה על הפסוק "ימים על ימי מלך תוסיף",

. . בברכה כי ימים על ימי מלך יוסיף לו ד', כי שנותיו של מלך ומנהיג אינם רק שנותיו של היחיד אלא שנות דור ודור, ויגיע לגבורות מתוך ברכה ושמחה כי גבר חסדו על יראיו²¹⁶.

כעבור חמש שנים במלאות לרבי שבעים וחמש, שוב שיגר הרב אוירבך איגרת של ברכה:

גם אני הקטן מצטרף להודות לה' לשמוח יחד עם רבבות ישראל במלאת שבעים וחמש שנה להאדמו"ר המופלא והמיוחד הרבי מליובאוויטש שליט"א, אשר בדור הזה הוא מגדל אור המאיר ומפיץ קרני אור של אמת בליבותיהם של ישראל די בכל אתר ואתר, ומחדיר בהם אור תורת ה' ומצוותיה, ויחד עם ההודיה על העבר, גם אני מצטרף לתפילה ולברכה הנישאת בפי כל, כי לא ימיש ה' חסדו מאיתנו ויאריך ה' ימיו ושנות ממלכתו, עד עמוד הכוהן לאורים ותומים במהרה בימינו אמן.

מכתב מיוחד נוסף משנת תשל"ז הגיע מאדמו"רי ארה"ק תובב"א²¹⁷:

למעכ"ק גאון ישראל וקודשו שר התורה חכם הרזים, רבם ומאורם של ישראל, פאר הדור והדרו, צדיק יסוד עולם, מצודתו פרושה על פני כל קצווי תבל להשיב רבים מעוון ולקרב את ישראל לאבינו שבשמיים, לוחם מלחמות ה' במסירות נפש וכו', אדמו"ר מרן מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן מליובאוויטש

אחד"ש כהדג"ק שליט"א

לקראת יום י"א ניסן הבעל"ט, בו ימלאו בעזהי"ת שבעים וחמש שנה למעכ"ק אדמו"ר שליט"א הרינו בזה בתפילה ובברכה מקרב ליבנו שיאריך ה' ימיו ושנותיו בנעימים ויהיו ימיו מאה ועשרים שנה מתוך בריאות שלימה ומנוחת הדעת, ויתחדש כנשר נעוריו לקדש שם שמים ברבים ולהפיץ אור תורת קדוש ישראל בעש"ט זיע"א ביד רמה ובריש גלי, ובימיו ובימינו תתגשם שאיפת קודשו הטהורה לקרב כל בית ישראל לאלוקיו.

זכות הרבים תעמוד לכהדג"ק שליט"א שיוסיף לו השי"ת כח ועוצמה להשפיע מחכמתו תורתו וקדושתו, וינהל את ישראל לקראת פני משיח צדקנו, ויזכה לראות בבנין בית המקדש וקיום כל היעודים הנבואיים בעגלה דידן ובזמן קריב, אמן כן יהי רצון.

על החתום באו האדמו"רים מנהיגי קהלות החסידים - ביאלה, לובלין, מחנובקא, סדיגורא, מודיץ, בוהוש וזוועל.

דרש נאה דורש הרב חיים קרייסווירטה אב"ד דקהלת קודש אנטווערפען במכתבו מיום ט' ניסן תשמ"ב יובל השמונים²¹⁸:

"ואם אמנם נחלקו חז"ל שתי שנים ומחצה, אי נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, הרי כלפי מעכ"ק האדמו"ר שליט"א הכל מודים שאשריו ואשרי דורו, כתוספ' עירובין י"ג...²¹⁹

ווארט זה מדברי התוספות מוזכר בכמה מכתבי ברכה נוספים מגדולי התורה, כמו למשל מכתבו של הרב יצחק יעקב וייס - גאב"ד העדה החרדית:

"...ואשריו ואשרי דורו (תוס' עירובין די"ג ע"ב ד"ה נוח) בפעולותיו הנשגבות והשפעתו הגדולה להציל רבים מרדת שחת ולהכניסם תחת כנפי השכינה בכל מקומות מפוזריהם, כה יוסיף השי"ת לכהג"ק אמיץ כח ושנות חיים טובים ארוכים להאיר עיני הרבים באהבת התורה וחסידות ויראת שמים עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן".

זוהי רק טעימה קטנה מרשימת מאות ואלפי מברכים אשר רבים המה ואי אפשר לפורטם - להודיע ששמחתו של הנשיא הלכה והתפשטה עד שנהייתה לשמחת הדור כולו.



וְאֵנִי אֶבְרַכֶּם

מענות הרבי למברכים

"בשעה שיהודים באים ורוצים לעשות נחת-רוח, או להעניק כבוד, או להביע תודה ליחיד בתור בא-כוח של ציבור ורבים - הנה לכל לראש . . נדרשת הכרת טובה . . וזוהי מחובתו הנעימה של זה שבירכוהו, שגם יביע תודה מקרב ולב עמוק לכל אלה שמסרו את ברכותיהם ואיחוליהם במילים, או מכתבים, או על-ידי נוכחותם פה...²²⁰

ואכן יחס מיוחד של תודה והכרת הטוב ניכר במהלך השנים מהוד כ"ק אדמו"ר כלפי מברכיו הרבים. עיתים שאף הי' נוסח כללי שנשלח לכל המברכים. כך מצינו במכתב מחוה"מ פסח שנת תשי"ז²²¹:

ב"ה, ח"י ניסן, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, מכתב ברכה,

וברך לקחתי ואשיבנו, שיתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר וכמ"ש ואברכה מברכיך,

ובפרט בסגולת ימים אלו דזמן חירותנו, יהי רצון שיושפע חירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב,

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו. ועיין רפ"ה מח"פ להרמב"ם.

בברכת החג,

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א עה"ח, והנני חותרם בשמו,

המזכיר

אגרת דומה נשלחה בימים אלו לכמה, ותוכנה מענה לברכות לרגל י"א ניסן.

באיגרת לרב **יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק** מיום י"ד ניסן - ערב חג הפסח - תשל"ב מודה לו הרבי על הברכות:

"...ות"ח על הברכות. וכבר מלתי אמורה בתוה"ק: ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של הק' שתוספתו מרובה על העיקר (וכהמצו"ב)²²².

המצו"ב המופיע בחצאי עיגול הוא ככל הנראה שיחת י"ד כסלו תשכ"ט שהוגהה בשנית לקראת י"א ניסן תשל"ב ותוכנה - תודה על הברכות²²³.

שיחה זו שהוגהה שוב בלה"ק כשהפעם הוסרו ממנה כל האזכורים ל"שנת הארבעים" ליי"ד כסלו, ויצאה בסמיכות ליי"א ניסן, התקבלה אצל החסידים כהבעת תודה מהרבי על אלפי הברכות שהגיעו.

ברוב האגרות שהגיעו לידינו כמעט ואין התייחסות לתוכן הברכה - אך פעמים מעטות כן מצינו התייחסות. הרב **יחזקאל בעסער** שימש כסגן נשיא מועצת אגודת ישראל בארה"ב, וכן הי' ידוע בנאומיו המאלפים. במכתבו לקראת י"א ניסן תשל"ג הוסיף דרוש נאה על פרק ע"ב - פרקו של הרבי באותה השנה:

”...בפסוק 'ורב שלום עד בלי ירח' יש רמז לשמו של כבוד קדושתו, ש"בלי" הוא ראשי תיבות 'בן לוי יצחק'...”

בהמשך מכתבו מעיר הרב בעסער מפירוש רש"י במסכת נדה דף מה, ב. הגמרא שם מביאה "סימן" למחלוקת אמוראים לעניין "תוך זמן כלפני זמן או לאחר זמן" "וסימניך וזאת לפנים בישראל". ומבאר רש"י את הסימן בשני ביאורים **"וזאת לשון נקבה - כלומר רב חנינא דשמיה לשון נקבה - אמר לפנים, כלומר לפני זמן ולא תטעה להחליף דבריהם"**, וממשיך רש"י להסביר את הסימן ב"לשון אחר" גם לרב שסובר כרב חנינא במחלוקת זו **"ל"א, שמו של רב - דאמר כלפני הזמן - מובלע בתיבת ישראל"**.

את כל זה מביא הרב בעסער כהערה לדרשתו - שכן גם בתלמוד נהוג למצא רמזים לשמות האמוראים בפסוקים.

במענה הרבי אליו מודה הרבי לדרשה זו ואף מעיר עלי':

”העיקר, ת"ח על ההערה לרש"י נדה מה: ד"ה וזאת. ולכאורה צ"ע שלא צירף רש"י ב' הפי' יחד ויהי' סימן שלם (ע"ד פי' הב"ח). ואין הזמ"ג לחפש בס'.”^[דרוש]

תקצר היריעה מלסקר את ברכותיו של המשורר החסידי ר' **צבי מאיר שטיינמץ** המפורסם בשם העט "**צבי יאיר**"^[דרוש], בכל שנה נהג ר' צבי להעלות עלי גליון ברכה נרגשת ומליצית בשפתו הייחודית. לברכה הי' מצרף שיר שכתב באותה

השנה ופעמים רבות שהי' מפרסם את השיר בגליון "כפר חב"ד" שיצא לרגל י"א ניסן.

בשנת תשמ"ה שלח ר' צבי את ברכתו לרבי אך לשם שינוי השיר נעדר מהברכה. הרבי ענה בגוף כתב יד קודש על גבי המכתב^[דרוש]:

"פננ [פדיון נפש נתקבל]

כמנהגו מאז
מצרף
שיר
ואמחז"ל [ואמרו חז"ל]
שלא מורידין
ואדרכא'

הרבי מציין את רש"י על מסכת מגילה (כ"ו א' ד"ה אבל מכרו תורה) "מעלין בקדש ואין מורידין" ומזכיר לר' צבי שגם השנה יכתוב שיר - ברכה לכבוד י"א ניסן.

מר **יעקב אגם** הי' אמן ישראלי בעל שם עולמי שזכה לתרום מכשרונו למען פעולות חב"ד כשהמפורסמת שבהם היא חנוכיית הענק הממוקמת בשדרה החמישית במנהטן. לקראת י"א ניסן תשל"ז שלח לרבי ברכה ליום ההולדת וצירף אלי' אלבום מיצירותיו.

באגרת מיום הבהיר כ"ח סיון משיב לו הרבי על הברכה:

"ולכל לראש תודתי הלבבית בעד ברכותיו ואיחוליו. וברכה אשיבנו בלשון חכמינו ז"ל, כל המברך מתברך מה' מקור הברכות, שתוספתו מרובה על העיקר. יברכהו השי"ת מידו המלאה בכל המצטרך לו"^[דרוש].

בהמשך המכ' מתייחס הרבי אף לאלבום האומנות שצירף, "ומשנה תודה בעד האלבום הנהדר, שאע"פ שזהו לגמרי לא בשטח שלי, אבל הרושם הכללי מרהיב את את העין אפילו של מי שאינו מומחה באמנות..."

עם זאל זיין גוט

הרבנית הצדקנית מרת חנה

התוועדות י"א ניסן מיוחדת במינה הייתה עורכת אמו של הרבי הרבנית חנה נ"ע מדי שנה בביתה, לשם הייתה מזמינה כמה מזקני החסידים. התוועדות דומה הייתה נערכת גם מדי כ' מנחם אב. היו אלו התוועדויות מיוחדות מאוד בהם הייתה מדברת הרבנית דברים מופלאים ומגלה רבות אודות ילדותו של הרבי וכן אודות גדלותו של בעלה הרב לוי יצחק.

בי"א ניסן תשכ"ד פתחה הרבנית את ההתוועדות באומרה "לחיים, עם זאל זיין גוט" (=שיהי' לו - לרבי - טוב). ר' זלמן דוכמן שנכח במקום שאל את הרבנית האם זה ביטוי שנובע מכך שרוצים לברך כל כך הרבה ולא מצליחים לפרט את הברכה, הרבנית חייכה ואמרה "ניין, אט דאס איז טאקע די ברכה, עם זאל זיין גוט, עס קומט אים" (=לא, זוהי אכן הברכה, שיהי' לו טוב, זה מגיע לו).

לי"א ניסן תנש"א נסע לרבי ר' שמואל לו שנכח באותה התוועדות מלאת הוד בבית הרבנית חנה נ"ע, ובהגיעו לרבי נזכר באותו סיפור והחליט לספר זאת לרבי. הוא העלה עלי כתב את דבר המעשה והוסיף בשולי הדברים את ברכתו - 'אמרו צדיק כי טוב', שיהי' טוב לרבי.

תשובת הרבי הייתה "ת"ח על הברכות ואברכה מברכיך וכו'", הנוסח שענה הרבי לכל המברכים. ובנוגע לסיפור הוסיף הרבי "ת"ח על הפרטים שכותב".

כאמור בראשית הסקירה, החל משנת תשל"ב הי' ר' שלמה מיידנצ'יק מגיש לרבי את ברכות אנשי הממשל בישראל. יחס מיוחד מהרבי לברכות אלו ניתן למצוא בר"ד ששלח הרב אפרים וואלף משיחת טלפון מהמזכיר הרב חדקוב שהורה בשם הרבי **"ספר ההחתמות שקיבץ ר' שלמה מיידנצ'יק, קודם שישלחו לארצה"ב שיעשו צילום מכל האלבום ויוכלו להראות"**^[דרוש].

כלומר, הרבי מורה לרב וואלף להשאיר בארץ הקודש עותק מברכותיהם של אנשי הממשל לרבי - על מנת שיוכל להראות למבקרים וכדומה.

מעניין לציין שהרעיון להשאיר עותק מספר הברכות בכפר חב"ד כבר עלה תוך כדי איסוף הברכות - ע"י הפרזידנט דאז מר זלמן שז"ר. וכך כותב ר' שלמה בדו"ח **"ידידנו (שז"ר) התחיל לקרוא את הברכות, לא רק את שמות הכותבים אלא גם את התוכן, ומאד התפלא מזה ואמר: זה מפעל יפה מאד, צריכים לצלם זאת ולהשאיר עותק מצולם כזה בכפר. אמרתי לו כך: זה מה שאתה מציע . . זה רעיון מצוין וכך נעשה, אלא תתאר לך איזו צורה תהיה לכל הספר כאשר ברכתך לא תופיע בו! . . אני יצאתי מהחדר והוא ישב הרבה זמן וחשב, וכתב מה שכתב"**.

כאמור, בשנת תשמ"ז שדרג ר' שלמה את המיזם והוסיף ברכה כללית מכובדת. באותה שנה זכו הברכות להתייחסות מיוחדת מהרבי בפומבי, התייחסות המלמדת באיזה אופן מקבל הרבי את הברכות הנשלחות אליו.

בהתוועדות שבת הגדול - י"ב ניסן הודיע הרבי כי במוצאי שבת תיערך התוועדות נוספת, במהלכה ידובר אודות נושא שלא מתאים לשבת. החסידים הבינו כי דבר מה חשוב הולך להתרחש, לא בכל יום עורך הרבי שתי התוועדויות ביום אחד!

ואכן, הודעת הרבי בהתוועדות הפתיעה את אלפי החסידים: לבנות בירושלים 'עיר ליובאוויטש' עבור עולי רוס'. הרבי הסביר את מעלתה של ירושלים דווקא המוקפת חומה, עיר הקודש ועיר דוד. הרבי אמר שהצעה זו באה בעקבות שני דברים שאירעו בעת האחרונה. האחד, עליית היהודים מרוס'. השני, בלשונו של הרבי **"בימים אלו פנו ("מען האט זיך אנגעשלאגן") בברכה אלי האנשים השייכים לחלוקת הקרקעות והממון השייכים לסיוע באופן אחר. ובראשם העומד בראש כל חלק ארץ ישראל הנמצא עתה בידי ישראל . . ובמיוחד שהברכה באה מהתעוררותם ומצדם הם . . בודאי שצריך ואפשר לנצל הזדמנות זו במלואה"**^[דרוש].

בשנת תש"מ גברת גרוסמן - חברת כנסת משורות המערך - פרסמה מאמר ובו טענות קשות כלפי יחסו של הרבי לסוגיית השואה. באגרת ארוכה^[דרוש] מיום ט"ז אלול ה'תש"מ משיב לה הרבי על כל טענותי' ומביע "תמהון וצער" על כך שפרסמה את הדברים מבלי לברר קודם את הדברים עם הרבי ישירות, ואף על הדברים הקשים שכתבה.

לאחר כל ההסבר חותם הרבי, "תקוותי חזקה אשר קריאת מכתבי זה תביא אותה לעיין עוד הפעם בתוכן מאמרה . . ואז בטוחני שתבוא למסקנה המתאימה, אשר תפרסם אותה באופן שתגיע לכל אלו שקראו מאמרה האמור".

בסופו של המכתב, אחרי חתימת יד קדשו, הוסיף הרבי,

"לכאורה תקוותי האמורה היא אולי בגדר חלום, אבל מיוסדת גם היא באמונתנו, מתאים להוראת תורתנו אשר כל יהודי הוא בחזקת כשרות. ובנוגע אלי', הרי לאחרי שנתכבדתי לפני שנים אחדות באיחולים שלה בקשר עם יום הולדתי, הרי זה מורה על יחס הנותן מקום לתקוה האמורה, ואולי - עוד יותר מזה".

משני ההתייחסויות המיוחדות האלו ניתן ללמוד שהרבי אינו מקבל את הברכות כאקט סמלי גרידא, אלא כהבעת תמיכה על כל המשתמע מכך.

שבועות אחדים קודם י"א ניסן תשמ"א אירע ניסיון התנקשות בנשיא ארה"ב דאז - רונלד רייגן. למרות פציעתו שיגר מר רייגן איגרת ברכה לרבי לרגל יום הולדתו.

הרבי פתח את ההתוועדות בדברי ברכה לכל המברכים אותו לרגל יום הולדתו ובפרט לנשיא ארה"ב. בהמשך הרבי אף התייחס לניסיון ההתנקשות והצביע על הסיבות שהובילו לאירוע זה. שיחה זו תורגמה לאנגלית ע"י ועד "שיחות באנגלית" והוגהה ע"י הרבי, בראשית השיחה הופיעה התודה למברכים,

"לכל אלה ששלחו את מיטב איחוליהם בהזדמנות זו אני מביע מעומק לבי את תודתי והערכתי. במיוחד לנשיא ארצות הברית של אמריקה, אשר, למרות מצב בריאותו, כתב בכדי להביע את ברכותיו ואיחוליו הטובים. אני אסיר תודה עמוקות על מחשבותיו ורגשותיו הטובות, ושולח את ברכותיי להחלמה מלאה ומהירה. יהי רצון שישתמש בכוחות שהושקעו בו כמנהיגו הנבחר של ארה"ב למען טובת אמריקה וכל האמריקאים."
"הבטחון באלוקים" שנותן את היכולות והחוזק למלא משימה זו, ללא ספק יסייע לו להחלמה מלאה, ולהשיג את המשימות והמטרות העצומות שעומדות מולנו."

מעניין לציין שאת המילים "מעומק ליבי" הוסיף הרבי בכתב יד קודשות בשפה האנגלית.

אנשי ציבור מקריית אתא ששיגרו ברכות לרבי לרגל י"א ניסן תשמ"ה זכו לברכה מיוחדת, " . . ולהצלחה בכל ענייניהם - ובמיוחד שתהי' עירם עיר ואם בישראל"^[דרוש].

בהגהה על "ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש שיחיו שברכו אותו" משנת תש"נ מוסיף הרבי בכתב יד קודש שעניית ה"אמן כן יהי רצון" לברכות הקהל - **"כולל ברכות אלו במכתבים וכיו"ב"**.

בחודש ניסן תשמ"ט (וכן בשנים הבאות) שיגר הרבי מכתב ברכה לחג הפסח למשתתפי היחידות של הקרן לפיתוח מחנה ישראל, בסוף המכתב^[דרוש] מודה להם הרבי אף על הברכות ליום הולדתו:

"חוב וזכות נעים לסיים בתודה לכל אלה שברכו ליום ההולדת, ובלשון המסורתי: כבר מלתי" אמורה ואברכה (השם) מברכיך, בברכת השם המרובה על העיקר".

ביום ראשון י"ג ניסן תש"נ, לפני שהחל בחלוקת הדולרים הקבועה, פתח הרבי בשיחה שארכה כעשרים דקות, בה הודה למברכים לרגל יום ההולדת.

משאת הנפש הטבועה בלב כל חסיד היא לגרום לרבי נחת רוח, כביטוי פשוט לחבלי עבותות האהבה המקשרים בין חסיד לרבי. באופן מיוחד, בעת שמחתו של הרבי מתגלה הרצון העז, להשתתף בשמחה בגוף, בנפש ובממון. דבר טבעי אם כן, שביום הולדתו של הרבי, חסידים חיפשו ומחפשים לתת לרבי מתנות שיסבו קורת רוח ככל האפשר.

הנהגה זו, ניתן לכנות כ"מעשה רב", בה נהג הרבי בעצמו. ב"ג אלול תש"ז, בעת שמלאו יובל שנים לנישואי הרבי הרי"צ, הוציא לאור הרבי - שעמד בראש הוצאת הספרים קה"ת - בכל אחד מימי השבע ברכות ספר חסידות חדש כמתנה לרבי הרי"צ לרגל היובל המיוחד. ב"א ניסן, ככל שחלפו השנים, זכינו שהרבי יחלוק איתנו את שמחתו באופן פומבי יותר ויותר, יביע את שמחתו מהמתנות הרבות ואף יבקש מתנות מסוימות.

כל סביביו יבילן ש' למזרחא

**"היות וישנם המתכוננים לתת מתנה
בנוגע ליום הולדת..."
(משיחת פורים תשל"ב)**



י"א ניסן תשל"ז

בעצם הציון של ימי השמחה האישיים של הרבי, יש משום חידוש גדול. הפעם הראשונה בה הייתה תכונה ממשית לכבוד יום שכזה הייתה לקראת י"א ניסן תשכ"ב - יובל השישים - כאשר החסידים מצד עצמם התעוררו לתת לרבי מתנות שונות במספר שישים²³⁴. במובן מסויים, אף הייתה אז הרגשה שההתעוררות הייתה אחת הסיבות להתועדות שערך הרבי לראשונה באותו י"א ניסן.

במשך השנים שלאחר מכן, העניק הרבי חשיבות בולטת יותר ויותר לשנות 'יובל' ותבע הוספה בענייני קדושה בהתאם למספר השנים. בתשכ"ג, 'שנת הק"ן' להסתלקות אדמו"ר הזקן תבע הרבי הוספה ונתינה במספר מאה וחמישים בתורה, תפילה וצדקה. הדבר חזר ונשנה באופן דומה גם בשנת תשכ"ו במלאות מאה שנה להסתלקות האדמו"ר הצמח צדק. אולם הוספות אלו בהתאם למספר השנים העגול היו בתביעה והוראה מהרבי.

בהגיע י"ד כסלו תשכ"ט, חשו חסידים רבים בצורך לציין את יובל הארבעים לנישואי הרבי והרבנית, ולתת לשם כך מתנות במספר ארבעים. ה' בזה מעין תקדים, בנוסף לעצם התכונה סביב יום אישי של הרבי, בעיקר בהחלטה לתת מתנות במספר מסויים, מבלי לקבל על כך הוראה מהרבי. לא לכולם ה' ברור שהדבר נכון ודיונים ערים התקיימו סביב שאלה זו²³⁵.

ברם, הרבי קיבל את ההתעוררות שהגיעה מצד החסידים במלוא המידה. בהתועדות ש"פ וישלח ט"ז כסלו הודה הרבי למברכים הרבים וביאר באריכות את ברכתו של הקב"ה הניתנת לכאו"א מהמברכים ואת הצורך יחד עם זאת להודות ולהשיב בברכה. בהמשך הדברים, התייחס הרבי לכך שהברכות הגיעו בקשר עם 'יובל הארבעים' ורבים קישרו זאת להוספה בלימוד התורה ונתינת צדקה, ועורר לכך שגם יושבי אוהל יוסיפו בנתינת צדקה וכן בעלי עסק - בלימוד התורה, היות ומספר ארבעים קשור במיוחד הן לתורה, הן לתפילה והן לצדקה²³⁶.

למחרת ההתועדות, שיגר הרבי מכתב לצא"ח ניו-יורק ובו הודה על הברכות והמתנות הרבות והביע בקצרה שוב

את הנאמר בהתועדות, שכל אחד ואחד יוסיף בתחומים האמורים²³⁷. אחד המברכים ה' ר' שניאור זלמן דוכמן, שצירף לברכתו הלבבית כמה סיפורים אותם העלה על הכתב ומסר לרבי כמתנה. הרבי השיב בתודה על מכתבו והוסיף "ובטח ישרים למספר מ"ם בחנוכה". בימי החנוכה, שיגר לו הרבי את רשימת הסיפורים שמסר ב"ד כסלו בציון מספר ליד כל אחד מהסיפורים, וצירף לכך פתק בו כתב "נמצא בר"ד זו י"ב סיפורים וכשיוסיף עוד ב"ח סיפורים יהי"ס כ"מ ובאם יוסיף עוד מ' יהי' כפי שרשמתי מ"ם (מ פתוחה ס סתומה)"... נראה בבירור עד כמה ייקר הרבי את אותם מתנות שניתנו אז, ואף הביע את רצונו לקבל מתנות במספר ארבעים²³⁸.

אין פלא אם כך, שבהתקרב י"א ניסן תשל"ב, "יובל השבעים", כבר הייתה ההתעוררות במימדים אחרים לגמרי והקיפה את ציבור אנ"ש בכל רחבי תבל. חסידים מכל העולם התאספו וקיבלו החלטות משותפות לתת יחד מתנות שיגרמו לרבי נחת רוח רב. כל אחד השתדל להוסיף בכל תחומי הקדושה במספר שבעים. בהתועדות חג הפורים, אירע דבר היסטורי והרבי התייחס לכך באופן מפורש, הביע את רצונו במתנות, והבהיר אלו מתנות יגרמו את הקורת רוח באופן הטוב ביותר.

לגרום נחת רוח

במילים ברורות הבהיר הרבי באותה התועדות שאת מירב הנחת רוח יגרמו דווקא מתנות רוחניות של הוספה בלימוד התורה. מני אז הפכה השיחה לאבן יסוד בנושא.

ואלו הם דברי הרבי: "היות וישנם המתכוננים לתת מתנה בנוגע ליום הולדת וכו', וחושבים מה כדאי לתת ענין של צדקה (הקשור גם עם פורים), או ענין בתורה וכו'. הנה כאן המקום להעיר ולהאיר, שלכל לראש יש לקשר את המתנה עם ענין של תורה, ולא רק ענין של צדקה למטרת תורה שאמנם זה 'תמכין דאורייתא'... אבל אעפ"כ אין זה מגיע למעלת התורה.

"ובמילים אחרות הכוונה פשוטה, תהי' המתנה אשר תהי', אך כל אחד שרוצה לתת - אם כי במתנה בכלל לא שייך להתנות תנאים, אבל מתנה מטרתה לגרום נח"ר - הנה תהי' צדקה

באופן כזה או פעולות טובות באופן כזה ומעשים טובים באופן כזה, הנה נכון ורצוי וטוב וישר ונעים וכו' עם כל חמישה עשר התארים שאומרים ב'אמת ויציב' שיהי' אצל כל אחד ענין של הוספה בלימוד התורה, וכאמור גם בנגלה וגם בפנימיות".

דברים אלו של הרבי היו הפתעה מוחלטת וגרמו לשמחה עצומה. לדבר שכזה, שהרבי יביע באופן מפורש בהתועדות את רצונו הק' במתנות ובכך יקשר את שמחתו הפרטית עם כל אחד ואחד בצורה מוחלטת, איש לא ידע לצפות. בט' ניסן, ערב שבת הגדול, יצאה לאור שוב שיחת ש"פ וישלח תשכ"ט כשהיא מוגהת בלה"ק, העוסקת כולה בהוקרת תודה לברכות והמתנות. השיחה התפרסמה בהשמטת חלקה האחרון העוסק במספר ארבעים²³⁹.

לא להתחכם

שוב הבהיר הרבי את המתנות בהם רוצה, לקראת י"א ניסן תשל"ז. בהתועדות כ"ח אדר התייחס הרבי לכך שרבים רוצים להעניק מתנה בכך שיפרסמו מודעות ברכה בעיתונות. הרבי שלל זאת מכל וכל ואמר "מבקש אני מכל אחד ואחת, שאת כל הפרוטות, השקלים והאגורות, בכל מדינה לפי הממון שלה, שרצו לתת עבור המודעות - יתנו לצדקה ולא יהיו מודעות".

בהמשך דיבר הרבי בחריפות על מחוכמים שחושבים לפרסם מודעות בנוסף לנתינת הצדקה וחושבים שבכך יצייתו להוראה ואמר "בין איך קלוג עכ"פ וויפל זיי זיינען קלוג, און איך האב גלייך געענטפערט אז די צווייטע געלט (וואס מהאט געוואלט געבן אויף דער מודעה, נוסף אויף די נתינה לצדקה) זאלן זיי אויך געבן אויף צדקה" [הנני "מחוכם" לכל הפחות כמוהם, ועניתי על כך מיד שאת הכסף הנוסף (שרצו לתת למודעה בנוסף לנתינת הצדקה) יתנו גם כן לצדקה]. בהמשך גם הזכיר הרבי בקצרה את העיקר - הוספה בלימוד התורה וקיום מצוות²⁴⁰.

'מתנת יום הולדת שעולה במוחי'

מתנות מהסוג הזה, ביקש הרבי פעמים רבות. במכתב שכתב הרבי

סיבות לשמחה

לקראת י"א ניסן תנש"א כתב בחור לרבי שברצונו לתת מתנה, שבכל יום יחשוב חמש דקות אודות ההתקשרות והאהבה שהוא מרגיש לרבי, וההתקשרות והאהבה של הרבי כלפיו. הרבי ענה על כך: **"אזעה"צ. והזמ"ג להרבות ב(סיבות ל)שמחה"**[[]^{278]}.

חסר הסיום!!

בי"א ניסן תשל"ח הביאו תלמידי בית הספר למלאכה בכפר חב"ד את חוברת "קרן המצוות" שהוכנה על ידם. לא חלף זמן רב עד שהרבי מסר את החוברת בחזרה עם הכיתוב 'חסר הסיום!!' בתוספת הציון 'יום הולדת ה-76'[[]^{279]}.

אין מערבין שמחה בשמחה

בר"ה תשמ"ב נשא הרבי שיחה מיוחדת על כתיבת ספרי תורה כלליים לאחדות ישראל, והורה שעל כל מוסד כללי לכתוב ספר תורה. בעקבות הוראה זו החלו מוסדות רבים, וביניהם 'בית רבקה' בקראון הייטס, לכתוב ספר תורה. תוך פחות מחצי שנה נשלם הספר, והנהלת המוסד חשבה שמן הראוי יה' לערוך את הסיום בי"א ניסן - יובל השמונים, בתור מתנה לרבי.

אולם כאשר כתבו על כך לרבי הי' המענה "אין מערבין שמחה בשמחה, וכדאי הוא ס"ת לעצמו". בפועל נערכה החגיגה שבוע קודם לכן, בד' ניסן²⁸⁰.

א גרויסע מענטש

לכבוד י"א ניסן תשל"ד החליט ר' נתן גורארי', שליח הרבי בבופלו לתת לרבי במתנה סטנדר. הוא פנה לנגר מקצועי והסביר לו שמדובר באדם גדול במיוחד ועל התוצר המוגמר להיות משובח ככל האפשר. למעשה, בצהריי י"א ניסן הגיע הסטנדר ל-770 ורק אז התברר שהנגר הבין את המילים 'אדם גדול' במובנם הפיזי והכין סטנדר גבוה במיוחד...

בלילה, לאחר ההתוועדות נכנסו השלוחים לבופלו לרבי עם המתנה והרבי שאל בחיוך "וואס זאל איך טאן מיט דעם?" [מה אעשה עם זה?] וסיפר את הסיפור אודות האדמו"ר האמצעי שאמר שהתפלל עם הסטנדר של האדמו"ר הזקן²⁸¹.

לנגיד מר דוד צ'ייס למחרת התוועדות י"א ניסן תשמ"א בה נכח, בתודה על השתתפותו, הוסיף הרבי וביקש גם מתנת יום הולדת: "מתנת יום הולדת שעולה במוחי, ואשר הייתי מחשיב אותה לכבוד לי, כמו גם לעונג רב, היא שתקדיש רבע שעה מזמנך בכל בוקר של יום חול ותייחד זאת למטרה הקדושה של הנחת תפילין"[[]^{241]}. בעקבות בקשת הרבי, הוא אכן החל להניח תפילין ולהתפלל מדי יום, והקפדתו על כך הביאה לפירות ופירי פירות כפי שסיפר הרבי בהתוועדות י"א ניסן תשמ"ג, שנתיים לאחר מכן²⁴². מתנה רוחנית שזכתה ליחס מיוחד מאוד מהרבי, היא מתנת התלמידים השלוחים במרוקו לי"א ניסן תשד"מ. אז החליטו לחלק ביניהם - התלמידים השלוחים והרבנים המקומיים - את לימוד כל ספר יד החזקה להרמב"ם הכולל פ"ג הלכות, לרגל מלאות פ"ג שנה לרבי²⁴³. הם בישרו על כך לרבי, ובהתוועדות אחש"פ אמר הרבי שחיקה להתעוררות כזו במשך זמן, וכעת בשתי מדינות ("של אחינו הספרדים" כשאינו מזכיר את השם מרוקו) חילקו את הרמב"ם, ומאוד טוב הי' הדבר, אם כי ראוי שכל אחד ילמד את הספר כולו. בהמשך לכך הכריז הרבי על תקנת לימוד הרמב"ם![[]^{244]}

לצא"ח מונטריאול כתב הרבי מענה מיוחד בכת"ק על מתנה שהגישו לרבי לכבוד י"א ניסן תשל"ב - לימוד תניא קבוע ברדיו, שהחל באותו יום. במענה הביע הרבי במפורש את הנח"ר מכך שכיוונו את תחילת הלימוד לי"א ניסן: נת' ות"ח ת"ח (כולל גם הנח"ר הגדול שכיוונו היום וכו'). ויה"ר שיפוצו המעיינות חוצה ובעגלא דידן ממש קאתי מלכא משיחא ונלך כולנו כאחד לקבל פניו וכו'. אזכיר עה"צ²⁴⁵.

בחודש אלול תשל"ב שיגר הרב חדקוב מכתב לר' משה הלפרין, שניהל את ישיבת הערב בכפר חב"ד, בו הוא מציין את התחייבות התלמידים להוסיף בלימוד לכבוד שנת השבעים ולהיבחן על כך. בהתאם לכך, מבקש הרב חדקוב לקבל לפני ראש השנה המתקרב את רשימת התלמידים שטרם ניגשו להיבחן על כך²⁴⁶.

"פני' אישית בזה"

סוג נוסף של מתנה שתבע הרבי פעמים רבות, היא להאיץ פרוייקטים

שונים על מנת להשלים אותם לכבוד י"א ניסן, ובכך נכללים גם ספרים רבים שאת הוצאתם ביקש הרבי לזרז. כשנכנס הרב לוי ביסטריצקי עם המיועדת להיות כלתו ליחידות טרם חתונתם, בכ"ח אד"ש תשל"ג, מסר לרבי רשימות של מראי-מקומות שכתב על שו"ע אדמו"ר הזקן, וציין שהמראי-מקומות חדשים. הרבי אמר "אם כך טוב יהי' להדפיס זאת קודם י"א ניסן". הרבי הוסיף והתעניין אם יש לו גם הערות וביאורים בדברי האדמו"ר הזקן, וכשענה בחיוב, וציין כדוגמא את אחת מההערות, הוסיף הרבי ואמר גם על כך "מה שיש לך מוכן תדפיס קודם י"א ניסן"[[]^{247]}.

על בקשה דומה, סיפר גם הפרופסור פסח רוזנבלום: "הרבי נהג לבקש ממני תמיד מחקרים חדשים. לפני פורים הרבי ביקש 'משלוח מנות' ולפני י"א ניסן 'מתנת יום הולדת' - ותמיד התכוון למחקר חדש... פעם הבאתי נייר עבודה מסויים והרבי הביט בו לרגע, ומיד שאל: "האם לא הבאת לי את זה כבר קודם?", אז הראיתי לרבי הערה שכתבתי בפתח המאמר, ובה ציינתי שגירסה קודמת של החומר הנוכחי נמסרה לרבי מליובאוויטש לרגל יום הולדתו..."[[]^{248]}

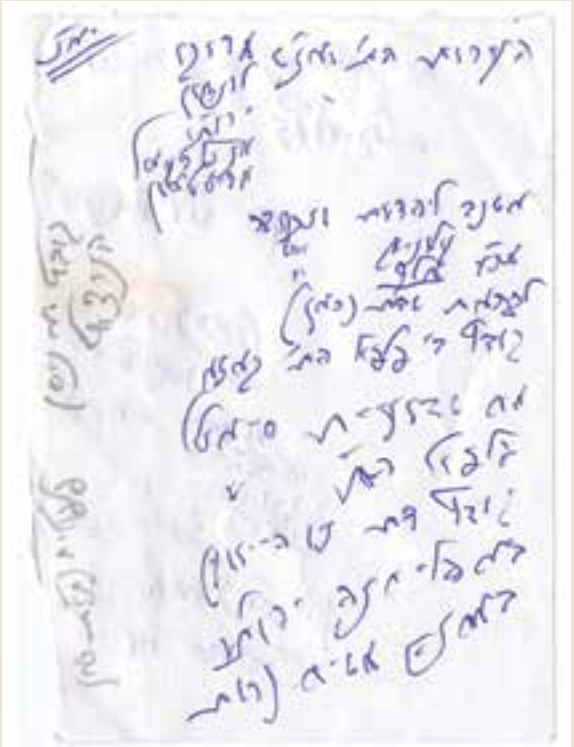
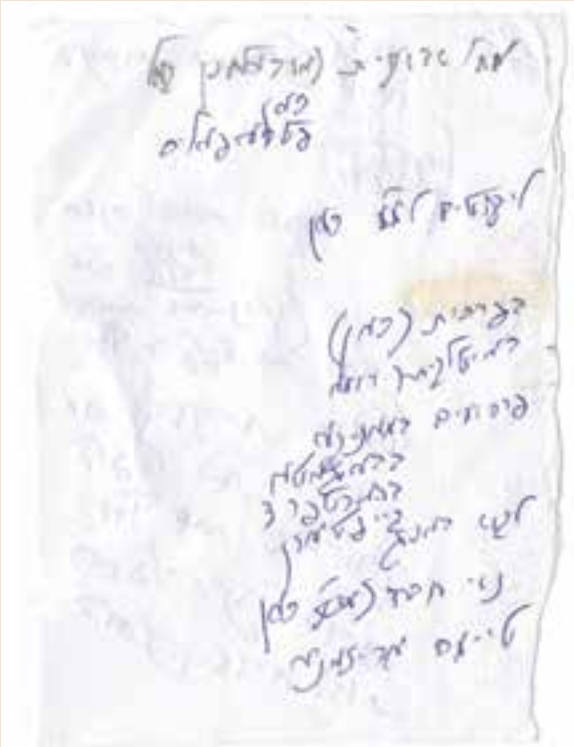
גם מהרב זלמן פוזנר ביקש הרבי מתנה מעין זו. בראשית חודש אדר תש"מ, בעת שהגיש ספר שהוציא שאל הרבי האם זה ספר חדש, וכשענה שזו מהדורה מחודשת של ספר שיצא מכבר, תמה הרבי "מדוע לא הוצאת ספר חדש? אני רוצה שלי"א ניסן תביא לי ספר חדש - בתור מתנה"[[]^{249]}.

בקשר לכך, ביטוי מעניין כתב הרבי לרב אלתר הילביץ' בכת"ק²⁵⁰ על גבי מכתב מ"א ניסן תש"מ: "ציפיתי שליום ההולדת אקבל מתנה ח"ב דספרו, ויה"ר שיהא עכ"פ לחג השבועות (דשנת השבע) דכל בני"י כקטן שנולד דמי", ובכך קישר הרבי בין יום הולדתו ללידת עם ישראל...²⁵¹

בהזדמנות נוספת גילה הרבי באופן מפורש את רצונו במתנה מעין זו, בעת שנכנס ליחידות ראש ישיבה מאה"ק זמן קצר לפני י"א ניסן תשל"ג, והראה לרבי כתב יד מתשובות הרי"ף שברצונו לפרסם. ככל הנראה, הוא אמר שאין לא את האמצעים הכלכליים להדפסת כתב היד. הרבי אמר: "אני אשלם עבור ההדפסה",

ויהיו נכתבים לפני המלך

לאחר י"א ניסן תשמ"ב - יובל השמונים - ערך הרבי רשימה בכת"ק של כל הספרים שהתקבלו כמתנה לי"א ניסן. דבר מדהים זה, שהרבי הקדיש מזמנו וציין את כל אחד מהספרים שהתקבלו, יכול ללמד ולו מעט על יוקר המתנות ועל הנחת רוח המרובה שגורמות.



והוסיף "תשתדלו שהספר יצא לאור עד י"א ניסן השתא, יש לי פני' אישית בזה"[[]^{252]}.

בי"ב שבט תש"מ, הוכנס לרבי כרך חדש של ספר הליקוטים להצמח צדק, על מנת שכרגיל, יכתוב הרבי את תאריך הוצאת הספר. הרבי כתב בשולי הפתח דבר את התאריך 'מוצאי י' שבט' וכן שאל אם החלק הבא יה' מוכן עד י"א ניסן²⁵³.

"כבשאר ע"א מוסדות"

מתנה נוספת ממנה הביע הרבי קורת רוח מרובה, ואף לא פעם עורר עלי' באתערותא דלעילא הייתה הדפסת קבצי הערות וחידושי תורה לכבוד י"א ניסן. מספר הרב יעקב ליב אלטיין:

"בשבועות שלפני י"א ניסן תשל"ב, קיבלנו יחד, התלמידים 770, החלטה ללמוד בכל ערב לאחר הסדר את הליקוטי שיחות שיצאו עד אז במשך שבעים דקות. ככל שנמשך הלימוד החלו הבחורים להעלות שאלות, ביאורים וחידודים בשיחות ועל מנת לשאת ולתת בנוחות בעניינים המתבארים התחלנו להדפיס גליונות פנימיים שכללו שאלות וביאורים אפשריים בשיחות.

"בקיץ, כשהתקבצה כמות הגונה של הערות, חשבנו, חברי המערכת, לאסוף את ההערות המעולות ולהוציאם לאור בקובץ מכובד יותר, על מנת ליכות בזה ציבור רחב של קוראים. כשכתבנו על כך לרבי,

והכנסנו גם חלק מהקובץ לדוגמה, הביע הרבי את שביעות רצונו ואף נתן מספר הוראות בנוגע להדפסת הקובץ. אבל ההפתעה הנעימה הייתה שהרבי החשיב זאת כמוסד לכל דבר, בכתבו "10% השתתפות מקרן הע' (כבשאר ע"א מוסדות)", זה גרם לנו להבין עד כמה הדבר יקר לרבי"[[]^{254]}.

על הוראה באתערותא דלעילא להדפיס ספר הערות לכבוד י"א ניסן מספר הרב אליהו מטוסוב: "במשך שנת תשל"ה עמלנו לחדש את הדפסת קבצי ההערות של תלמידי הישיבה ב70 לאחר שהייתה בכך הפוגה מסוימת, ומידי שבועיים היינו מוצאים קובץ הערות. את הקובץ היינו מכניסים בערב שבת לרבי, ובאופן

ניידת המבצעים הראשונה

מספר ר' משה כגן: "בשנות הכ"ף המוקדמות, הרבי דיבר על הרחבת ההיקף בהפצת היהדות והמעיינות, והחלטנו להקים ספרי' ניידת כמתנה לרבי ל"א ניסן. כמה חודשים לפני כן כבר קנינו אוטובוס ישן מאוד והתחלנו לשפץ אותו, צבענו והכנו אותו שיהי' ראוי לשימוש.

בצדדיו החיצוניים קבענו מדפי ספרים ובתוכו הנחנו ספסלים לקריאה, בסופו - הצבנו שולחן להנחת תפילין והתקנו וילון שיבודד את חלקו האחורי ויאפשר פרטיות למתפללים. כתבנו עליו בגדול את הפסוק-סיסמא שהייתה שגורה בפי הרבי אז 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'.

בי"א ניסן הבאנו את הספרי' הניידת לשדרת איסטערן פארקוויי וחיכינו לרבי בשעה שהי' צריך להגיע. בדיוק בשעה רבע לעשר הופיע הרבי מעבר לרחוב, ור' שלמה קונין, שהי' מהעוסקים במלאכה, ניגש לרבי ואמר "יש משהו שאנו רוצים להראות לרבי". דלת האוטובוס הייתה פתוחה והרבי דילג את גרם המדרגות הקטן בצעד אחד ותוך רגע קט הי' בפנים. הרבי הלך לאורך האוטובוס ובחן כל פרט, כששאל לפשר הוילון ואמרנו שהוא נועד למי שברצונו להניח תפילין ומתבייש לעשות זאת לעין כל אמר הרבי "אויף אנצוטאן תפילין דארף מען זיך ניט שעמען!" [לא צריך להתבייש להניח תפילין].

על מדפי הספרים שהיו קבועים בקירותיו החיצוניים של האוטובוס, התקנו חוטי מתכת שישמרו על הספרים לבל יפלו, ומשיכת חוטים אלו השמיעה צלילים, כל חוט צליל שונה. בעת שירד מהאוטובוס, שיחק הרבי באצבעותיו הקי' בחוטי המתכת השונים, בחיוך רחב ופנים נוצצות. אין לי מילים לתאר את העונג וההנאה שהייתה לרבי²⁸².

קבוע היינו רואים אותו בסידורו של הרבי בשבת.

"ימים ספורים לפני י"א ניסן תשל"ו, ניגש אלי ר' בנימין קליין ואמר לי לכרוך את כל ההערות של השנה האחרונה בספר, ולהגיש אותו לרבי בהתוועדות י"א ניסן²⁵⁵. הוראה דומה התקבלה בשיבות בכל העולם לקראת אותו י"א ניסן, ובמשך ההתוועדות ניגשו לרבי תלמידים משיבות רבות והגישו את הספרים שיצאו לאור על ידם לכבוד י"א ניסן.

ספר נוסף מיוחד שניתן לרבי במתנה לרגל י"א ניסן הוא 'ספר הק"ן. הי' זה ספר שיצא לאור בארץ הקודש בעקבות השטורעם הגדול שעשה הרבי במשך שנת הק"ן להסתלקות האדמו"ר הזקן בשנת תשכ"ג, ואת הוצאתו לאור יזם וקידם הפרזידנט שז"ר. במשך הכנת הספר (שכלל מאמרים שונים אודות האדמו"ר הזקן) גילה הרבי את שביעות רצונו מהרעיון ונתן מספר הוראות לגביו, למעשה הוצאתו לאור התעכבה והוא הודפס לכבוד י"א ניסן תשכ"ט.

באותם ימים הגיע שז"ר לניו יורק לביקור חפזו, והרב חדקוב והרב קאזארנובסקי הגיעו לפגוש אותו

- ות"ח ת"ח מקול"ע²⁵⁷.

את סיפורה המלא של מתנה זו סיפר ר' שלמה מיידנצ'יק: "לקראת י"א ניסן תשל"ב, שז"ר התייעץ אתי איזו מתנה יתן לרבי, הצבעתי ללא היסוס על נרתיקי התפילין של האדמו"ר האמצעי שהיו מונחים דרך קבע על שולחנו. בתחילה הי' לו קשה להתלהב מהרעיון... הי' זה דבר יקר במיוחד עבורו, ומכל החפצים יקרי הערך שהיו לו דווקא את נרתיקי התפילין הציב על כן מיוחד על שולחנו. הוא התלבט, התלבט, ובסוף החליט: כן, זו המתנה שמגיעה לרבי!"

"כשהגעתי לניו יורק הזדרזתי למסור את המתנה היקרה במזכירות הרבי, כשאני מציין בכתב את כל פרשת הדברים. והנה, באחת היחידויות שזכיתי להיכנס לחדרו של הרבי שאל אותי הרבי "קיבלתי מכתב משז"ר, אך מה עם המתנה?" נדהמתי, הרי הפקדתי אותה במזכירות! עוד אני מתלבט מה לענות לרבי ותדהמתי גברה שבעתיים, מאחורי הרבי, לצד ימין שלו, על אחד המדפים שבתוך הקיר, אני רואה את הכן עם נרתיקי התפילין והם מונחים שם בצורה בולטת ביותר...

"הייתי מבולבל לגמרי, ואני שומע את הרבי ממשיך לשאול: "מה עם המתנה משז"ר?" וכך מצאתי את עצמי ניגש, רועד כולי, אל המדף שלצד הרבי, נוטל את הנרתיקים ומגיש אותם לרבי... הרבי לא אמר דבר, רק הושיט שתי ידיו, נטל ממני את המתנה, חייד חיוך רחב ואמר: "ישר כח!"²⁵⁸.

את אותה יחידות מיוחדת תיאר ר' שלמה במכתב ארוך אותו שיגר מיד לשז"ר: "עד כמה שהופתעתי שהודיעו לי למחרת בבוקר, שבערב כאשר הרבי שליט"א יחזור מהאוהל, אכנס לרבי בין מנחה לערבית. . לכאורה הדבר מוזר, המתנה כבר נמצאת בחדרו של הרבי ואני כאילו כבר הוצאתי זאת מידי, אבל אצל הרבי אין חוכמות, זה נשלח אישית - הרי זה צריך להימסר אישית. יש גם זמן מתי אני צריך למסור זאת - לאחר שהרבי חוזר מה"אוהל" בין מנחה לערבית . . אני מודה מאוד לידידנו כבוד

מה עם צוות המכון?

מדי שנה, היו מגישות לרבי תלמידות 'מכון חנה' בקראון הייטס מתנות שונות לכבוד י"א ניסן. באחת השנים, הגישו לרבי מכתב אישי מכל תלמידה, בו מגוללת את סיפור עברה התקרבותה והמהפך שחל בחי"י במכון הודות לרבי. לכל מכתב צורפה תמונת הלמידה הכותבת. הרבי הגיב על המתנה בתמיהה מדוע שלחו רק תלמידות הפנימי' ולא שאר התלמידות ואנשי הצוות של המכון²⁸³.

נשיא המדינה שי' עבור שזיכה אותה בשליחות חשובה כזאת ואשר בזכותה זכיתי ליחידות בלתי נשכחת²⁵⁹.

מילתא אלבישיהו יקרא

לכבוד י"א ניסן תשל"ב שלח ר' העשיל צייטלין כמתנה לרבי גוף כתי"ק של הרבי הריי"צ שנכתב לתושבי העיר הומיל בתרפ"ב. הרבי קיבל את התשורה וכתב כמענה "ת"ח ת"ח על המתנה כו', ואמרו רז"ל מילתא אלבישיהו יקרא כו', יתברכו בכל טוב בחג הפסח כשר ושמח". כוונת הרבי למאמר הגמרא במסכת שבת (י' ע"ב) שמשמעותו שרק אדם הרגיל בלבושי מעדנות יודע להעריך את טיבם...²⁶⁰

מתנה שזכתה מהרבי לחיבה בולטת מאוד, היא זוג תפילין של הבעש"ט שניתן לרבי בי"א ניסן תשל"א. לקראת אותו י"א ניסן כתב על כך ר' יעקב ליב אלטיין, מהתלמידים השלוחים באוסטרלי' באותה שנה: "ר' איסר קלובגנט הי' בידיו פקדון מאחיו, תפילין של הבעש"ט. והיות ואחיו נפטר ברוסי' - ירש הוא את התפילין והתכנית שנהי' אנחנו השלוחים להביא את התפילין לכ"ק אדמו"ר שליט"א, אבל ענין זה צריך להיות בסוד גמור"²⁶¹.

בערב י"א ניסן חזרה קבוצת התלמידים השלוחים מאוסטרלי' בתום שנתיים של שליחות, והביאו אתם את התפילין. מיד בהגיעם כתב על כך הת' העשיל גרינברג והרבי הורה שלמחרת, בי"א ניסן, תיכנס הקבוצה כולה לאחר שחרית על מנת למסור את המתנה.

למחרת, בטרם נסע הרבי לאוהל,



נרתיקי התפילין מכסף שניתנו לרבי על ידי שז"ר

נכנסו השלוחים לגן עדן התחתון, והרבי יצא אליהם כשמשאיר את דלת חדרו הקי' פתוחה מעט. הרבי נתן לכל אחד מהם מכתב כללי, קטע משיחה אודות חג הפסח וכן עשר דולר ולאחר מכן מסר הת' העשיל גרינברג את התפילין לרבי. הוא החזיק את התפילין ביד אחת ותיכף הושיט הרבי את שני ידיו בהתפעלות ולקח את התפילין באמרו "א גרויסע ישר כח". הרבי המשיך לאחוז את התפילין בשני ידיו בחביבות גדולה ואת דלת חדרו הקדוש סגר באמצעות הרגל²⁶².

תורת משה

כמה ספרי תורה ניתנו במשך השנים לרבי לכבוד י"א ניסן. בתשל"ב הביא ר' נתן גורארי' (שליח הרבי בבופולו) במתנה ספר תורה עם כתר שהגיע מרוסי' אז, הרבי הורה להסיר את הפעמונים מהכתר ולמחרת, בי"ב ניסן, נערכה הכנסת ספר תורה²⁶³.

באותו י"א ניסן גם נתנו שלוחי הרבי לקליפורני' כתר לספר התורה של הרבי. כתר זה הי' דבר חדש היות ועד אז, מלבד בספר תורה של משיח, לא היו כלל כתרים על ספרי התורה ב-²⁶⁴770.

בהמשך לכך, בי"א ניסן תשל"ד, לאחר ההתוועדות, נכנסה קבוצת יהודים מקליפורני' בראשות השליח ר' שלמה קונין ליחידות והעניקה לרבי ארון קודש קטן עבור ספר התורה של הרבי. הייתה זו יצירה מיוחדת בדוגמת הכתר אותו הביאו השלוחים במתנה שנתיים קודם לכן. הרבי נתן לכל אחד מהשלוחים עשר דולר ולכל אחד מהגבירים מאה דולר כהוקרת תודה²⁶⁵.

למחרת, שיגר הרבי מכתב "לכל המשתתפים במתן הארון קודש לי"א בניסן תשל"ד" ובו ביאר באריכות את המשמעות המיוחדת של ארון קודש, שעם היותו חומר ממשי, מכיל הוא את



הגביע שהעניקו חסידי גור לרבי



גביע הזהב שניתן במתנה לרבי לקראת י"א ניסן תשכ"ב ע"י ר' אהרן קליין

התורה האין סופית. הרבי גם הסביר זאת בעבודת ה' הפרטית של כל יחיד עליו מוטלת החובה להיעשות ארון קודש ולהפוך את החומר הממשי שלו לכלי להשראת השכינה.

בסיום המכתב כתב הרבי "לאור האמור, יחד עם תודתי הנרגשת על אלפי האיחולים שליוו את המתנה, ברצוני להביע תקוותי מתוך תפילה שזה יעורר את כל המשתתפים לחזק ההחלטה לעשות ארון קודש מחייהם האישיים. . ועוד שגם מקום הנתניה גם חשוב, היות שהי' זה כאן המקום שכ"ק מו"ח עשה "מקדשו בתפילה ותורה" במשך עשר שנותיו האחרונות בעלמא דין, מקדש שנמשך באותה רוח. .²⁶⁶.

ספר תורה נוסף ניתן במתנה לכבוד י"א ניסן תש"מ. לאחר ההתוועדות נכנס ליחידות ר' יהודה ליב מיזל והביא לרבי ספר תורה שהגיע זמן קצר לפני כן מצ'רנוביל שברוסי²⁶⁷. בשבת שלאחר מכן, הייתה צריכה להיות קריאת התורה בס"ת של משיח, כבשבתות מיוחדות, אולם הרבי הורה אמר שברצונו לעלות למפטיר בספר תורה שהגיע זה עתה. תמורת זאת, בתפילת מנחה קראו בס"ת של משיח²⁶⁸.

נאך א בעכער...

מנותני המתנות הבולטים הי' ר' אהרן קליין. כבר לקראת י"א ניסן תשכ"ב, העניק לרבי גביע זהב שעליו חרט את הפסוק "ימים על ימי מלך תוסיף" מקאפיטל התהלים החדש ואת התאריך - "י"א ניסן תשכ"ב", ועל התחתית חרט את המילה "ופרצת" שהייתה שגורה על לשונו של הרבי באותה תקופה. על אחורי התחתית, הוסיף וחרט את שמו. בגביע זה השתמש הרבי בשנים המאוחרות בחג הפסח.

לכבוד י"א ניסן תשל"ד, קנה שוב ר'



ילדה צעירה בחלוקת דולרים והעניקה לרבי חבילת שטרות עבה באמרה "יהי רצון שהרבי יזכה לאריכות ימים ושנים טובות!". הרבי לקח את החבילה ובדק אותה במשך שניות ספורות, נתן לה שטר לצדקה באמרו 'אמן'. לאחר שפנתה ללכת, סימן הרבי לעומדים בסמוך שיקראו לה לשוב ונתן לה דולר נוסף לצדקה. לאחר מכן שאל הרבי "האם כל הכסף שלך? מסתמא הי' עוד מישהו...". והילדה ענתה שהוא מהורי', הרבי נתן לה שני שטרות נוספים שתתן אחד עבור אבי' ואחד עבור אמה.

בהמשך אותה חלוקה עבר ילד קטן ונתן לרבי ביד כמה מטבעות כמתנה ואמר "יחי אדוננו מורנו ורבינו! פסח כשר ושמח! שנת בריאות!", הרבי אמר "תודה, בשורות טובות והצלחה רבה" ונתן לו שטר לצדקה. לאחר שהילד פנה ללכת קרא לו הרבי ושאל בחיוך "מנין לך כל כך הרבה כסף? יש לך כל כך הרבה כסף... יברכך ה'" הילד אמר שקיבל את הכסף מאמו והרבי הודה שוב באנגלית. את המטבעות, החזיק הרבי בידיו למשך כמה רגעים לאחר מכן...²⁷⁷

פה, אמר הרבי "האם תוכל לפעול על חבריך שגם הם יתנו לי מתנות כאלה?"²⁷⁵ אולם גם ממתנות נוספות שניתנו בתמימות ילדותית - גילה הרבי נחת רוח וחביבות. מרת זיוה פש, שימשה במשך שנים רבות כגננת בקיבוץ עין הנצי"ב בארץ הקודש, זכתה ליחס מיוחד מהרבי בנוגע לעבודתה בתחום החינוך. לקראת י"א ניסן תשל"ח הכינה מרת פש אלבום חגיגי עבור הרבי ובו מכתבים, ציורים ושירים מילדי הקיבוץ. בין היתר הי' באלבום ציור של הרבי ושיר שאת שורותיו פותחות אותיות שמו הק'.

הרבי השיב על האלבום במכתב תודה חם שיועד עבור כל ילדי הקיבוץ ובראשו נכתב "בנועם קבלתי האיחולים והברכות בקשר עם יום ההולדת, וביחוד התרשמתי מהציורים היפים". למכתב הואיל הרבי לצרף מכתב קצר גם עבור מרת פש עצמה ובו נכתב שבמידה ויהי צורך בתוספת ביאור בכדי שהילדים יבינו את הנכתב להם "כודאי תמצא האותיות המתאימות להסביר להם".²⁷⁶ ביום ראשון, י"א ניסן תשמ"ט, עברה

הי' עותק אחד של הספר, ומסרתי אותו לרבי. הרבי אמר לי "א גרויסע ישר כח"²⁷³

בתשל"ב חלק מהמתנות הובאו לספרי', והרבי הלך לשם בכדי לראותם.

מ"א ניסן תשל"ח - בדומה לסדרים רבים שהשתנו ובעקבות כמות המתנות העצומה שניתנה שנה קודם לכן - הונהג שאת המתנות מוסרים לרבי באמצעות המזכירות.

התרשמתי מהציורים היפים

גם מילדים, תבע הרבי מתנות רוחניות, לפי יכולתם. בראשית חודש ניסן תשל"ב, נכנס ליחידות ר' דוד רסקין יחד עם בנו איטשע, והרבי פנה לילד ושאל "וואס גיסטו מיר פאר א מתנה פאר מיין יום הולדת?" [מה אתה נותן לי בתור מתנה ליום הולדתי?]. הילד ענה שהוא לומד 14 דפי גמרא כמתנה, הרבי חייד ורשם לפניו את הדברים²⁷⁴.

לילד אחר שנכנס ליחידות וסיפר שלמד כמה פרקי תנאי ומשניות בעל

וחצי, שולחנו של הרבי הי' עמוס עד שכמעט והמתנות הסתירו את הרבי לקהל. בין היתר ניגשו אז שני ציירים ממוצא רוסי והעניקו לרבי ציור שלו, גדול וממוסגר. בטרם העניקו אותו לרבי הרימו אותו לעיני כל הקהל בהתרגשות... הרבי חייד ורמז להניח את הציור למטה והורה להם לומר 'לחיים'. אחריהם ניגש הצלם יצחק ברוז שהביא לרבי תמונה שלו שצילם ופיתח בצורה מהודרת. גם הוא הניף את התמונה למראה הקהל והרבי הורה לו לומר 'לחיים'.²⁷²

על דבר מעניין שאירע בהתוועדות סיפר ר' יהודא ליב רסקין: "כמו רבים אחרים, ניגשתי גם אני באותה התוועדות למסור לרבי מתנה. הי' זה ספר תהלים שהדפסתי ועליו הי' כתוב "י"א ניסן שנת ע"ה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א".

"לפתע אמר לי הרבי "אפשר קענסטו מיר בריינגען די תניא אויף אראביש?" ["אולי הנך יכול להביא לי התניא בערבית?"] הי' זה לפלא בעיניי, היות וכמה חודשים קודם לכן, מיד כשהדפסתי את התניא, כבר שלחתי אותו לרבי, אולם כנראה שהרבי רצה לקבל אותו בי"א ניסן. רצתי מיד לחדרו של אחי (ר' דוד) ב-770, שם

קנקן כסף יקר ליין. הוחלט שר' זלמן יפה, לו היו קשרים ענפים עם הרבנית, יציע בפני' שתברר אם י"אות הרבי להשתמש במתנה זו. הוא אכן צלצל לרבנית והציג את שאלתו, ובר"ח אדר קיבל מכתב מהרבי שבשוליו נכתב המענה על שאלתו:

"מרת שניאורסון העירתני על השאלה אודות קנקן יין מכסף. אני מעריך מאוד את כוונותיך ורצונך הטוב. אולם משיקולים מעשיים אני נאלץ לקבל את המחשבה כמעשה. כי באופן עקרוני, וכן הוא מנהגי ביותר משלושים השנים האחרונות, אני מעדיף להשתמש בקנקן זכוכית "עטוף בשקית" המסתיר את תוכנו, למרות שיש לי ברוך ה' כלי כסף. כמו כן אינני משתמש בקופסת כסף בעבור האתרוג". בהמשך הוסיף הרבי, "סיבה אחת, אם תספק אותך, היא משום שאיני רוצה להבדיל ביני לבין הסובבים אותי".²⁷¹

מתנות בהתוועדות

בשנים מוקדמות יותר חלק מנותני המתנות זכו להיכנס ליחידות לשם כך, ומסרו לרבי את מתנתם בחדרו הקדוש. אחרים, היו עושים זאת במשך ההתוועדות, בין השיחות. עם השנים המתנות הלכו והתרבו, ובתשל"ז מסרו לרבי מתנות במשך למעלה משעה

אהרן גביע זהב לרבי, הי' זה גביע מהודר במיוחד שמחירו יחד עם התחתית הי' \$7000, סכום עצום באותם ימים. על הגביע חרט את המילים "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", ועל התחתית, בדומה לגביע הקודם "ופרצת". בקיץ תשל"ו העניק לרבי במתנה חנוכיית זהב מרהיבה, ובעת שהגיע לבית הרבי עם החבילה העטופה שאלה אותו הרבנית "נאך א בעכער?" [עוד גביע?...]...²⁶⁹

גביע נוסף, ניתן לרבי בי"א ניסן תשמ"ט במהלך חלוקת דולרים. ר' אלימלך ניימאן, מראשי עסקני חסידות גור, הגיש גביע כסף בתור מתנה מכל מוסדות החסידות לרגל יום ההולדת ה-87 של הרבי. הוא הקריא את החרוט על הגביע "לכבוד יום ההולדת, מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו, מגדיל בגימטריא שמונים ושבע". הרבי קיבל את הגביע, ואמר בחיוך "א גרויסע ישר כח. מסתמא איז דאס ברשות ובהסכם..." כשהשיב בחיוב, אמר הרבי "פון אלע מוסדות. זאל זיין בשורות טובות און א כשר'ן פריילעכען פסח"²⁷⁰.

מתנות מסוימות סירב הרבי לקבל, ואף נימק זאת. לרגל י"א ניסן תשמ"ב ביקשו עסקני ליובאוויטש באנגלי' לקנות לרבי מתנה ועלתה הצעה לתת

BIRTHDAY CAKE

מספר הרב משה יהודא קוטלרסקי: "בליל י"א ניסן תשמ"ח השתתפתי בחתונה של יהודי מסויים שהי' מקורב לליובאוויטש. בחצות הלילה, קיבלו הנוכחים הרבים (כשמונה מאות איש) כוסות שמפני' וכבו האורות. לפתע מקצה האולם הגיעה עוגת יום הולדת ענקית ועלי' שמונים ושבעה נרות דולקים בעוד התזמורת פוצחת בשירת "יום הולדת שמח" ועוד... החתן נעמד ואמר "היום יום ההולדת של הרבי שלנו - הרבי מליובאוויטש", וכולם אמרו לחיים יחד.

בשלב זה נקראתי לומר כמה מילים. ניצלתי את ההזדמנות ואמרתי שלכל אחד יש אפשרות לתת לרבי מתנה על ידי התחזקות בקיום תורה ומצוות בהתאם לרמתו הרוחנית, והדבר יגרום לרבי רוב נחת. בסיום דבריי, רבים ניגשו אלי להביע את שמחתם וברכתם, כמו גם אחרים שסיפרו על ניסים גלויים שאירעו להם הודות לברכת הרבי.

בשעת לילה מאוחרת חזרתי לביתי אחוז התרגשות, ומיד כתבתי דו"ח מפורט מהאירוע כולו, והזדרזתי לגשת לביתו של הרבי למסור את הדו"ח בהקדם.

למחרת, בבוקר י"א ניסן, כשהגעתי ל-770 לתפילת שחרית בשעה תשע וחצי, נראה המשב"ק ר' שלום בער גאנזבורג מחפש אותי. תשובת הרבי יצאה כבר לפני התפילה, לשון התשובה על הדו"ח הי' "כן יבשר טוב תכה"י [תמיד כל הימים] ובהוספה". על שצינתי את הנרות שהיו בעוגה כתב הרבי "הערה כללית בזה, אומרים שבקצתם חשש של חלב. וק"ל"²⁸⁴.

הזכות להשתתף בשמחת הרבי ולחגוג את יום הולדתו, היא המתנה הנפלאה ביותר אותה נתן לנו הרבי. הן בציון היום על ידי עדת החסידים במלוא השמחה, וכן בהפצת היהדות והמעיינות בכדי לקשר יהודים רבים ככל האפשר ליום שמחתו של הרבי. לא פעם הביע הרבי קורת רוח מהתרחבות התפשטות שמחת י"א ניסן.

א ליכטיקע שטורעם

פעם אחת אף אירע שהרבי הורה באתעורתא דלעילא לערוך מבצע מיוחד לכבוד י"א ניסן. ביי"ג ניסן תשל"ה בבוקר, לפני שנסע הרבי לאוהל, הורה לריל"ג להזמין 3000



יודעים את המשמעות של המספר שלושים ותשע, ומשלא השיבו, הסביר הרבי שמספר זה קיים בל"ט המלאכות האסורות בשבת ולכן יש להפוך אותו לקדושה ע"י הטנקים... באותה שנה, יצאה השיירה מרחוב פרזידנט בסמוך לביתו של הרבי²⁸⁶.

בי"א ניסן תנש"א יצאה שיירה גדולה של ארבעים ושתיים טנקים. לאחר התהלוכה, כתבו המארגנים לרבי דו"ח קצר מהפעילות ובו עיקרי הדברים וכן מספר תמונות, ובסיומו כתבו שלאחר הפסח יכניסו דו"ח מפורט. תשובת הרבי על כך הייתה "ת"ח עכ"פ להקיצור הכי נמרץ". המארגנים, שהבינו מיד כי רצונו הקדוש של הרבי לקבל דו"ח מפורט מהפעילות יצרו חוברת בת ארבעים עמודים שנכתבה על פי ראיון אישי שנערך עם כל אחד מהבחורים שנסעו בטנקים... אותה הכניסו לרבי על מנת לגרום את מירב הנחת רוח²⁸⁷.

בשנה שלאחר מכן, לכבוד יום הולדת הצדי"ק, התקיימה שיירת טנקים היסטורית שמנתה לא פחות מתשעים טנקים והייתה לשיחת היום בערוצי התקשורת השונים ולקידום שם ליובאוויטש שלא הי' כמותו²⁸⁸.

חג ברחובות ניו יורק

מהפעולות הבולטות ביותר שנעשו לכבוד י"א ניסן במשך השנים הן שיירות הטנקים שהביאו את בשורת היום לניו יורק וגלילותי במלוא השטורעם. לראשונה, הי' זה לקראת י"א ניסן תשל"ז - יובל השבעים וחמש - אז ארגנו צא"ח בניו יורק שיירת טנקים חגיגית, אולם תנופה של ממש קיבל העניין בי"א ניסן תשמ"ב, אז יצאה שיירה גדולה במיוחד שחוללה רעש גדול בניו יורק ומחוצה לה. בשנים הבאות הדבר נמשך והתרחב.

בי"א ניסן תשמ"ה נשלם לימוד המחזור הראשון ברמב"ם, ובדו"ח שנכתב לרבי לפני התהלוכה צוין שייערך 'סיום' בכל אחד מהטנקים. הרבי ענה על כך במענה מיוחד "נת' ות"ח ויה"ר שיצא בהצלחה רבה (שעיקרה מתאים לכוונה הפנימית)²⁸⁹.

בתשמ"ח התקיימה שיירה של שלושים ותשע טנקים, בהתאם למספר שנות הנשיאות של הרבי. בשבת קודם לכן, קיבלו ראשי צא"ח בסוף ההתוועדות בקבוק משקה מהרבי עבור חנוכת טנק חדש, והכריזו גם על השיירה המתוכננת. הרבי שאל אותם אם הם

חסידי חב"ד חוגגים

חסידי חב"ד יצאו אתמול לעשרות ישובים ומחנות צבא כדי לציין את יום הולדתו ה-74 של הרבי מלובביץ'. החסידים השמיעו שירים חסידיים, חילקו דפי הסברה ומצות שמורות.

בכל הריכוזים של חב"ד נערכו עצרות וכינוסים לציון יום הולדתו של הרבי. החסידים קיבלו על עצמם להגביר את הפעולות הרוחניות בקרב תושבי ישראל על פי בקשותיו של הרבי.

חסידי חב"ד בארץ החליטו להעניק "מתנה" לרבי - לדאוג שכל ילד יהודי בעולם יקבל חינוך יהודי. בעניין זה אף אורגנה אסיפה טלפונית עם כל ריכוזי חב"ד בתבל, שקיבלו על עצמם לבצע החלטה זו.

כמאה ילדים יתומים ממערכות ישראל שלחו לרבי תמונות שציירו כמתנת יום הולדת וכאות הוקרה לדאגתו ולעידודו. ראש עיריית אילת שלח לרבי את מפתח העיר.

(עיתון דבר, ניסן תשל"ו)

במה? לָלֶכְתָּ

שמחת י"א ניסן מסביב לעולם



חפיסות גפרורים, ולכתוב עליהם "נרות שבת קודש - י"א ניסן תשל"ה". כשחזר הרבי מהאוהל התעניין אם הדבר נעשה והריל"ג ענה שהוזמנו 5000 חפיסות כאלו. בהמשך היום, הרבי זימן לחדרו הק' את ראשי העסקנים, יחד עם מרת אסתר שטרנברג שעמדה בראש הפעילות של מבצע נש"ק, שייכנסו ליחידות לאחר תפילת מעריב²⁸⁹.

על אותה יחידות מיוחדת כליל בדיקת חמץ, סיפרה מרת אסתר שטרנברג: "לפנות ערב של אור ליי"ד בניסן, ליל בדיקת חמץ, קיבלתי הודעה דחופה 'לבוא מיד ל-770'. כשהגעתי הי' בחוץ קהל גדול, שציפה שהרבי יחזור מהאוהל וייצא לשאיבת 'מים שלנו'. נכנסתי פנימה, להול, והבחנתי בר' יוסף וינברג, ר' יעקב יהודה העכט ור' דוד רסקין. כולם היו חגורים באבנט, וראיתי שהם מתרגשים כאנשים העומדים להיכנס ל'יחידות'. הבנתי שגם אני נכנסת אל הקודש פנימה.

"בהוראת הרב חזקוני נכנסנו לחדרו של הרבי, והרבי אמר את הדברים הבאים: "מהראוי הי' לעשות א' ליכטיקען שטורעם" [=סערה מאירה] בעניין נרות שבת ויום טוב, ולכן הי'

כדאי לעשות הלילה א' ליכטיקע פארבריינגען" [=התוועדות מאירה], במיוחד שבחול' ידליקו נרות שלוש פעמים רצופות - ביום רביעי, ביום חמישי וביום שישי (באותה שנה חג הפסח חל בימים חמישי ושישי) וגם יברכו ברכת שהחיינו".

"כאן הרבי הוסיף ואמר כי מאחר שיש שאלה אם מותר להקהיל את הציבור כליל בדיקת חמץ, הוא מוסר לנו את תפקיד עשיית ה'שטורעם' על הדלקת הנרות עוד לפני החג, ומבקש שיעשו זאת בכל האופנים - תוך שימוש ברדיו, בטלוויזי', בעיתונות ובכל דרך אפשרית - "והעיקר שזה יהי' בשטורעם הכי גדול ובפרסום הכי גדול".

"לאחר שסיים את דבריו, הוציא ממגירת שולחנו כמה חפיסות של גפרורים שעל כל אחת מהן הי' מודפס 'נרות שבת קודש - י"א ניסן תשל"ה', כתב על כל אחת מהחפיסות את ראשי התיבות של שמו הק' ונתן לכל אחד מהנוכחים בחדר חפיסה אחת. הרב חזקוני ניגש ראשון והרבי שאל בחיך: 'איר טוט אויכעט אין מבצע נש"ק?' [גם אתם עוסקים במבצע נש"ק?]. אחריו ניגשו כל השאר

(בסדר שנותרים). בסיום הרבי הביט בנו ואמר שהוא מצפה לדו"ח מפורט - מה פעלו. נעשו באותה יממה פעולות חסרות תקדים והי' זה אכן מבצע נש"ק מיוחד במינו²⁹⁰.

איבערגעבן א ישר כח!

אף שי"א ניסן צוין על ידי חסידים באה"ק במשך השנים, אפילו בשנים מוקדמות מאוד, את בשורת היום הביאה לעדת החסידים באה"ק קבוצת השלוחים שהגיעה בשנת תשל"ו, ומאז נחגג י"א ניסן באין ערוך יותר מכפי שהי' קודם לכן.

בשבועות שקדמו לי"א ניסן יזמו השלוחים שורת פעולות התחזקות בתורה עבודה וגמילות חסדים. "כינוסי-תורה" והתוועדויות התקיימו בקהילות אנ"ש ובהן התקבלו החלטות טובות להוסיף בעבודת החסידים עם עצמם ועם הזולת. פעילות ה'מבצעים' זכתה אף היא לתנופה של ממש ובכך התפשטה בשורת י"א ניסן ליהודים רבים נוספים, כפי שפורסם בכתב העת 'התמים הצעיר': "בתיאום נפלא ארגנו שלוחי הרבי "שבוע-מבצעים", לקראת יום הולדתו השבעים וארבע של הרבי בי"א בניסן. כשבועיים לפני

י"א ניסן, הגיעו כמה מהשלוחים לכפר חב"ד ותוך שבוע ימים הרכיבו שבעה טנקים בדוגמא אחידה כשעל כל טנק ישנה דוגמא של המבצעים: תורה, תפלין, מזוזה, צדקה וספרי קודש ומבצע נרות שבת קודש.

"כחמשה ימים לפני י"א ניסן, יצאו הטנקים אל יעדיהם לכל חלקי הארץ כשנקודות הריכוז הן בכפר חב"ד, ירושלים, צפת, ברוש, חיפה. מדי יום יצאו הטנקים לפעילות ענפה בכל רחבי הארץ כשטנק הפיקוד (הקרוון) פועל הפעם בחיפה וסביבותיה. לאחר ימים מספר של פעילות ברחבי הארץ, החלו הטנקים חוזרים אל ריכוזיהם לתדלוק והצטיידות לקראת הגברת הפעילות ביום הבהיר י"א ניסן.

"בי"א ניסן אכן הגבירו את הפעילות וטנק הפיקוד פעל בתל אביב, זיכו אלפי יהודים במצות תפלין ובמידע על שאר המבצעים וכו'. שמחים וטובי לב חזרו הטנקיסטים מיום פעילות ארוך של מבצעים, בשעות הלילה המוקדמות. עדיין לא הספיקו לנוח מיום המבצעים וכבר שוב עומדים על הרגליים - שידור חי מהתוועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א. ההתוועדות הועברה בשידור טלפוני ישיר לכל ריכוזי חב"ד בארץ כרגיל, אולם בי"א ניסן הגיעו לשיא, כאשר דבריו של הרבי שליט"א נשמעים בעולם כולו, ולראשונה גם בשריד בית-מקדשנו, בכותל המערבי..²⁹¹

כשנמסר לרבי דו"ח מהפעילות הענפה מספר ימים לפני י"א ניסן ענה הרבי "ת"ח ת"ח אגרויסען ישר כח - ווייטער מבשר זיין בשורות טובות"²⁹².

התוועדות י"א ניסן המרכזית

לחיוזוק הפעילות, נקבעה אסיפה של כמה מהשלוחים עם ראשי העסקנים ליום ה' ניסן. בדו"ח על קביעת האסיפה שנכתב לרבי קודם לכן באותו יום, הוסיף ר' אפרים וולף "ר"י שי' פלדי התקשר אלי אתמול לאחר שנודע לו מאסיפה הנ"ל ואמר שרוצה לבוא לאסיפה לדבר בענין מיהו יהודי. אמרתי לו שעם כל חשיבות המעלה לענין זה אינני רואה שיש מקום לדבר ע"כ באסיפה זו שנועדה במיוחד לפעולות שביום י"א ניסן".

את החלטות האסיפה כתב ר' אפרים בדו"ח לרבי מיד למחרת: "דובר לארגן כינוסי תורה בישובי אנ"ש ביום י"א ניסן, לארגן 75 טנקים ביום זה, לארגן אולי משמרות ללימודי התורה בי"א ניסן כמו ב-770, שכ"א מאנ"ש יקבל ע"ע להתעסק לכה"פ שעה בשבוע במבצעים, לפרסם מודעות בעיתונים, ברדיו ובטלוויזי', ואולי גם בתכנית הטלוויזי' חינוכית לימודית"²⁹³.

בד בבד ארגנו התוועדות מרכזית גדולה בכפר חב"ד אותה פיארו רבנים וגדולי תורה, בהשתתפות קהל רב מאנ"ש - הייתה זו התוועדות מרכזית

ראשונה שנערכה באה"ק בי"א ניסן. מודעות המבשרות על ההתוועדות התפרסמו בעיתונים השונים בכדי להביא קהל רב, והדיווח עלי' תפס אף הוא ידיעה נכבדה. בי"א ניסן עצמו שוחח הרב ישראל לייבוב בטלפון עם הרב חזקוני, ובין הדברים אמר לו הרב חזקוני "היות אז די שלוחים יוצעו בא דיר, איבערגעבען א ישר כח, און מבשר זיין בשורות טובות ווייטער"²⁹⁴.

קערט איבער גאנץ ארץ ישראל

בהתקרב י"א ניסן תשל"ז - יובל השבעים וחמש, התעוררו השלוחים לחולל רעש גדול יותר והחלו לארגן התוועדות מרכזית גדולה עלי' פרסמו בכל הארץ. הי' זה אירוע גדול ומכובד, בהשתתפות אישי ציבור ידועים ורבנים חשובים, גם הרבנים הראשיים כיבדו את המעמד בנוכחותם.

על הנח"ר המרובה שגרמה ההתוועדות, ילמד הסיפור הבא: בין המארגנים הבולטים של ההתוועדות הי' הת' שלום דוכמן, שהי' בין התלמידים השלוחים. כמה ימים לאחר מכן, בערב פסח, אמר הרבי לאביו ר' ישראל בעת חלוקת המצות "איך הער אז ער [שלום] קערט איבער גאנץ ארץ ישראל"²⁹⁵.



"ואנחנו אתכם כל הגוים"

יום החינוך וחגיגות י"א ניסן
במלכות המושלת בכיפה

במכתבו לר' לוי יצחק מברדיטשוב לאחר גאולת י"ט כסלו²⁹⁹, כותב אדמו"ר הזקן בין הדברים "כי הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך", הרבי מבאר³⁰⁰, שהכרת "השרים וכל העמים" בגאולת י"ט כסלו הייתה מפני שגם הם חשו בגילוי האלוהי, פרט זה הינו משמעותי ועיקרי בגאולת אדמו"ר הזקן, ובכך אף מהווה גאולתו הקדמה והכנה לגאולה העתידה. היות ולעתיד לבוא יהי גילוי אלקות בכל פרטי הבריאה ואפילו באומות העולם, ומשכך, הכרתם של השרים והעמים בהפלאה של הגאולה, מהווה הכנה והכשרה לגילוי שיאיר לעתיד לבוא.

במהלך השנים נמשכה פעולתם של נשיאי ישראל (גם) על אומות העולם, וככל שחלפו השנים נתגלה הדבר יותר ויותר. הן בערכים מהותיים שחילחלו אט אט בעולם הרחב, אותם הגדיר הרבי כפעמי משיח, והן בהשפעתו הגלוי' של נשיא דורנו שחצתה את גבולות העם היהודי וכבשה כל פינה בעולם. דברים אלו של הרבי, מעמידים את חגיגות י"א ניסן על ידי אומות העולם במשמעותם האמיתית ומאפשרים להבין בצורה רחבה יותר את ההתקדמות העצומה שיש בנוגע לגאולה העתידה.

הייעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם השם" החל להתגשם בצורה גלוי' לעין כל בכך ש"המלכות המושלת בכיפה" הכירה בגלוי בזהותו של המנהיג היהודי שהשפעתו התרחבה עד לכדי השפעה על העולם כולו. בהצהרת נשיא ארצות הברית העומד בראש המעצמה החזקה בעולם הקורא ומצביע על הרבי כ"דוגמה בהירה" לכל אנשי דורו, וקורא למאות מליוני אזרחיו ללמוד ממנו, ממש מן הנמנע של לראות בכך את התגשמות דברי הנביא "והלכו גויים לאורך". אין אלו כי אם פעמי משיח מופלאים.



נשיא הדור כולו

בכל הדורות, היו "עיני העדה" - ראשי אלפי ישראל" דמויות נערצות לא רק על ידי צאן מרעיתם, כי-אם גם בקרב אומות העולם שיכלו להבחין בגדולותם וקדושתם. אך דומה כי בדורנו, השפעת הנשיא על אומות העולם חצתה גבולות של ממש.

כיום, מקצה העולם ועד קצהו, אין מדינה בעולם ששמעו של הרבי ותנועת ליובאוויטש לא הגיע אליה, באמצעות המסרים האלווקיים אותם הנחיל הרבי לכלל האנושות. אך טבעי אם-כן, שהרבי נמנה בין הדמויות המעוטות ביותר על ידי ממשלות העולם בדור האחרון.

בראש ובראשונה התבטא הדבר בחגיגות י"א ניסן במהלך השנים, בהם נטלו חלק אנשים בני כל העמים, כאות הוקרה לפועלו של הרבי.

עם השנים, בייחוד מיני י"א ניסן תשל"ב - אז התפרסם באופן נרחב דבר יום הולדתו של הרבי, החלו מנהיגים שונים מרחבי העולם ובפרט מרחבי ארצות הברית, לשגר את ברכותיהם והערכתם הרבה באמצעות מגילות כבוד, מפתחות ערים ודרכים נוספות. בהתוועדויות י"א ניסן לאורך השנים, היו משתתפים ראשי ערים

וסנטורים על מנת להביע את הערכתם לרבי ביום הולדתו. במשך ההתוועדות היו יושבים הנכבדים השונים על בימת ההתוועדויות, ובעת שניגנו הקהל בין שיחה לחברתה, ניגשו אל הרבי והביעו את איחוליהם הלבביים לכבוד היום הגדול והביאו באמתחתם תשורה ודורון לאות הערכה. ניתן הי' להבחין בבירור בקורת הרוח הרבה שהביע מכך הרבי.

נבחרו ציבור שונים שהי' חשוב להם להביע את הערכתם ותודתם לרבי, אך נבצר מהם להשתתף בגופם בהתוועדות, היו משגרים את ברכתם לרגל היום באמצעות שליח. דוגמא בולטת לכך, היא השתתפותו של הסופר המפורסם הרמן וואוק בהתוועדות י"א ניסן תשל"ב כשליחו האישי של נשיא ארצות הברית על-מנת למסור את ברכת הנשיא לרבי.

גם חגיגות י"א ניסן מקומיות שאורגנו ברחבי ארצות הברית על ידי כל שליח בעירו ומדינתו, זכו לא פעם להשתתפות נכבדת מאנשי הממשל המקומי.

לקראת י"א ניסן תשל"ז - יובל השבעים וחמש, הכריזה ממשלת מסצ'וסטס על יום י"א ניסן כ"יום ליובאוויטש" לכבודו של הרבי. הגדילה לעשות ממשלת ג'ורג'י שלא הסתפקה בכך וקבעה שבוע שלם כ"שבוע ליובאוויטש"

לכבוד י"א ניסן. כמו כן בשיקגו יצאה הצהרה מטעם הממשל לכבוד יום הולדתו של הרבי.

באותו י"א ניסן - יובל השבעים וחמש, החל גם הממשל הפדרלי של ארה"ב, (בנוסף לממשלות המקומיות) להכיר בגדולת הרבי והשפעתו על הדור כולו. לקראת י"א ניסן נקבע על ידי ארגון ידידי ליובאוויטש²⁹⁶ אירוע חגיגי בסנאט האמריקאי לכבוד יום הולדתו של הרבי. עצם קיומו של אירוע מסוג זה ועריכתו בסנאט הי' תקדים של ממש.

המעמד התקיים ימים אחדים לפני י"א ניסן בהשתתפות נרחבת ויוצאת דופן של כלל נציגי הממשל. לצד רוב חברי הסנאט והקונגרס משני עברי המתרס הפוליטי, נכחו גם אישי ציבור נוספים, על מנת להביע את הערכתם לרבי ולהישגי הגדולים של תנועת ליובאוויטש למען הקהילה היהודית. סגן הנשיא לשעבר (מר האמפרי) נשא דברים לפני הנוכחים, וכן אישים חשובים נוספים, הייתה זו 'מהפכה' של ממש.

האירוע נערך באופן מלכותי של ממש. תמונות בהם נראו חברי קונגרס מפורסמים יושבים לצד שלוחים צעירים של הרבי בבית הנבחרים כשעל הקיר תלוי תמונה גדולה של הרבי מסתכל על המסובים מעל סמל

ומה עם "כפר חב"ד"?

לא פעם ביטא הרבי את רצונו הקדוש שהכבוד הגדול שמעניק הממשל האמריקאי לתנועת ליובאוויטש יהדהד בתקשורת כראוי. אודות התייחסות שכזו מספר עורך שבועון כפר חב"ד ר' אהרן דב הלפרין³⁰:

"בליל י"ח מרחשוון תשמ"ג, בסביבות השעה שלוש לפנות בוקר, התעוררתי לצלצל הטלפון בביתי שבכפר חב"ד, על הקו הי' השליח החשוב הרב אברהם יצחק שי' שם טוב. "זה לא מכבר הסתיימה תפילת ערבית ב-770", סיפר הרב שם טוב, "ובסיומה סימן לי הרבי להיכנס ל'גן עדן התחתון'. כשנכנסתי, הרבי התעניין במעמד קבלת הפנים שערך נשיא ארה"ב רונלד רייגן בלשכתו לנציגות נכבדה של חב"ד העולמית, וכן אם המעמד זכה להד תקשורתי. עניתי לרבי שדיווחים על כך נמסרו לעיתונים הגדולים כדוגמת 'ניו יורק טיימס' בארה"ב ו'מעריב' בארץ. הרבי שאל: 'ומה עם 'כפר חב"ד'?', ומיד הוסיף: 'צלצל לאהרון דב הלפרין ומסור לו את פרטי האירוע, הוא עושה עבודה טובה'. הרב שם טוב התקשר אפוא ללא שהייה כדי למלא את ההוראה.

לשמע הדברים אחזה בי התרגשות רבה. על פי הדיווח שמסר לי הרב שם טוב באותה שיחת טלפון, התיישבתי - השעה הייתה בסביבות שלוש וחצי - לכתוב את הכתבה המרכזית של הגיליון הקרוב על האירוע.

באותו שבוע ססתי לניו יורק, ל-770 הגעתי לתפילת מעריב ועמי חבילת גיליונות טריים של 'כפר חב"ד'. דקות מספר לאחר תפילת מעריב חיפש אותי המזכיר ר' יהודה לייב גרונר ומסר לי את הדברים הבאים: "הרבי ביקש שתיכנס למזכירות כדי להתקשר משם לרב שם טוב ולמסור לו שהעיתון הגיע והוא יצא יפה מאוד"...

משמעותית.

יכירו וידעו

לאור הפעולות העצומות שנעשו בתחום החינוך, בהתקרב י"א ניסן תשל"ח החל לקדם הרב שם-טוב הצהרה רשמית של הממשל שתוקיר את פעולותיו הכבירות של הרבי למען העולם כולו, ותקבע יום לאומי שיוקדש כולו לרבי ולמשנתו החינוכית.

דבר מעין זה הי' תקדים של ממש, אולם באמצעות קשריו הענפים, הצליח הרב שם-טוב להשפיע על אחד מחברי הקונגרס החשובים להעלות את הנושא באחד מהמושבים

בארצות הברית הוקם מטה טלפוני שניהל שיחות עם אלפי הורים על מנת לעוררם לשלוח את ילדיהם למוסדות חינוך הכשר, ושלוחים ועסקני חב"ד במדינות השונות, נפגשו עם מנהלי בתי ספר רבים, בכוונה לשכנע אותם לקבל יותר ויותר תלמידים, מבלי להתחשב במגבלות המקום ובקשיים כלכליים. הודות לפעילות המרובה, אלפי תינוקות של בית רבן התחילו להתחנך בדרך התורה והמצוות.



הממשל האמריקאי, עוררו הדים נרחבים ברחבי העולם. מעולם לא נשמע בווינגטון דבר דומה - אירוע בהיקף כזה לכבודו של יחיד, ובפרט מנהיג דתי.

עליית מדרגה משמעותית נרשמה שנה לאחר-מכן, כאשר לקראת י"א ניסן תשל"ח נקבע יום לאומי חדש לכבודו של הרבי - 'יום החינוך'.



שנת החינוך

"תשל"ו - מכריז על מבצע "חינוך" ועל שנה זו כ"שנת החינוך" (שלשלת היחס)

בהתוועדות ש"פ אחרי מבה"ח אייר תשל"ו פתח הרבי ב'מבצע חינוך', והכריז על שנת תשל"ו וכן על השנה שלאחרי - תשל"ז כ'שנת החינוך'. במהלך תקופה זו, הרבה הרבי לדבר ולעורר על הצורך ההכרחי לשפר את מצב החינוך בעולם בכלל, ובייחוד על הצורך והנחיצות שהורים יהודים ישלחו את ילדיהם למוסדות יהודים המחנכים להליכה בדרך התורה והמצוות.

בעקבות הוראתו של הרבי, התגייסו למשימה במלוא המרץ השלוחים די בכל אתר ואתר, וזרם של פעולות בשדה החינוך נפעלו בעולם כולו. בתי ספר חדשים, ישיבות ומחנות קיץ נפתחו במהלך שנים אלו, ותוכניות חינוכיות כדוגמת "של"ה" (שיעורי לימוד הדת) וכדומה התחזקו בצורה

הקרובים של הקונגרס.

כעשרה ימים לפני י"א ניסן עלתה ההצעה על הסדר היום וגררה דיון סוער באולם הקונגרס, חלק מחברי הקונגרס תמכו בהצעה התקדימית, וחלקם התנגדו בתוקף. נבחרים רבים טענו שהחלטה שכזו תפתח את הצינור למבול של הצעות דומות. כמו כן, נופפו המתנגדים בכך שיום השמונה עשרה באפריל (בו חל י"א ניסן באותה השנה) ראוי להנצחה מסיבות אחרות חשובות, כיום פטירתו של הפרופסור איינשטיין ועוד.

אולם אחרי כמה נאומים נלהבים נוספים שנשאו חברי הקונגרס על פעולותי הרבות של ליובאוויטש ברחבי ארצות הברית ואישיותו הנעלית של הרבי, בעת ההצבעה הסופית רוב

חברי הקונגרס הביעו את הסכמתם לצעד ההיסטורי. דומה כי חדרה בהם ההכרה שישנם דברים הראויים באמת להוקרה והנצחה.

עם נעילת המושב, 218 מחברי הקונגרס חתמו על הצהרה משותפת המוקירה את עבודת הרבי בשדה החינוך, וקוראת לנשיא לייחד יום אחד בלוח השנה "לחשיבות עניין החינוך לחיי תושבי המדינה ולרווחה הכללית של האומה". את יום זה המליץ הקונגרס בהחלטתו לקבוע ביום הולדתו של הרבי כאות הוקרה והערכה. החלטת הקונגרס אושרה גם בידי הסנאט ובשלב זה נשלחה הצעת שני בתי הנבחרים לשולחנו של הנשיא.

במשך אותו היום, לאחר שהתקבלה ההצעה גם בסנאט, נערכה כבשנה שעברה, מסיבה מיוחדת באחד מאולמות הסנאט לכבוד י"א ניסן, כשבתפקיד יו"ר האירוע ניצב בפעם זו סגן הנשיא מר וולטר מונדייל. ההזמנה למסיבה, שהפסוק "חנוך לנער על פי דרכו" עיטרה את ראשה, אף נשאה את הסמל הרשמי של הבית הלבן.

"הואיל והקונגרס מכיר בצורך של האומה לייחד ולהקדיש יום בלוח

השנה עבור החינוך וחשיבותו לחיי הפרט והכלל.

והואיל ותנועת ליובאוויטש המקיימת פעילויות חינוכיות בלמעלה משישים מרכזים בעשרים ושמונה מדינות בארה"ב וכן בעולם כולו מחוייבת במיוחד לקידום החינוך, והציעה לייסד ולחוקק "יום החינוך בארצות הברית".

והואיל ויהדות העולם ציינה בשנת 1977 (תשל"ז) את יום הולדתו השבעים וחמש של המנהיג היהודי הנערץ והנודע, מנהיג תנועת ליובאוויטש העולמית רבי מנחם מענדל שניאורסאהן שהכריז באותה הזדמנות על 'שנת החינוך'.

והואיל ויום הולדתו השבעים ושש של מנהיג רוחני ידוע זה יחול ב-18 באפריל 1978, ובכך יסיים את שנת הפעילות של תנועת ליובאוויטש שהוקדשה להיות 'שנת החינוך'.

לאור זאת, אושר בידי בתי הנבחרים בסנאט ובקונגרס יום 18 באפריל 1978 להיות 'יום החינוך של ארצות הברית', כעת ההצעה בפני הנשיא והוא מוסמך לקבוע זאת ולהוציא את ההכרזה על כך".



צעד היסטורי

כעבור כמה ימים הגיעה החלטת בתי הנבחרים לשולחנו של הנשיא דאז - מר ג'ימי קרטר, שאישר את ההכרזה, ובכך נקבע י"א ניסן ליום החינוך. עצם קביעת יום לאומי לכבודו של יחיד, ובפרט מנהיג יהודי, הייתה תקדים של ממש. אולם הנשיא קרטר לא הסתפק בכך, ויצא בהצהרה נוספת משלו. הצהרתו קראה לאזרחי ארה"ב לקיים את יום החינוך ולייעד אותו לתוספת מחשבה אודות ההתמסרות הנדרשת לנושא החינוך, החשוב ליחיד, ונחוץ גם לטובת המדינה כולה. ימים ספורים לאחר מכן, בהתוועדות י"א ניסן ששודרה לכל העולם, הביע הרבי באופן פומבי את תודתו לממשלת ארצות הברית ובראשם הנשיא על הצעד האדיב. הרבי ראה בהכרת הממשל החזק בעולם בנחיצות שיפור רמת החינוך צעד היסטורי של ממש, ואות לביאתו הקרובה של משיח צדקנו. הרבי המשיך ודיבר באריכות על חשיבות החינוך, וציין בין הדברים שהצעד החיובי שנקטה ארצות הברית בתחום זה מהווה גם עידוד למדינות נוספות ללכת בעקבותי".

את דברי הרבי בנושא פרסם 'ארגון ידידי ליובאוויטש' בעיתונות הלאומית



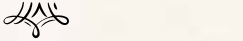
שילך מחיל אל חיל

פעמים שהזכיר נשיא ארה"ב בהכרזתו ציוני דרך אליהם הגיעה תנועת ליובאוויטש, או אירועים שהתרחשו בחייו הפרטיים של הרבי.

כדוגמה, את ימי ההולדת העגולים ציין הנשיא בהכרזתו. לקראת י"א ניסן תשמ"ב נכתב "דוגמה מאירה לחינוך ראוי מספקת לאנשים מכל הדתות תנועת ליובאוויטש המונהגת בידי [שמו הק' של הרבי], מנהיג רוחני עולמי שיחגוג את יום הולדתו השמונים . . הוא מספק דוגמה מובהקת על אמיתותם הנצחית של שבע מצות בני נח, כקוד מוסרי לכולנו ללא קשר לאמונה דתית. שילך מחיל אל חיל". בדומה לכך, גם לכבוד י"א ניסן תשנ"ב הזכיר הנשיא את יום הולדתו התשעים של הרבי.

בתשמ"ח, לאחר הסתלקות הרבנית הצדקנית נ"ע, ההצהרה הצדיעה להישגיו המתמשכים של הרבי בנושא החינוך, "וכן אלו של רעייתו המנוחה הרבנית חי' מוסיא שניאורסאהן". לאחרונה, בשנת תש"פ, ציין הנשיא שמלאו שבעים שנה לנשיאותו הרמה של הרבי, בכך הכיר בצורה רשמית שהשפעתו של נשיא דורנו נרגשת עד היום באופן בלתי פוסק.

בארה"ב במודעת עמוד שלם, ובעקבות הפרסום שיגר הנשיא לרבי את תודתו: "קראתי בעניין רב את מודעת העמוד המלא שהופיעה בווישינגטון פוסט ביום שני, 11 בספטמבר 1978, ושיחזרה חלקים מתגובתך להחלטת הקונגרס המייעדת את 18 באפריל, ל"יום החינוך - ארה"ב". אני מעריץ את המחשבות שהבעת, ואסיר תודה על תמיכתך ותפילותיך. אני שמח ש"יום החינוך - ארה"ב" חל ביום ההולדת שלך, זהו צירוף מקרים ראוי ביותר. הייתי רוצה לנצל הזדמנות זו להגיש לך את איחולי האישיים לעוד שנים רבות של בריאות נכונה ועבודה פורי". בהמשך לכך, שלח הרבי לנשיא מכתב תודה על המילים החמות, ובסופו איחל לו ולרעייתו שנה טובה ומתוקה²⁹⁷.



ימי חינוך מסביב לעולם

בהתוועדות י"א ניסן ובהתוועדויות נוספות במהלך הקיץ, ביאר את המושג חינוך במובנו הרחב, ואת היעדים אותם נדרש מ"יום החינוך" להשיג. הרבי דיבר על יום אחד בשנה שיתייחד כזמן בו כל אדם באשר הוא, יהרהר בחשיבות הרבה של העניין ובהתמסרות הנדרשת לחינוך הילדים. כמובן מאליו, הבהיר הרבי, שאין להסתפק בהתבוננות כללית שאינה מביאה לתוצאות מעשיות, כי אם לנצל את הזמן לטכס עצות כיצד לחנך את הילדים להיות טובים יותר במובן האנושי, בדגש על ערכים מוסריים.

ככמה הזדמנויות הסביר הרבי,

שהחינוך עליו מעורר אינו רק חינוך הילדים, אלא חינוך עמוק יותר הנוגע גם בחיי המבוגרים, לחיות באופן נכון ואנושי את חי היום יום. רק על ידי כך, תוכל החברה הכללית לחיות באווירה בריאה ונורמלית ולא בצורה פראית.

בהמשך הקיץ, בהתוועדות כ"ף מנחם אב, דיבר הרבי שוב על הנושא, וקרא לגופי הממשל המקומיים בארה"ב לצעוד בעקבות הממשל הפדרלי. העובדה שבכל עיר ועיר ייקבע יום אחד בשנה כ"יום החינוך', תדגיש יותר את הדבר. כמובן, המשיך הרבי, שמהצרות מושלי המדינות והערים יש לעשות את הפרסום המתאים, על מנת להפיק את מירב ההשפעה מהצהרות אלו על התושבים. הרבי גם ביקש שהדבר ייעשה לא רק בארצות הברית אלא בעולם כולו, ועורר שהכרזת היום תתקיים בסמיכות לתחילת זמן הלימודים.

בעקבות קריאת הרבי, החלו שלוחים רבים לקדם במרץ את ההכרזה על כך ברשויות המקומיות שבמקום שליחותם ולממש את רצונו הקדוש. פחות מחודש לאחר דברי הרבי, בהשתדלות צא"ח ניו יורק, הכריז מושל המדינה על ח"י אלול כ"יום החינוך' במדינתו.

כך סיקר בשעתו עיתון מעריב את הפעולות שנעשו בתחום: "בהודעתו הרשמית מציין מושל מדינת ניו-יורק, כי התאריך נבחר בגלל היותו יום הולדתו של הבעש"ט מייסד החסידות, ושל רבי זלמן מליאדי מייסד חסידות חב"ד. 'יום החינוך' מעין זה נקבע במקומות נוספים ברחבי העולם,

על ידי משרדי חינוך ממשלתיים ורשויות מקומיות. גם בישראל נקבעו ימי חינוך ארציים ואזוריים, עד עתה קויימו "ימי חינוך" בקרית גת, קרית מלאכי ורחובות. כן קבע ועד הרובע היהודי בירושלים העתיקה את יום י"ח באלול כ"יום החינוך' לתושבי הרובע".



כל גויים אשר עשית יבואו וישתחוו

בהמשך לקביעת 'יום החינוך' הראשון בי"א ניסן תשל"ח הפך הדבר בשנים הבאות לנוהג של קבע, וכל נשיא נהג בהתאם לקודמיו ויצא בהצהרת 'יום החינוך' משלו, המכבדת את הרבי לכבוד יום הולדתו. בנוסף לכך, לפחות פעם אחת במשך כהונתו של כל נשיא, בימים הסמוכים ליי"א ניסן, הוא נפגש בצורה רשמית עם משלחת שלוחי הרבי, בכדי להביע את הערכתו לרבי ולתנועת ליובאוויטש. במהלך פגישה זו, הנערכת בצורה חגיגית במשרדו שבבית הלבן, מדבר הנשיא עם כל אחד מהשלוחים - המייצגים את חסידי חב"ד ברחבי תבל - וחותרם על הצהרת יום החינוך השנתי, אותה מוסר לרב שם-טוב.

בהתוועדות י"ג ניסן תשמ"ב ביאר הרבי את משמעותה של ההצהרה, אף שייתכן והיא נעשית באופן פורמלי בלבד: "דובר לעיל ע"ד ה"רעש" והחגיגה וקביעת יום י"א ניסן - מטעם הקונגרס האמריקאי - ליום של חשבון נפש והתבוננות בתכלית הבריאה כולה - קיום ז' מצוות ב"ג, בהתאם לעשרת הדברות.

והרי בודאי ש"כוונתם רצוי", ומשום כך קבעו ענין זה. אינני רוצה לומר שענין זה נעשה מצד ה"פנימיות שבפנימיות", אפילו לא מצד "פנימיות" סתם, ויתכן שזהו למטה מ"פנימיות", ובכל אופן קשה להניח שכל הפעולות לא נעשו אלא מתוך כוונות "פנימיות שבפנימיות", עד שיש אומרים שהם נעשו מתוך כוונת חיצונית וכו', אבל אעפ"כ יש לענין זה ערך רב.

וכל כך למה? מכיון שאנו חיים בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, חייבים להתחשב בהחלטות הגויים וכיו"ב. כי החיים בעוה"ז משולים לצבי החייב להזדקק ל"עורר" לשם הגנה מענינים העלולים להזיק לו.

אחת הדרכים להגנה מן המזיקים היא - להפיל עליהם אימתה ופחד. ולכן יש צורך בעזרת מלכי הארץ.

ולכן, כאשר "האדון הגדול" אומר גם הוא את אותו הענין שנאמר בתורה, שיש לקיים את שבע מצוות בני נח, ויתר על כן, הוא מוסיף ומדגיש שקיום מצוות אלו צריך להיות כתוצאה מעשרת הדברות שנאמרו לעם ישראל בסיני - הרי דבר זה הוא בעל חשיבות רבה מאד". והרבי המשיך בביאור הענין והחידוש שבדבר, וסיים ש"יש להאריך בכל זה, אבל עדיין לא הגיע הזמן לכך, כדי שלא תזיק עין בלתי הגונה".

ניתן לראות זאת גם בצעטל שכתב הרבי למר אלי ויזל בו מעורר אותו הרבי לנצל את קבלת פרס נובל להחדרת הרעיון של "לשבת יצרה" בקרב אומות העולם, בו מזכיר הרבי את ההצהרה, ומייחס לה משמעות פרקטית, וכך כתב הרבי: "הנשיא ריגאן כבר הזכיר עד"ז (בקיצור), וע"פ היחס הדני"ל אליו - קרוב לודאי שיצטרף לקריאתו - דרישתו הוא בזה".

בנוסף להצהרת 'יום החינוך' השנתית היוצאת עד היום, מדי שנה (עד תשנ"ה) ה" מארגן הרב שם-טוב חגיגה מיוחדת בהיכל הסנאט לרגל י"א ניסן ו"יום החינוך - ארצות הברית" עבור אנשי הממשל. אירועים אלו התחילו כאמור בשנת תשל"ז, עוד קודם קביעת 'יום החינוך', והמשיכו להתנהל באותה מתכונת. מלבד תפקידו העיקרי של האירוע, לבטא את הערכת הממשלה כולה למנהיג הדור, שימש האירוע גם כהזדמנות לחיזוק הקשר בין תנועת

ליובאוויטש לצמרת השלטון. לאירוע הגיעו סנטורים רבים מלווים בשליח הרבי הפועל במדינתם, ולצד הפוליטיקאים, נכבדים אמריקאים רבים נמנו בין אורחי האירוע הקבועים לאורך השנים.

במהלך האירוע, היו המסובים שומעים נאומים נלהבים על גדלותו של הרבי - בעל יום ההולדת, דרשות בנושא חינוך, ודיווחים מרחיבי לב מפעולות חב"ד ברחבי תבל. פעמים שמשתתפי החגיגה גם חתמו על הצהרה משלהם לכבוד הרבי לרגל י"א ניסן ובקשר עם 'יום החינוך'.



אור לגויים

מיותר לתאר את הכבוד והפרסום הרב שהצהרות אלו

והאירועים הכרוכים בהם הביאו ומביאים לשמו הקדוש של הרבי, ואת תרומתם המשמעותית להרמת קרנה של תנועת ליובאוויטש בעולם כולו. מדי שנה הצהרת הנשיא (וכן האירועים שקויימו בסנאט במשך השנים) זוכה לתהודה תקשורתית, וגורמת לקידוש השם עצום. פרסום תמונת נשיא החזקה שבמעצמות במפגש עם שלוחי הרבי לרגל יום הולדת הרבי, שווה יותר מאלף מילים. להערכה המיוחדת שמביעים אירועים אלו לתנועת לליובאוויטש ולמנהיגה, ה" כל ארגון או תנועה משתוקק לתת את יד ימינו.

לא רבים האנשים שהוכרזו כדוגמא לכל באי עולם על ידי ממשל מעצמת העל, אולם בהצהרת הנשיא פעמים רבות נכתבו הדברים במפורש. כדוגמה, בהצהרת הנשיא לרגל י"א ניסן תשמ"ז נכתב "תנועת ליובאוויטש, המונהגת בידי [שמו הק' של הרבי] מספקת לאנשים מכל הדתות דוגמה



הצהרת מושל מדינת ניו יורק על קביעת יום החינוך בח"י אלול תשל"ח

מאירה לערכו האמיתי של החינוך . תנועת ליובאוויטש ומנהיגה הכה חשוב הראו לאמריקאים מכל הדתות שחינוך אמיתי כולל לא רק את הידע שיודע האדם, אלא גם את הדרך בה חי".

ככלל, תורף ההצהרה נשמרת משנה לשנה, וכל נשיא מוסיף פרטים מסויימים בכדי לחדד את הנקודות שברצונו להדגיש, בהתאם לסגונו האישי. עם השנים, התארכה ההצהרה וכללה גם נקודות שונות בתחום החינוך אותן האיר הרבי עם הזמן. לקראת י"א ניסן תשמ"ב (כשלאחר מכן נשנה הדבר כמה פעמים), בקשר עם השטרעם שהחל הרבי לחולל בנושא, כללה ההצהרה גם את חשיבותם של שבע מצוות בני נח, והצורך בשמירתם כקוד מוסרי לאנושות כולה...

מדי דברנו בהצהרות הנשיא לאורך השנים, אי אפשר שלא לציין שלש מגילות כבוד ששיגר הנשיא²⁹⁸ רולנד רייגן, בשנים תש"מ, תשמ"ב, ותשמ"ג

הקובעות ברכה לעצמם. בהגיע י"א ניסן תש"מ, העניק ממשל ארצות הברית לרבי כבוד שלו זכו רק יחידים בהיסטורי האמריקאית, בהענקת "מגילת כבוד לאומית" המצדיעה לרבי במלאות שלוש עשורים לנשיאותו הרמה. על המגילה חתמו הנשיא, וחברי קונגרס רבים.

לרגל יום הולדת השמונים של הרבי בתשמ"ב רייגן הכריז על יום י"א ניסן, נוסף על היותו 'יום החינוך' כ"יום התבוננות לאומי' המוקדש להתעמקות ב"עקרונות אתיים עתיקים וערכי מוסר, שהם הבסיס לאופיינו כאומה".

כעבור שנה, לכבוד י"א ניסן תשמ"ג, הוחלט ע"י הממשלה להעניק לרבי בפעם השני(!) "מגילת כבוד לאומית" המכירה בהישגיו המבריקים של הרבי, "ומאחלת לו בריאות, אריכות ימים, ועוד הרבה שנים של נשיאות שיכתירו את כהונתו המהוללת", עלי חתמו רייגן יחד עם כל חברי ממשלתו.

הדברים הגיעו לשיאם בשנת תשמ"ז, כשממשל ארצות הברית הגיש את נוסח מגילת הכבוד שנכתבה בתשמ"ג לבית האו"ם, על מנת לכבד את הרבי ב"מגילת כבוד בינלאומית המוגשת ע"י

ראשי מדינות של עולם אסיר תודה, כמחווה לחזון ולמנהיגות העולמית של הרבי מליובאוויטש שליט"א, לכבוד יום הולדתו השמונים וחמש". בראש רשימת החתומים מופיע שמו של הנשיא רייגן, ואחריו מנהיגי מדינות רבים בעולם.

בשנת תשנ"ב, כנראה בהמשך לדברי הרבי באותה תקופה שהמסר שלו לעולם הכללי בקשר לביאת המשיח ולשנת הצדי"ק הוא להוסיף ב"טוב וחסד", נוסף להצהרה גם עניין ה"שיתוף", ומאז ואילך ההצהרה היא על "יום החינוך והשיתוף של ארצות הברית".

בהרבה מהשנים, בהתוועדות י"א ניסן או באחת ההתוועדויות הסמוכות, ה" מתייחס הרבי לקביעת 'יום החינוך' ומודה

לממשל האמריקאי על הצהרתו. ביטויים דומים ניתן לראות בשורה ארוכה של מכתבי תודה שכתב הרבי לראשי מדינות וערים שונות במשך השנים על הכרזת 'יום החינוך' במדינתם. כדוגמה, בתשד"מ כתב הרבי למר שלמה להט, ראש עיריית תל אביב יפו: "בנועם נתבשרתי על דבר ההכרזה גם בשנה זו שקבעה את יום ער"ח ניסן כ"יום חינוך" לתושבי ת"א-יפו, במטרה, לכל לראש, לעורר בציבור הרחב את המודעות לכל נושא החינוך וכו' ובמיוחד לחזק את התודעה היהודית".

על דבר ההכרזה גם בשנה זו שקבעה את יום ער"ח ניסן כ"יום חינוך" לתושבי ת"א-יפו, במטרה, לכל לראש, לעורר בציבור הרחב את המודעות לכל נושא החינוך וכו' ובמיוחד לחזק את התודעה היהודית".

מלבד זאת, בכמה מהתוועדויות י"א ניסן - ששודרו לאלפים ורבבות באמצעות הטלוויז' - הודה הרבי באופן פומבי לנשיא על הצהרתו. לפעמים התייחס גם לפרטים שהודגשו יותר בהצהרה השנתית, והשמיע את דעתו הק' בנושא החינוך לעולם כולו. פעמים רבות שבהזדמנות זו התייחס הרבי למעמדה המיוחד של ארצות הברית כמעצמת-על, ולצורך שתשמש דוגמה חי' לכל יושבי כדור הארץ.

לא פעם, ניצל הרבי את ההזדמנות והביע את תודתו לממשל האמריקאי על חלקו בהצלת הרבי הריי"צ מאירופה שותתת הדם במלחמת העולם השני, ועזרתו בהגעתו לארצות הברית, דבר שגרם לתחיית יהדות אמריקה.

בהתוועדות י"א ניסן תשמ"א הרבי אף ניצל את ההזדמנות לברך את הנשיא רונלד רייגן ברפואה שלימה, לאחר נסיון התנקשות בחייו ימים ספורים קודם לכן. את נסיון ההתנקשות פירש הרבי כעדות ברורה לשפל מצב חינוך הנוער האמריקאי, מה שמדגיש יותר את הצורך החיוני ביום לאומי המוקדש להתבוננות בנחיצות החינוך. הרבי אמר ששמירת שבע מצוות בני נח וחיוזק וביסוס מערכת החינוך הלאומי הם הפיתרון לחלל המוסרי איתו גדל הנוער המודרני.

כאמור, הרבי ראה בהצהרת הנשיא בתשל"ח 'פתיחת הצינור' להתפשטות קריאה נחוצה זו למדינות העולם כולו. ואכן, במשך השנים יותר ויותר מדינות ועיירות התחילו להכריז על י"א ניסן כ"יום החינוך" לכבודו של הרבי. מקצה לקצה, ראשי מדינות ברחבי תבל יצאו בהצהרות הקוראות לאזרחיהם להצדיע לרבי לכבוד יום הולדתו.

במדינת ניו יורק למשל, נוהג מנהג של קבע שמידי שנה, בהזדמנות סמוכה לי"א ניסן נציג צא"ח המרכזי פותח את אחד ממושבי הסנאט המקומי, ובהזדמנות זו מקבל את הצהרת יום חינוך מידי מושל המדינה. הצהרה המכריזה על ימי חינוך לכבוד הרבי כמספר שנותיו! ביי"א ניסן תשנ"ב, למשל, הוכרזו תשעים ימי חינוך שנמשכו עד חג הגאולה י"ב תמוז...

●

גם היום, חש העולם הכללי את הנהגתו הנצחית של הרבי, ושלוחים רבים בכל קצווי תבל מוזמנים להיכלי הממשל המקומי שבערים ומדינתם על מנת לקבל את ההכרזה הקובעת את יום הולדתו של הרבי כ"יום החינוך" ומביעה את הערכתה הרבה לנשיא דורנו.

ואדרבה, דווקא בשנים האחרונות מתחזק העניין ביתר שאת, כשבשנת תשע"ח התקבלו לראשונה הצהרות מכל חמישים המדינות של ארצות הברית, וכמו כן בשנים האחרונות הולך ומתפשט העניין גם במדינות אחרות ביתר שאת.

1	שיחות קודש תש"מ ח"ג ע' 605 ואילך.
2	לקו"ש חכ"א ע' 360.
3	לקו"ש חכו" ע' 316 והערה 58.
4	לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכנ-ה, ע' תיט.
5	סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 384, ע' 392.
6	סה"ש תשנ"ב ע' 350 הע' 50.
7	סה"ש תשנ"ב ע' 408, הע' 168.
8	תורת מנחם התוועדויות חל"ד ע' 109.
9	ספר השיחות תרצ"ו-ת"ש 367, וראה בהערה שם.
10	מפי ר' אשר לעמיל כהן ששמע מפי'.
11	תשורה יוניק, י"ג תשרי תשס"ד, ע' 9, מיומנו של ר' בערל יוניק, שהי' מנאמני ביתה של הרבנית חנה.
12	לשמע אוזן ע' 337.
13	לקוטי שיחות ח"ב ע' 597.
14	רשימת זכרונות הרבנית חוברת לט ע' 9 (בתרגום ללה"ק).
15	רשימת עניינים וסיפו-רים ע' קכב.
16	מפי ר' משה לייב שפירא.
17	רשימת זכרונות הרבנית חוברת לט ע' 10 (בתרגום ללה"ק).
18	די אידישע היים כסלו תשכ"ד, ע' ה'.
19	הרבי בפאריז.
20	מפי ר' נחום זלמן יעקובוביץ'.
21	די אידישע היים אדר תשכ"ב, ע' ד'
22	אגרות קודש ח"ה ע' קו.
23	ימי בראשית ע' 415.
24	מפי ר' יואל כהן.
25	סיפורים מחדר הרבי, ע' 204.
26	מפי ר' שלמה זרחי.
27	יומן הרב חדקוב.
28	יומן הריל"ג.
29	ראה לעיל בכתבה 'נתמלא הבית כולו אורה'.
30	כמצויין במכתב המופיע לקמן.
31	ראה פתח דבר לספר הזכרונות ח"א. אג"ק אדמ"ר מוהריי"צ חט"ו ע' 18-9. שז ואילך.
32	יומני ר' משה לברטוב ור' דוד רסקין.
33	מפי ר' שלמה זרחי.
34	אגרות קודש ח"ט, אגרת ב'תתס.
35	א חסידישער דערהער, גליון 68.
36	שם.
37	יומן הריל"ג.
38	התיאורים דלקמן מבוססים בעיקר על יומן ר' אברהם בער בלעסאפסקי וזכרון ר' שלמה זרחי.
39	בהמשך הביאור בהת-

וועדות ש"פ אחרי.	
40	מפי ר' שלמה זרחי.
41	ראה לקמן ו'יתן כפי שיר חדש'.
42	מפי ר' אשר ציילינגולד.
43	תחיינו, גליון 4.
44	חלק כ"ז, אגרות י'תג י'תד.
45	ראה בארוכה לקמן בכתבה "שי למורא".
46	מפי בעל המעשה, חסידישע דערהער, ניסן תשע"ה.
47	מפי ר' יוסף יצחק כצמאן.
48	ראה לקמן בכתבה 'ואברכה מברכיך'.
49	ראה לקמן בכתבה 'ואשרו אתכם כל הגוים'.
50	תיאורים המופיעים לקמן ללא מקור מסויים מבוססים ברובם על יומנו של הרב מנחם מענדל וולו-סוב, יומן שפורסם בעיתון כפר חב"ד וב'קובץ המאה ועשר' של ועד תלמידי התמימים.
51	יומן ר' יעקב הורביץ, התקשרות לו.
52	השיחה באידיש ובלה"ק הודפסה בלקו"ש ח"ה ע' 422.
53	מבוא לאג"ק, חכ"ז.
54	מפי ר' יוסף יצחק הבלין.
55	מפי ר' יוסף יצחק גרו-נר. וראה יומן הרי"מ סוסובר כ"ח אדר תשל"ח (התקשרות גליון מד ע' 11).
56	ספר 'המזכיר - ר' יהודה לייב גרונר' ע' 139.
57	מפי ר' יוסף יצחק גרונר.
58	מפי ר' מנחם מענדל גרונר.
59	היכל הנגינה ע' רצ.
60	שיחות אלו הוגהו ע"י הרבי ונדפסו כחטיבה אחת [יחד עם דברי התודה שנאמרו בשבת מבה"ח אייר] בהוספות ללקו"ש ח"ו.
61	יומן ר' יעקב הורביץ, התקשרות לו.
62	יומן ר' משה חיים לזין.
63	פגישה עם הרבי מס 13.
64	שנדפס בכפר חב"ד לקראת י"א ניסן.
65	תשורה לזין, תשס"ט.
66	חלק ה' עמוד 86, בשולי הגליון להערה 1.
67	סימן ע', עמוד ר"ד.
68	סימן רכ"ג סעיף ז'.
69	מפי בעל המעשה.
70	לשלימות העניין, ראה בהרחבה קובץ ע"א מוסדות (ועד אור וחום ההתקשרות, תשפ"ב), מבוא לאג"ק חכ"ז, ימי תמימים ח"ה.
71	'אוצרות' ע' 77.
72	תיאורים רבים המופי-עים לקמן מבוססים על יומן כפר חב"ד, יומן ר' זלמן יפה, יומן ר אהרן קורנט וסקירה

שפורסמה ב'קובץ המאה ועשר' של ועד תלמידי התמימים.	
73	ראה לקמן בכתבה 'שי למורא'.
74	תורת מנחם תשמ"ב ח"ב ע' 1151.
75	יומן ר' אהרן קורנט.
76	חסידישע דערהער, ניסן תשפ"א.
77	תורת מנחם תשמ"ב ח"ג ע' 1204.
78	ראה לקמן בכתבה 'מוזכרת נצח'.
79	"שנה בשנה" (היכל שלמה) ע' 455.
80	סה"ש תש"ג ח"א, ע' 401 הע' 110.
81	סה"ש תנש"א ע' 808.
82	ימי ברכה ע' 114.
83	סה"ש תשנ"ב ע' 94.
84	סה"ש תשנ"ב ע' 165 הע' 101.
85	תיאורים רבים המופי-עים בכתבה זו מבוססים על יומן 'בית חיינו' ויומן כפר חב"ד.
86	לפועל בעקבות המאורע בכ"ז אדר נדחה פרסום התוכנית, ולאחר ג' תמוז תשנ"ד יצאה בשם "חלונות לנשמה".
87	סה"ש תשנ"ב ע' 408 - 409.
88	יומן 'בית חיינו' תשנ"ב.
89	יומן 'בית חיינו' תשנ"ב.
90	סה"ש תשנ"ב ע' 390.
91	תחיינו גליון 6.
92	ימי תמימים ח"ה ע' 304.
93	אגרות קודש חכ"ח, אגרת י'תשלא.
94	אגרות קודש ח"ג אגרת יב'תלב.
95	יומן שיחות קודש.
96	ראה בהרחבה לקמן בכתבה 'מוזכרת נצח'.
97	מפי ר' אשר פרקש, מכתב השלוחים ומענה הרבי מופיעים בשלמות בקובץ עיוני תורה מ"ג ע' 239.
98	מפי בעל המעשה, תחיינו גליון 4 ע' 39.
99	תו"מ התוועדויות תשד"מ ח"ב ע' 1283.
100	הסיפור עם הפרטים המלאים מופיע ביומן 'שנת הקהל בבית חיינו' ע' 106.
101	כפר חב"ד גליון 685 ע' 24.
102	מפי ר' יוסף יצחק גופין.
103	כמתואר ביומנים השו-נים המופיעים בסמוך.
104	מפי ר' מאיר הארליג, קובץ המאה ועשר.
105	בכתבה זו, במידה ולא מצוין אחרת הציטוטים המובאים כלשונו של הרבי נכתבו ע"פ סרט ההקלטה וכמוכן שמופיעים בהנחות השונות באידיש ובלה"ק.
106	תו"מ התוועדויות

תשמ"ה ח"ג ע' 1695.	
107	שיחות קודש תשל"ט ח"א ע' 419.
108	יומן ר' מיכאל א. זעליגסאהן.
109	לדוגמא, בתשל"ד, תשל"ו, תשמ"ב ותשד"מ, כפי שנדפס בהנחות בשיחות קודש ובתורת מנחם התווע-דויות במקומן.
110	וכן בהתוועדות שנע-רכה בליל י"ג ניסן תשל"ח כהמשך לי"א ניסן.
111	שיחות קודש ש"פ צו תשמ"ג אות לו.
112	תורת מנחם התווע-דויות תשמ"ב ח"ג ע' 1312.
113	ראה שיחות קודש תשל"ט ח"א ע' 421.
114	ועוד קודם לכן - במאמר שאמר הרבי ביי"א ניסן תשי"ב.
115	לתיאור התוועדויות י"א ניסן תשל"ב ותשמ"ב ראה לעיל 'מחיל אל חיל'.
116	מפי ר' ישראל נח וואגעל.
117	יומן ר' י"י ברובסקי.
118	ראה על כך לקמן בכתבה "זמרו לו כי נעים".
119	חכו" ע' 191.
120	הוגה ונדפס בלקו"ש חלק חיו" ע' 66 לערב פסח'.
121	יומן ר' י"מ סוסובר.
122	על מבצע נש"ק המיוחד לי"א ניסן זה, ראה לקמן בכתבה 'שי למורא'.
123	יומן ר' ליפא ברענאן.
124	על כך בהרחבה ראה לקמן בכתבה 'שי למורא'.
125	ע' 104.
126	ע' 105.
127	על כך בהרחבה לקמן בכתבה 'ואשרו אתכם כל הגוים'.
128	שיחות קודש ח"ב, ע' 141.
129	על כך בהרחבה לקמן בכתבה 'מוזכרת נצח'.
130	יומן ר' ליפא ברענאן.
131	הוגה ונדפס בלקו"ש חכו" ע' 69.
132	הוגה ונדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 143.
133	יומן חדשות מבית חיינו.
134	ראה לעיל בכתבה 'בשמן קדשי משחתיו'.
135	יומן שנת הקהל בבית חיינו.
136	ראה לקמן בכתבה 'שי למורא'.
137	ראה לקמן בכתבה 'מוזכרת נצח'.
138	ראה לעיל בכתבה 'בשמן קדשי משחתיו'.
139	ראה לעיל בכתבה 'צדי"ק עולמים'.
140	ראה בהרחבה לקמן בכתבה 'הבינוני ואח'".
141	ראו לעיל בכתבה 'תשמיעני ששון ושמחה'.
142	כעבור שנה, ביי"א

ניסן תשי"ג נכנסו זקני החסידים לברך את הרבי, אולם בתשי"ד ככל הנראה לא. ("כמדומה שלא נכנסו מוקני אנ"ש לאד"ש", יומן א' התמימים). בתשט"ו נכנסו שוב (מכתב ר' שמואל זלמנוב מארכיון ר' לייב זלמנוב). לאחר מכן, מתשי"ט ואילך נראה שהדבר הפך לנוהג קבוע.

143 מלבד י"א ניסן תנש"א שברכתו הייתה קודם השיחה.

144 החל משנת תשל"ח הוקלטה השיחה-ברכה.

145 יומן ר' מרדכי מישול-בין י"א ניסן תשמ"ו.

146 כפר חב"ד 759.

147 יומן א' התמימים, תשורה ליונוון תשפ"א.

148 פרטים נוספים מאותה חלוקה מתוארים לעיל בכת-בה 'אבוא בגבורות'.

149 פרטי החלוקה ע"פ יומן ר' אהרן קורנט.

150 מפי ר' ישראל נח וואגעל.

151 יומן רישומה של שנה.

152 יומן ר' מרדכי גלזמן.

153 יומן הנ"ל

154 פרטי החלוקה ע"פ יומן ר' מרדכי מישולובין.

155 פרטי החלוקה ע"פ יומן כפר חב"ד.

156 כפי הסדר הרגיל שהחל באותה תקופה.

157 יומן בית חיינו ז' תמוז תש"נ.

158 בהמשך הלילה מסר הריל"ג לר' דוד רסקין את העונה עבור ההתוועדות שהתקיימה באותו לילה.

159 על ביקורם ראה לעיל בכתבה 'פנים אל פנים'.

160 לקו"ש חו"ד עמוד 337.

161 תוכן קצר ע' 482.

162 יומן ר' שולם פלדמן.

163 יומן ר' יואל כהן.

164 תו"מ ספר המאמרים תשכ"ה רכט.

165 ר' מיכאל א. זעליג-סאהן.

166 תו"מ ספר המאמרים תשכ"ד ע' קסא.

167 מלבד: תשל"ב (מאמר בשבת י' ניסן ד"ה למנצח לדוד להזכיר, קאפיטל ע', לפסוקי קאפיטל ע"א התייחס הרבי במאמר 'החודש הזה לכם' ברו"ח איר), תשל"ו (במאמר י"א ניסן התייחס הרבי לקאפיטל ע"ד, ולקאפי-טל ע"ה רק במאמר 'ובראשי חדשיכם' ר"ח איר), תשל"ח (הרבי התוועד בי"ג ניסן (כמעין השלמה להתוועדות י"א ניסן) ובאותה התוועדות הזכיר במאמר את פסוקי הקאפיטל החדש), תשמ"ב (בשיחות שבת י' ניסן ובמאמר אחש"פ), תשד"מ (במאמר שבת י"ב ניסן).

168 בין היתר בתשל"ב, תשל"ג,תשל"ו, תש"מ. ראה סה"מ י"א ניסן ע' 3.

169 צילום הכתי"ק מופיע לעיל בכתבה 'אבוא בגבורות'.

170 סעיף מס' 6 במכתב שכתבו לרבי.

171 תו"מ התוועדויות תנש"א ח"ג ע' 48 הע' 77.

172 מלבד תשי"ד, תשט"ו, תשט"ז, תשל"ו ותשל"ט.

173 ראה לעיל בכתבה 'כמופת הייתי לרבים'.

174 מבוא לאג"ק חכ"ז.

175 תו"מ התוועדויות תנש"א ח"ב ע' 433.

176 ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 413.

177 שבעים פנים לכפר חב"ד ע' 49, יומן בית חיינו.

178 תורת מנחם ח"י"ב ע' 145.

179 תו"מ התוועדויות ח"א ע' 408.

180 מפי ר' שלמה זרחי.

181 תורת מנחם התווע-דויות חל"ט ע' 74.

182 הכוונה הייתה להרב שמואל אייזיק הלוי פאָפּאַק, שהי' בעל חברה של השכרת רכב, והי' מספק את הרכב לצורך הנסיעה אל הציון.

183 יש לציין את שנת אמירת קאפיטל ס"ג בו מו-פיע הניגון "צמאה לך נפשי", שגם אז לא ניגנו הקהל מע-צמם את הניגון. (הרבי הורה כמה פעמים במשך השנה לנגן את הניגון, כפי שנהג גם בשנים שלפני כן).

184 האמת והשלום אהבו ע' 51.

185 תורת מנחם ח"ס ע' 367.

186 לקו"ש חו"ד עמוד 337.

187 ימי 770 ע' 163.

188 היכל הנגינה ע' רצ.

189 ראה לעיל בכתבה 'כמופת הייתי לרבים'.

190 יומן ר' ליפא ברענאן,

191 רק שנים אח"כ החלו לנגן בהמשך לניגון זה גם את חלקו השני של הניגון המקורי.

192 ראה לעיל בכתבה 'התוועדות של שמחה' את הרקע לכך - ככל הנראה - במאורעות הימים ההם.

193 יומן ר' משה חיים לוי.

194 שיחות קודש תשל"ד ח"ב ע' 171.

195 יומן ר' ישראל יואל סוסיבר.

196 יומן אראנו נפלאות.

197 ספר השיחות תש"ה ע' 110, ספר הניגונים ע' 58.

198 יומן פאקס א שיחה.

199 הוספות לשיחות קודש תשל"ח י' 533.

200 יומן שיחות קודש.

201 מפי ר' שלום ברוכ-

שטס.

202 הוגה ונדפס בהתווע-דויות תשמ"ט ח"ג ע' 11-12.

203 הוגה ונדפס בהתווע-דויות תש"נ ח"ג ע' 25 ואילך.

204 ראה לעיל בכתבה 'הבינו ואחי'.

205 תורת מנחם ח"י"ב ע' 145.

206 תו"מ התוועדויות ח"א ע' 408.

207 אג"ק ד' עמ' רע"ט.

208 התקשרות גיליון תקס.

209 'התקשרות' גיליון קמב.

210 התקשרות גיליון קמב.

211 מפי הרב שם טוב, כפר חב"ד כ"ה אדר תשס"ה.

212 'מיידנצ'יק, הקטר של חב"ד' ע' 172.

213 יחס הרבם לפעולות אלו - ראה לקמן.

214 ישיבה של מעלה מיערות בראזיל עמ' 353.

215 נשיא חב"ד ובני דורם עמ' 134.

216 מעשה ברבי עמ' 68

217 מנחם משיב נפשי עמ' 520

218 מנחם משיב נפשי עמ' 565.

219 בגמ' במס' עירובין מובאת מחלוקת ב"ש וב"ה האם נוה לו לאדם שנברא משלא נברא, ולבסוף נמנו וגמרו "אשרי מי שלא נברא".

מקשה ע"ז התוס' שם מהלשון "בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שאלמלי הן לא חטאו לא באנו לעולם" מכאן שטוב לבוא לעולם. ומתרחץ התוס' "הכא מיידי בסתם בני אדם אבל צדיק אשריו ואשרי דורו".

220 שיחונ"ק י"א ניסן תשל"ז - תרגום חפשי.

221 אג"ק ה'שפא.

222 אג"ק תשל"ב - י'שעה.

223 עוד על שיחה זו ראה לעיל בכתבה 'מחיל אל חיל' ולקמן בכתבה 'שי למורא'.

224 אג"ק תשל"ג - י'תשנ.

225 ראה אודותיו בקובץ 'לחיוזק ההתקשרות' תשרי תשפ"ב פ"ו, ג'.

226 מכתבי צבי לצדיק ע' 95.

227 אג"ק תשל"ז - יב'קמו.

228 'ימי תמימים' ח"ה עמ' 304.

229 תו"מ התועדויות תשמ"ז עמ' 103.

230 הוספות ללקו"ש חכ"א עמ' 397.

231 השליחות לארץ הקו-דש עמ' שכט.

232 'התקשרות' תקס עמ' 12

233 על סוגיא זו בתורת הרבי ניתן לראות בהרחבה לעיל בכתבה 'בשמן קדשי משחתיו'.

234 כמתואר לעיל בכתבה

'יומא טבא לרבנן'.

235 מפי ר' שלום דוכמן.

236 השיחה הוגהה בשעתו באידיש והודפסה בלקו"ש ח"ה ע' 422, על הגהתה בלה"ק ראה לקמן.

237 אג"ק חכ"ו אגרת ט'תר"ב.

238 צילום הכתי"ק מופיע ב'לשמע און' ע' 52.

239 ראה לעיל בכתבה 'כמופת הייתי לרבים'.

240 שיחות קודש ח"א ע' 545.

241 התקשרות תקלח.

242 ראה לעיל בכתבה 'התוועדות של שמחה'.

243 תשורה עמאר תשנ"ז, ע' 33.

244 תו"מ התוועדויות תשד"מ ח"ג ע' 1546.

245 אג"ק חכ"ז, אגרת י'שסח.

246 התקשרות לו.

247 התקשרות סו.

248 התקשרות קמב.

249 יומן ר' מיכאל א. זעליגסאהן.

250 קובץ זיכרון אברהם ברוך יוניק תשפ"ב ע' 43.

251 מבוא לספר חקרי זמנים ח"ב.

252 יומן ר' יקותיאל מ. ראפ, התקשרות לו.

253 יומן ר' מיכאל א. זעליגסאהן.

254 תכנית תורת חיים מס' 915.

255 תכנית תורת חיים מס' 805.

256 נשיא וחסיד ע' 295.

257 אג"ק חכ"ז אגרת י'שעא.

258 נשיא וחסיד ע' 301.

259 הקטר של חב"ד ע' 102.

260 חסידים ואנשי אמת ע' 145.

261 התקשרות שמט.

262 מפי ר' העשיל גרינברג ור' יעקב ליב אלטיין.

263 יומן ר' יעקב הורביץ.

264 מפי ר' שלמה קונין.

265 יומן ר' יצחק מ. סוסובר.

266 התקשרות קמב.

267 יומן חדשות מבית חיינו.

268 יומן ר' מיכאל א. זעליגסאהן.

269 תחיינו 2, ע' 29.

270 תורת חיים 32.

271 התקשרות רלה.

272 יומן חדשות מבית חיינו.

273 הרבי ויהדות ספרד ע' 161.

274 מפי בעל המעשה.

275 כפר חב"ד י"א ניסן תשס"ב, בשם ר' בן ציון קרסיאנסקי.

276 תשורה פש תשע"ה, ע' 27.

277 תכנית תורת חיים מס' 32.

278 דו"ח הדכנס דתלמידים השלוחים ע' 5.

279 התקשרות קמב.

280 תשורה ליפסקר תשע"ט ע' 53.

281 יומן ר' שלום בער שור. לפרטי הסיפור הנ"ל ראה תורת מנחם חל"ד ע' 325.

282 תורת חיים 762.

283 הרבנית חנה, ע' 207.

284 תשורה קוטלרסקי תשע"ד.

285 יומן ר' מרדכי גלזמן.

286 יומן שנת הקהל.

287 מפי ר' שמואל שט-רסברג.

288 ראה לעיל בכתבה 'צדי"ק עולמים'.

289 התקשרות רנא.

290 הסיפור בכל פרטי מופיע בהתקשרות תעד.

291 גליון 4 ע' כו.

292 סיפורה של שליחות ע' 47.

293 ימי תמימים ח"ז ע' 77.

294 סיפורה של שליחות ע' 47.

295 מפי ר' שלום דוכמן.

296 'ארגון ידידי ליובאוויטש' נוסד בשנת תשל"ו, ונועד לייצג באופן רשמי את ליובאוויטש וע-נייני' בהיכלי השלטון. הודות לפעילותו הנמרצת של השליח הרב אברהם יצחק שם טוב באמצעות הגוף זה, שדמויות מפתח רבות בצמ-רת השלטון האמריקאית נמנו בין חבריו, התחזק הקשר בין ארצות הברית. עם השנים התפתחה והתרחבה השפעת הארגון ועשתה פרי בהבאת דעתו הק' של הרבי בנושאים שונים לאנשי הממשל, ובעסקנות כללית לטובת ליובאוויטש.

297 התכתובת הופיעה על ידי ר' דוד זקליקובסקי באתר chabad.org.

298 להעיר, שישנם שורה אורכה של מכתבים המתעד את הקשר החזק ששרר בין מר רייגן והרבי, ומעיד על הכבוד הרב שרחש מר רייגן לליובאוויטש. לצערנו רוב החומר אינו נוגע לנושא הכתבה, והננו מציעים להקו-ראים שאכ"מ.

299 נדפס בריש ספר כתר שם טוב.

300 לקו"ש חלק כ"ה עמוד 191 ובכ"מ.

301 כפר חב"ד, כ"ה אדר תשס"ח.

302 הוגה ונדפס בהתווע-דויות תשמ"ט ח"ג ע' 11-12.

203 הוגה ונדפס בהתווע-דויות תש"נ ח"ג ע' 25 ואילך.

204 ראה לעיל בכתבה 'הבינו ואחי'.

205 תורת מנחם ח"י"ב ע' 145.

206 תו"מ התוועדויות ח"א ע' 408.

207 אג"ק ד' עמ' רע"ט.

208 התקשרות גיליון תקס.

209 'התקשרות' גיליון קמב.

210 התקשרות גיליון קמב.

211 מפי הרב שם טוב, כפר חב"ד כ"ה אדר תשס"ה.

212 'מיידנצ'יק, הקטר של חב"ד' ע' 172.

213 יחס הרבי לפעולות אלו - ראה לקמן.

214 ישיבה של מעלה מיערות בראזיל עמ' 353.

215 נשיא חב"ד ובני דורם עמ' 134.

216 מעשה ברבי עמ' 68

217 מנחם משיב נפשי עמ' 520

218 מנחם משיב נפשי עמ' 565.

219 בגמ' במס' עירובין מובאת מחלוקת ב"ש וב"ה האם נוה לו לאדם שנברא משלא נברא, ולבסוף נמנו וגמרו "אשרי מי שלא נברא".

מקשה ע"ז התוס' שם מהלשון "בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שאלמלי הן לא חטאו לא באנו לעולם" מכאן שטוב לבוא לעולם. ומתרחץ התוס' "הכא מיידי בסתם בני אדם אבל צדיק אשריו ואשרי דורו".

220 שיחונ"ק י"א ניסן תשל"ז - תרגום חפשי.

221 אג"ק ה'שפא.

222 אג"ק תשל"ב - י'שעה.

223 עוד על שיחה זו ראה לעיל בכתבה 'מחיל אל חיל' ולקמן בכתבה 'שי למורא'.

224 אג"ק תשל"ג - י'תשנ.

225 ראה אודותיו בקובץ 'לחיוזק ההתקשרות' תשרי תשפ"ב פ"ו, ג'.

226 מכתבי צבי לצדיק ע' 95.

227 אג"ק תשל"ז - יב'קמו.

228 'ימי תמימים' ח"ה עמ' 304.

229 תו"מ התועדויות תשמ"ז עמ' 103.

230 הוספות ללקו"ש חכ"א עמ' 397.

231 השליחות לארץ הקו-דש עמ' שכט.

232 'התקשרות' תקס עמ' 12

233 על סוגיא זו בתורת הרבי ניתן לראות בהרחבה לעיל בכתבה 'בשמן קדשי משחתיו'.

234 כמתואר לעיל בכתבה



מוקדש

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

יום הולדת המאה ועשרים של

אבינו רועינו הוד כ"ק אדמ"ר נשיא דורנו

בשבח והודאה להקב"ה על שזיכה אותנו וכל העולם כולו באורו תורתו והשפעתו הקדושה והנצחית - אורו של משיח

ולחיוזק ההתקשרות של כל יו"ח יחיזו לכ"ק אדמו"ר מתוך שמחה בריאות והרחבה

א' ממשפחת השלוחים שי'



